

mi mladi

List III. gimnazije

Zagreb I veljača 2023.
godina LXV. I broj 114

Tema broja

Usudi se stvarati

SADRŽAJ

DOGADALNICA

Nije nam gnjavaža u životu – doživjeti stotu!	4
Najboljima nagrade i priznanja	5
Stjepan Timotej Šostik osmi u završnici HIPPO-a	6
Biologičar u duši	7
Zeleni krovovi mogega grada	7
Motiviran da poučava i dalje	8
Crveni tepih naših maturanata	9
Vjera i/ili znanost?	10
Navrni do Pešče	12
Pravi muškarac – pravi ja	13
Božićni je duh ponovno obuzeo Treću	14

TEMA BROJA

Jesmo li robovi masovnog konzumerizma?	18
Umjetnici su čuđenje u svijetu	20
Stvarati u svijetu snova	22
Biti ili ne biti lud? Biti ili ne biti umjetnik?	24
Komercijalizam u umjetnosti	26
Arhitektura – funkcionalnost ili umjetnost?	28
Planet predrasuda	29
Umjetna inteligencija – budućnost umjetnosti	32
Protiv uništenja uništenjem	35

SA SKOLSKIH HODNIKA

Na školskim hodnicima – napokon!	37
Valentinovo u Trečoj	37
Brazilski karneval nije nam ravan	38
Nasilje prestaje ovdje	38
Tajna Treće gimnazije napokon je otkrivena	39
Svemir u 1200 riječi (?)	40
Bez kompromisa i s puno ljubavi	42
Zbroji, pomnoži i igrokaz složi	43
Nova godina, nova škola	44

SKI-TNAE

Penjemo se na višu razinu	45
Pelješac – šećer na kraju jadranske obale	46
Hvarska „bajka“	48
Umjesto ljubljanskog zmaja, susreli smo noja	50
Na najvećem hrvatskom otoku	51

UREMEPLOU

Živjeti muzikologiju	52
Hrvatski Indiana Jones	55
Glamur, svjetla i šljokice	58
Organizacija je pola posla	62
Gejmanje kao stil života	63
Pisanje je bilo sa mnom od malih nogu	65

DRUGO LICE

Ljubiteljica joge, putovanja i talijanske kulture	67
---	----

ERASMUS SPALA

Erasmus akreditacija u III. gimnaziji	69
Nezaboravno iskustvo u zemlji Djeda Božićnjaka	70
Učenici – aktivni sudionici	72
Gosti s različitih strana	72
Važnost dijeljenja različitih iskustva	73
Povezujemo sve strane svijeta	74
Obogaćujemo živote i širimo vidike	76
Obišli smo cijelu Europu	77

SKOLSKA SCENA

Fotografije koje zrače ponosom	83
Vizionar na violi	84
Čitati i što čitati, pitanje je sad?	86
Lektira može biti zanimljiva!?	88
Kreativna matematika	89
Odstepali do pobjede	90
Malo o novinarskoj	91

POSJETILI SMO

Tinejdžeri, oprez – stižu nova prometna pravila	92
Iskoristi priliku!	93
Susret robotskog humanoida i srednjoškolaca	94
Od Harryja do Penelopeje, od Kinga do Christie	95
Zadnja klupa	96
Odvalimo se poezijom	96
Nad lektirama se vrši proces	98
U ritmu fada	99
Klizanje uz fritule od 40 kuna	100

SPORT

Djevojke dominiraju sportskim terenima	101
Obrana državne titule kao ponovna kvalifikacija	102
Šahistice odigrale damin gambit	103
Trčanjem smo dotakli zvijezde	104
Turnir kušlanovaca u „kralju sportova“	105

PREPORUČENO

Filmovi	106
Knjige	108

RAZBIBRIGA

Horoskop	110
Avanture po zaboravljenim hodnicima Treće	112
Životinje kod psihologa	112
Školski biseri & Križaljka	113
Strip	114

List III. gimnazije

Zagreb
veljača 2023.
godina LXV.
broj 114

Nakladnik:
III. gimnazija, Kušlanova 52

Web:
www.gimnazija-treca-zg.skole.hr

E-mail škole:
treca.zg@3gimnazija.hr

E-mail novinarske skupine:
novinarska.treca@gmail.com

Za nakladnika:
Darka Sudarević, dipl. ing.

Odgovorna urednica i lektorica
(mentorica novinarske skupine):
Maja Ilić Makar, prof.

Glavna urednica:
Maja Kožić

Novinari:
Antonija Alilović, Karlo Časni, Vida Čurčić, Lucija Dubravac, Norbert Gedike, Nera Kozumplik, Marko Larva, Ante Lasan, Katja Ljubičić, Tia Nekoksa, Sofija Penezić, Patrik Raguž, Matea Repek, Dario Samardžija, Matija Špoljarić i Tena Triska

Fotografije:
Maja Kožić, Ante Lasan i ostali članovi novinarske skupine

Ilustracije:
Maja Kožić, Mia Maurović

Dizajn naslovnice:
Mia Maurović

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak:
O,ne radiona

Tisak:
Printera grupa, Sveta Nedjelja

Naklada:
1000 primjeraka

ISSN 1331-8357

Uvodnik

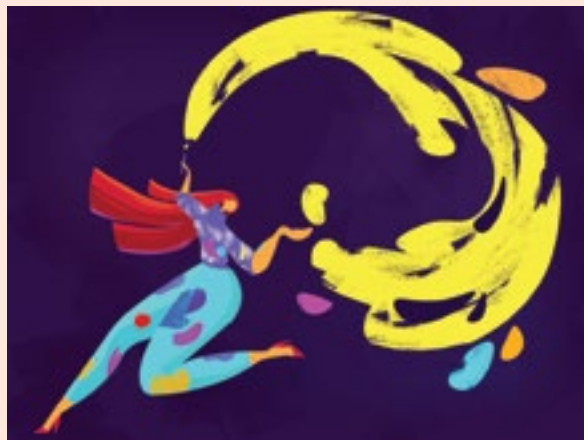
Usudi se stvarati!

Maja Kožić, IV. f

Uživanje u beskrajnim prostranstvima snova, kreiranje ideja i njihovo iznošenje na vidjelo kako bi i ostali mogli uživati u njima, svrha je onoga što umjetnost jest. Umjetnošću se bavimo oduvijek. Oduvijek smišljamo priče, pjevušimo pjesme, plešemo u samo nama poznatom ritmu... Neki od nas čak i sanjaju jednoga dana živjeti od umjetnosti, u bilo kojem obliku. No, koliko u današnje vrijeme obraćamo pažnju na umjetnost i umjetnike koji nas okružuju? –

Uz poticajnu sintagmu „Usudi se stvarati“ otvorili smo temu umjetnosti u današnjem svijetu. Razgovarajući s umjetnicima iz različitih branši, istražujući i neke ne(popularne) grane umjetnosti, ali i one koje bi lako mogle postati naša budućnost, u vidu stvaranja digitalne umjetnosti, saznali smo kako je to biti umjetnik u današnjem svijetu. Proveli smo i anketu o konzumerizmu, umjetnosti i potrošačkim navikama mladih kojom smo ispitali kako se umjetnost prilagodila današnjim životnim standardima. Konačno, zapitali smo se ima li uopće smisla i razloga za buduće stvaranje i koliko je važno da se upravo mi, mladi, usudujemo i gajimo želju za stvaranjem.

Kako se većina događaja o kojima smo pisali odigrala tijekom 2022. godine, bilo je neizbježno ne zanemariti događanja održana povodom obilježavanja 100. rođendana III. gimnazije koji smo svečano proslavili u studenom. Stoga ćete u rubrici Vremeplov moći čitati o velikoj svečanosti te uživati u intervjuima koje je vaša novi-

narska ekipa vrijedno vodila s bivšim (ne)poznatim kušlanovcima. No, uz proslavu stogodišnjice, ove smo godine mnogo i putovali. Dobivanjem Erasmus akreditacije proputovali smo cijelu Europu. Zato svakako zavirite u novu rubriku Erasmus spaja i istražite sve o našim europskim skitnjama i avanturama.

Uz toliko tema, događanja i novih rubrika, našli smo mjesta i za naše školske događaje, natjecanja i izlete. Posebno zabavno bilo je sastavljati rubrike Skitnje i Sport zbog brojnih sportskih turnira i izleta (maturalci su bili pogotovo zanimljivi). Napokon smo se, za ozbiljno ovoga puta, vratili na dobre, stare školske hodnike gdje smo se maskirali, proslavili Valentinovo, obilježili Dan filozofije i još mnogo toga. Osim toga, „razotkrili“ smo tajni život profesorice talijanskog koja uživa u jogi i putovanjima. I za kraj, kao i uvijek, čeka vas mnogo zabave i smijeha u, pretpostavljamo, vašoj najdražoj rubrici, Razbibriga. Kada sve zbrojimo i oduzmemo, očekuje vas 116 stranica smijeha, zabave i zanimljivosti. Na vama je da se samo opustite, udahnете, izdahnете i usudite se uroniti u čaroban svijet MiMladih! Uživajte u čitanju!

Dan škole – odsad brojimo troznamenkaste rođendane

Nije nam gnjavaža u životu – doživjeti stotu!

Maja Kožić, IV. f

Iako originalni tekst grupe „Bijelo dugme“ govori kako je strašna gnjavaža u životu doživjeti stotu, mi se izričito ne slažemo s time. Naša je škola, iako već puna bora i nepotrebnog kolesterola, sretno i veselo, 2. lipnja 2022. godine, i službeno počela s obilježavanjem svog stotog rođendana. Sreća je bila još i veća zato što se cijelu svečanost moglo pratiti uživo, a ne *online* kao što se to činilo prošlih godina. Svečana dvorana napunila se učenicima, profesorima i ostalim djelatnicima škole, kako bi svi zajedno uljepšali ovaj dan.

Posvuda je ljubav sjala

Program proslave započeo je svečanom akademijom koju je otvorio školski zbor izvedbom državne himne „Lijepa naša“. Kao i uvijek, članovi zbora pod vodstvom profesorice glazbene umjetnosti Martine Krajnović, razveselili su nas svojim pjevačkim umijećem. Pjesmama „Nek' svud ljubav sja“ i „Zagreb“ oduševili su sve nazočne. Kako ne bi pjevali „na suho“, društvo su im pravili genijalni glazbenici Lucija Grubišić i Patricia Žižak na klaviru te Hana Malić i Ivor Vidatić na gitari. Svi su imali priliku poslušati našu

dobro poznatu maturanticu Niku Pastuović u izvedbi pjesama „Thank You for the Music“, „Život je lijep“ i „All I Ask“. Ovo je bio posljednji nastup Nike kao učenice škole, a „odradila“ ga je i više nego odlično što je publika i potvrdila gromoglasnim pljeskom.

Nemam ništa u torbi, majke mi!

Kako ne bismo samo pjevali (iako to jako volimo), malo smo i glumili. U „pauzi“ između solista i zbora, na pozornicu je stala učenica 1. d razreda, Sara Blažević, izvevši monolog iz priče „Klonirani“ Milane Vuković Runjić kojim je nastupila na državnoj razini Lidrano. Nakon Sare, dramska skupina GTTG izvela je predstavu „Kolači“ prema tekstu Ružice Gašperov. Predstava je zamišljena kao dramska igra u kojoj susrećemo klasičan sredovječni par iz Dalmacije, popularnu influencericu u usponu, djevojku koja je u depresiji jer ju je ostavio dečko te zgodnog policajca (odnosno policajku) na zadatku otkrivanja krivca, točnije švercera. Uglavnom, sve i svakoga koga biste očekivali u jednom, tipičnom autobusu koji s ne baš dopuštenim potreptinama putuje za Zagreb. „Predstava je nastala dosta

Krim Tim 2 - pravda na zadatku

spontano, a neke smo karaktere naknadno ubacivali i prilagođavali našoj svakodnevnici. Jako smo zadovoljni cijelom izvedbom te se nadamo da se i vama svidjela“, rekla nam je Lucija Grgić koja je s velikim zadovoljstvom i vrlo uvjerljivo odglumila poznatu tiktokericu.

Sport, sport i još malo sporta

Na kraju akademije, dodijeljene su nagrade i priznanja učenicima i njihovim mentorima koji su predstavljali Treću gimnaziju na državnim natjecanjima u tekućoj godini. Među nagrađenima su se našli naši atletičari, košarkašice, lidranovci, informatičari, biolozičari te i neki koji nagradu nisu ni očekivali. Velika je to čast, čak i ako na dar dobiješ „samo“ knjigu. Ostatak posljednjenave učenici su mogli provesti na školskom igralištu gdje su se održavala mnoga sportska događanja. Najprije se održalo natjecanje iz stolnog tenisa, nakon čega je uslijedila košarka (3x3) i trice. Sve smo zaokružili finalom školskog turnira u nogometu, 3. c razred protiv 4. a, a kako je sve završilo i tko je osvojio titulu pobjednika Nogometnog turnira Treće gimnazije, možete pročitati u našoj sportskoj rubrici.

Naši učenici na državnim natjecanjima

Najboljima nagrade i priznanja

Nekima jedna, nekima dvije, a ponekima čak četiri nagrade

Maja Kožić, IV. f

Iz godine u godinu raste broj naših predstavnika na državnim natjecanjima i smotrama pa smo i prošle školske godine na završnoj svečanosti jedva snimili zajedničku fotografiju. A tko nas je sve predstavljao svojim znanjem i vještinama?

Počnimo s fantastičnim rezultatom koji izlazi iz nacionalnih okvira. Postigao ga je Stjepan Timotej Šostik, sa svojom mentoricom prof. Marijom Maričić, plasiravši se izravno na Svjetsko prvenstvo HIPPO natjecanja, stoga smo mu i posvetili poseban članak. Osim njega, zapažen je rezultat postigao i Matija Mušak na državnom Natjecanju iz biologije, a njegova je mentorica bila prof. Sanda Ilić. Razgovor s Matijom također možete pročitati na sljedećim stranicama.

Za njima nimalo ne zaostaje Antonio Valek koji je osvojio visoko peto mjesto na državnom Natjecanju iz informatike u kategoriji „Osnove informatike“, a njegov je mentor bio profesor Denis Gagić. Vjerujemo da ćemo o Antoniju još pisati jer je tek završio prvi razred pa razgovor s njime ostavljamo za neki sljedeći list.

Vjeronauk, hrvatski jezik, Lidrano, sport...

Naravno, predstavnika ima još. Na državnom Natjecanju iz vjeronauka sudjelovali su David Kvesić, Luka Za-

drić, Luka Barišić i Bože Zelić u pratnji mentora prof. Stjepana Paveka. Već tradicionalno svoje predstavnike imamo i na državnoj Smotri Građanskog odgoja i obrazovanja, a uspješnu su ekipu činile, tada maturantice, Matea Kršak, Lea Mia Slivka, Josipa Matešić i Marija Beljan svojim projektom Zeleni krovovi mogega grada, pod mentorstvom profesorica Vlatke Tomić i Sande Ilić. O samom projektu više možete pročitati u nastavku.

Već nekoliko godina unazad imamo svoje predstavnice i na državnom Natjecanju iz hrvatskoga jezika, a prošle je godine pozvana Sara Blažević sa svojom mentoricom prof. Majom Ilić Makar. Na državnoj Smotri Lidrano u kontinuitetu smo već preko dvadeset godina, a na posljednjoj su nas smotri predstavljali Matija Špoljarić, sa svojim novinarskim radom, školski list Mladi i njegov urednik Josip Đurinić te Sara Blažević govoreći monolog iz priče *Klonirani* Milane Vuković Runjić. Njihova je mentorica bila prof. Maja Ilić Makar.

Među 35 najboljih radova Lektire na mreži našlo se čak deset radova učenika naše škole – radovi su to Antonele Leko, Zite Matijašec, Nikoline Šoljić, Petre Vrančić, Arte Abdija, Monike Meštrić, Dore Maruševac i Marine Brkić. Mentori su im bili Natalija Živković i Ilija

Barišić. U IV. fazi njima su se pridružili i učenici Ana Sumina, Kiara Rušec, Marta Jelinek i Lovro Markotić koji su već u prvoj fazi Lektire na mreži završili u finalu, a na kraju osvojili visoko drugo mjesto. Mentorice su bile Natalija Živković i Valerija Bilić. Čitanje je očito u modi jer se čak jedanaest naših učenika plasiralo na državno natjecanje Mreža čitanja. To su: Ana Galić, Lovro Markotić, Ana Sumina, Marta Jelinek, Lara Jovanović, Ema Zebić, Roberta Špoljar, Margareta Stošić, Elena Jančević i Matija Mušak.

Sjajan rezultat postigla je i Luna Vučkova na natjecanju „Nikola Tesla – Genij za budućnost 2022.“ plasiravši se u finalni krug natjecanja, a njezina je mentorica bila prof. Valentina Novak. I, naravno, naši sportaši. Na državnu su se razinu plasirale naše košarkašice Antonija Alilović, Hana Budimir, Iva Galić, Lucija Grubišić, Jana Matić, Tihana Pavičić, Anabel Prskalo, Ana Vrban, Kristina Jurić, Dora Lokmer, Ema Raguž i Mirta Mioč uz trenersku potporu profesora Luke Kumbrije. A o našim zlatnim atletičarima (Jakob Ivan Košak, Tomislav Klasić, Sven Franjković, Nikola Burić, Ivan Kovačević, Vilim Jančičev, Bruno Hrupec, Anton Čančarević, Luka Fabijanić, Rene Kvastek) i njihovom mentoru, profesoru Zoranu Galiću, više pročitajte u sportskoj rubrici.

Nagrađeni učenici i profesori

Stjepan i prof. Maričić na dodjeli nagrada

Među 10 najboljih na svijetu

Izravno u finale, bez puno šale

Stjepan Timotej Šostik osmi u završnici HIPPO natjecanja

Loša organizacija ipak nije smetala da se dobro provedemo

Tena Triska, IV. d

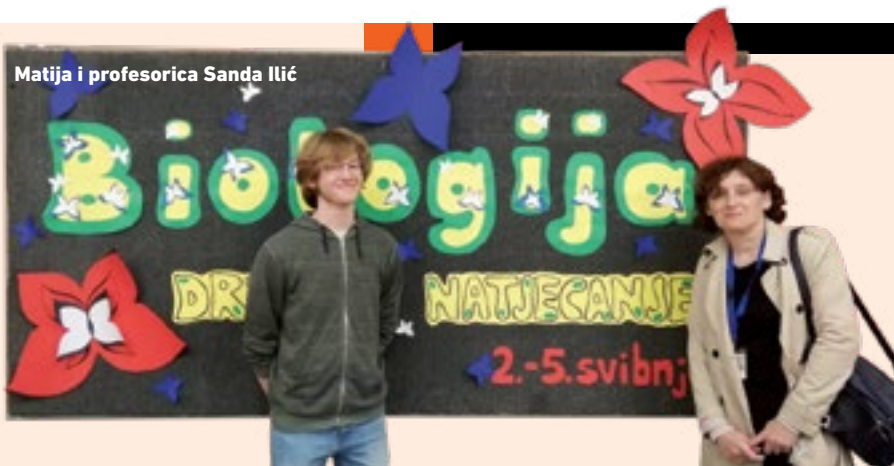
HIPPO natjecanje, odnosno Engleska internacionalna jezična olimpijada, već je stalna postaja učenika Treće gimnazije. Da su naši učenici sjajni, nije tajna, ali ove je godine učenik 4. f razreda, Stjepan Timotej Šostik, bio najsajjniji. Naime, Stjepan je još u trećem razredu osigurao direktan plasman na Svjetsko prvenstvo zbog izvrsnih rezultata postignutih u polufinalu europske razine. „Očekivao sam dobar rezultat, ali ni u najluđim snovima nisam mislio da ću se direktno plasirati na Svjetsko prvenstvo. Konkurencija je bila velika i naravno da je rezultat bio iznenađenje. Mislim da nitko ne ide na ovakve stvari s mišlju – ah, da, bit ću u top tri“, priznaje nam Stjepan. Svjetsko prvenstvo održalo se u Vječnom Gradu, gradu Rimu, u kojem je Stjepan zajedno sa svojom mentoricom, profesoricom Marijom Maričić, boravio od 26. do 30. listopada.

Talijani imaju lijep grad, ali ne baš dobru organizaciju

Samo natjecanje trajalo je ta tri dana i bilo sastavljeno od triju dijelova – testa čitanja, testa slušanja i segmenta zvanog *Use of English* u kojem se ispitivala govorna uporaba engleskog jezika. Iako je natjecanje dobro funkcioniralo, smještaj je štekao. „Moram priznati kako je organizacija natjecanja bila užasna. Hotel nam se nalazio u malom, izoliranom selu Pomecije te nismo imali sredstva da lagano otputujemo

do Rima. Za taxi smo se uspeli dogovoriti tek zadnji dan, ali zbog udaljenosti hotela imali smo jako malo vremena da zapravo obiđemo grad“, govori nam Stjepan. Srećom, ipak se našlo malo vremena za upoznavanje novih prijatelja iz desetak različitih zemalja svijeta koje su također sudjelovale na HIPPO natjecanju. „Upoznao sam nekoliko ljudi iz Bugarske, Tunisa i Srbije, ali zbog užurbanosti natjecanja nisam stigao previše vremena provesti s njima. Zato sam se najviše družio s ostalim Hrvatima koji su se, kao i ja, plasirali na ovaj svjetski dio natjecanja.“ Sam ispit Stjepanu nije bio težak, a priznaje kako ni loša organizacija Talijana nije bila presudna u ukupnom dojmu i provođenju u gradu Rimu, što se podudara i s mišljenjem njegove mentorice, profesorice Marije Maričić. „Svi su bili ljubazni i nastojali su nam boravak učiniti što ugodnijim. Dodjela nagrada doista je bila prekrasna. U svakom slučaju bilo je nezaboravno iskustvo upoznati učenike i profesore iz cijelog svijeta za koje moram reći da su jako entuzijastični, otvoreni i susretljivi. Želim pohvaliti i sam koncept natjecanja koji okuplja djecu iz različitih kultura i pruža im priliku da osim zajedničke ljubavi koju dijele prema engleskom jeziku pobliže upoznaju jedni druge, putuju i družu se“, rekla nam je ponosna profesorica koja rado poziva i ostale učenike da se dogodne prijave i okušaju u HIPPO natjecanju. Vjerujemo da Stjepanov rezultat nije kraj, već da će se i neki drugi kušlanovac ili kušlanovka u godinama koje dolaze plasirati na svjetsku razinu ovog prestižnog internacionalnog natjecanja u engleskom jeziku. Još jednom, čestitamo Stjepanu Timoteju Šostiku koji je Treću osvjetlio u svijetu.

Matija Mušak na Državnom natjecanju iz biologije

Biologičar u duši

Usvajanje novih znanja i vještina otvara nova vrata i vidike

Josip Đurinić

Kvalificirati se na državnu razinu natjecanja iz bilo kojeg predmeta nikako nije lako, a pogotovo kada je taj predmet biologija, mnogima dosta mrska. Ipak, Matija Mušak iz (bivšeg) IV. f razreda nije se samo kvalificirao već je i ostvario zavidan rezultat. Državna razina natjecanja iz biologije održala se u Sv. Martinu na Muri od 2. do 5. svibnja, gdje se Matija u konačnici plasirao na deveto mjesto od ukupno njih osamnaest. Kako se bilo pripremati i kakav je dojam ovo natjecanje ostavilo na Matiju otkrio nam je u nastavku.

Kako si reagirao kada si saznao da si prošao na državno natjecanje? Je li te iznenadilo prvo mjesto?

Bio sam ugodno iznenađen i uzbuđen. Mislim da sam se baš dobro potrudio i kvalitetno pomučio za županijsko natjecanje, ali nisam baš očekivao tako dobar rezultat. To mi je bilo i prvo državno natjecanje tako da je trema i uzbuđenje bilo još snažnije.

A jesu li ti pripreme za natjecanje bile naporne?

Baš suprotno. Pripreme su mi bile zanimljive i u neku ruku opuštajuće. Teorijski dio koji je trebalo naučiti za državno natjecanje nije se mnogo razlikovao od onog za županijsko tako da nije bilo puno problema. No, trebalo se pripremiti i za praktični dio, poput nekih vježbi mikroskopiranja i slično, u čemu mi je pomagala prof. Sanda Ilić i studentica PMF-a Simona.

Izrazito sam im objema zahvalan na znanju koje su podijelile sa mnom i vremenu koje su odvojile.

Kakva je atmosfera vladala na natjecanju, je li bilo napeto?

Atmosfera na natjecanju bila je dosta prijateljska i mislim da među natjecateljima nije bilo neke nezdrave konkurencije i napetosti. Više-manje svi koji su dogurali tako daleko veliki su ljubitelji biologije pa je bilo i dosta zajedničkih tema. Mislim da su ti slični interesi stvorili temelj za neka nova prijateljstva i poznanstva, pa sam eto i ja upoznao na natjecanju neke nove zanimljive ljude, a s nekima od njih sada i studiram.

Drago nam je to čuti. I još za kraj, kako bi motivirao mlađe generacije da se odvaže otići na natjecanje iz biologije ili bilo kojeg drugog predmeta?

Svatko može otkriti nešto što bi njega pokrenulo, ali mislim da bi neki generalni motiv da se netko iskuša u bilo kojem natjecanju trebao biti prilika za učenje novih stvari. Usvajanje novih znanja i vještina otvara nova vrata i vidike, barem iz mojeg iskustva, a natjecanje te na neki način gura da učiš malo više, razumiješ to čime se baviš, da istražiš tematiku malo dublje i iskušaš se u nekim novim stvarima. S druge strane, sigurno zvuči moćno kad možeš reći da si prvi u državi po znanju iz xyz predmeta, da si bolji i da znaš više od drugih, ali... krhko je znanje...

Novo ideje za spašavanje planeta

Zeleni krovovi mojega grada

Za zeleniji grad – za vaš i naš zajednički hlad

Patricia Pavleковиć

Cure ispred svog projekta

Jedna od aktualnijih tema današnjice upravo je uloga prirode u globalnom zatopljenju, a s time i naša uloga u njegovu ublažavanju i prevenciji. Postoji mnogo načina kako mladima približiti tu temu, od projekata do praktičnih radova o ponašanju biljaka. Ono što je sigurno, s obzirom na količinu otpada i zagađenja koje stvaramo, prijeko je potrebno aktivirati srednjoškolce u projekte o zaštiti okoliša i ekologiji (jer na mladima svijet zaista ostaje). Među onima koje su se aktivirale, našle su se prošlogodišnje maturantice Marija Beljan, Matea Kršak, Josipa Matešić i Lea Mia Slivka. Djevojke su provele u djelo vlastiti projekt pod nazivom „Zeleni krovovi mojega grada“. Njihov rad govori o održivom razvoju postignutom većom inkomodacijom zelenih krovova u urbanim središtima. Djevojke su navele benefite takva načina življenja kojih je stvarno mnogo. Samo neki od njih su da poboljšavaju kvalitetu zraka, kontroliraju temperaturu i zadržavaju većinu kišnice koja padne na njih. Uz mentorsku pomoć prof. biologije Sande Ilić i prof. sociologije i politike i gospodarstva Vlatke Tomić, učenice su sa svojim radom pozvane na Državno smotru građanskog odgoja i obrazovanja. Smotra se održala 14. svibnja i na njoj su sudjelovala još 22 tima iz cijele Hrvatske. Sloganom „Za zeleniji grad – za vaš i naš zajednički hlad“ i cjelokupnom idejom zaradile su pohvalu žirija koji ih je potaknuo da s realizacijom nastave i sljedeće godine.

Nagrađen profesor Ilija Barišić

Motiviran da poučava i dalje

Dobrim rezultatom svoga rada smatram interes za čitanjem i nakon srednje škole

Matea Repek, I. a

U povodu Svjetskog dana učitelja u srijedu, 5. listopada 2022. godine, Povjerenstvo za nagrađivanje najuspješnijih odgojno-obrazovnih radnika izabralo je 513 najuspješnijih djelatnika u području obrazovanja u školskoj godini 2021./2022. Među 513 nagrađenih profesora i profesoric našao se i naš profesor hrvatskog jezika Ilija Barišić. Profesoru Barišiću ovo je druga godina zaredom da je nagrađen za svoj kvalitetan rad i trud u poučavanju u našoj školi. Zato smo i ove godine na trenutak zaustavili profesora i upitali ga kako se osjeća povodom dodijeljene nagrade, ali i što misli koliko je motivacija u učenju ključna za stjecanje što većeg znanja.

Koji su Vaši dojmovi nakon osvajanja nagrade čak drugu godinu zaredom?

Drago mi je. I prošle sam godine jako puno radio, pa mi je drago da je taj rad dodatno nagrađen i ove godine.

Smatrate li se odličnim učiteljem/profesorom? Kako biste opisali jednog odličnog učitelja?

Ne bih samog sebe procjenjivao. Neka to rade drugi. Rekao bih samo da se dosta trudim i uvijek nastojim biti što bolji profesor. A učitelji mogu biti izvrsni na više različitih načina. Rekao bih da je to generalno osoba koja dobro zna svoj predmet, dobro ga zna objasniti, ali ima i dovoljno strpljenja, emocionalne i

socijalne inteligencije, dobre volje i razumijevanja s jedne strane, ali i odlučnosti i nepokolebljivosti s druge. Dobar profesor dobar je motivator, a učenike se na rad može motivirati na najrazličitije načine. Briga i odgovornost oko rezultata rada, kao i etičnost svakako su presudni.

Koje su Vaše „tehnike poučavanja“ da učenici ostvaruju tako dobre rezultate?

„Tehnike poučavanja“ više su pitanje struke i metodike. Raznovrsne su i različite, nemam tu reći ništa više od tipične metodičke, nastavničke literature. Pojedina tehnika ne znači ništa ako stav i osobnost nisu na mjestu, ako je baza pogrešno postavljena. Ali svakako bih istaknuo da su dobri rezultati poučavanja relativni.

Kako to mislite relativni?

Oni nisu lako vidljivi, evidentni i mjerljivi u našem poslu, osobito u umjetničkim predmetima poput Hrvatskog jezika. Umjetnički predmeti imaju jaku odgojnu komponentnu koja nije mjerljiva na standardiziranim testovima ili na maturi. Takvi testovi samo djelomično svjedoče o rezultatima rada, i samo u određenim kategorijama. Dobrim rezultatom svoga rada smatram interes za čitanjem i nakon srednje škole. Kada učenici i kao odrasli ljudi nastavljaju čitati književna djela ili kada barem od njih ne zaziru, znajući čemu ona služe i što im mogu pružiti u životu.

Ponosan

Koja je Vaša glavna motivacija za daljnje napredovanje?

Ako ne napredujem, ne osjećam se ugodno. Ne volim stajati u mjestu, ne volim rutinu. Trebaju mi stalno novi izazovi i stalno ih nalazim. Dobar mi je rezultat usvajanje nekih važnih životnih vrijednosti, socijalnih i emocionalnih vještina kojima doprinosi nastava moga predmeta. Ali ne mogu si nikako pripisati konkretne rezultate, stoga svaki vedri, kreativni, radoznali um koji u sebi ima nekog duha, motivira me da nastavim dalje, makar u tome moj udio bio minoran i zanemariv.

Smatrate li kako nastavnici imaju neke koristi od ovakvog oblika nagrađivanja?

Nastavnici imaju prije svega financijsku korist, a nekima puno znači i kao potvrda njihove profesionalne vrijednosti u sustavu u kojemu takvih pohvala i afirmativnosti kronično nedostaje. No generalno su ovakve nagrade poticaj da nastavnici rade i trude se i izvan rada u razredu, izvan neposrednog rada s djecom i mimo onoga za što su neposredno plaćeni. U našem poslu ima puno radnih zadataka i stvari koje treba napraviti, a nisu adekvatno plaćene ili čak uopće nisu plaćene. Treba nam barem pružiti mogućnost i nadu da dodatni rad bude nagrađen. Ako će to barem jednog profesora potaknuti da više radi i više se trudi, a potaknut će sigurno i više njih, te su nagrade ispunile svoju funkciju.

Norijada i maturalna večer

Prinčevi i princeze 4. a razreda

Crveni tepih naših maturanata

Oba događaja bila su i više nego adekvatan oproštaj od srednjoškolskog života

Josip Đurinić

Nakon izrazito uzbudljivih, dinamičnih i izazovnih četiriju godina u srednjoj školi, maturanti su na zasluženi način obilježili završetak svojega srednjoškolskog obrazovanja. Proslavili su četiri godine sreće, stresa, zabave, plakanja i prijateljstava. Nakon dvije godine norijada, odnosno Dan maturanata i maturalna večer vratili su se na velika vrata. Prvi izrazito važan dan za maturante bio je 25. svibnja. Do tada je bilo potrebno nabaviti majice s unikatno osmišljenim natpisima te pripremiti i organizirati hranu i piće za najluđu proslavu o kojoj svaki srednjoškolac razmišlja tijekom četiriju godina. Predstavnici razreda, u dogovoru s ravnateljicom, trebali su osmisliti program Dana maturanata. Svaki razred mogao je odlučiti želi li nabaviti šator unutar kojeg će moći boraviti ili će se odvažiti i pustiti na milost i nemilost vremenskim uvjetima i organizirati zabavu bez šatora.

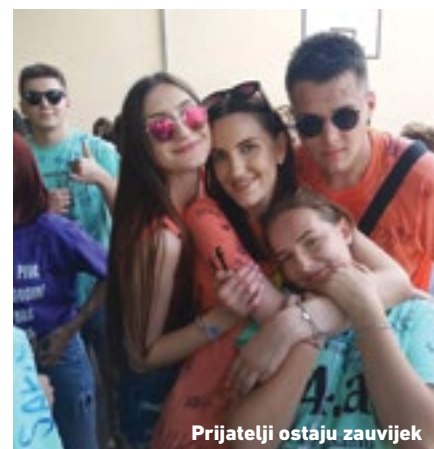
Norijada bez jaja i brašna

Dolazak maturanata bio je predviđen u 10 sati nakon čega je uslijedilo prigodna priredba u organizaciji maturanata. Tada je svaki razred dobio priliku pokazati svoju razinu kreativnosti. U dvorani za tjelesni bilo je organizirano „Just dance“ natjecanje i karaoke, dok je u dvorištu škole za ostatak zabave bio zaslužan DJ Vedran Planinec. Program je završen u 16 sati nakon čega

su se maturanti zaputili na Jarun gdje je bilo organizirano veliko okupljanje svih zagrebačkih maturanata. Nakon izrazito dinamičnog dana maturanti su bili puni dojmova, neke smo od njih i zabilježili. „Smatram da je u redu da smo taj dan svi skupa, a ne razbježani po Bundeku ili Jarunu. Mistili smo da će atmosfera biti malo trula jer smo ipak u školskom dvorištu i većina naših profesora je tu, ali to nije bilo tako jer su i profesori bili opušteni pa su s nama i pjevali i plesali“, rekla nam je Patricia. I Fran je bio iznimno zadovoljan: „Ludo i nezaboravno iskustvo. S obzirom na kvalitetnu organizaciju i širok izbor zabavnih aktivnosti koje su bile ponuđene, smatram kako su oba događaja bila i više nego adekvatan oproštaj od srednjoškolskog života.“ Mnogi su maturanti bili skeptični u samome početku o čemu svjedoči i Lucija: „Da budem iskrena, norijada je bila bolja nego što sam očekivala. U početku mi je organiziranje druženja u dvorištu škole zvučalo loše s obzirom na to da su naši vršnjaci bili na ulicama Zagreba, ali jako sam se zbližila s generacijom, igrali smo igre, pili i plesali i bilo je odlično!“

Maturalna večer za pamćenje

Nakon što je završila državna matura i prošla većina ostalih obaveza, kao što su prijemni ispiti i slično, maturanti su svoju maturalnu večer proslavili u svečanoj dvorani zagrebač-

Prijatelji ostaju zauvijek

kog hotela Westin. Nakon zajedničkog okupljanja i aperitiva ispred hotela, uslijedilo je slikanje s razrednicima nakon čega su maturanti po samom ulasku u dvoranu imali prvi ples sa svojim roditeljima. Unatoč izrazito skučenim prostornim uvjetima, ples je uspješno završen, a nakon odlaska roditelja uslijedilo je nekoliko dirljivih govora koje su maturanti uputili svojim razrednicima i ostalim nazočnim profesorima. Potom je počela prava zabava, međusobno druženje, plesanje i uživanje. Maturante je i ovdje zabavljao DJ koji je puštanjem raznolikog glazbenog repertoara omogućio dobru zabavu svakom maturantu. Zabava je potrajala sve do ranih jutarnjih sati nakon čega su neki otišli svojim kućama, dok je nekolicina partijanera druženje nastavila u Klinčeku.

Prof. Stipe Kutleša

Gostovanje prof. dr. sc. Stipe Kutleše, filozofa i fizičara

Vjera i/ili znanost?

I sukob može biti vrsta dijaloga ako nije posve isključiv

Maja Kožić, IV. f

Filozofija nije mrtva. Ona živi u pitanjima koja izrastaju iz iskustva svijeta i života. Težnja za razumijevanjem i obrazloženjem svijeta i života koje se ne da potpuno obuhvatiti ni znanosti, ni religijom, ni umjetnošću, jest ono specifično filozofsko. Tako su se svi zainteresirani učenici i učenice ove jeseni, u sklopu Svjetskog dana filozofije, okrenuli starom pitanju o odnosu vjere i ljudskog razuma da-

nas, ali u nešto novijem ruhu. Živimo u vremenu u kojem znanost, tehnologija i robotika apsolutno dominiraju nad nama i našim životima. Gotovo da ne možemo zamisliti svakodnevnicu bez strojeva koje su nam znanstvenici omogućili. Ipak, ima li u takvom svijetu i dalje mjesta za religiju? Jesu li vjera i znanost u proturječju i isključuju li se? Mogu li biti znanstvenik ako sam vjernik i obrnuto – mogu li biti vjernik ako

sam znanstvenik? Puno je to pitanja na koja, koliko se god trudili, ipak ne možemo odgovoriti sami, stoga smo u goste pozvali prof. dr. sc. filozofije Stipu Kutlešu. Profesor Kutleša rado se odazvao pozivu i spremno pristao s nama razgovarati o odnosu vjere i znanosti u današnje doba.

Kakvu, po Vašem mišljenju, reputaciju ima znanost u današnjem društvu?

Gotovo nikome nije u današnje doba strana spoznaja da se sve vrti oko znanosti i njezine tehničke primjene. Točno je da su mnogi tehnički izumi rezultat znanstvenih otkrića tijekom prošlosti. Izumi su nam olakšali život, unaprijedili standard, pružili neku vrstu navodne sigurnosti. A cilj znanosti mnogi su vidjeli u otkrivanju istine o svijetu i nama u tom svijetu. Znanost je trebala razumjeti, a onda objasniti svijet i na koncu spoznaje o zakonitostima događanja svijeta primijeniti u obliku tehničkih pomagala. U tom su smislu znanost i tehnika, pogotovo u novom vijeku, stigle vrlo zapažene rezultate i mnogi su ljudi pomislili da će one čovječanstvu donijeti rješenje svih problema. To je bio zahvat znanstvenike druge polovice 19. stoljeća i sve do današnjeg dana nije splasnulo iako se pokazalo na spoznajnoj razini da je znanost u sebi ograničena.

Možemo li znanstvenike smatrati i filozofima ovoga vremena?

Pitanje je pomalo „opasno“, ne zato što se ne bi smjelo pitati takvo pitanje nego zato što su današnja stajališta filozofa i znanstvenika o znanosti i filozofiji ponekad posve različita i isključiva. Mnogi današnji znanstvenici smatraju da je za njih poniženje da ih se nazove filozofima, a mnogi filozofi, s druge strane, opsjednuti su znanosti. Nekada to nije bilo tako. Najveći znanstvenici bili su ujedno veliki filozofi i obratno, veliki filozofi bili su veliki znanstvenici. Primjera je mnogo, od Descartesa, Leibniza, Newtona do Rudera Boškovića. Bavljenje temeljnim ili fundamentalnim pitanjima znanosti teško može ići bez filozofije. Filozofi, s druge strane, da bi se ozbiljnije bavili znanstvenim problemima, moraju se jako dobro uputiti i upustiti u znanost. Ali filozofija je po svojoj naravi šira od znanosti i govori o onim pitanjima stvarnosti o kojima znanost ne može govoriti.

Predavanje na Danu filozofije

Živimo li ono u što vjerujemo?

Kao na primjer?

Na primjer, filozofija od svojih početaka govori o onome što nadilazi predmet znanosti. Znanost se bavi prirodom (prirodne znanosti), čovjekom i njegovim duhovnim određenjima (humanističke znanosti), društvenim odnosima (društvene znanosti), a filozofija postavlja temeljna pitanja biti, bitka, postojanja, svrhe i sl. Primarno i dominantno pitanje znanosti jest objasniti kako se stvari događaju, ali ne i zašto. To pitanje „zašto” temeljno je filozofijsko pitanje. Dok je predmet prirodnih znanosti, npr. priroda i prirodna bića i prirodna događanja, filozofija se bavi i transcendentnim bićem, Bogom, njegovom egzistencijom, mogućnošću njegove spoznaje i dr. Nije, naime čitava stvarnost samo priroda, tj. ono što nam je iskustveno dano, nego i ono duhovno. I Aristotel, kao i drugi filozofi, Boga nazivaju drugačijim imenima, Nepokrenuti pokretač, Bitak, Apsolut, Jedno i sl. Pritom se ne misli na Boga religije nego na Boga filozofije. Zato treba razlikovati Boga vjernika od Boga filozofa. I filozofi ateisti govore o Bogu, ali kao filozofijskoj ideji, a ne religijskoj kategoriji.

Vjerujem, ali u što?

Je li pravilno reći ove sam religije ili ove sam vjere? U čemu je razlika između ovih dvaju pojmova?

U svakodnevnom govoru najveći broj ljudi poistovjećuje pojmove vjera i religija. Oni su slični, ali nisu isti pojmovi. Vjera je, moglo bi se kazati, moj unutarnji stav, možda i moje osobno unutrašnje iskustvo, a religija je vanjska pripadnost nekom nauku, organizacijskoj strukturi, poštivanju reda i pravi-

la te strukture i sl. Nejoj religiji može pripadati i praktični nevjernik iako se deklarira pripadnikom neke religije. Vjera je ipak malo intimnija stvar; to je osobni odnos s Bogom. Zato se i kaže da je vjera dar, a ne zasluga.

Što bi sve još, osim onoga što smo na početku nabrojali, pridonijelo tolikoj popularnosti znanosti naspram religije?

Znanost neprestano proizvodi nove stvari, novitete. Kaže se da stalno napreduje. Tako je npr. više uznapredovala u nekoliko posljednjih desetljeća nego prije u nekoliko stoljeća. Mnogi bi vrhunski znanstvenici od prije nekoliko stoljeća bili zatečeni našim današnjim napravama (mobitelima, kompjutorima i sl.). Jedno od obilježja znanosti, koje joj daje prednost pred religijom, jest da je znanost objektivna i prema tome „prirodnija” ljudima nego religija. U svijetu postoji nekoliko velikih religija i mnoštvo manjih te jedna religija teško može uvjeriti pripadnike drugih religija da je ona jedina prava. U znanosti je to puno lakše. Postoji samo jedna fizika, jedna matematika, a religija ima puno.

Može li onda znanost dokazati postoji li Bog ili ne postoji?

Svaka znanost ima svoju domenu, svoje predmetno područje, recimo slikovito svoje dvorište u kojem djeluje koristeći sebi svojstvene metode. Tako npr. fizika govori općenito o prirodi, njezinim zakonitostima, biologija o živim bićima, matematika o apstraktnim matematičkim objektima (predmetima) kao što su brojevi, geometrijske i druge strukture itd. Ali nijednoj od njih predmet proučavanja

(domena) nije Bog. Stoga, takve znanosti ne mogu spoznati, a kamoli dokazati postoji li Bog ili ne postoji. Zato je svaki znanstvenik prirodoslovac neozbiljan kada sebi prisvaja pravo da on jedini, na osnovi „uspješne” znanosti ima pravo odgovarati o pitanjima koja su vezana uz Boga. Ipak, mnogi uvaženi znanstvenici u današnje doba misle da su oni najvažniji i da su njihove tvrdnje o Bogu najmjerodavnije. Međutim, poznato je da su mnogi filozofi, racionalnim načinom mišljenja, pokušavali dokazati egzistenciju Božju, ali nisu uspjeli jednostavno zato što Bog nadilazi sam razum i um. Na tu činjenicu ograničenog uma ukazao je filozof Kant (kritika čistoga uma). Prema tome, da Bog ne postoji, ne može dokazati nikakva znanost ni filozofija. Ali ne može dokazati ni da postoji, pogotovo tzv. znanstvenom metodom.

Dvije strane iste medalje Možemo li znanost, s gledišta religije, smatrati idolatrijom? Ako vjerujemo u atome, gravitaciju, sile, vjerujemo li u plodove Božjeg stvaranja ili tvari smatramo svojevrsnim fenomenima nastalima samim od sebe?

Točno je to da u znanosti ima vjerovanja. Obično se misli da to nije tako. Naime, govori se da znanost i jest važna zato što nas ne prisiljava da u nju vjerujemo. Posljednjih godina svjedoci smo da se najviše govorilo da se znanosti i tzv. struci treba, dapače mora, vjerovati. Znanost je samu sebe diskvalificirala time što je poprimila dogmatska obilježja, a to je ono što su znanstvenici uvijek prigovarali religiji. Znanost je, nažalost, danas velikim dijelom postala dogma u koju se mora

vjerovati. Za pravu znanost najveće je poniženje vjerovati u znanost. Znanost živi od toga da se u nju ne vjeruje. Ako se vratimo važnom pitanju ima li u znanosti vjerovanja, onda ćemo ustanoviti da ima, ali ne u onom smislu u kojemu se govorilo ovih godina. Ono u što svaki znanstvenik mora vjerovati jest to da je svijet (priroda) koju proučava uređen sustav, inače ne bi mogla postojati znanost o nečemu neuređenom, kaotičnom, o nečemu što se ne ponaša po nekim pravilnim zakonima – prirodnim zakonima.

Imaju li znanost i religija više zajedničkih karakteristika ili su potpuna suprotnost?

Postoji više pristupa odnosu znanosti i religije, od onoga koji kaže da se one posve isključuju, tj. govori se o ili – ili odnosu do onoga da su posve suradničke i zapravo komplementarne. Rečeno je da znanost ne može bez ostatka objasniti svu stvarnost. Religijski pristup također nudi objašnjenja koje znanost ne može ponuditi. U tom smislu su obje samo djelomična rješenja i za potpuno rješenje (ako je i ono uopće moguće) treba ujediniti oba pristupa.

Budućnost je na nama

U današnje doba sve je manje vjernika, a sve više, pogotovo mladih, okreće se i traži odgovore na pitanja u okrilju znanosti. Što je, po Vašem mišljenju, uzrok tome?

Uzrok je, po mom skromnom mišljenju, opća duhovna klima u zadnjih nekoliko stoljeća. Programirani materijalizam i scijentizam učinili su

Dva puta koja se ponekad i prepliću

svoje i mase su, kao uvijek, intelektualno i moralno inferiorne i nekritične. Određene silnice programirano su djelovale destruktivno i rezultat toga je današnje stanje čovječanstva gdje duhovnost jednostavno nije na cijeni i rezultate toga svi osjećamo. I mladi su dezorijentirani djelomično zato što nemaju uzora u starijima, a dijelomično i zato što ni sami nisu svjesni da su oni nositelji budućnosti koja se gradi sada. I nisu sposobni prekinuti taj nasljeđeni teret koji su im ostavili predci. Što se broja vjernika tiče, nije uvijek presudno koliko ih ima, nego jesu li pravi ili nisu. Malo autentično stado važnije je nego masovnost bez samosvijesti.

Može li znanstvenik ujedno biti vjernik i obrnuto?

Često se provlači površna tvrdnja da će znanost istisnuti i ukinuti religiju. Ili rečeno na drugi način: što više znanosti, to manje vjere i obrnuto. Ali to se nije pokazalo točnim bez obzira na statičku neravnotežu broja vjernika i nevjernika. Kako npr. najveći umovi svijeta nisu bili u konfliktu (znanost ili vjera), nego su u sebi sasvim dobro pomirili znanost i vjeru? Ponovimo opet neke od onih koji su već spomenuti, kao npr. Kopernik, Galilei, Descartes, Pascal, Newton i mnoštvo drugih sve do naših dana. Nitko od njih nije imao problem s vjerom niti ih je vjera kočila da bi postigli najveće znanstvene rezultate. Odgovor je i danas da (dobar) znanstvenik može biti vjernik a da pritom ne osjeća podvojenost. Rečeno je da se te dvije sfere djelomično preklapaju, a dijelom su posve samostalne i nezavisne jedna od druge.

Kakva su Vaša predviđanja, u kojem će smjeru teći dijalog između vjere i znanosti?

Sumnjam da će sukob završiti sve dotle dok su svijet i čovjek u samome sebi toliko rascijepljeni, a čovjek je k tome i nedorastao. I sukob može biti vrsta dijaloga ako nije posve isključiv. Kako će se on odvijati, nije lako reći. Slutim da mora doći duhovno osvještavanje čovječanstva i njegovo pročišćavanje. Ovakav svijet kakav jest ne može opstati i nije ni dobro da opstane. Ali ne po receptu onih koji danas izigravaju bogove i programiraju čovječanstvo koje više neće ni postojati ili ako bude postojalo, bit će po mjeri upravljača ovoga svijeta. Osobno nisam impresioniran takvim čovječanstvom.

Vratila se Naša stara Pešča

Navrni do Pešče

Marko Larva, III. a

U tjednu od 10. do 15. listopada 2022. prvi put nakon tri godine „pauze“, ponovno je zaživjela kvartovska tradicija Dani otvorenih vrata MO Peščenica. Za nas je glavni dan bio svakako subota 15. listopada kada je naša škola organizirala natjecanja na sportskim terenima i u dvorani. Moglo se natjecati u košarci (tri na tri i ekipno natjecanje u tricama), nogometu i stolnom tenisu. Top tri natjecatelja u izabranom sportu osvajali su, naravno, medalje i pehare. Dan Pešče također je iskoristio priliku kako bi promovirao prestanak

nepoželjnih navika na način da su pobjedničku košarkašku ekipu slikali pored natpisa na kojemu je pisalo: „Sportom protiv kockanja“. Sport je bio glavna atrakcija, no nije bio i jedina. U Bužanovoj ulici bilo je štandova na kojima su se predstavile kvartovske škole i udruge. Među njima je bio i „zdravi“ štand Treće gimnazije s interaktivnim plakatima o zdravoj i pravilnoj prehrani te zaštiti okoliša. Dakako, moglo se i kupiti ponešto zdravo za jelo ili popiti piće nakon sporta i razgledavanja.

Razgovarajmo malo i s dečkima

Pravi muškarac – pravi ja

Ne trebate se osjećati loše ako ne izgledate kao Ronaldo iz reklame za Head & Shoulders

Ante Lasan, II. f

Krajem prvog polugodišta dvije studentice iz Centra "BEA", s kojima naša škola već godinama surađuje na projektu „Dozvola za nesavršenost“, održale su još jednu radionicu, ovoga puta rezerviranu za mladiće drugih razreda. Muški dio 2. b, d i f razreda imali su prilike sudjelovati na predavanju pod nazivom „Pravi muškarac – pravi ja“. Radionica je trajala dva školska sata, a sastojala se od brojnih i zanimljivijih igara te poučnog predavanja. Studentice su pokušavale približiti koliko reklame imaju utjecaj na nas jer su one danas posvuda, a ne propagiraju sve prave vrijednosti. Naime, u reklamama se najčešće prikazuju idealne osobe savršenih proporcija i izgleda kako koriste određeni reklamni proizvod zbog čega i mi posežemo za tim proizvodom jer želimo izgledati kao likovi s tih reklama. Naravno, oglašivačima to odgovara jer im jamči da ćemo kupiti baš njihov proizvod kako bismo

izgledali baš tako. „Većina reklama, a pogotovo danas, u središte postavlja idealiziranu osobu što mnogima od nas zna izazvati nelagodu u pogledu vlastitog izgleda, osjećaja i pogleda na budućnost. Važno je reći da se ne trebamo osjećati loše ako ne izgledamo kao Ronaldo iz reklame za Head & Shoulders“, bile su poruke studentica kojima su htjele istaknuti kako su mladići danas često pod velikim stresom jer se od njih očekuje da se zaposle, da budu uspješni, perspektivni, jednostavno da budu „pravi“ muškarcii. „Pravi muškarac nije sazdan od pločica i nikako nije savršen, već je samopouzdan i voli samog sebe kakav god bio“, dečkima je rekla jedna od volonterki Centra „BEA“. Puno je pogrešnih teorija, a samo nekoliko istinitih činjenica što se tiče muško-ženskih sposobnosti i prava, a samo ako radimo na sebi, možemo biti pravi mi, bez obzira bili djevojke ili mladići.

Zamjena učenik – profesor

Tko je tko?

Otvorite stranicu 394!

Lucija Dubravac, II. d

Novo-stari profesori u zbornici

Dan zamjene učenika i profesora rado je iščekivan ovdje u Trećoj. Kao i prošlih godina učenici su (u petak 18. veljače) zamijenili uloge s profesorima i to na jedan cijeli dan. Odaziv je bilo velik, stoga možemo reći kako je većina profesora toga petka mogla uzeti zasluženi odmor. Mijenjali su se profesori matematike, hrvatskog jezika, tjelesne i zdravstvene kulture pa i logike (?). Ponegdje se i više učenika prijavilo kako bi zamijenilo jednoga profesora, tako je profesorici Bartulović bilo malo teže ugurati tolike „profesore“ u nastavne sate. No, bilo je primjetno kako su baš sati geografije bili najzabavniji učenicima. Dakako, svi su učenici shvatili svoj zadatak vrlo ozbiljno te su se maksimalno potrudili biti što bolja inačica svojih profesora i što bolje objasniti gradivo svojim učeničkim kolegama. Držeći nastavu i po nekoliko sati, uvidjeli su kako njihov posao zaista nije lak, ali da je i vrlo nepredvidljiv i dinamičan. Sudeći po osmjesima i pohvalama, izgleda da su zamjenski profesori obavili odličan posao (neki i bolje od studenata koji dolaze na hospitacije). Dan se završio zajedničkom fotografijom u zbornici gdje su se, kao pravi profesori, dogovorili o daljnjem nastavnom planu i programu.

Božić u Trećoj

Božićni je duh ponovno obuzeo Treću

Tena Triska, IV. d

Ovaj je prosinac, iako nezapamćeno tmuran i kišovit, u našoj školi bio topao i pun božićnog veselja. Nakon tri godine napokon smo na pošten način uspjeli obilježiti ovo vrijeme darivanja, sreće i veselja. Božićni se duh nije osjetio samo u učionicama nego se napokon osjetio i na hodnicima. Jedino što je nedostajalo potpunom užitku jest božićni sajam, ali dobro... i bez njega se moglo prohaći mnogo zanimljivih božićnih aktivnosti. Moram priznati da su se i profesori doimali mnogo blažima i susretljivijima u to blagdansko vrijeme. A ako ste zaboravili kako je prosinac izgledao, tu sam ja da vas malo podsjetim.

Ciglicu po ciglicu za kuću radosnih lica

Kušlanovci humanitarci

Treća je sudjelovala u nekoliko dobrotvornih akcija ovoga prosinca. Prvu, već poznatu akciju za Caritas, naziva „Adventski kalendar darivanja“, ponovno je organizirala profesorica Sanda Ilić. Svaki dan tijekom mjeseca prosinca učenici su mogli donijeti pojedini prehrambenu namirnicu ili neprehrambeni proizvod koji je bio zadan taj dan na adventskom kalendaru. Time se skupilo nekoliko kilograma brašna, tjestenine, pakiranja ručnika i pasti za zube za sve one kojima je to prijeko potrebno. Druga akcija, ona je profesorice Eme Došenović za humanitarnu udruhu Ruah. Cilj te akcije bilo je skupiti što više novca za izgradnju centra u kojem bi boravili roditelji i obitelji djece koja dolaze na liječenje ili rehabilitaciju u Zagreb. Za svakih skupljenih 50 kuna škola je dobila ciglicu kao znak pažnje. Na kraju prosinca skupilo se 430 kuna što nam je osiguralo osam ciglica. Ne baš dovoljno za jednu kuću, ali svaka je ciglica važna tako da možemo reći kako su humanitarci svakako odradili odličan posao.

Sportski duh za vrijeme adventa?

Kao što znate ove se godine Svjetsko prvenstvo u nogometu igralo zimi, tijekom adventa, a kako je to vrijeme darivanja, naša draga ravnateljica darovala nam je jedinstvenu priliku – praćenje nogometa u školskoj dvorani. Peti i deveti prosinca bili su rezervirani za Vatrene. Dvorana je oba dana bila dupkom puna veselih i strastvenih navijača, a atmosfera nije razočarala (pogotovo jer je hrvatska reprezentacija oduševila sve). Svakako, trenutci kojih ćemo se prisjećati duže vrijeme. I ne, nogomet nije uspio ukrasti Božić, već se samo uklopio u raspored događanja tijekom adventa u Trećoj.

Anđeli bez krila

Ove smo se godine ponovno darivali. Profesorica vjeronauka Ema Došenović ponovno je u razredima u kojima predaje organizirala „Tajnog anđela“. Svaki učenik na početku prosinca izvuče osobu koja postaje njezin anđeo čuvar ili tajni anđeo. Dužnosti svakoga anđela čuvara nisu velike ni komplikirane. Sve što anđeo treba učini jest svakih nekoliko dana ostaviti poruku ohrabrenja, podrške, ljubavi ili prijateljstva za osobu koju čuva, a na zadnjem satu donose se neki mali, simbolični pokloni. I mali paketić Orbit žvaka zna razveseliti osobu više od parfema. Tako da su i svi učenici bili zadovoljni porukicama i poklončićima koje su dobili, posebno kada su saznali tko je bio njihov tajni anđeo.

Ajde, zabij više taj gol!

Završni tjedan polugodišta proveden u sreći i veselju

Zadnji tjedan škole, ako ste bili sa svime gotovi, bio je vrijeme dosađivanja u klupama, ali i veselja na hodnicima. Ponedjeljak je bio proglašen crvenim danom. Učenici su u školu dolazili u crvenoj boji, odnosno možda u boji koju najviše povezujemo s Božićem. Utorak je pak bio zeleni dan. Bili smo Grinchevi, ali oni dobri koji ne krađu Božić. Srijeda je bila rezervirana za božićne ukrase. Tako smo na glavama mogli vidjeti borove i Djeda Mrazove, a pokoji učenik je odjenuo i „ugly Christmas sweatshirt“. Četvrtak mi je, moram priznati, bio najbolji dan ovog božićnog tjedna – od svečane akademije do večernih karaoka.

Sveti Nikola donio bombone i osmijehe

Jednoga utorka, točnije 6. prosinca, u školi nas je posjetio sveti Nikola koji je za vrijeme velikog odmora šetao hodnicima i svima koje je sretao dijelio bombone. Izgleda da nam je ovaj sv. Nikola sve oprostio i bez obzira kakvi bili, dobri ili loši, svakome bi dao po par kikića. Bio je, usudila bih se reći, najveća atrakcija tog dana, čak veća i od testa iz kemije koji smo taj dan pisali.

Crveni djeda Mrazovi i baka Mrazice

Sv. Niko hodnicima Treće šeta

Koverte s emotivnim porukama anđela čuvara

Božićna priča

Oni koji su propustili prijedodnevnu akademiju mogu se sramiti. Mješoviti zbor Treće ostavio nas je bez daha svojim nastupom i pjevanjem svima poznatih božićnih pjesama, a GTTG-ovci su napokon mogli održati božićnu predstavu koja se zbog korone nije održavala dvije godine. Prikazali su nam još jednu, ali nikako običnu „Božićnu priču“, nadahnutu verzijom crtića „Barbie i božićna priča“. Od scenografije, dijaloga, kostima do odličnog Matije Špoljarića u ulozi mačka Čupka, sve nas je uljuljalo u duh Božića i podsjetilo kako su dobrota i uzajamna ljubav prava bit Božića. Navečer smo uživali u, moglo bi se reći, najboljim pjevačima koje Treća može ponuditi. Karaoke su prošle bolje nego što sam zamišljala, a uvjerljivo su pobijedili Marko Vuzem i Ivan Ždralović, učenici 4. a razreda (iako su u mojim očima pobjednici predstavnicima 4. d razreda).

Pronadi razliku!

Poštovanim (ne) gledateljima

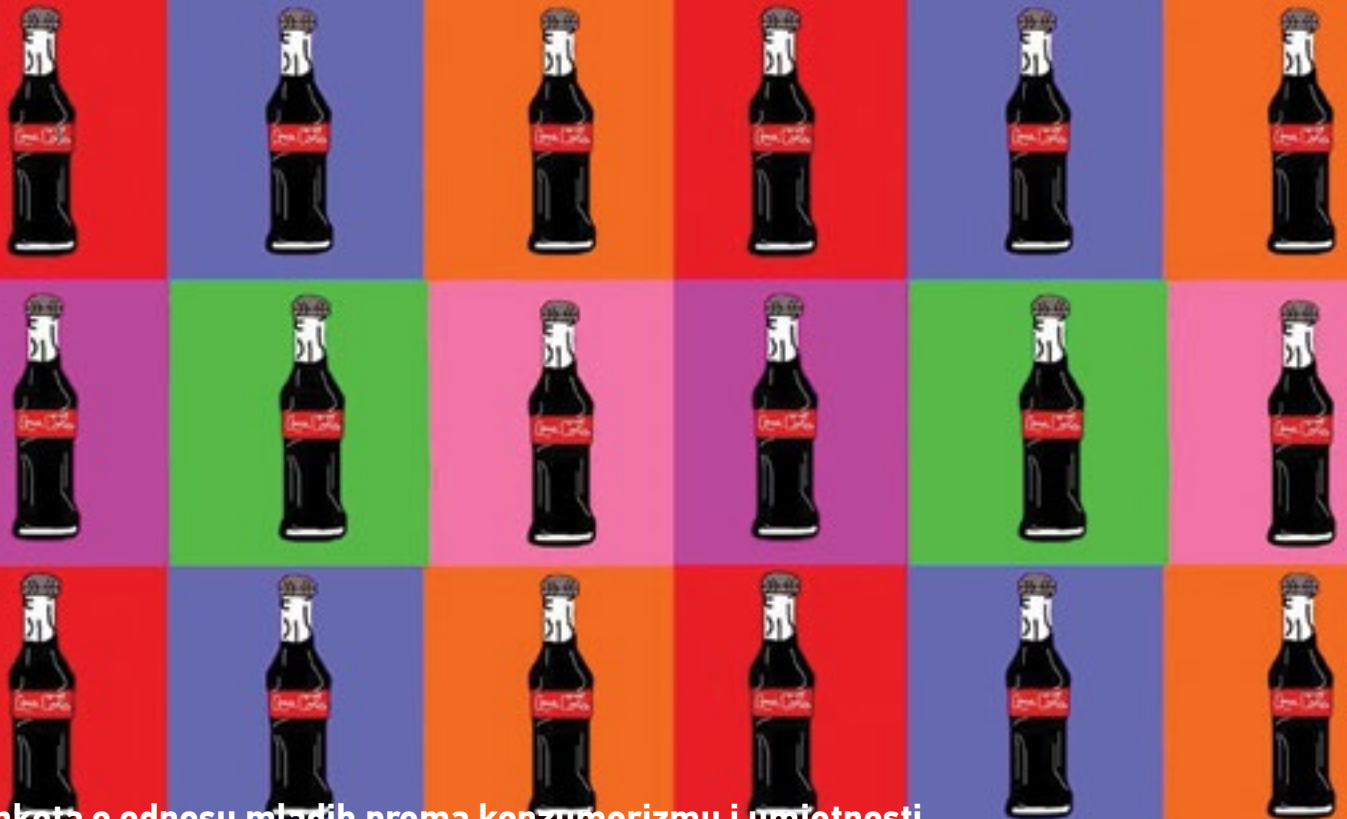
Vida Ćurčić, IV. f

Kao što svi znate (ili se bar tako mislilo), u četvrtak, 22. prosinca 2022. godine, u školi se održala božićna priredba. S obzirom na to da je bila „ugurana“ u rupu između dviju smjena, trajala je relativno kratko, a u tom ste vremenu imali priliku poslušati tri božićne pjesme u izvedbi školskog zbora te pogledati interesantnu predstavu dramske skupine GTTG. Međutim, iako je ona zahtijevala tek 35 minuta raniji dolazak u školu ili kasniji odlazak iz nje, na priredbi je bio razočaravajuće malen broj ljudi – zbor i dramska bili su publika jedni drugima, a samo nekolicina mjesta bila je popunjena, nekim profesorima i rijetkim učenicima. Vjerovali ili ne, članovi dramske i zbora neki su od vaših poznanika, kolega i prijatelja, kojima bi bilo drago da su nakon uloženog truda i vremena dobili makar pljesak od svojih vršnjaka. Ovu je opasku bitno doživjeti kao konstruktivnu kritiku, u kojoj je prisutno razumijevanje za sve učenike koji nikada nisu imali priliku uveličati ovakvo događanje. Bitan faktor pri padu popularnosti „školske priredbe“ bila je korona, za vrijeme koje se takve manifestacije nisu mogle ostvariti. Generacije prije korone već su napustile školu i nisu ovdje da nas potaknu na dolazak, a tome ovaj članak služi – priredbe u Kušlanovoj uz pomoć profesora osmišljavaju učenici, sa sličnim interesima i humorom kao vi, kojima je cilj na zabavan način predstaviti školu. Imajte povjerenja u njihovu kreativnost – dođite, zabavite se i dajte priliku priredbama da ponovno zažive. Zbog vas, ali i zbog budućih kušlanovaca.

Usudi se stvarati!

Anketa o odnosu mladih prema konzumerizmu i umjetnosti

Jesmo li robovi masovnog konzumerizma?

U društvu masovne prodaje i potražnje ipak ima mjesta i za umjetnost

Karlo Časni, II. f

Društvo u kojem živimo definira mnogo različitih stvari. Naravno, na prvom mjestu, definiraju ga ljudi, odnosno njihove potrebe koje danas možemo svesti na konzumerističku potražnju za proizvodima i uslugama. Konzumerizam kao pojam nije nikakva novost. S njime smo se „susreli“ još 50-ih godina prošlog stoljeća, ali svoj vrhunac konzumerizam doživljava upravo sada. Na raspolaganju nam je nova tehnologija, nove znanosti, novi trendovi i proizvodi koji se konstantno razvijaju, ali znači li to da ne bi trebala postojati granica između osnovne ljudske potrebe i masovne konzumacije? I kako se umjetnost (ako se uopće) prilagođava ovome društvenom standardu? Upravo zbog toga zanimalo nas je kakav stav mladi, kao dobna skupina najviše izložena konzumerizmu, imaju o vremenu u kojem žive i smatraju li se robovima masovnog konzumerizma. Našom anketom, koju smo proveli među

srednjoškolcima III. gimnazije, istražili smo odnos konzumerizma i umjetnosti, mogućnost da idu „ruku pod ruku“ i mišljenje mladih o onome što konzumiraju i u kojoj mjeri.

Ono sam što konzumiram

Anketu smo proveli među četvrtim, trećim, drugim i prvim razredima III. gimnazije što je obuhvaćalo dobne skupine u rasponu od 14. do 19. godine. Ukupno smo ispitali 126 učenika. Srednjoškolci su bili naša glavna ispitivačka skupina jer ih smatramo najviše izloženima konzumerizmu. Najprije je bilo potrebno definirati što to konzumerizam uopće jest. Ispostavilo se kako je ispitanicima sama njegova pojavnost u obliku prekomjerne potrošnje iznad realnih potreba, koja se opravdava namjerom ostvarivanja zadovoljstva i sreće svakog pojedinca, vrlo jasna što pokazuje rezultat od 69% ispitanika koji su konzumerizam

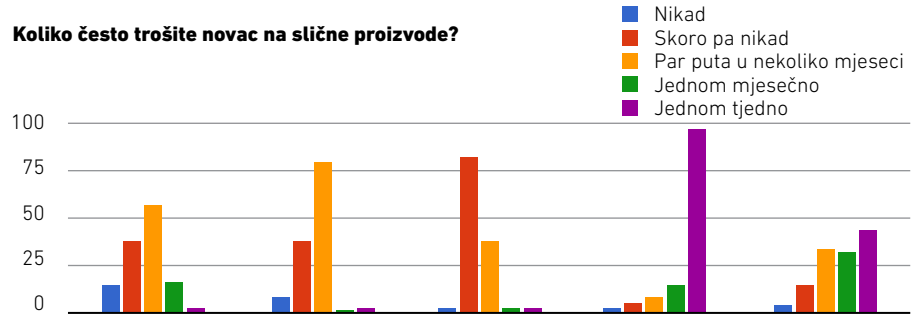
definirali kao trend u suvremenom svijetu koji se sastoji od kupnje i/ili gomilanja robe i usluga iznad onoga što se smatra ključnim. Nešto pozitivnije mišljenje ima 19% ispitanika koji tvrde da je konzumerizam ipak pozitivna pojava zbog koje imamo na raspolaganju više različitih usluga i proizvoda koje možemo koristiti ili kupiti, dok ga ostatak gledaju kao isključivo negativnu pojavu. „Smatram da je konzumerizam dio globalne neoliberalno kapitalističke urote koju održava šačica ljudi koji se nalaze među 100 najbogatijih osoba svijeta. Te su osobe neljudska i bezdušna bića koja uživaju u nadmoći i kontroli jer im ona pruža osjećaj Boga. Cijeli kapitalistički, dakle i konzumeristički sistem, napravljen je tako da drži ljude zatvorene u niskim strastima, materijalističkim razmišljanjima i uskome svemiru. Smatram da svi ljudi trebaju shvatiti kako je sve što je materijalno nevažno

i prolazno i da je jedino što je bitno širenje ljubavi među svim ljudima ovoga svijeta", mišljenje je jednog ispitanika koje se donekle podudara i s mišljenjima ostalih koji su osudili konzumerizam kao izričito negativnu društvenu pojavu. Sama svjesnost mladih o tome što konzumerizam zapravo jest velik je korak u osvještavanju njegova utjecaja na okolinu. Ipak, vidimo da se mladi ne suzdržavaju naročito u konzumiranju različitih proizvoda i usluga jer 60% ispitanika markiranu odjeću kupuje jednom mjesečno, a čak 85% novac često troši na zabavu (odlaske u kino, kavu, klubove, na koncerte i slično). Osim na zabavu, mladi svoj novac u velikoj mjeri troše i na hranu (80% ispitanika), točnije najviše na „galebac“ u školi, što je razumljivo jer ipak pet dana u tjednu provode u školi.

Slušam, gledam, kupujem zato što je popularno

Dobro znamo koliko mišljenja drugih znaju utjecati na naša vlastita mišljenja i odluke, pogotovo dok smo mladi i nemamo još oformljene vlastite stavove o svemu. Zato nas je zanimalo koliko se srednjoškolci povode za mišljenjima i stavovima većine. Oko 70% priznaje da upotrebljava popularne stvari, gleda popularne filmove, sluša popularnu glazbu, ali pri konzumiranju proizvoda im je ipak najbitnije da proizvodi njima odgovaraju, bez obzira na popularnost. Pokazalo se kako 86% ispitanika tvrdi da mišljenje drugih na njih osrednje utječe. Većini prilikom kupnje nekog proizvoda ili konzumiranja određenog proizvoda (glazbe, filmova, multimedije itd.) vlastito mišljenje i iskustvo jest na prvom mjestu. Nakon vlastitog mišljenja, bitna im je kvaliteta proizvoda te zatim njegov izgled i dizajn. Popularnost i mišljenje mase ostalo je u sjeni. Znači da se generalno mladi ne prilagođavaju mišljenju većine, što je dosta pozitivan rezultat. „Logično je da je nemoguće da svi rade iste stvari, slušaju iste pjesme, gledaju iste filmove jer onda ne bi imao tko pokrenuti nove trendove. Ali, ljudi često žele biti prihvaćeni među svojim društvom jer ne žele biti osuđivani i već su toliko uvjerali sami sebe u neke popularne stavove da im se sve druge opcije čine besmislenima i kao da nisu stvorene za njih koji su jako, jako cool“, jedna je od izjava koju smo dobili na pitanje „Mislite li da ljudi čitaju, gledaju, slušaju, nose isključivo ono što je popularno, in i trenutačno aktualno

Koliko često trošite novac na slične proizvode?

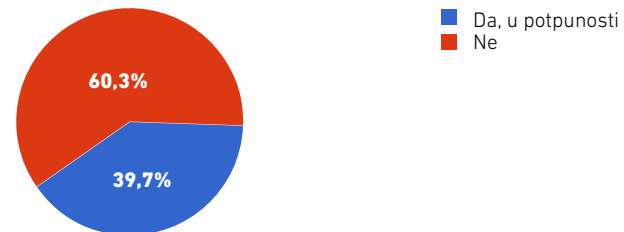
Mislite li da je popularnost jednaka korisnosti?

126 odgovora

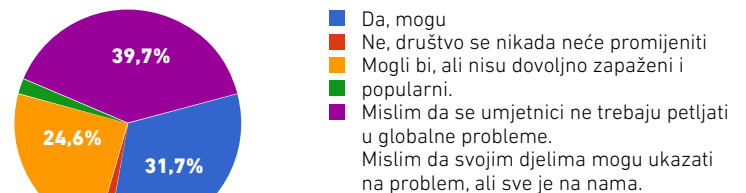
Uništava li konzumerizam jedinstvenost umjetnosti?

126 odgovora

Mogu li umjetnici svojim djelima ukazati na problem prekomjerne potrošnje dobara i na taj način promijeniti današnje konzumerističko društvo? (...ture radene od smeća koje smo proizveli mi ljudi.)

126 odgovora

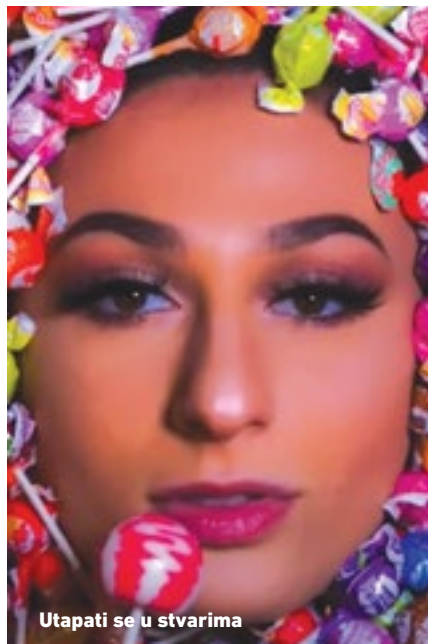

među masom?” No, to ne znači da je loše ako slušamo trenutačno globalno popularnu Billie Eilish ili gledamo seriju „The Last of Us“ jer nam je sestrična susjedove krizmane kume to preporučila. Svatko radi ono što voli, ali to možemo zvati ljubavlju ili strasću samo ako svjesno to činimo, bez utjecaja ostalih.

Umjetnost u potrošačkom dobu

Proučili smo što je konzumerizam, no izazov je bio spojiti ga s umjetnošću. To potvrđuje i omjer ispitanika jer su mišljenja bila podijeljena oko tvrdnje da konzumeristička može biti i umjetnost. Za dlaku je prevagnulo mišljenje da konzumerizam ipak može biti umjetnost, za što je glasovalo 56% učenika.

Jedan ispitanik nam je svoje mišljenje ovako objasnio: „Mislim da može. Postoje proizvodi koji posvećuju pažnju kvaliteti i mogu se smatrati umjetničkim djelima. Isto tako, umjetnici mogu iskoristiti konzumerizam u svojem izražavanju kojim šalju pozitivnu poruku.“ Također, ispitanik primjećuje: „Umjetnost se nalazi svugdje, a konzumerizam i umjetnost se definitivno nadopunjavaju jer su svojevrsne suprotnosti.“ S druge strane, bilo je i onih pesimističnijih, kao što su sljedeći ispitanici: „Teško moguće. Umjetnost najčešće kritizira pojave za koje se smatra da su negativne“ i „Noup, umjetnost je nešto čemu je posvećeno vrijeme, trud, razočarenja u procesu stvaranja, nedostatak inspiracije i pokušavanje da kreacija bude najbolja što može biti u svim kategorijama (materijal, ideje, poruka, urednost...). Sve što je konzumirano

Utapati se u stvarima

od strane velike količine prosječnih ljudi, nažalost, nema takve kvalitete.“ Ipak, za malo veći postotak prevladava mišljenje kako se konzumerizam i umjetnost mogu nadopunjavati, što misli 60% ispitanika. Prisjetimo li se primjera iz nedaleke prošlosti – slike mnoštva konzervi juhe od rajčice marke „Campbell’s“ – možemo ukazati i na mnoštvo današnjih postera, reklama, dizajna proizvoda koji ne samo da zadovoljavaju formu proizvodnje već i imaju umjetnički „touch“ na sebi.

Stvoriti umjetnost iz smeća

Popularno je i mišljenje da umjetnici svojim djelima mogu ukazati na problem prekomjerne potrošnje dobara i tako promijeniti konzumerističko društvo. S time se slaže oko 60% anketiranih, a polovina njih smatra kako sve na kraju ovisi o nama i ko-

Umjetnost u današnjem svijetu

Umjetnici su čudđenje u svijetu

Kako stvarati u svijetu u kojem je, čini se, sve već stvoreno, sve priče ispričane, svi događaji već opjevani

Katja Ljubičić, II. f

Pronadi svoj put

liko ćemo se mi potruditi promijeniti se. Navodeći primjere kao što su radovi njemačkog umjetnika i aktivista H.A. Schulta (pogotovo njegov rad zvan „Trash people“ odnosno „Ljudi od smeća“), učenici su pokazali kako itekako poznaju i u toku su s umjetnicima koji se svojim radovima bore protiv društvenih, političkih i ekoloških problema, u što ubrajamo i konzumerizam. Usprkos pozitivnim porukama koje umjetnici šalju, svjesni smo da je ponekad vrlo teško stvarati u potrošačkom društvu jer publika često ne želi razumjeti umjetničku vrijednost djela. Takvo mišljenje zastupaju gotovo svi ispitanici. Mladi su odlučni u stavu u kojem nije ispravno suditi proizvod po popularnosti jer nešto može biti dobro, a nezamijećeno od publike ili obrnuto. Na kraju, 16% ispitanika zaključuje da jest rob masovnog kon-

zumerizma, dok je ostatak ispitanika podijeljen između uvjerenja da nisu robovi konzumerizma i da se mogu oduprijeti trendovima i oglasima te mišljenja da niti jesu niti nisu robovi masovnog konzumerizma.

Ima nade za nas mlade

Iz ove ankete saznali smo kako su mladi većinom uvjereni da nemaju problema s ovisnošću o kupovini, prekomjernom konzumerizmu i potrošnji, te da pretjerano ne prate trendove, kako smo to prvobitno pretpostavljali. Slažu se da konzumerizam postoji i u umjetnosti, ali i da umjetnost postoji u konzumerizmu, no ističu da se promjene mogu i moraju poduzeti. Nije bitno jesi li ti umjetnik, pravnik ili srednjoškolac jer svatko od nas može mali koracima napraviti veliku promjenu. S druge strane, srednjoškolci su svjesni kako je većina ljudi

u njihovoj okolini potpala pod moć konzumerizma – masovno prate trendove, žive prema mišljenju drugih i masovno kupuju ono što im uopće ni ne treba. Ako je vjerovati onoj staroj poslovice „S kim si, takav si“, možemo zaključiti kako konzumerizam stvara najveći problem nama samima, a ako želimo napraviti promjenu koju želimo vidjeti u svijetu, trebamo početi od sebe. I zapamtiti, kako je to lijepo citirao jedan anketirani učenik, samo jedan od mnogih citata iz filma Fight Club – „Prokletstvo, cijela generacija koja pumpa benzin, čeka za stolovima, robovi su s bijelim ovratnicima. Reklame nas tjeraju da jurimo za autima i odjećom, radimo poslove koje mrzimo kako bismo mogli kupiti sra*e koje nam ne treba. Vi niste vaš posao, vi niste količina novca koji imate u banci. Vi niste auto koji vozite. Vi niste sadržaj vašeg novčanika.“

„Pjesnici su čuđenje u svijetu“, rekao je hrvatski pjesnik Antun Branko Šimić još na početku 20. stoljeća ili, bolje rečeno, na samom početku cvjetanja tada nove, nepoznate umjetnosti. Pjesnici se čude svijetu, prilaze mu s čuđenjem, ali se istovremeno i njima često čude, i oni sami izazivaju čuđenje. Tako i danas, ne samo pjesnike, nego i sve ostale umjetnike, bavili se oni slikarstvom, filmom, glazbom ili plesom, gledamo često s upitnikom iznad glave. Doživljavamo ih kao čudake, ponekad čak kao luđake koji žive u svom filmu koji nije za nas ostale, ozbiljne ljude. S druge strane, neki se dive umjetnicima, prate njihov rad odlazeći na njihove izložbe, oponašaju ih, trude se gledati svijet njihovim očima – očima punim čuđenja. Jesu li i oni onda ljudi? Onima koji to ne rade, vrlo vjerojatno jesu. Umjetnički izričaj davno je prešao granice sveopćeg prihvaćanja i shvaćanja, no bez obzira na sve kritike i upitnike onih koji ne mogu (ili ne žele) razumjeti čudesan svijet koji nam žele prikazati, umjetnici i dalje stvaraju svoja djela. Zašto to čine? Zbog unutarnje potrebe, zabave ili možda slave? Nije teško pretpostaviti kako su umjetnička djela njihovim autorima nešto najvažnije na svijetu. Ona su dio njih. A kada u sebi sadržite toliku količinu ideja, misli, prikaza koji vrište u želji da izađu van, bili biste nadasve ljudi da ih ne pustite. Priznajmo, većini nam je teško ušutkati sebe

i ne reći ono što mislimo, a takvo što umjetnici upravo čine, danas možda više no ikad.

Umjetnost – izričaj emocija

Umjetnici svoje misli i emocije pretvaraju u djela, ali naravno na originalan način što je, u današnje vrijeme, vrlo teško jer su ljudi već svašta vidjeli. Želite li naslikati svoj portret proboden čavlima kako biste prikazali bol koju osjećate, e, pa zakasnilo ste jer je Frida Kahlo to već učinila. Želite skladati odu godišnjim dobima, opet kasnite, to je kopiranje Vivaldija. Smješno je koliko ljudi, odnosno publika, cijene originalnost jer naravno, ako nisi originalan, onda nemaš svoje mišljenje, kopiraš ostale i tada sve tvoje emocije mogu pasti u vodu, ali kada se zapravo pojavi tražena originalnost, onda to publika često smatra čudnim i glupim jer je drugačije od onoga što je dosad vidjela. Tomu usprkos, umjetnici svejedno nastavljaju stvarati. I to se „usuđuju“ činiti danas – kada vlada opća pomutnja, kada svijet srlja u propast, oni pronalaze inspiraciju i drznu se širom otvoriti svoje oči pune čuđenja i vratiti umjetnosti slavu koju zaslužuje. Tako je i djelo preminulog hrvatskog konceptualnog umjetnika Mladena Stilinovića zvano Kruhkolači ili Kruh, kolači, kamenje, koje metaforično prikazuje pobunu na caricu Mariju Antoanetu, ali je i prikaz što je umjetnost danas. Umjetnost više nije servirani kolač na

Stvarati znači izgorjeti u svakom trenutku

pladnju, već akt koji spaja emocije, izričaj, estetiku i zabavu u jedno biće kako bi ispričalo priču. Ljudima je, dok su prolazili pokraj izloženih kolača i kamenja, bilo čudno i smiješno, no jedan trenutak pažnje ukazao je srž i poantu cijele priče. Djelo je ipak izazvalo neku reakciju i prisililo ih da dožive svijet oko sebe na drugačiji način, baš kao i umjetnici. Interpretacija umjetnosti najbitnija je za njezino razumijevanje. Kako su i zašto umjetnici napravili svoja djela, većina neće razumjeti, ali dubina smisla će ostati tu, čekajući nekoga drugog, možda sličnijeg njima, koji će shvatiti. Zbog njih će nastaviti stvarati. Ne zbog zabave, ne zbog pažnje, ne zbog funkcionalnosti, već zbog ljudi. Zbog nas.

Razgovor s
književnicom Mašom
Kolanović o životu
jednog umjetnika

Stvarati u svijetu snova

Umjetnica s karakterom

Ako se odlučite dati svijetu, onda to učinite na autentičan način i dajte mu ono najbolje od sebe

Maja Kožić, IV. f

Razgovor uz kavicu

Umjetnici, zanimljiva su to bića. Vječni sanjari koji plove sebi poznatim morima. Kreativci koji su se usudili sačuvati dječju znatiželju u sebi i očima punih čežnji i čuđenja gledati na ovaj svijet. Zapravo, on je njihovo malo igralište. No, iako zaslužuju našu punu pažnju, često se protivimo njihovoj genijalnosti, sudeći im samo po njihovoj vanjštini i predrasudama kojima je prožeto naše društvo. Najgora uvreda nekoj osobi jest osporiti njezinu normalnost, ali najgore što možete učiniti jednom umjetniku jest zabraniti mu

sanjati i stvarati. Neki od njih, nažalost, ugase svoje svijeće, ali ne i Maša Kolanović, hrvatska spisateljica i prije svega umjetnica s karakterom. Najpoznatija po romanu „Sloboština Barbie“ i zbirci priča „Poštovani kukci i druge jezive priče“, otkrila nam je i поближе opisala što je sve potrebno da biste postali umjetnikom te zašto je dobro povremeno se izgubiti u svojim mislima i snovima.

Za početak, što je za Vas umjetnost?

Vrlo kratko i jednostavno, za mene osobno, umjetnost je sve ono što me oduševi svojim kreativnim, hrabrim i originalnim izričajem.

Vjerujete li da je umjetnost u današnje vrijeme olako shvaćena?

Danas su kriteriji da nešto proglasimo umjetnošću zasigurno manje rigorozni nego što su to bili prije pedeset i više godina. Veća produkcija i dostupnost otvorili su više mogućnosti za

vidljivost različitih kreativnih izričaja. Neke od njih zaboravimo lako i samo su u prolazu, a ono što smatramo vrijednim dulje ostaje s nama po svojoj ljepoti i aktualnosti.

(P)ostani umjetnik Zašto ste Vi odlučili postati spisateljica?

Ja nemam baš neki točan trenutak koji je prevagnuo u odluci da budem spisateljica. Zapravo, smatram da svakom novom knjigom ja ponovno postajem književnica. Ali, osim što sam spisateljica, ja sam i znanstvenica koja proučava književnost. Odluka da se posvetim pisanju nije došla naglo, naprosto je pratila moj životni put i razvoj u tom smjeru. Ono što volim proučavati počela sam i sama prakticirati.

A smatrate li Vi sebe umjetnicom?

Mislim da svatko tko želi može sebe smatrati umjetnikom, druga je stvar

hoće li društvo prepoznati nečiji rad kao umjetnički vrijedan ili relevantan. Rekli bismo da bi estetski kriteriji trebali biti to mjesto granice iako se kroz povijest pokazalo koliko su oni arbitrarni. Moj pojam umjetnosti u tom smislu je širok, on ne uključuje samo tzv. visoku i kanonsku kulturu, već sve ono što sam maloprije spomenula da spada pod moju osobnu definiciju umjetnosti. Da li sebe smatram umjetnikom? Mogu reći da se tako osjećam. Koliko ću dalje raditi na svom umjetničkom habitusu i izražavanju, ovisi o meni.

Može li onda baš svatko postati umjetnik ako to poželi?

Svatko tko u sebi osjeća klicu nekog talenta to svakako može pokušati. Ako se pritom obrazuje i trudi, nekakve rezultate će i postići. Hoće li i kad njegov ili njezin rad biti prepoznat od društva i publike, za to nema garancije.

Poznato ime prodaje knjigu

U zadnje vrijeme svako malo čujemo, pročitamo, vidimo kako je neki pjevač, glumac, glumica, influencer ili nogometaš objavio ili izdao knjigu. Možemo li i njih onda smatrati piscima, umjetnicima?

Ja bih rekla ne u tradicionalnom smislu shvaćanja visoke umjetnosti, ali da u smislu popularnog umjetnika, odnosno umjetnika čije je polje djelovanja na terenu popularne kulture i možda su mu popularnost, šira prepoznatljivost pa i zarada važniji od autentičnog izražavanja ili istraživanja. Te osobe imaju svoju publiku otprije, poznate su otprije po drugim talentima onda to dodatno potakne ljude da dodatno prošire svoj auditorij. Ne mislim da je to nužno loše, ali ponekad marketinški aspekt cijelog tog pothvata pisanja knjige zanemari umjetničku snagu riječi. Fanovi slavni osoba jednostavno su željni zadiranja u nečiji život. E, sad, koliko je to dobro, svatko sudi sam za sebe.

Prolaze li u današnje vrijeme samo takvi romani? Prodaje li poznato ime knjigu?

Za to postoji publika pa samim time i potražnja, ali to nipošto ne odražava cijelu sliku. Kao što ni određen tip "visoke" umjetnosti ne obuhvaća velik dio publike. Umjetnost je složeno polje i u širem sagledavanju trebali bismo biti svjesni svih tih aspekata. Svakako poznato ime potpomogne kupnji jer taj tip znatiželje prema ži-

votu poznatih ličnosti sigurno inicira interes za čitanjem.

A je li stvar u žanrovima koji se pišu ili nešto drugo određuje koja će knjiga imati umjetničku vrijednost, a koja neće?

Određeni žanrovi svakako jesu popularniji od drugih. Primjerice, tako je sa žanrom romana koji je od samih svojih početaka u europskoj kulturi imao popularni karakter, a i danas je žanr koji je puno traženiji za čitanje od, primjerice, poezije. Ali žanr sam po sebi ne garantira uspjeh kao ni umjetničku vrijednost. Istina je da recept za uspješnu knjigu koja bi mogla postati umjetnički vrijedna ne postoji. Svatko izmišlja svoj recept kako bi zasjao na umjetničkom nebu, ali u tome se i sastoji draž umjetničkog stvaralaštva.

Na kraju krajeva, svi mi znamo napisati nešto, ali znači li to da smo svi neusavršeni pisci?

Za biti umjetnik, pisac, talent je svakako važan, ali na osobi je što će napraviti s tim talentom. Bez rada i upornosti i talent propada. Naime, kada osoba ima samo talent, neće biti ništa od toga. Da, relativno svi mi znamo pisati, ali upravo upornost i ustrajnost razlikuje umjetnike od onih koji to možda nisu. Ali svakako treba postojati dobar omjer i talenta i upornosti.

Treba znati kada stati

U svojoj priči „Poštovani kukci“ dotakli ste se i problema masovnog konzumerizma u našem društvu.

Maša Kolanović preporučuje: knjige koje me oduševljavaju

- **Elena Ferrante** „Genijalna prijateljica“
- **Olja Savičević Ivančević** „Adio kauboju“
- **Kristian Novak** „Ciganin, ali najljepši“
- **Miljenko Jergović** „Selidba“

Jesmo li zaista postali robovi konzumerizma?

U velikoj mjeri mislim da jesmo, a da toga nismo ni svjesni. Moje priče nastoje učiniti te mehanizme vidljivima. Konzumerizam je postao dominantna sistema u kojem živimo. Ponekad nismo ni svjesni koliko smo robovi toga što je nešto što nas i povlači prema ponoru ovisnosti o stvarima i potrošnji. Imam iskustvo sa životom kada konzumerizam nije toliko bujao i koliko god ono bilo malo i drugačije, vidim promjenu u društvu i opasnu stranu kapitalizma i konzumerizma.

Mogu li se oni koji eventualno robovi i postanu, vratiti na staro ili će zauvijek ostati pasivni, nijemi kukci?

Teško je oduprijeti se, ali nije nemoguće. To ni ne mora biti radikalna promjena ili potpuno mijenjanje životnog stila, već sama svjesnost o tome koliko drugi ljudi imaju odnosno nemaju, stavka je koja nam nedostaje u tom potrošačkom ludilu. Konzumerizam stvara sebičnost, pogoduje narcizmu, a zapravo nas otupljuje za empatiju i solidarnost. Ali kritičko osvještavanje mora biti i jest u svakom trenutku moguće i vjerujem da je pasivnost stvar odabira.

Može li književnost kao umjetnost iskoristiti konzumerizam za širenje poruke i opomene društvu?

Svakako da konzumerizam u smislu veće dostupnosti dobara, pa tako i onih umjetničkih, nije isključivo loš. Mislim da je konzumerizam loš kad

Tvoj život može biti umjetnost

postane praksa i vrijednost sama po sebi.

Oduprijeti se snovima potpuna je ludost

Trebamo li suditi knjigu po koricama ili umjetnika po njegovoj vanjštini i onome što smo čuli o njemu?

Uvijek treba pročitati djelo. I to temeljito pročitati. Moj osobni legitimitet, kao i profesorice koja predaje književnost, proizlazi iz toga da moram nešto pročitati. No, svi često predrađuju o određenim ljudima i njihovim djelima imamo zbog površnog čitanja i nepažnje.

Govori se da su svi umjetnici ljudi na svoj način. Što je zapravo „ludost“ umjetnika?

Ludost je težnja za igrom. Vjerujem i hrabrost da izraziš neka svoja autentična uvjerenja.

Izgubite li se Vi ikada u svojim mislima, snovima, nadanjima?

Zapravo ja dosta vremena provodim u svijetu sanjarenja. Tu se rađaju moje ideje. Naravno, treba biti realan i u doticaju sa stvarnošću, ali nipošto ne mislim da treba prestati sa sanjarenjem. Osjećam potrebu za stvaranjem i tada uživam u svemu tome.

I na kraju, što biste Vi rekli ili poručili svijetu – kako ostaviti trag u ovom vremenu punom „popularnih“ i primijećenih ljudi?

Mislim da je važnije od svega ostaviti trag po nečem dobrom i nesebičnom u ljudskom smislu, što je samo po sebi lijepo. Ako se odlučite dati svijetu, onda to učinite na autentičan način i dajte mu ono najbolje od sebe. U tom smislu vaš je život kao umjetnost.

Biti ili ne biti lud? Biti ili ne biti umjetnik?

Maja Kožić, IV. f

SANJA SRDIĆ JUNGIĆ

Iz Sanjina svijeta preporučamo: „Zvijezde među nama“

U jednoj prekrasnoj, a opet vrlo bolnoj i tužnoj knjizi, pročitala sam zanimljivu misao na temu pisanja i kirurgije (autor je završio medicinu, ali i komparativnu književnost). Misao je išla otprilike ovako: kada se svojim prijateljima tijekom druženja ispričaš i kažeš kako moraš ići obaviti hitnu operaciju, nitko te neće ružno gledati, štoviše bit će zahvalni na tvom radu. A kada bi te iste prijatelje napustio tijekom druženja kako bi otišao pisati, vjerojatno ne bi doživio istu reakciju, štoviše ispao bi vrlo nepristojan. Po meni se svaki vid umjetnosti unaprijed osuđuje, podsmjehuje mu se i mislim da je iznimno teško biti umjetnik/kreativac bilo koje vrste. Često sam se tijekom svog kreativnog rada pitala za kog to radim, zašto trošim svoje slobodno vrijeme, zašto umjesto da se družim s obitelji, pišem knjige koje će pročitati upitan broj ljudi. Nažalost, mislim da me te misli nikad neće napustiti i najveća borba tijekom pisanja odvija se upravo na tom frontu. No Sanja(r) u meni ipak me potiče na stvaranje, koliko god ono teško i zamorno bilo jer ako si i jednoj osobi uljepšao dan, otkrio mu nove svjetove, nagnao ga da zaboravi na svoje probleme čitajući tvoja djela, onda je to pisanje ispunilo svoju svrhu.

ROSIE KÜGLI

Iz Rosiena svijeta preporučamo: „Hod po rubu“

Umjetnici su oduvijek bili smatrani malo pomaknutima. Neki im se dive, zavideći im na njihovoj slobodi, hrabrosti i nekonformizmu, a neki ih preziru i doslovno smatraju ludacima. Ludost je za umjetnika garancija slobode i stvaranja. Umjetnost je kreacija, izrada ideja, bez koje je nemoguće shvatiti čovjeka. Umjetnik svijet vidi drugačije, kao misteriju koju direktno percipira svojim čulima, a umjetnikova ludost je poput magične formule koja ga štiti od pogubnih utjecaja iz okoline. Ako je potvrda te ludosti umjetničko djelo koje odiše inspiracijom, živom energijom, onda će svaki umjetnik pristati da ga se smatra ludim, pomaknutim, drugačijim. S druge strane, moramo osvijestiti da je umjetnost osnovna ljudska potreba, baš poput vode, hrane, zraka. Bez umjetnosti naš život bio bi u mnogočemu besmislen. Umjetnost nas gura naprijed i da, treba nastaviti raditi, stvarati – umjetnost. Jer bez umjetnosti nema života. Usuditi se stvarati, to je cijena napretka. Biti umjetnik danas jako je teško, ali mi umjetnici ne razmišljamo o tome. Inače vjerojatno ne bismo stvarali. Ili bismo upali u depresiju. Za biti umjetnik treba imati i trunčicu hrabrosti, ali i ludosti jer kako bismo inače proživljavali teške dane, počesto i neimaštinu.

Veliki umjetnik, pripovjedač i pjesnik, Edgar Allan Poe jednom je rekao: „Ljudi su me nazivali ludim, ali to pitanje još nije riješeno – je li ludilo ili nije najuzvišenija inteligencija? Je li ludo sve što je veličanstveno? Ne dolazi li iz bolesti misli, iz raspoloženja uma uzvišenog iznad troška općeg intelekta, sve što je duboko?“ Umjetnost, dakle nije samo boja na platnu, samo slova na papiru, samo taktovi u glazbi, već je mnogo, mnogo više. Vođeni ovom zamisli, razgovarali smo s nekoliko hrvatskih književnika koji, iako pišu različite žanrove, dijele jedno obilježje – usude se gajiti svoju vlastitu ludost koja konačno prerasta u umjetnost riječi koju nazivamo književnošću.

BORIS ŠKIFIĆ

Iz Borisova svijeta preporučamo: „Priča o četiri čempresa“

Čovjekova bit je riječ, on je nastao u riječi, postoji po toj riječi i sve će se u konačnici pretvoriti u riječ. Onaj koji živi stvaranje i pisanje, pisat će bez obzira na egzistenciju, pisat će i kada umire od gladi jer od pisanja se ne može pobjeći. To izranja iz čovjekove osobnosti poput sudbinskog zapisa. Nepotrebno je pitati – usudimo li se stvarati, to je kao da se pitamo usudimo li se živjeti, disati... Moja umjetnost živi u potpuno paralelnom svijetu, izvan svijeta u kojem kao istinski živim, kao normalnom svijetu. Oduvijek u taj paralelni svijet ulazim noću, zato mi je noć zapravo dan. Kada sve utihne i kada nestane svakodnevni svijet, počinjem živjeti sa svojim likovima koji mi se ponekad čine stvarniji od likova koji me okružuju u stvarnom svijetu. Nikada nisam razmišljao o tome što sam i jesam li trebao biti nešto drugo da bih bio sretniji. Jesam to što jesam i ništa drugo ne mogu biti. Biti učitelj, biti ribar, biti umjetnik, svejedno jeste, važno je u konačnici biti čovjek, plemenit i čist u svojim snovima.

ANDREA ANDRASSY

Iz Andreina svijeta preporučamo: „Dnevnik gradske cure“, ali i sve njezine kolumne

Mislim da treba poticati ljude da stvaraju, pišu, pjevaju ili slikaju ako to žele – svaki bijeg od stvarnog svijeta koji se vrti oko plaćanja računa i čekanja na šalteru je pozitivan. Za nekog će se to pretvoriti u posao, za nekog “samo” u hobi, ali mislim da bi svijet bio puno ljepše mjesto da svi barem dio dana posvete nečemu što vole. Mislim da svatko treba barem probati i vidjeti gdje ga njegovo “ludilo” vodi, ali i da treba biti realan. Dobro je dati šansu stvarima koje nas vesele, ali treba imati i plan B. No, isto tako znam da se ljudi često čude jer primjećujem stvari koje njima prođu ispod radara. Netko će samo proći pored svade u redu u pošti i zaboravit će na nju za 5 minuta, a nekoga će ona inspirirati na stvaranje – kad se baviš pisanjem, to je sasvim normalno. Ljudi koji se bave umjetnošću u bilo kojem obliku često su puno otvoreniji za vanjske *inpute*, što povremeno zbunjuje ljude koji misle da se previše opterećujemo sitnicama, ali u tome i je ljepota inspiracije – kad ju dobiješ, trebaš ju maksimalno iskoristiti i ne previše brinuti o tome što će netko drugi reći.

KORANA SERDAREVIĆ

Iz Koranina svijeta preporučamo: „Eksperiment Irene Tot“

Većina smatra da je ludost baviti se ičim osim zarađivati novac, ali postoje i oni kojima isključivo zarađivanje novca i nije zdravorazumski izbor. Možda je ludost baviti se cijeli svoj život samo materijalnim vrijednostima, možda su takvi zapravo ljudi, a ne obratno. Ja ću radije provesti svoj život stvarajući, baveći se kreiranjem jer je po meni umjetnost bliža nečemu božanskom u čovjeku. Ona propitkuje bit postojanja i prema tome je zdravorazumski izbor. Umjetnici svojom sposobnošću da uoče detalje i stvari skrivene u svojim, ali i tuđim mislima i djelima te svojim potencijalom da to izvedu na vidjelo, pomažu u „otvaranju tuđih očiju“. Ja, pronalazeći motive ili priče drugih ljudi koje mogu osvijetliti, izoštriti pojedine trenutke života, stvaram nove svjetove. Oni uvijek stoje na temelju poznatog svijeta čime također mi, umjetnici, možemo i trebamo potaknuti ideju promjene, ideju boljeg. Baviti se pravom umjetnošću znači baviti se višim ciljem, onim najvažnijim što se tiče čovjeka i njegova odnosa s drugim živim bićima. U tome nema mjesta strahu. Strah nas samo koči i ne dopušta da ispunimo svoje najviše potencijale i podarimo svijetu ono najbolje od sebe.

Snimanje spota
pjesme „Slava”

S Krankšvesterom o slavi, moći i zaradi

Komercijalizam u umjetnosti – pogrdna riječ ili potvrda uspjeha?

Želim i želio sam da nas sluša što više ljudi, ali primarna misao vodilja nije bila da igramo na sigurno i radimo samo ono čime ćemo se najlakše dodvoriti što većem broju slušatelja

Vida Čurčić, IV. f

Mali ili veliki, koncerti su uvijek rasprodani

Tema odnosa umjetnosti i komercijalizma oduvijek je pokretač žestokih rasprava, u kojima obje strane imaju valjane argumente. Mnogi ljudi (s ekonomskim interesima) na umjetnost gledaju samo kao na izvor zarade, dok ju drugi smatraju divnim načinom iskazivanja raznoraznih emocija. Svijet u kojem živimo umjetnost (u svim njezinim oblicima) doživljava kao visokobudžetnu industriju iz koje se stalno rađa nešto vrijedno i lijepo. Iako je teško zaključiti jesu li umjetnost i komercijalizam kompatibilni ili se međusobno isključuju, jedno je sigurno, a to

je da se njihov odnos mijenjao tijekom čitave povijesti umjetnosti. O tome u kakvom su oni odnosu danas, razgovarali smo s *underground* hrvatskim rap duom – Krankšvesterom. Članovi grupe su Hrvoje Marjanović (Sett) i 3ki Stil, a poznati su po svojim eksplisitivnim tekstovima zbog kojih nisu svačija šalica čaja. Zanimalo nas je što ih je potaknulo na bavljenje glazbom i na kojem su žanru utemeljili svoje stvaralaštvo. „Ako osoba posjeduje tu kreativnu crtu, uvijek postoji želja za stvaranjem – to je nešto s čime se rađaš. Zato se i bavimo time čime se bavimo.

Što se Švesteru tiče, primarna želja bila je da stvorimo nešto novo i različito od onoga što je postojalo i u tom trenutku bilo popularno na domaćoj sceni. Što se žanrova tiče, nema pravila, uvijek smo se trudili spojiti sve što volimo", ispričali su nam dečki.

Etikete nisu bitne

Budući da su u početku odgovarali relativno uskom profilu ljudi, priupitali smo ih je li to izazvalo neku vrstu frustracije ili nezadovoljstva, odnosno jesu li dobili potrebu prilagoditi svoju glazbu ljudima za koje su pretpostavili da bi mogli biti njihova ciljana publika. Sett je evoluciju njihova izričaja komentirao maksimalno iskreno: „Ne želim biti jedan od onih koji će govoriti da ne razmišljaju o tome kako će to ljudi prihvatiti jer to jednostavno nije istina. Želim i želio sam da nas sluša što više ljudi, ali primarna misao vodilja nije bila da igramo na sigurno i radimo samo ono čime ćemo se najlakše dovesti što većem broju slušatelja, već da radimo ono što volimo i da u tome budemo fleksibilni.“

Kako je vrijeme prolazilo, Krankšvester je poznavalo i slušalo sve više ljudi. Nastupali su na mnogobrojnim zabavnim događanjima i festivalima, a neki od tih su oni u organizaciji yem. agencije, koja je automatska asocijacija na trap glazbu. Trap je, kao žanr, poprilično *underground* i blizak isključivo mladim dobnim skupinama. Na pitanje jesu li se ikada smatrali *underground traperima*, Švesteri su odgovorili: „Ne mislimo da konkretno pripadamo bilo kojoj od tih skupina. Ljudi vole sve trapati u ladice pa su nas strpali u trap iako je to što radimo zvukom vrlo rijetko trap. Što se *undergrounda* tiče, sve ovisi o tome kako ga mi definiramo. Na primjer, nema nas na platformama koje se tradicionalno smatra *mainstream* platformama, ali punimo dvorane i nastupamo više od mnogih koje se percipira kao *mainstream* tako da ne znamo koji bi odgovor bio „ispravan“. Ili smo uspješni *underground* ili *mainstream*, ali se time ne zamaramo jer nam te etikete nisu pretjerano bitne.“

Porin za najbolji hip-hop album

Njihova ležernost i volja da prvenstveno udovolje sebi očito je urodila plodom jer su njihove pjesme postale hitovi, a koncerti rasprodani. Njihov je uspjeh bio potvrđen 2022., kada su osvojili glazbeno nagradu godine. S obzirom na to da se radi o najuglednijoj glazbenoj nagradi u Hrvatskoj, mnogi

su njihovo osvajanje smatrali pomalo kontroverznom, što je dodatno povećalo njihovu popularnost i broj *streamova*. Od tog su trenutka zacementirani u *mainstream* kategoriju, koja sa sobom, naravno, donosi svoje blagodati. Sett nam je ispričao ponešto o tome kako su oni doživjeli cijelu situaciju. „Cilj je bio dobro se zabaviti, a sve ostalo što dolazi s tim je u prvom redu odličan bonus. Kad smo bili klinici, postati *mainstream* izvođačem smatralo se poražavajućim tako da nikad nije postojala želja za tim. Iz današnje perspektive takvo mi razmišljanje djeluje zatucačno, ali lagao bih kad bih rekao da dio mene još uvijek nema određenu dozu zaziranja od *mainstream* etikete. Put do popularnosti u našem je slučaju bio sve osim brz ili, kako bi neki rekli, preko noći. Dugo smo radili i prije nego je osnovan Krankšvester, koji je popularnost stekao tek sedam godina nakon što smo krenuli.“

Nije sve crno-bijelo

Kada se umjetnici nađu u ovakvoj situaciji, pred njih se stavlja pitanje – treba

li nastaviti u „sigurnom“ smjeru ili se isplati nastaviti eksperimentirati, pogotovo kad se radi o ovako autentičnom izričaju. Tu su prekretnicu dečki komentirali riječima: „Nije da nismo pokušali prilagođavati glazbu, ali taj bi pristup izrodio očajne pjesme koje ne bi ni postale hit karakterističan za nas tako da smo osuđeni biti autentični.“ Preostalo je odgovoriti na završno pitanje – stvara li se radi umjetnosti ili zarade? Odgovor je zapravo – i jedno i drugo. Naravno, umjetnici se u bilo kakvu vrstu stvaralaštva prvenstveno upuštaju radi same umjetnosti, ali nitko neće odbiti zaradu koja može doći kao nusprodukt kvalitetnog rada. Takva je sudbina zadesila i Krankšvester, koji je jasno dao do znanja da pridjev „komercijalno“ nije nužno prljava riječ, već potencijalna potvrda kvalitetnog rada. „U alternativnim krugovima kojima mi pripadamo, „komercijala“ se tretira kao negativan termin i često ga se izjednačava s *mainstreamom*. To pretjerano zgražanje nad komercijalom pomalo je iritantno jer počiva na toj promašenoj pretpostavci da glazba postaje loša ako je sluša velik broj ljudi i/ili ako izvođači od glazbe zarađuju. Ne postoji apsolutno ništa loše u tome da zarađuješ radeći to što voliš i u što vjeruješ, a ako zarađuješ radeći nešto što mrziš i radiš samo radi zarade, iskreno se nadamo da se radi o velikoj zaradi. Iskreno, voljeli bismo znati raditi glazbu koja donosi sigurnu zaradu, ali budući da ne znamo, prioritet nam je snimati ono što nam se sviđa.“

Umjetnička djela svuda su oko nas, samo treba znati gledati

Arhitektura – funkcionalnost ili umjetnost?

Arhitektura je savršen spoj tehničkih znanosti i umjetnosti jer arhitekt mora uravnotežiti funkcionalnost prostora i njegovu ljepotu

Norbert Gedike, I. b

Kada bismo vas upitali koje umjetnosti sve poznajete, što biste nam odgovorili? Većina bi vjerojatno spomenula glazbu, glumu, ples ili bi se možda netko sjetio čak i stripa. Ali, koliko bi vas navelo arhitekturu kao vrstu umjetnosti? Arhitektura – često zanemarivana, no priznajemo, neizostavan je dio našeg života. Okruženi smo građevinama, u jednoj od njih i živimo, ali koliko god ta zdanja bila neobična, zanimljiva, lijepa ili pak neugledna, ne čudimo se njima koliko se čudimo i diskutiramo o drugim umjetnostima.

Modernije znači jednostavnije i funkcionalnije?

Različite umjetničke epohe, poput baroka i renesanse, jasno se daju primijetiti u slikarstvu, kiparstvu, ali i u arhitekturi. Arhitektura je vrlo usko

povezana sa skulpturama, slikama i drugim oblicima vizualne umjetnosti. Stoga je zapadna arhitektura prozvana i „majkom svih umjetnosti“. Bez arhitekture nema mjesta za izlaganje drugih umjetničkih djela, a mnoga klasična umjetnička djela dizajnirana su i stvorena u tandemu sa zgradama kako bi se zajedno promatrala kao cjelina. Povijesne građevine, ne samo u našoj zemlji, već širom svijeta, krasi svjetske gradove i često su jedan od glavnih razloga zašto ih posjećujemo. Na primjer, bi li nam Pariz i dalje bio jednako drag da ne postoji Eiffelov toranj? Međutim, u trenutcima kad povezujemo pojmove umjetnosti s arhitekturom, najčešće mislimo na povijesno poznate i većinom starije građevine. Zar modernije građevine ne mogu biti smatrane umjetnošću? Istina je da su

moderna zdanja često minimalistička i temelje se više na jednostavnosti i praktičnosti nego na kiču i bogatstvu elemenata i ukrasa. Moderne kuhinje, čak i kuće u cijelosti, prate moto *sve ima i sve mora imati svoju svrhu*. Da se uvidjeti kako su nova prostorna rješenja uklopljena u minimalistički stil. Tema konzumerizma, koja je dijelom obilježila ovaj broj školskoga lista, može nam donekle pojasniti zašto se danas okrećemo funkcionalnosti prije nego umjetničkim komponentama, s čime se slaže i naša profesorica likovne umjetnosti, prof. Katarina Essert. „Današnja arhitektura definitivno je odraz razdoblja u kojem živimo, ali obuhvaća i osobni umjetnički izražaj arhitekta. U užurbanom svijetu današnjice, funkcionalnost jest na prvom mjestu jer naše potrebe to traže i

zahtijevaju“, objašnjava nam profesora.

Savršen spoj obaju svjetova

Nova strukturna rješenja i prilagođavanje užurbanom svijetu u kojem živimo, donosi sa sobom i nova, revolucionarna arhitektonska zdanja i građevine, što privlači mnoge da upišu arhitektonski fakultet i odaberu arhitekturu kao svoju buduću profesiju, ali i „kanal“ kojim će moći izraziti svoju umjetničku stranu. Tim putem krenula je i naša bivša učenica, a sadašnja studentica arhitekture, Ilka Planinić, čija su promišljanja o daljnjem razvijanju arhitekture i njezinoj budućnosti itekako svijetla. „Smatram da arhitektura danas nije zapostavljena jer se s novim tehnologijama gradnje struka arhitekata više i cijeni jer arhitekt mora jednaku pažnju posvetiti i funkcionalnosti i ljepoti. Iako je danas zastupljeno mišljenje da posao arhitekta može raditi i odrađivati bilo tko, primjeri današnjih građevinskih postignuća dokazuju suprotno“, smatra Ilka. Mašta zaista može svašta, ali samo ako se adekvatno i primijeni, što je ključno u tom poslu. Praksom i iskustvom postiže se željeni rezultat, a kreativnost i maštovitost uglađuju i stapaju tehnike u remek-djela koja gledamo svakoga dana prolazeći ulicama grada. Ipak, nikada ništa nije jednostavno, stoga arhitekt mora jako dobro „multitaskati“, s čime se i Ilka slaže: „Mislim da je arhitektura savršen spoj tehničkih znanosti i umjetnosti jer arhitekt mora uravnotežiti funkcionalnost prostora i njegovu ljepotu, dok se u isto vrijeme mora brinuti i o nosivosti konstrukcije, instalacijama i ostalim tehničkim pitanjima koje većina ljudi ne povezuje s arhitektonskim dijelom posla. Kako bi arhitekt napravio funkcionalan i inovativan prostor, treba upotrijebiti puno mašte i treba puno vremena potrošiti skicirajući razne dijagrame i sheme koje bi se mogle uklopiti u zadani prostor. Njegov ili njezin najveći umjetnički talent, zapravo je moć opažanja.“ Dakle, usprkos činjenici da se uz modernu gradnju često vežu čiste i ravne linije ili nedostatak dekora, svakako na nju treba gledati kao na umjetnička djela jer imaju posebnost koja se ostvaruje preko sofisticiranih detalja i materijala, ali i tlocrtnih rješenja. Stoga obratite pažnju kako vam ne bi promakla mala (ili velika) umjetnička djela, koja vam se ponekad nalaze bliže nego što mislite.

Na izložbi umjetničkih maketa

Umjetnost jednako snobizam

Planet predrasuda

Voljeti drugačije ne znači voljeti pogrešno

Dario Samardžija, I. b

Zemlja je već neko vrijeme osim ugljikovim dioksidom zatrpana i predrasudama. Baš kao što je ugljikov dioksid samo kockica koja gradi klimatske promjene, predrasude su cigle koje u konačnici grade podjele u društvu, a one i jesu krive za neslogu među ljudima. Ako želimo riješiti problem klimatskih promjena, trebamo zaustaviti predrasude na

njihovom putu ka uništenju čovječanstva. Klimatske promjene nisu jedini problem koji ljudi guraju pod tepih upravo zbog predrasuda. Takvih je problema iz godine u godinu sve više, no sve je manje umjetnika koji stvaraju i time povezuju ljude jer je val predrasuda pogodilo i njih. Umjetnici su konstantno pod paljbom onih koji smatraju da je umjetnost bezvri-

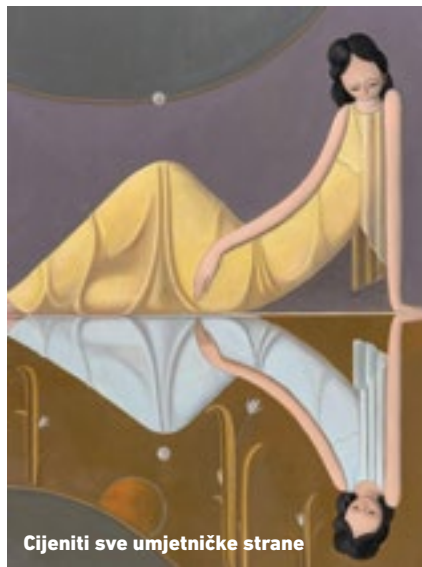
KAKO ŽIVJETI UMJETNOST

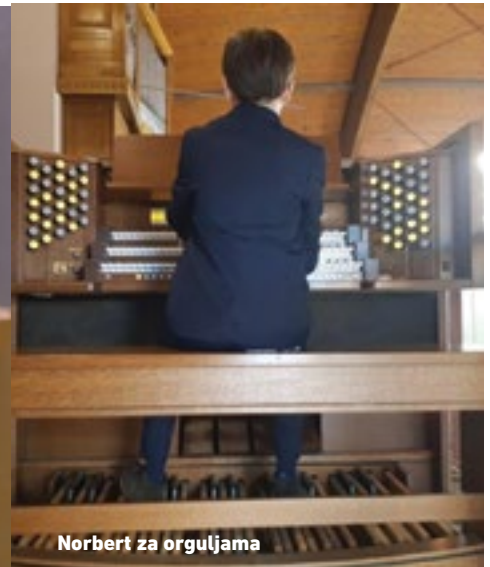
jedna te da nema nikakvu ulogu u životu. Upravo zato se mladi umjetnici sve češće odlučuju na bijeg od vlastitog talenta te prilagodbu „većini“. Na meti „većine“ nisu samo umjetnici već i oni koji sa zanimanjem prate rad nekog umjetnika. Često ih nazivamo ljubiteljima umjetnosti, no oni znaju biti nazivani i snobovima, lažnim bogatašima, hvalisavcima bez pokrića i slično.

Nekad i sad

Ulaskom u stoljeće predrasuda započelo je udaljavanje „bogatih“ slojeva društva od umjetnosti jer je umjetnost u očima svijeta postajala bezvrijedna. Bogati su se okretali novim disciplinama koje ovoga puta nisu bile povezane s umjetnošću, a umjetnici su bili prisiljeni spuštati cijene svojih umjetnina kako bi zaradili za kruh. Umjetnost je na taj način postala dostupna svima, ali, na žalost, još uvijek vrijedi izreka da od umjetnosti nema života. Naravno, postoje iznimke, no one su zaista rijetke i benigne. Danas je iznimno teško objaviti vlastitu zbirku pjesama jer je poezija predstavljena kao nešto što je za „budale“, nešto što pripada prošlim vremenima i nikako nije za tehnološki i znanstveno superiorne ljudske umove. Slično mišljenje dijeli i hrvatski književnik i profesor hrvatskog jezika Boris Škifić kojega smo upitali zašto nam se čini da s vremenom društvo sve više odustaje i bježi od umjetnosti. „Ako govorimo o književnosti, za to postoje dvije nepremostive prepreke, malo ljudi nas ima, a od tih što nas ima, jako malo ljudi čita. No, slični se problemi pronalaze i u ostalim umjetnostima. Malo se ljudi danas interesira za umjetnost. Samo rijetki mogu se izdignuti iznad te ustajale močvare svega i svačega“, smatra profesor Boris Škifić. Dobro unovčiti vlastitu sliku možete jedino kod člana obitelji koji će se sažaliti nad vama i vašom umjetninom. Nekada su za nečijom slikom ili bilo kojim drugim umjetničkim djelom slinili svi mogući bogataši (tada poznati pod nazivom mecene), a danas umjetnici sline za nogometašima koji su postali daleko cjenjeniji. Dostupnost umjetnosti svima je svakako prvi korak ka napretku čovječanstva, ali drugi je upravo upuštanje u umjetnost. Oni koji su umjetnost nekada najviše podržavali i jamčili za nju, danas se izgleda od nje sve više udaljavaju.

Cijeniti sve umjetničke strane

Norbert za orguljama

Ljubitelja umjetnosti ipak ima

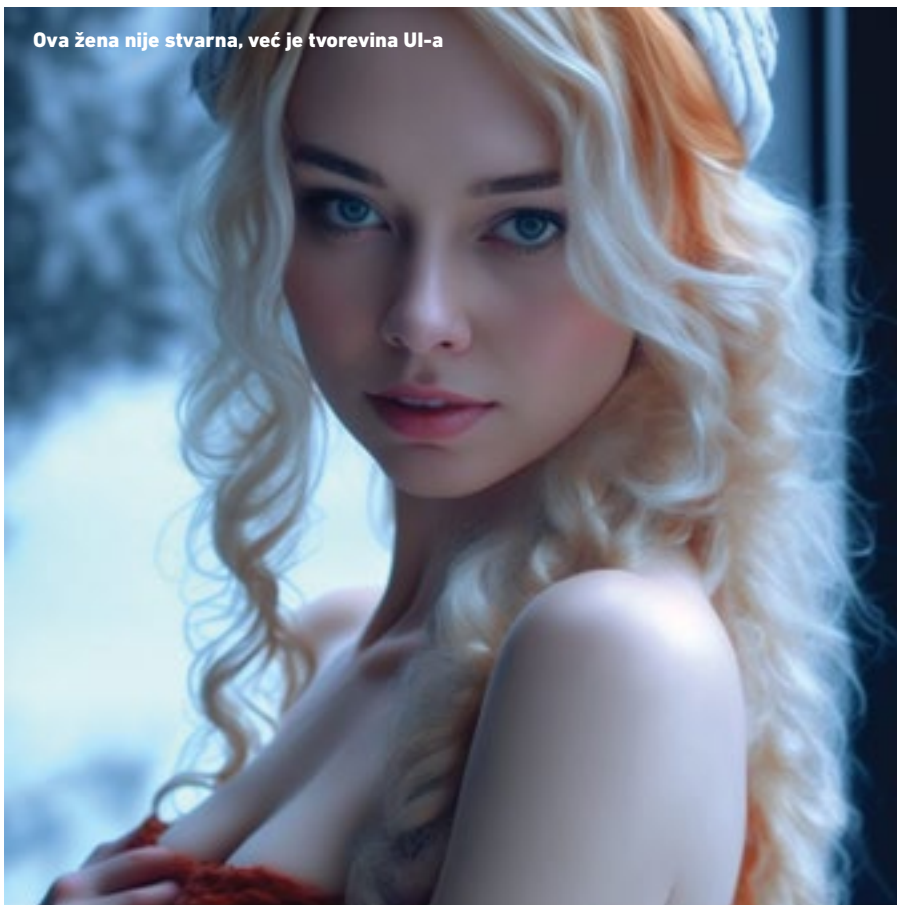
No, prikriiven ljubitelji umjetnosti ipak se mogu pronaći ako dovoljno dugo i precizno tražite. U svojoj potrazi, „nalletio sam“ na Norberta Gedikea, učenik prvog razreda gimnazije koji se po glazbenom ukusu svakako razlikuje od mnogih vršnjaka. Kao veliki obožavatelj orgulja i orguljaških koncerata, podijelio je s nama svoja iskustva vezana za predrasude i polemike oko ljubitelja umjetnosti. „Umjetnici i ljubitelji umjetnosti u svakom slučaju jesu pod paljbom predrasuda, ali smatram manje nego prije. Danas je pojam umjetnosti mnogo sveobuhvatniji i više toga se smatra umjetnošću za razliku od nekih prijašnjih vremena“, komentirao je Norbert problem nepoštivanja umjetničkih djela. Biti drugačiji, voljeti drugačije stvari, može izazvati čuđenje gomile i upiranja prstom tada postaju svakodnevnica, što je i Norbert iskusio. Priznaje da njegovi vršnjaci i poznanici često ne shvaćaju njegov ukus, ali i da on ponekad ne shvaća njihov. Međutim, ostavimo li po strani čudne poglede, određen broj ljudi zna ostati iznenađen kada vidi ili upozna osobu koja, recimo, skuplja gramofonske ploče ili odlazi u galerije. „Zanimljivo im je čuti kakav je moj odnos prema orguljama i glazbi. Nekima je više zanimljivo, a nekima manje, ali me nikada zbog toga nisu izravno osuđivali. Pretpostavljam da u mojoj odsutnosti moj ukus često zna biti tema rasprave, ali nikada u negativnom smislu“, govori Norbert te dodaje kako ne namjerava odustati od sviranja orgulja, slušanja klasične glazbe i odlazaka na orguljaške koncerte. „Nitko se ne treba promijeniti zbog drugih. Sumnjam da ću ikada

razmišljati o odustajanju od ovog hobija jer je upravo ovaj hobi ono što me ispunjava.“

Zaustaviti kotač mržnje

Jednostavno željeti bolji svijet bez podjela i predrasuda, mnogim je umjetnicima primarni cilj stvaranja iako „većina“ smatra da će im pojedinci pljeskati što god da naprave. Svatko od nas može imati svoje viđenje određene umjetnine, ali obasipanje predrasudama onih kojima se takvo što sviđa neprihvatljivo je. Ljudi koji često barataju predrasudama koriste se različitim opravdanjima za svoj čin. Mnogi će reći da im se određena umjetnina ne sviđa, a opet će iskoristiti priliku da povrijede svaku osobu koja istu umjetninu smatra zlata vrijednom. „Kako bi se promijenio pogled ljudi na umjetnost, trebamo se promijeniti i mi sami. Trebamo prepoznati istinske umjetničke vrijednosti tamo gdje se one dakako daju prepoznati. Time ćemo zaustaviti kotač mržnje i slobodno uživati u onome što volimo“, Norbertova je poruka za kraj. Ako se želimo barem na trenutak ostaviti predrasuda i posvetiti napretku, trebamo uložiti u umjetnost. Što je više umjetnika, više je i ljubitelja umjetnosti, tj. onih kojima su predrasude strani jezici. Na taj se način ne borimo samo protiv predrasuda, već protiv svih problema današnjice za čije je rješenje potrebno samo malo jedinstva. Ako se okrenemo oko sebe, možemo vidjeti golemi potencijal u nama ljudima koji stoji negdje neiskorišten. Iskoristiti ga možemo kada god poželimo. Potrebno je samo zaljubiti se u umjetnost te zaboraviti na predrasude.

Ova žena nije stvarna, već je tvorevina UI-a

Novi alati i metode kao stvaratelji umjetnosti

Umjetna inteligencija – budućnost umjetnosti

Iako su nove tehnologije vrlo primamljive, potrebno je proučiti širu sliku i osvijestiti do kuda sežu njezini utjecaji

Matija Špoljarić, IV. f

Prošla godina, iako ni sama nije bila baš bajna, ali mnogo bolja od prethodnih dviju, obilježila je povijesni trenutak u razvoju tehnologije i to specifično umjetnih inteligencija. Umjetne inteligencije računalni su i strojni sustavi koji oponašaju dio ljudske inteligencije te omogućavaju obavljanje složenih zadataka. Neke od već postojećih digitalni su asistenti kao Amazonova Alexa ili Appleova Siri, a godina 2022. donijela nam je UI sustave koji su sposobni iz jednostavnog unosa teksta napraviti iznimno kvalitetnu umjetničku sliku, u bilo kojem željenom stilu, uključujući i onom vašeg omiljenog umjetnika. Postavlja se pitanje kakvu budućnost donose ti takozvani „text-to-image“ UI sustavi za umjetnost i

umjetničko zanimanje te mogu li se smatrati umjetnošću.

Čudo moderne tehnologije

Iako postoji mnoštvo takvih javno dostupnih UI sustava, kao što su DALL-E 2, Midjourney i Stable Diffusion, svi funkcioniraju na istom osnovnom principu. Svi UI sustavi, prije nego što postanu funkcionalni, moraju biti trenirani na setovima podataka, a to su baze podataka s velikim brojem fotografija i slika koje UI uči povezivati preko zajedničkih obilježja. Zatim dolazi faza znana kao „difuzija“ kojom se u sliku stavljaju nasumični pikseli, a UI uči kako da je rekonstruira. S vremenom dolazimo do trenutka kada od odabrane slike ne ostane

ništa osim nasumičnih piksela nalik na televizijsku statiku iz koje UI, preko sakupljenog znanja o slikama iz baze podataka, može sačiniti sasvim novu ili rekonstruirati staru sliku s visokom preciznošću. U tome trenutku UI je spremna na unos tekstualnih uputa preko kojih može stvarati sasvim nove slike po želji čovjeka. UI sustavi u svojem umijeću izbrusili su se do te mjere da su sposobni stvoriti toliko realističnu sliku da ne biste ni primijetili da nije ljudskih ruku djelo ako vam nije rečeno. Primjer takvog sustava bila bi verzija 4 (takozvana v4) umjetne inteligencije Midjourney, dostupne javnosti preko Discord servera, koja je sposobna napraviti nevjerojatno kvalitetne i realistične slike uz samo nekoliko riječi teksta. Upravo se njome, Jason M. Allen, američki državljanin, koristio kako bi napravio sliku *Théâtre D'opéra Spatial*, koja mu je donijela prvo mjesto na natjecanju na sajmu umjetnosti u Coloradu. Sliku je prijavio na odsjek za digitalnu umjetnost, a registrirao ju je pod imenom „Jason M. Allen via Midjourney“, naglašavajući kako je za stvaranje korištena umjetna inteligencija. No, dok im sam Allen nije rekao, žiri nije primijetio kako slika nije djelo čovjeka, ali složili su se kako bi presudili isto i da su znali. Ostalim natjecateljima bilo je poražavajuće čuti presudu te je kod mnogih izazvala opravdani bijes i strah. Ako su UI sustavi toliko moćni da mogu omogućiti osobi koja nema umjetničkog talenta i prakse da u manje od minute napravi sliku vrhunske kvalitete koja je ravnopravna slikama umjetnika s godinama iskustva, što to govori o budućnosti umjetnosti? Možemo li slike umjetne inteligencije smatrati umjetnošću? Hoće li one zamijeniti rad umjetnika kao što su Van Gogh, Rembrandt ili Monet i ugroziti rad budućih? Možda se najprije moramo zapitati što umjetnost uopće znači ili što znači nama.

Je li UI umjetnost „umjetnost“?

Prema definiciji Hrvatskog jezičnog portala umjetnost je „stvaralačka djelatnost osnovana na osjetilnosti i izražena pomoću govorne ili pisane riječi, glasa, linija, boja, pokreta, plastičnog oblika, konstrukcije i dr.“. Prema tome, umjetnost se veže za osjetilnost i ekspresiju. Umjetnost je moć izražavanja ljudskih emocija i ideja, ukopana je u našu srž. Da bismo stvarali umjetnost, moramo imati ideju koju želimo izraziti i osjet preko kojega se izražava-

vamo, točnije, moramo biti misaona i osjetilna bića sposobna za subjektivnu spoznaju svijeta. Umjetna inteligencija ne spada u tu kategoriju, što bi značilo da njezine slike ne možemo smatrati umjetnošću. Također tu je i razlika u procesu stvaranja umjetnosti. Ljudi se u stvaranju umjetnosti ponajviše osvrću na poruku, misao, ideju koju žele prenijeti. Zatim pokušavaju istraživanjem i proučavanjem stilova različitih umjetnika naći onaj koji im subjektivno najviše odgovara te iz njega razviti svoj osobni stil. Za razliku od toga, UI pri tekstualnom unosu podataka analizira sadržaj teksta i preko navedenih riječi traži slike koje najviše odgovaraju željenom rezultatu, a povezane su zajedničkim obilježjima. Razlika između ljudi i umjetne inteligencije u tom procesu jest ta da umjetna inteligencija ne posjeduje subjektivnost oko koje se vrti cijelo naše razumijevanje umjetno-

sti. Uzmimo za primjer činjenicu da UI može savršeno kopirati sliku bilo kojeg umjetnika u svega nekoliko sekundi, a čovjek, ma koliko god se trudi u svom naumu, uvijek će dobiti rezultat sličan originalu, ali će sadržavati elemente isključivo specifične za tvorca. A i da naš hipotetski krivotvoritelj umjetnina uspije savršeno kopirati tuđu umjetnost, recimo Vermeera, bio bi hvaljen zbog svojeg umijeća, koje je opet njemu jedinstveno. Dolazimo do slučaja gdje vidimo koliko god da se čovjek trudio, uvijek će u njegovom proizvodu biti umjetničke vrijednosti jer je jedinstvena za njega, pojedinca, upravo zbog naše nesavršenosti i potrebe za ulaganjem truda u zadatak. Umjetna inteligencija sposobna je napraviti savršenu kopiju, ali u njoj nema umjetničke vrijednosti jer je samo to – savršena kopija. Kako biste bili umjetnik, vaša umjetnost mora biti put u kojem ćete

hrabro stvarati nove ideje, istraživati stare, prikazivati duh vremena, usuditi se izreći nešto novo, možda čak neprihvatljivo u tom trenutku. Dakle, mora imati subjektivan razlog, i mora pridonijeti osobnom razvitku i užitku, za što je UI nesposobna. To također znači da, ako se koristite UI-em za stvaranje, ni vi niste umjetnik. Umjetna inteligencija uzima vašu poziciju stvaratelja i stavlja vas u drugu poziciju, poput redatelja. Ali ako ste vi redatelj koji diktira kako slika treba izgledati, koji ima ideju u glavi, ali nema druge načine za izražavanje nego preko umjetne inteligencije, što onda? Znači li to da odjednom UI generirana umjetnost poprima taj subjektivni dodir koji joj nedostaje, čime ona opet postaje umjetnost? To su duboka filozofska pitanja, ali možemo biti sigurni da nisu prvi put postavljena, već su karakteristična za svaku tehnološku revoluciju. Tako je bilo i s izumom

Mišljenje grafičarke

Među svim tim pitanjima postavlja se i pitanje što će se dogoditi s grafičarima i dizajnerima? Hoće li izgubiti svoje poslove? Kako će UI utjecati na buduće generacije umjetnika i ima li budućnosti u umjetnosti, pitali smo grafičku dizajnericu naslovnice našeg lista MiMladi i studenticu grafike – Miju Maurović.

Jesi li se prije susrela ili čula za navedene umjetne inteligencije ili neke koje funkcioniraju na sličnom principu?

Susrela sam se s njima na društvenim mrežama i u medijima. Bila je aktualna rasprava o nagradi digitalnog djela „Théâtre D'opéra Spatial“. Smatram fascinirajućim mogućnost i kompleksnost slika koje nastaju koristeći neke od navedenih tehnologija.

Smatraš li da bi se slike napravljene sustavom UI mogle smatrati umjetnošću?

Umjetnost je više od samog oblikovanja i korištene tehnike. Uz njih, djelo se sastoji od osmišljavanja i planiranja. Mogu se koristiti raznoliki mediji, a slike su isprepletene značenjima iza odabranih motiva, nadovezivanjem na djela iz prošlosti, izražavanjem unutrašnjosti umjetnika, ali su i odrazi duha razdoblja u kojem su nastale. Smatram slike napravljene UI medijem estetski privlačnima, ali gube na vrijednosti ako nemaju svoj narativ.

Mišliš li da UI ugrožava rad umjetnika i umjetničko zanimanje?

Sumnjam da će čovjek prestati stvarati umjetnost zbog promjena koje novim mogućnostima nastaju. Vjerujem da one mogu promijeniti ili proširiti umjetnost, ali ne i ugroziti ju. Rasprava o slikama nastalima s pomoću umjetne inteligencije asocira me i na usporedbu digitalne i tradicionalne umjetnosti. Digitalna umjetnost nije ugrozila tradicionalnu. Digitalna je otvorila mogućnost drukčijeg medija, ali tradicionalna umjetnost se i danas njeguje. Postoje i umjetničke grane na koje slike nastale umjetnom inteligencijom nisu primjenjive kada je potreban veoma specifičan prikaz koji čovjek može stvoriti. Sve u svemu, smatram da umjetnost nije objašnjiva i neće nestati zato što je ona jedna od djelatnosti koje, usprkos svemu, život čine lijepim.

Hoće li UI navesti mnoge mlade da odustanu od svog umjetničkog zanimanja i time uzrokovati gubitak talentiranih budućih umjetnika?

Vjerujem da neće. Možda će otvoriti mogućnosti za nova zanimanja. Uostalom, ljudi se bave umjetnošću zato što to vole, pa možda i trebaju. Uglavnom gledam na ovakvu vrstu tehnologije optimistično, kao i na koncept digitalne umjetnosti. Ukoliko bih imala pristup takvim tehnologijama, vjerujem da bih

se rado njima bavila i eksperimentirala na razne načine. Tehnologija je na mnoge načine proširila mogućnosti zanimanja umjetnika. Umjetnost se brzo mijenja, kao i svakodnevni život, ali vjerujem da, osvrnuvši se na to da vuče svoje korijene iz paleolitika i od tada traje, neće biti ugrožena.

A hoće li možda ugroziti maštu i imaginativne sposobnosti potrebne za stvaranje i shvaćanje umjetnosti i sabotirati razvoj kreativnog razmišljanja?

Smatram da se to neće dogoditi zato što mislim da UI revolucija ne može zamijeniti čovjeka. Ako se u obzir uzme umjetnost iz povijesti, nije lako odrediti granice onoga što se naziva umjetnošću. Znati da je sliku stvorila umjetna inteligencija, osobno mi je fascinantno i veseli me, ali istovremeno u meni budi osjećaj hladnoće. Koliko god bila lijepa, zanimljivije mi je znati inspiraciju umjetnika i osobne osjećaje i poruku koje djelo nosi, što u slikama umjetne inteligencije izostaje. **Dakle, vjeruješ da ima budućnosti za umjetnost u modernom svijetu?** Vjerujem da ima budućnosti za umjetnost unatoč UI revoluciji te da se ljudi neće prestati baviti umjetnošću, zato što, uz sve rečeno dosad, kad bi umjetna inteligencija poprimila razne nove funkcije, vjerujem da bi se potražnja za kreativnim zanimanjima povećala.

Théâtre D'opéra Spatial Jamesa Allena

Vlastiti pokušaj kreiranja lika za DnD kampanju

fotoaparata koji je razbjescio tadašnje umjetnike, govorili su kako fotografija nije umjetnost, a sve iz straha da će im uzeti poslove kao slikarima portreta. Tako je vjerovao i francuski pjesnik Charles Baudelaire koji je otvoreno govorio da je fotografija „utočište svakog nadobudnog slikara, svakog slikara koji je premalo obdaren ili previše lijen da završi svoju studiju“. I evo nas, stotinjak godina kasnije, fotografija se smatra ravnopravnom umjetnošću sa slikarstvom i svim ostalima. Hoće li slično biti i s digitalnom umjetnošću? Zasad je najbolji odgovor onaj subjektivni. Možda nije ni loše to što UI omogućuje da pojedinci koji nisu umjetnici pokažu svoje ideje i svoja razmišljanja, da ih lakše uobliče. Umjetnost je od uvijek bila alat za iskazivanje ideja i povezivanje s drugima, za racionalizaciju iracionalnog i shvaćanje samoga sebe te alat za ostvarivanje besmrtnosti kroz djelo koje ne može biti osobnije.

Krađa bez posljedica

Već smo spomenuli kako se UI sustavi koriste bazama podataka za pretraživanje slika preko kojih uče i stvaraju nove. Jedna takva baza podataka koju koristi UI Stable Diffusion jest LAION-5B, koja je ujedno i najveća takva baza podataka s više od 5,8 milijuna slika preuzetih s interneta na kojima umjetne inteligencije mogu trenirati. LAION-5B baza je podataka pod pokroviteljstvom nje-mačke neprofitne organizacije LAION (Large-scale Artificial Intelligence Open Network) koja u istraživačke svrhe smije preuzimati slike s internetskih stranica (čak i one privatne i zaštićene autorskim pravima). Neprofitnim organizacijama, ako se radi o istraživačkim svrhama, dozvoljeno je na taj način slobodno uzimati zaštićene slike. Problem nastaje kada se te privatne i zaštićene slike počnu

nalaziti u velikim bazama podataka kao LAION-5B te se koriste za stvaranje novih slika bez dozvole originalnih autora. Tako je u bazi podataka LAION-5B nađeno nekoliko privatnih medicinskih dokumenata. No, kako se radi o neprofitnim organizacijama koje uzimaju podatke, zasad ne dolazi do većih problema. Ali, potrebno je uočiti širu sliku, a to je da neprofitnu organizaciju LAION financira nitko drugi doli profita kompanija Stability AI, tvorca UI-a Stable Diffusion koji se koristi upravo bazom podataka LAION-5B. Zgodna je to rupa u zakonu koju su tvorca UI sustava iskoristili kako ne bi upali u ilegalnu mišolovku, a nisu ni jedini. DALL-E 2 pod pokroviteljstvom je dviju kompanija, jedne neprofitne koja omogućuje legalno uzimanje sadržaja s interneta, a druge profitne koja se bavi komercijalizacijom i razvojem proizvoda. Iako nema problema na razini zakona, očito je da tu dolazimo do moralnih i etičkih problema, koje bi osoba trebala uočiti bez previše razmišljanja. Upravo taj proces skupljanja podataka, koji mnogi smatraju krađom, doveo je do burne reakcije digitalnih umjetnika i platformi za objavljivanje umjetnosti, kao što su ArtStation te Getty Images koje su osigurale svoje stranice tako da su zabranile dodavanje UI generiranih slika na stranice. No, smiješna je činjenica da Stability AI razvija i drugu umjetnu inteligenciju koja će se baviti glazbom, a u njezinu opisu napisali su kako je sav materijal koji će se koristiti u svrhu UI-a prikupljen etički i uz pristanak umjetnika. Što razlikuje glazbenike od vizualnih umjetnika da njihova umjetnost biva neetički i bez pitanja skidana i korištena kada je očito moguće da proces bude drugačiji? Sve navedeno su samo neki od problema koje umjetnik Steven Zapata u detalje obrađuje u svojem videoeseju pod naslovom „The End of Art: An Argument

Against Image AIs“. Zapata vrlo detaljno obrađuje svoje argumente i iako je veliki obožavatelj umjetne inteligencije, staje na stranu umjetnika te brani svoje stajalište kako je potrebna promjena sustava baza podataka na način da se umjetnike obavijesti i pita žele li svoju umjetnost pružiti u svrhe treniranja UI sustava te govori kako bi, da se sve odvija na etički prihvatljiv način, možda čak i dopustio korištenje vlastite umjetnosti.

Kamo sve ovo vodi?

Ništa se neće promijeniti bez glasa ljudi koji traže promjenu, što vidimo da se i događa. Ostali problemi koje UI sustavi otvaraju jest problem umjetničkog zanimanja u budućnosti. Zanimarimo li etičke probleme uključene u nju, mnogo je jednostavnije tražiti UI da napravi koncept za neku sliku, ili samu sliku, nego da se angažira profesionalni umjetnik koji će za istu stvar naplatiti određenu svotu. Iako UI doista otvara nova vrata pojedincima bez talenta u vizualnim umjetnostima da jednostavno izraze vlastite ideje, dolazi do problema gdje ta jednostavnost postaje glavni atribut koji bi mogao zamijeniti umjetničko zanimanje u potpunosti jer će postati iznimno neprofitno baviti se profesionalnim umjetničkim radom. Izgleda kao da je budućnost umjetnosti vrlo mračna i nepoželjna, no je li doista tako? Možemo zamisliti sretnu budućnost gdje UI umjetnost i vizualni umjetnici žive jedni uz druge, gdje se profitne kompanije brinu o izvorima svojih baza podataka te gdje umjetnici prihvaćaju i koriste UI u svome poslu, ali samo ako danas uočimo očite probleme i izborimo se za njihova rješenja jer UI je tu da ostane i nagledat ćemo se još naprednijih modela u nadolazećim godinama. Samo treba znati gdje povući granicu.

Ima li smisla stvarati u današnjem svijetu?

Protiv uništenja uništenjem

I u vrijeme najvećih katastrofa, nastala su genijalna umjetnička djela, stoga ne odustaj i usudi se stvarati

U Banksijevu stilu

Sofija Penezić, I. a

Prošle godine, 14. listopada, dvije su aktivistice bacile limenku juhe od rajčice na sliku „Suncokreti“ Vincenta van Gogha u Londonskoj nacionalnoj galeriji. Ljudi u galeriji ostali su zatečeni. Nisu znali kako reagirati jer se ovakvo što ne događa baš svakoga dana. Sve je zanimao razlog njihovih postupaka. „Što vrijedi više, umjetnost ili život?“ skandirala je 21-godišnja Pheobe Plummer, jedna od aktivistica iz galerije, nakon što se uz svoju kolegicu zalijepila za zid galerije. Saznalo se da su djevojke članice organizacije „Stop nafti“ koja pokušava društvo osvijestiti koliko količinu fosilnih goriva koriste i koliko to šteti našem planetu. Poveznica između fosilnih goriva i van Goghove slike jest ulje. Van Goghovi „Suncokreti“ naslikani su tehnikom ulja na platnu, ali su i jedno od najpopularnijih slikarskih djela uopće. Dakle, zašto baš van Gogh, zašto baš uništavanje slike?

Ulje je vjerojatno bio jedan od faktora, ali ako tome pridodamo i popularnost autora, dobijemo savršenu kombinaciju za privlačenje najveće moguće pažnje mase. Ovaj se pokret nastavio te su 23. listopada 2022. godine, ovoga puta njemački aktivisti iz inicijative „Posljednja generacija“, bacili limenku pirea od krumpira na Monetovu sliku „Stogovi sijena“. Razlog ponovno isti – privlačenje pažnje i ukazivanje na klimatske promjene. „Mi ovog Moneta činimo pozornicom, a javnost publikom. Ako je potrebno sliku prekriti pire krumpirom ili juhom od rajčice kako bismo podsjetili na to da nas fosilna goriva ubijaju, onda ćemo vam dati pire krumpir na slici“, napisali su na svojem Twitter profilu dan poslije.

Tražimo krivca u pogrešnom polju

Aktivistički argumenti jesu da se ljudi okupiraju stvaranjem i razgledava-

njem umjetnosti umjesto da se bave rješavanjem problema u svijetu. Poglavito problemima zagađenja jer njih smatraju onima koji će nam na koncu presuditi. Misle da nema smisla stvarati kada nam zasigurno slijedi uništenje svijeta. Ali ima smisla uništavati baštinu jedne cijele civilizacije kako bi se potencijalno pokušalo skrenuti pažnju na nešto za što je, i sami priznaju, malo izgleda da će se popraviti?! Znači, bacamo se na uništavanje umjetnosti kako bismo privukli željenu publiku? Borimo se protiv uništenja uništenjem? Osuđujemo i uništavamo umjetnost umjetnika koji je stvarao u vremenu kada nije bilo klimatskih problema. „Pljujemo“ na njegov rad pod izlikom širenja pozitivne poruke. Nije li to pomalo licemjerno? O toj temi razgovarali smo s hrvatskim umjetnikom i umjetničkim aktivistom Sinišom Labrovićem koji je

Siniša Labrović: Izgarati od želje za promjenom

Siniša Labrović: Ja nisam ovdje

rekao: „ Bez kulture i umjetnosti nije moguće društvo, nije moguće ljudsko bivanje u zajedništvu. To da bi moglo biti „dobro“ protiv uništenja svijeta boriti se uništenjem umjetnosti, čini mi se paradoksalnim (mi jesmo „ljudi“ dobrim dijelom jer stvaramo umjetnost pa bi uništenje umjetnosti bilo i čin uništenja ljudskosti, makar ne nužno i ljudi), suludim (ne vidim kojom logikom bi uništenje umjetnosti vodilo ikakvom dobru, a posebno nekakvom spasu svijeta) i srećom nemogućim (ako bi se nekim bolesnim i suludim aktom i uništila dosadašnja umjetnost, sigurno je da bi novi ljudi opet kreirali neku umjetnost i nužno stvorili neku kulturu).“ Siniša Labrović, kao i mi, ne isključuje važnost informiranja o problemima u svijetu, ali nastaje mali problem kada se nemarno pokuša osvjestiti o tom problemu. „Jedini problem je da mi se pitanje kojim su aktivistice popratile akciju – „Što vrijedi više, umjetnost ili život?“ čini potpuno promašenom i lažnom dilemom, površnom i glupavom. Van Goghovi „Suncokreti“ svakako su dobar način da se privuče medijska, a onda vjerojatno i opća pozornost na problem mogućeg nestanka milijuna oblika života na Zemlji. Ali, meni su (ljudski) život i umjetnost skoro pa sinonimi“, govori Siniša, čime možemo i zaključiti ovaj odlomak. Ponekad, kada se pogrešno izrazimo, možemo biti i pogrešno shvaćeni, a i svakako, prije bilo kakvih ustupaka, trebamo dobro istražiti što ili bolje koga krivimo za probleme oko nas. Dobra ideja uz loš pristup ispada potpuna katastrofa.

Umjetnost u borbi za bolji svijet

S druge strane, među nama žive i rade slikari, grafiteri, pjevači i ostali umjetnici koji svojoj umjetnosti daju

novu svrhu. Ne shvaćaju ju samo kao objekt koji privlači pozornost već i koji sudjeluje u prosvjedu za bolji život bez zagađenja, ratova i diskriminacija. Vjerojatno najpoznatiji performer na tom području jest Banksy, britanski crtač grafita nepoznatog identiteta koji se koristi umjetnošću kako bi ukazao na probleme u svijetu. No, on ne polijeva Monetove slike juhom iz konzerve. Umjesto da „uništava“ poznate slike, stvara grafite i druge vrste umjetnosti koji ukazuju na mir u svijetu. Njegov je najpoznatije djelo „Girl with Balloon“ („Djevojčica s balonom“) koje prikazuje djevojčicu koja hvata crveni balon u obliku srca. Grafit je napravljen kako bi privukao pažnju na to kako djeca jedina tragaju za ljubavi i mirom u životu. Na taj način htio je baš to i privući – ljubav i mir. Pritom je Banksyjev identitet nepoznat jer smatra da je ideja koju poručuje svijetu svojom umjetnošću važnija nego autor te ideje ili crteža. Što bi, u principu, trebao biti cilj i aktivista s početka članka. Naš sugovornik, Siniša Labrović, također naginje u tom smjeru. Siniša se izražava performansima, body artom, videom i fotografijama te putem medija pokušava kontaktirati s društvenom zajednicom. Svojim radom upozorava na određene društvene, ekonomske ili političke probleme. Cilj mu je boriti se za pravdu svakog čovjeka i protiv svega suprotnog. Na pitanje priprema li neki budući performans, odgovorio je skromno: „Trenutno imam na pameti nekoliko performansa, a njihova izvedba traži dobre ljudi koji bi mi osigurali mogućnost izvedbe. Uz te izvedbene nade, upravo se spremam za dvodnevnu radionicu performansa koju ću 11. i 12. siječnja voditi na Akademiji u Kopenhagenu.“ Kada bi svi izraživali umjetnine s važnom po-

rukum, ta bi poruka lakše dolazila do svijeta. Takva razmišljanja dovode nas do zaključka da se umjetnošću stvarno možemo boriti protiv ratova i zagađenja, baš kao što to Banksy i Siniša Labrović rade.

Ima li smisla stvarati dalje?

No, onda dolazimo do sljedeće dileme. Umjetničko izražavanje dio je svijeta i života. Kada se zapitamo što vrijedi više, umjetnost ili život, na prvu nam je jasno da je točan odgovor život. Ali zašto ga onda ignoriramo dok „trošimo“ vrijeme na umjetnost? Ako je stvarno samo pitanje vremena kada će nam klimatske promjene, siromaštvo ili neki meteor iz svemira okončati život na Zemlji, postoji li smisao u daljnjem stvaranju? „Mislim da ima smisla stvarati, ne samo kada umjetnost ima neki smisao nego i kada ga uopće nema.

Umjetnost jednostavno ima važnu ulogu u našim životima, a radeći ju, stvarajući ju i živeći ju, nikako ne trošimo svoje vrijeme. Svi bismo trebali obratiti pažnju i „važnijim“ stvarima u životu, kao što su problem globalnog zatopljenja, problem ratova i siromaštva koje nas sve više okružuje, ali nam pri tome umjetnost ne smije i ne treba otežavati i biti neprijatelj, već upravo suprotno – ona nam mora biti saveznica u borbi protiv svega što nas muči“, misli su koje su s nama podijelili učenici kojima smo pitanje s početka ovog odlomka. Stoga, nikako ne smijemo zaboraviti da umjetnost uvijek možemo iskoristiti u dobre svrhe te da uvijek postoji barem jedna iskrica zbog koje je vrijedno stvarati dalje. Neka se naša generacija usudi stvarati jer to je pravi način za održavanje našeg svijeta na životu. Usudi se i kreni!

Povratak u školu (kakvu volimo i pamtimo)

Na školskim hodnicima – napokon!

Vida Ćurčić, IV. f

S velikim zadovoljstvom bilježimo kako su vremena maski, zabrane kretanja po hodnicima i cjelogodišnjeg boravljenja u jednoj učionici – daleko iza nas! Vrativši se u školu, vratili smo se i na njezin dobri stari sistem. Prvog smo dana dobili ne samo raspored sati nego i raspored učionica, na kojem nam po prvi put nije smetala činjenica da imamo samo pet minuta za putovanje od tjelesnog do učionice 61 koja je skroz na drugom kraju hodnika na drugome katu.

Osim toga, u razgovoru s razrednicima prekinulo nas je zvono čijem se zvuku dugo nismo imali priliku veseliti. Ono je značilo da je od sada kraj sata određen zvonom, a ne profesorima. Naravno, većina je profesora

bila korektna u tim slučajevima, ali ponekad im je, u žaru predavanja, dobro došla „još samo jedna minuta“, koja se u našim glavama većinom činila mnogo duljom. Unatoč kraju ljeta i početku učenja, prvog smo dana školu napustili s malim, ali značajnim osmijehom, znajući da ćemo ove godine sve njene zabavne komponente dobiti natrag. Prvi pravi dan nastave svakome je bio uzbudljiv, a bio je ispunjen traženjem učionica i borbom za prolaz po hodnicima, koji se prije nisu činili toliko uskima. Tijekom odmora škola je počela vrvjeti ljudima čija lica susrećemo po prvi put. Nova su poznanstva time postala neizbježna, tako da su osmjesi i dovikivanja postali sastavnim dijelom svakog odmo-

Brziški selfie nakon biologije

ra. Suprotne smjene pri ulasku i izlasku iz škole također izazivaju borbu za prostor u koju se na glavnim vratima upuštaju samo najhrabriji. Jedno je sigurno, a to je da za koronu – više nema mjesta. Stoga sada, nakon dvije pune godine, možemo napokon u rubrici *Sa školskih hodnika* pisati o događajima koji su se zaista odvili na školskim hodnicima. I zato uživajte u daljnjem čitanju!

Ljubav na prvo pismo

Valentinovo u Trećoj

Najveći misterij: pravi ili lažni potpis?

Katja Ljubičić, II. f

Dan zaljubljenih u našoj se školi obilježava svake godine, naravno 14. veljače. Po običaju, tajanstveni je sandučić, na kojem je nekoliko dana prije Valentinova pisalo „Ubaci pismo“, bio glavno mjesto okupljanja brojnih učenika. Neki su pisali pisma kao anonimni „obožavatelji“, a neki samo kao prijatelji (barem su tako oni rekli). Naravno, bilo je i onih koji su ubacili pismo samo kako bi se našalili s najboljom prijateljicom ili prijateljem.

Lažni obožavatelji

Napokon, došao je i red na podjelu pisama. Sandučić je bio dupkom pun, a naši su kupidi, odnosno kupidice, imale pune ruke posla oko dostavljanja pisama i čestitki. No, što se mora, nije teško! Članice novinarske skupine

Ruža ruži

ušle su u svaki razred i podijelile nam pisma. Njihovim ulaskom nastao je veliki žamor na satu i svi smo morali saznati tko je i od koga dobio pismo. Većina pisama zapravo je bila samo šala, no zbog nekih smo se pretvorili u prave detektive kako bismo otkrili tko je pošiljalac. Naše su istrage većinom bile uspješne. Pravi pošiljalac bi bio otkriven, ali tek nakon nekoliko dana ili tjedana, ali bolje ikad nego nikad. I dandanas, nakon skoro godinu dana, ponekad se na školskim hodnicima razgovara o tim tajnim pismima.

Duh poklanjanja

Na samo se Valentinovo, u svakom kutku škole moglo vidjeti nekoga s ružom. Nekoliko učenika kupilo je ruže i samo ih dijelilo po školi svojim prijateljima,

poznanicima, čak i profesorima. Djevojke iz II. f razreda ostale su poprilično iznenađene kada su na svojim klupama pronašle ruže i bajadere. Na prvu su mislile kako je to škola organizirala, no zapravo su njihovi darovatelji bila dvojica džentlmena iz njihova razreda kojima su bile vrlo zahvalne. Posrećilo se i nekim profesorima da dobiju poklončić. Profesorica matematike tako je od svojeg 3. f razreda dobila elektroničku čestitku izrađenu u programu GeoGebra koja je, naravno, imala oblik srca. Ne samo da se profesorici poklon svidio, već je bila zadovoljna kako je 3. f usvojio gradivo o koordinatnom sustavu. No, da zaključimo, prava bit Valentinova nije u poklonima, već u pažnji i ljubavi koju iskazujemo svojim bližnjima. A to bismo trebali činiti svaki dan.

S jedne strane hodnika svadba...

...s druge sprovod

Pogodi tko sam

Lorax, Perry i Kim Svemoćna u jednom kadru

Fašnik na hodnicima Treće

Brazilski karneval nije nam ravan

Kada vidite Batmana i princezu kako jedući krafne izlaze iz učionice informatike, znate koje je doba godine...

Dario Samardžija, I. b

Siguran sam da ste i vi sudjelovali u povorci maškara ili ste barem natakneli nešto na glavu i očekivali gomilu bombona od nedužne bakice iz susjedstva. Ako potvrdno kimate glavom dok čitate uvod, onda morate znati da i naši učenici svake godine rado obilježavaju maškare, a većina ih nije ni svjesna što one zapravo predstavljaju. Popularno zvane maškare, zapravo su poklade, odnosno svečano razdoblje prije korizme u kojem se priređuju povorke maškara. U povorke su često uključeni maskirani plesovi, bakljade, vatrometi i svečana spaljivanja. Mnoge će iznenaditi vijest da su maškare utemeljene na magijskom vjerovanju vezanom za protjerivanje zlih duhova, ali i zime. Dakle, ako vam dosade snijeg i niske temperature, po uzoru na naše pretke organizirajte karneval. Siguran sam da će vam se pridružiti cijeli grad. U Hrvatskoj je najpoznatiji fašnik onaj riječki, ali i međimurski i samoborski. Vjerojatno ne postoji osoba koja nije čula za fašnik u Veneciji, a onaj brazilski dio je nacionalnog identiteta Brazila. Najveće povorke maškara održavaju se upravo u najvećim brazilskim gradovima kao što su Rio de Janeiro i Sao Paulo.

Jedinice superjunacima

Ove su se godine naši učenici maskirali u raznovrsne kostime koje su mu-

kotrpno osmišljavali. Ti su im kostimi, naime, poslužili kao dobro opravdanje jer ako učenik na same maškare zaradi lošu ocjenu, jasno je da ju nije zaradio on, već kostim u koji se maskirao. Tako su u našoj školi jedinice dobivali svi superjunaci redom, a na razgovore dolazili roditelji duhova i vampira. Problem je nastao kada su se maskirali i mnogi profesori. Stove su tada ispravljale vještice, a učenike ispitivali gusari i gusarice. Školski su se hodnici pretvorili u ulice Rio de Janeira. Mogli smo u isto vrijeme vidjeti organiziranu svadbu i sprovod. Bilo je tu i mnogo vojnika, likova iz crtića, bakica sa štapovima od kojih ste morali bježati i naravno pokoji mafija gang s velikim pištoljima. Oni učenici koji su u školu došli bez maske, vraćali su se iz škole s maskom. Vladala je doista opuštena atmosfera. Kada bih rekao da su učenici na sebe navukli ono prvo što su pronašli u ormaru, lagao bih. Mnogi su kostimi bili detaljno osmišljeni pa ih možemo nazvati čak i umjetnošću. Svaki je detalj na kostimu bio promišljeno dodan ili oduzet kako bi ovaj dan ostao još dugo u lijepom sjećanju, a uz kreativne će učenike maškare u budućnosti biti samo inspirativna točka za one koji se taj dan odbiju maskirati.

Dan ružičastih majica

Nasilje prestaje ovdje

Obojili smo hodnike ružičastom jer ružičasta nije samo za plašljive i slabe. Ona je boja hrabrih, odvažnih i ponosnih ljudi.

Nera Kozumplik, II. f

Sigurni smo da ste upoznati s rečenicom „Različiti, a isti“. Ipak, većina ne razumije srž te rečenice, bilo zbog nemara ili jednostavno zato što ne želi prihvatiti različitost kao temeljni dio svačijeg života. Možda vam se početni ton ovoga članka učini previše grubim, ali smatramo da je to potrebno. Naime, iako se prikazujemo kao pretežno liberalno društvo, u praksi često zakažemo. Govorimo kako bismo trebali razumjeti, a ako već ne možemo, onda barem prihvatiti da smo svi različiti i da nitko nikada neće biti u potpunosti jednak onome što se drži ispravnim. Lako zaboravljamo da se upravo u našoj različitosti krije prava ljepota, da iz svojih i tuđih različitosti

Roza mašnica kao novi modni dodatak

Volimo svoje različitosti

Ružičasta nije samo za princezice, ona je za odvažne princezice

možemo mnogo naučiti i tako postati bolje verzije sebe. Upravo zato se i ove godine na hodnicima naše škole ponosno obilježio Dan ružičastih majica.

Ne sudi po boji!

Iako je povijest ovoga događaja dobro poznata, nije naodmet ponoviti. Sve je započeo jedan srednjoškolac iz Kanade koji je jednoga dana došao u školu u majici ružičaste boje kako bi podržao svoju majku koja je bolovala od raka dojke. Dječak je samo zbog boje svoje majice završio kao meta vršnjačkog nasilja – nekolicina dječaka iz njegove škole fizički ga je i verbalno maltretirala. Zamislite, nosio je ružičastu majicu. Kakva li prijestupa! Ipak, njegovi su prijatelji odlučili stati na kraj nasilju te su idućeg dana svi nosili ružičaste majice. Time su pokazali kako svi možemo biti pokretači nove budućnosti u kojoj slavimo sve različitosti i ne stidimo se iskazati tko smo i što smo.

Danas po cijelom svijetu, pa i u našoj III. gimnaziji, zadnju srijedu u veljači svi nosimo ružičasto. Zaružičašćeni hodnici Treće bili su puni ponosnih učenika i učenica koji su podržali sve koji se suočavaju s vršnjačkim nasiljem ili se boje pokazati svoje posebnosti. Bila to ružičasta majica, jakna ili mašna, njima smo iskazali kako ružičasta boja nije samo za slabe, nježne, uplašene, već je za odvažne, hrabre i ponosne pojedince koji vole svoju različitost i ne boje se pokazati ju svijetu. „Za mene ružičasta boja predstavlja sreću i veselje i uvijek me podsjeti na nešto lijepo. Zato mislim da bismo svi trebali barem na Dan ružičastih majica nositi ružičasto i širiti veselje i pozitivu jer su oni najbolji borci protiv nasilja i vrijeđanja“, rekla nam je Iva Rozi Lopac koja je također nošenjem ružičaste majice poslala jednostavnu, a tako snažnu poruku – nasilje prestaje ovdje i sada!

Escape room u Muzeju Treće

Tajna Treće gimnazije napokon je otkrivena

Kakav bi to rođendan bio bez zagonetki i misterije?

Tena Triska, IV. d

Povodom stote obljetnice Treće gimnazije naše vrijedne profesorice osmislile su *Escape room* u Muzeju naše škole. Svi su htjeli sudjelovati, ali samo neki su uspjeli. Točnije, uspjelo je pet ekipa koje su najbrže i najtočnije riješile prijavu. Sretni dobitnici lutrije bili su „Popovi“ (4. b razred), „Suicidna škvadra“ (3. f razred), „Žene gazele“ (3. d razred), „Crne mačke“ (2. e i 2. f razred) i „Gelipteri“ (4. d razred). Dame su, kao i uvijek, imale prednost pa su „Žene gazele“ (čija sam ponosna članica) probile led 18. veljače, a kako dame započinju, moraju i završiti tako da je 2. svibnja kao posljednja igrala „Suicidna škvadra“.

Cijeli je koncept bio genijalno osmišljen. Tema sobe: spašavanje Treće od bombe postavljene na tajnom mjestu. Vrijeme je bilo neograničeno, odnosno igralo se po principu da svaka ekipa bude u sobi dok se zagonetka ne riješi, a pobjednik je ekipa koja najbrže riješi misterij, tj. nađe i deaktivira bombu. Moram priznati kako me kao sudionicu ovog malog natjecanja iznenadilo uređenje našeg Muzeja i težina tragova koje su profesorice postavile. Osim toga, moram podijeliti s vama i nekoliko anegdota koje su se zbile dok smo spašavale Treću od bombe.

Prvo pravilo – ne razbijaj rekvizite!

Prva anegdota, neki bi rekli smiješna, neki opasna, vezana je za jednu našu članicu, koju ipak neću imenovati, malo se jače naslonila na staklo na kojem je bio jedan trag te ga slomila. Profesorice nisu bile ljute već im je samo pao kamen sa srca jer se nije porezala. Druga, nimalo opasna, jest ta da smo na kraju saznale, nakon što su nam se profesorice počele smijati, da smo preskočile dva-tri traga, što je njima bilo smiješno, a nama laskalo jer smo pokazale svoju genijalnost. Ipak, ta nam genijalnost na kraju nije toliko pomogla jer smo zauzele zlatnu sredinu, treće mjesto. Prve su bile „Crne mačke“ koje su sobu riješili za

Prihvati izazov

Uspješno smo spasili Treću

četdeset i pet minuta te pobijedile drugoplasirane „Geliptere“ za samo jednu minutu. Četvrto mjesto zauzeli su „Popovi“, a zadnja je bila „Suicidna škvadra“. Evo što su pobjednici rekli o svojoj pobjedi: „Članovi naše ekipe učenici su drugih razreda, dok su ostali natjecatelji učenici trećih i četvrtih razreda pa je pobjeda bila u jednom pogledu neočekivana. No, kada pogledam starije razrede Treće gimnazije, čudo je da su oni uopće uspjeli završiti *escape room* u predviđenih devedeset minuta“, kroz šalu je izjavio jedan od članova grupe „Crne mačke“. Iz izjave prve ekipe možemo primijetiti kako i pobjeda ponekad može ostaviti gorak okus u ustima. Iako je samo sudjelovanje u *escape roomu* Treće velika nagrada, pobjednici ove simpatične igre osvojili su pravo na prelaženje još jednog *escape rooma* po izboru. Sasvim ugodna nagrada.

Predavanje o svemiru i elementarnim česticama prof. dr. sc. Nikole Poljaka

Svemir u 1200 riječi (?)

Iako se svemir ne može opisati u 20 slajdova, donosimo vam kratki sažetak predavanja profesora Poljaka

Matija Špoljarić, IV. f

Jedan od 30 najinteligentnijih ljudi u svijetu

Srijeda, 3. svibnja 2022. godine, bila je zanimljiv dan za buduće fizičare i sve znanstvene entuzijaste III. gimnazije. U učionici fizike prezentaciju o svemiru pod nazivom „Svemir u 20 slajdova?“, održao je dr. sc. Nikola Poljak, inače redovni profesor na PMF-ovu Odsjeku za fiziku. Profesor Poljak poznat je po svojem trudu u popularizaciji znanosti, u čiju je svrhu napisao nekoliko dječjih slikovnica na temu fizike tako da se s njome mogu upoznati i oni najmlađi. Tako je i tu srijedu uložio svoj trud ne bi li pokušao učenicima III. gimnazije i gimnazije Andrije Mohorovičića iz Rijeke spojenima preko Zoom poziva sažeto predstaviti ono malo što znamo o svemiru.

Od Mendeljejeva do Schrödingera

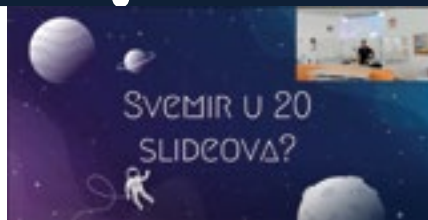
Svemir je daleko opsežniji od svega što ljudski um može zamisliti. I najveća stvar zamisliva nama, zanemariva je u usporedbi s enormnom veličinom svemira i znanja koje se u njemu nalazi. Iako znamo toliko malo o svijetu u kojem živimo, i to je već previše da se predstavi u 20 slajdova, a kamoli u članku od nekoliko stupaca. Stoga je ovo sažetak sažetka sažetaka nedovršene slike. No, krenimo na put. Zbog svoje znatiželje ljudi su oduvijek htjeli otkriti više i znati više, a to se pogotovo odnosi na svijet u kojem živimo.

Tako je negdje u 19. stoljeću ruski znanstvenik Dmitrij Mendeljejev konstruirao prvi periodni sustav elemenata kojim je uspio sistematizirati sve do tada poznate elemente, smjestiti ih u tablicu i predvidjeti svojstva dotad neotkrivenih elemenata i to uporabom matematičkih računa. Od antičkih Grka vjerovali smo da se svijet sastoji od atoma, nedjeljivih cjelina (tako su barem smatrali Leukip i Demokrit) i mislili smo kako smo sa sistematizacijom elemenata došli do kraja. Ali, kako kaže prof. Poljak, „Ne želite se zadovoljiti tvrdnjom samo zato što je istinita“, nego smo počeli tražiti dokaze da su elementi doista nedjeljive cjeline. Tako je počela potraga za njihovom građom, a zbog nedovoljnog tehnološkog razvoja mogli smo samo spekulirati. John Dalton prvi je postavio „moderni model“ građe atoma, a to je nedjeljiva kuglica. I na tome smo ostal stotinjak godina, do trenutka kada su otkrivene x-zrake. Kako smo smatrali da je sva poznata materija zapisana u periodnom sustavu, Roentgenovo otkriće u potpunosti je šokiralo tadašnje znanstvenike jer, kao što znamo, zračenja nemaju mjesto u sustavu elemenata. Tada smo bili uvjereni da postoji još građevnih jedinica svemira koji nisu kemijski elementi. To isto nam je govorilo i postojanje naboja, a znali smo da se nekako moraju nalaziti u atomima. Sva sreća, razvoj tehnologije pridonio je otkrićima novih čestica i modela atoma, kao što su Thomsonov model „puđinga sa šljivama“, Rutherfordov atomarni i Bohrov planetarni model. Svi ti modeli bili su praćeni otkrićima novih čestica, na primjer elektrona, sastavnog dijela elektronskog omotača te protona i neutrona, sastavnog dijela atomske jezgre. Uspostavom kvantne teorije na red je došao i Schrödingеров model, koji nama gimnazijalci-

ma najbolje opisuje atom. Također je 1932. otkriveno i postojanje antimaterije otkrićem pozitrona, elektrona s pozitivnim nabojem. Otkrićem svih tih novih čestica odmaknuli smo se od modela atoma i počeli istraživati subatomske čestice i smatrali smo kako je to kraj, otkrili smo antimateriju i fotone, više nema ničega. Ali, zatim je došlo doba akceleratora čestica koje je sve pokvarilo.

Što više znamo, to manje znamo

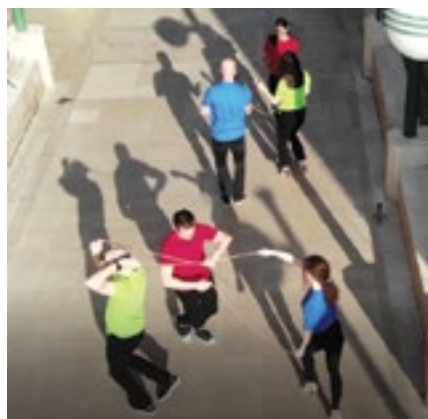
Razvoj tehnologije uvijek pridonosi novim znanstvenim otkrićima, a tako je bilo i s akceleratorom čestica. Oni u magnetskom polju ubrzavaju čestice do velikih brzina dok se ne sudare i raspadnu stvarajući nove čestice pri sudaru. „Počele su se pojavljivati sve novije i novije čestice, potpuno neočekivano“, kaže profesor Poljak i upravo to se dogodilo kada smo otkrili jednu novu i posve bizarnu česticu – neutrino. Neutrino je čestica koja gotovo da nema masu i stvara interakcije s drugim česticama isključivo preko slabe nuklearne sile, čiji je i produkt. U jednoj sekundi kroz površinu vašega prsta prođe oko 100 milijardi neutrina a da toga niste ni svjesni. A sve je to zato što gotovo da ne reagiraju na prisustvo materije. Još jedna vrsta novih čestica otkrivena je pri proučavanjima protona i neutrona, a to su kvarkovi, čestice koje se ponašaju kao da nemaju dimenziju te gluoni, koji zajedno čine protone i neutrone. Fizičare je toliko iznenadio taj roj novih bizarnih čestica da su ih počeli nazivati i „čestični zoo“, a mnogi njihova otkrića nisu htjeli ni prihvatiti. Tako je, na primjer, talijanski fizičar Fermi počeo osporavati točnost zakona o očuvanju energije jer nije htio vjerovati da su sve te nove čestice stvarne. Na njegovu žalost, dokazano je da zakon očuvanja energije vrijedi, stoga i ostale čestice moraju postojati. Zadnja novootkrivena čestica otkrivena je 2012. godine u CERN-u u Ženevi, a za nju ste sigurno svi čuli – Higgsov bozon ili Božja čestica. Predvidio ju je britanski teoretski fizičar Peter Higgs davne 1964. zajedno sa skupinom znanstvenika kada su iznijeli teoriju kako čestice dobivaju masu, a uključuje takozvano Higgsovo polje i njezinu česticu, Higgsov bozon. Za svaku česticu koja ima masu možemo biti sigurni da je u jednom trenutku postojanja susre-

20 se slajdova čini malo

Predavanje u tijeku

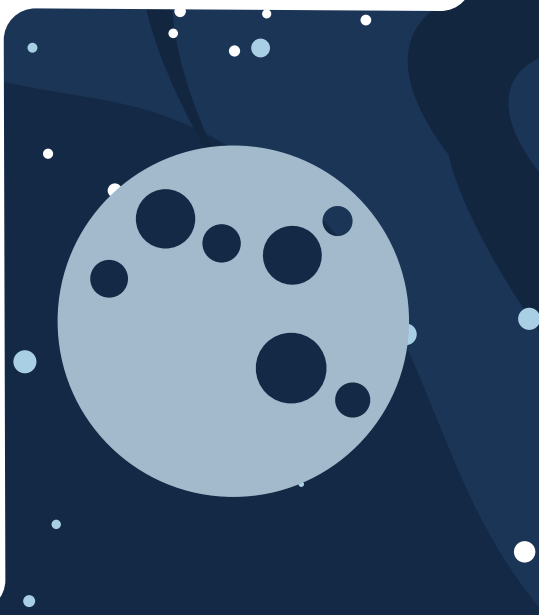
Izmjena kvarkova u ritmu salse

la taj bozon. I tako, nakon našeg posljednjeg otkrića, opet se nalazimo u trenutku kada mislimo da znamo sve. No, to nije istina ili kako prof. Poljak kaže: „Fajrunt, nema dalje, ali ustvari, jako se varamo.“

Ima mjesta za napredak, do tada ne odustajte

Kao što smo mogli zaključiti, svaka nova tehnološka revolucija u znanosti uguši našu nadu da smo nešto saznali i naučili zato što svako otkriće sa sobom postavlja brojna neodgovorena pitanja. Svakim otkrićem postajemo sve svjesniji koliko toga ne znamo, a sve manje sigurni u ono što znamo. Tako i standardni model svemira koji pokušava sistematizirati sve subatomske čestice u četiri skupine: leptone, kvarkove, bozone i skalarnu bozonu (čiji je jedini član Higgsov bozon) još nije posve savršen i potrebna mu je dorada. Ali ništa u našem svemiru nije konkretno onako kako opisujemo zakonima fizike jer to su sve samo naši modeli koji vrlo približno opisuju stvarno stanje svijeta, no ne vrijede

uvijek i nisu posve u skladu sa stvarnošću koja je mnogo kompliciranija. Činjenica je da znamo objasniti tek 4% vidljivog svemira, a teorije kojih se danas držimo još trebamo rafinirati i pobliže objasniti. Tako, na primjer, kao objašnjenje građe subatomske čestice u igru ulazi teorija struna, koja govori kako ne postoje čestice, već strune koje vibriraju i savinute su na različite načine. Ona govori kako ne postoje subatomske čestice, već su one samo slične strune koje mi prepoznamo i nazivamo česticama. Teorija nije eksperimentalno dokazana, ali tko zna što budućnost donosi. Profesor Poljak predavanje je završio prikazom Rutherfordovog eksperimenta, reakcijom izmjene kvarkova i sudarom čestica u akceleratoru, a sve to uz društvo talentiranih plesača i plesačica plesne skupine Fever. Na kraju, učenici su stigli postaviti svoja pitanja na koje je profesor rado odgovorio, a rasprava se temeljila na postojanju bijelih rupa, može li CERN izazvati Veliki prasak (ne brinite, nema toliko energije) te je upozorio na važnost provjere mjerenja u fizici jer se već dogodilo da je zbog krivih izračuna pogrešno objavljen pronalazak nove čestice. Iako se svemir teško može predstaviti u samo 20 slajdova Power Point prezentacije i samo 1200 riječi članka, potaknuta rasprava na kraju predavanja pravi je dokaz da vrijedi raspravljati o tim temama i popularizirati znanost jer nikada ne znate hoće li baš ta rasprava nekoga iz klupe potaknuti da se počne baviti znanosti i u budućnosti pomakne granice mogućega.

Uvijek bez kompromisa i uvijek nasmijane

Volonteri ponovno u akciji

Bez kompromisa i s puno ljubavi

Pomažući drugima, pomažemo i sebi

Norbert Gedike, I. b

Volonterska grupa naše škole i voditeljica ove skupine, profesorica Vlatka Tomić, nastoje dati svakom članu priliku da pomogne uključivanjem u različite volonterske akcije. Jedino što je potrebno jest dobra volja i želja za stvaranjem novih iskustava i vještina. Nakon dviju godina bez bliskog kontakta, ove se godine volontiralo ponovno u pravom smislu te riječi, što je donijelo olakšanje i volonterima i onima kojima oni pomažu. Ustvari, važno je napomenuti da volontirajući ne pomažete samo drugima, već i samom sebi. Kako? Svi učenici ističu kako se odlično osjećaju dok pomažu drugima i kako im sati volontiranja odmaknu misli od vlastitih problema. Privučeni takvim iskustvima, mnoge vrijedne volonterske ruke naših učenika i učenica učinile su puno dobrog, kako za sebe i svoj duh, tako i za one kojima je pomoć najpotrebnija.

Mali krug velikih ljudi

Ove su godine volonteri zasladili blagdane dječaka i djevojčica u Dječjem domu Nazorova, ustanovi koja zbrinjava djecu bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Skup-

ljali su se bomboni, lizalice, čokoladice, ali i plišane igračke za nezbrinutu djecu toga doma, što je u neku ruku bio božićni poklon njima u ime III. gimnazije. Sastavili su i izradili božićnu čestitku sa željom da im svi budući dani budu veseli, puni zdravlja, sreće i ljubavi. Premda je sakupljene slatkiše i igračke u Dom odnijela profesorica Tomić, volonteri su uvjereni da se djeci taj poklon svidio. Osim božićnih akcija, prije prvoga snijega (ako ga uopće bude) bila je planirana i sadnja drveća, ali ta je akcija odgođena zbog nepogodnih, kišnih vremenskih uvjeta. No, tijekom jeseni odvijala se međunarodna volonterska akcija „72 sata bez kompromisa“ u kojoj su sudjelovali i naši učenici. Riječ je o susretu volontera iz raznih škola iz više gradova Hrvatske i traje tri dana, a u sklopu događaja odvijaju se raznolike aktivnosti u kojima svatko može pronaći nešto zanimljivo i u skladu sa svojim talentima. Popunjavanjem ankete u kojoj se navode zanimanja, talenti i slično, pojedinac pripadne manjoj grupi s kojom će odraditi svoje sati, na primjer krećući bolnicu, igrajući se s djecom s poteškoćama u

Puno sreće i ljubavi za one najmanje

Kad se male ruke slože, sve se može

razvoju, sadeći drveće u svom kvartu ili sudjelujući u nekoj drugoj aktivnosti. Tako je grupa Ivane Pejić, učenice 4. f razreda i jedne od volonterki naše škole, koja se sastojala od devet članova, na svoj dan bez kompromisa posjetila zajednicu OZANA koja se bavi se djecom i odraslima s posebnim potrebama. Izradom mirisnih naranča od klinčeka i cimeta koje su se u prosincu prodavale na božićnome sajmu, djevojke su pomogle samoj organizaciji.

Da je lijep osjećaj pomagati tijekom cijele godine slaže se i učenica Lara Brtan, ali nam otkriva da je to i način na koji se može podići prosjek ocjena, a podatak da si bio član volonterske grupe, mnogima dobro dođe i kasnije, u prijavama za fakultet. „Ipak, mislim da volontiranje i činjenje dobrih djela prije svega pomaže u stvaranju nove i bolje osobe“, kratko je zaključila Lara. I za kraj, napomena svima onima koji bi se odmah bacili na volontiranje radi prosjeka, fakultativnoj nastavi volonterstva možete se pridružiti tek u trećem razredu, ali to ne znači da volontirati ne možete i ranije.

Večer matematike pretvorili smo u tjedan

Zbroji, pomnoži i igrokaz složi

Matematika zna biti bauk, ali kreativne i praktične radionice polako miču ljagu s ovoga, svima korisnog i bitnog predmeta

Maja Kožić, IV. F

Matematički igrokaz

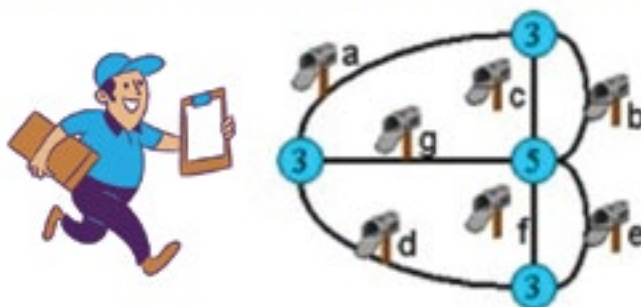
Projekt Večer matematike već je ustaljena praksa u našoj školi, a obilježavamo je svakog 1. prosinca. No, kako jedan dan za naše kušlanovce nije dovoljan, već nebrojeno puta se Večer matematike protegnula na cijeli tjedan. U, sada to možemo slobodno reći, Tjednu matematike, profesori matematike Treće gimnazije organizirali su različite aktivnosti za svoje učenike kako bi ju obilježili. Skupom interaktivnih radionica koje potiču izgradnju pozitivnog stava učenika prema matematici, predmetu koji većini i nije toliko drag (ali, budimo realni, koji uopće je), među ostalim, proslavila se i 10. obljetnica od provođenja ovoga projekta.

Novopečeni profesor matematike, Dane Bošnjak, koji mijenja profesoricu Ankicu Hegolj, sa 4. b i f razredom proveo je radionicu na temu problema broja različitih puteva iz područja teorije grafova. Rješavanje zadataka s minimalnim brojem putova i smjerova kretanja potaknulo je maturantske moždane vijuge. Na kraju je sata održano i malo natjecanje u rješavanju zadataka. Za neke

se trebalo dodatno pomučiti, ali pobjedničke ekipe su ipak bile korektno i osvojenu nagradu (cijelo pakiranje napolitanki) podijelili sa cijelim razredom. Za ostatak aktivnosti, u prvim i trećim razredima, pobrinula

Okušaj se i ti

PROBLEM KINESKOG POŠTARA

Svaki brid u grafu je ulica u kojoj treba isporučiti poštu, a vrh je mjesto gdje poštar može promijeniti smjer. Poštar mora proći svakom ulicom da bi isporučio poštu i želi minimizirati broj ponovnih prolazaka. Možeš li mu ti pomoći?

se profesorica Milena Šujansky. Pod njezinim su vodstvom učenici 1. e razreda osmislili i odglumili matematičke igrokaze na temu problemskih zadataka i njihovih rješenja. Glumeći starog djeda koji, na pitanje koliko su mu stari unuci, odgovara sljedećim riječima: „Moj unuk Marko je pet godina stariji od unuka Ivana. Ivan je tri godine mlađi od unuka Josipa, koji je trostruko stariji od Karla”, i pritom znajući kako je prije deset godina Marko bio dvostruko stariji od Ivana, prikazali su rješavanje matematičkih problema na malo drugačiji način. Svima je osmišljavanje i izvođenje matematičkih igrokaza bilo zabavno i zanimljivo. S druge su se strane, učenici 3. f razreda uhvatili u koštac s rješavanjem sudokua s logaritmi-ma. „Jedva da znam riješiti običan, kamoli logaritamski sudoku!” bila je reakcija pojedinaca na početku sata, ali brzo su se „ufurali” u odgonetanje

ove japanske zagonetke. Zaključno, možemo reći kako matematika zaista zna biti bauk, ali ako se prezentira na zanimljiv i pristupačan način, može prerasti u čistu zabavu. Ako nam ne vjerujete, pokušajte riješiti neke od zadataka koje su rješavali naši učenici na Večeri matematike.

Promjena nije uvijek loša

Nova godina, nova škola

Hoće li ideja pedagoginje Nade Žalac biti pokretač još nekih promjena?

Katja Ljubičić, II. f

Početak je nove godine i kako svatko od nas ima neku novogodišnju odluku ili želju, tako je napokon i u našoj školi ostvarena jedna želja koja postoji već nekoliko godina. Naime, odlučeno je zamijeniti učionicu povijesti i knjižnicu te pretvoriti školski muzej u čitaonicu. Ali, prava je novost da će, prema ideji pedagoginje Nade Žalac, zaživjeti i kutak za odmor ispred (bivšeg) muzeja. Premještaj knjižnice u učionicu 61 počeo je još u prvom polugodištu, no najveća promjena dogodila se za vrijeme zimskih praznika kako bi se učenici iznenadili kada se vrate u školu. Knjižnica je otvorena tjedan dana nakon povratka u školu i svi su učenici zaista ostali iznenađeni njezinim novim izgledom. Uz bijele police, koje su postavljene drugačije nego prije, nova knjižnica izgleda puno modernije, veće i prozračnije. Sada je puno lakše naći knjigu u knjižnici jer ima više prostora. Više ne moramo gnjaviti knjižničarku kada ne znamo gdje se što nalazi. Što se tiče čitaonice, ona će biti spojena s knjižnicom i u nju će moći ući bilo tko, bilo kada. A u novoj učionici povijesti radi se punom parom od početka polugodišta, u nju je postavljena i nova oprema koja nam olakšava učenje. Jedina njezina mana je to što nema grb, ali profesor Skukan rekao je da će se potruditi nabaviti ga što prije.

Novo u starome

Za razliku od knjižnice i učionice, kutak za odmor i opuštanje još uvijek je samo

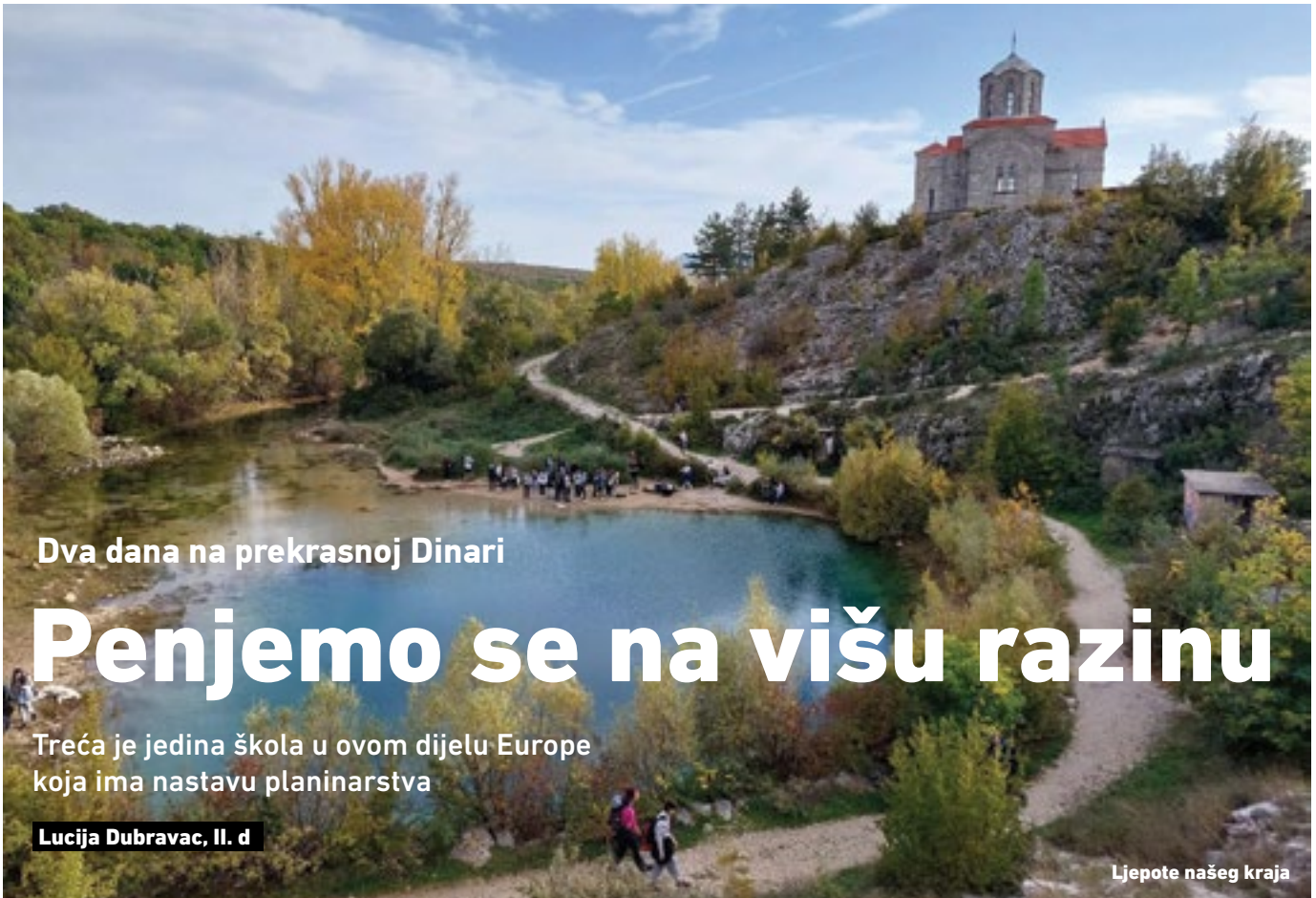

Novo ruho naše knjižnice

ideja koja se mora ostvariti. Nadamo se da će biti ostvarena do proljeća kako bi ju i maturanti mogli iskoristiti za druženje i opuštanje u slobodno vrijeme. Unutar kutka za relaksaciju učenici će se, nadamo se, osjećati ugodno, a moći će igrati i različite antistresne igre. Prostor ispred školskog muzeja idealno je mjesto za ovakav kutak zato što je na samom kraju hodnika te nećete osjećati da vas netko gleda ili govori o vama dok se vi odmarate. Moći ćete se stvarno opustiti. „U ovom trenutku imam više ideja kako bi taj prostor mogao izgledati, ali možda bolje da to ostavimo kao iznenađenje jer osim mašte i želja, moramo voditi računa i o budžetu“, rekla je pedagoginja Nada Žalac. Također smo ju pitali kako je došla do ideje da napravi kutak za odmor. „Ove školske godine osmislila sam i napisala dva projekta koja sam prijavila na natječaj u organizaciji Mini-

starstva znanosti i obrazovanja. Prvi je projekt prošao na natječaju te je školi odobren dio planiranih novčanih sredstava za njegovu realizaciju. Jedna od opisanih aktivnosti u projektu bio je upravo relaksacijski kutak za učenike, koji sam zamislila kao malu oazu gdje će se učenici moći družiti i opušati u slobodno vrijeme“, odgovorila nam je pedagoginja. Nadamo se da će njezina zamisao uspjeti te da ćemo se moći odmoriti usred stresnih školskih dana te da će nakon ovoga nastati još sličnih ideja koje će se u budućnosti ostvarivati i tako polako obnavljati ovu staru školu. Također, nadamo se da će ovaj kutak poboljšati mentalno stanje učenika što je uvijek potrebno, pogotovo u ovom stresnom razdoblju punom ispitima i različitim drugih obaveza.

Dva dana na prekrasnoj Dinari

Penjemo se na višu razinu

Treća je jedina škola u ovom dijelu Europe koja ima nastavu planinarstva

Lucija Dubravac, II. d

Ljepote našeg kraja

Pozdrav s vrha vrhova

Ove godine planinari su odlučili pomaknuti svoje granice i popeti se na višu razinu. Osim jednodnevnih izleta po već poznatim turama, ove je godine profesor Antonio Perić organizirao prvu dvodnevnu turu, s idejom, ako se izlet pokaže uspješnim, uvođenja dvodnevnih tura u praksu. Planinari su zajedno s profesorima obišli Dinaru i izvor Cetine, a odsjeli su mjestu Vrlika. Kakvi su bili dojmovi planinara, ukratko je ispričala učenica Mia Mikulec iz II. b razreda: „Za početak bih istaknula da je bilo jako zabavno, atmosfera je bila ugodna i zanimljiva. Izlet je nadmašio moja očekivanja jer

nisam smatrala da će biti toliko zanimljivo te pretpostavljam da i drugi dijele isto mišljenje kao i ja.“ Učenici su, osim dojmova, kući ponijeli i uspomene na mnoge ljepote koje su imali prilike vidjeti. Prvog dana obišli su prekrasan izvor rijeke Cetine, dok su se drugog uhvatili u koštac s Orlovim stinama. Vodiči su ih proveli cijelom planinom i pokazali im brojne zadivljujuće poglede što se može vidjeti i na fotografijama.

Svaka je tura zanimljiva uz dobro društvo i odličnu atmosferu

Budući da je to bio prvi dvodnevni izlet za planinare, zanimalo nas je i kakva je bila organizacija. „Smatram da je organizacija bila dobra te me se dojmilo to što smo imali dovoljno slobodnog vremena, a ipak smo nešto mogli i vidjeti“, rekla je Mia. Osim toga, čuli smo da su se učenici vratili s brojnim anegdotama, ali jedna im je bila posebno duhovita: „Mislim da će nam svima u sjećanju ostati krivo skretanje autobusa. U trenutku kad se autobus trebao okrenuti, nije mogao te smo svi trebali izaći jer smo bili preteški.“ Zanimalo nas je i znaju li učenici koje su sljedeće ture te imaju li neke posebne

želje. „Iskreno nisam baš upoznata s budućim turama, ali znam sigurno da profesor sprema brojne zanimljive izlete. Također znam da će svaki mjesec bit održana po jedna tura, a jednom tjedno planinarenje sa samo odabranim učenicima, a o ostalom nisam previše informirana. Što se tiče tura, mogla bih reći da nemam neke posebne želje. Naravno htjela bih vidjeti mnoge lijepe krajeve, ali ipak mislim da je najbitnija atmosfera i društvo s kojim planinariš jer jedino tako ti svaka tura može biti lijepa i zanimljiva.“ Kako je Mia istaknula da je njoj za planinarenje potrebna dobra atmosfera, zanimalo nas je kakva je uistinu atmosfera tijekom planinarenja te mogu li se steći nova prijateljstva. „Atmosfera tijekom planinarenja je stvarno super jer uglavnom ideš sa svojim društvom te se uvijek zabaviš i lijepo provedeš. Rekla bih da se na planinarenju svakako mogu upoznati novi prijatelji. Većinom se svi drže svog društva, ali i ako dođeš sam, nećeš izvisiti jer ćeš pronaći nekog s kim će ti bit ugodno i zanimljivo. Ja sam sklopila mnoga prijateljstva i upoznala brojne ljude, posebno tijekom dvodnevnog planinarenja.“

Fontana s hladnom vodom bila je najposjećenija

Maturalac na dubrovačkoj rivijeri

Pelješac – šećer na kraju jadranske obale

Dobar provod ne postoji samo u megagrađovima – umjesto po Ateni, pentrati se možete i po dubrovačkim i stonskim zidinama, a *boat party* od Orebića do Mljeta turbulentniji je od krstarenja do Barcelone (pogotovo kada zbog valova padate na sve strane)

Vida Ćurčić, IV. f

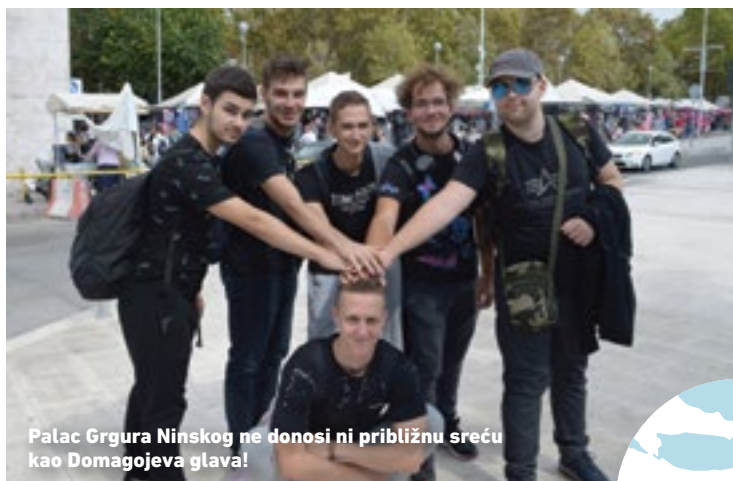
Srednja škola puna je stresa, obaveza i neprospavanih noći koje svaki srednjoškolac nekako preživi, znajući da nakon završenog trećeg razreda dolazi zaslužena nagrada – maturalno putovanje. Maturalac je izlet o kojem se mašta godinama. Tjedan dana u kojima će rano ustajanje i neprospavane noći konačno imati smisla jer će biti ispunjene smijehom, druženjem i uživanjem u nepoznatom. Od početka srednje kuju se planovi kamo ćemo ići, koja ćemo pića tek PRVI put probati i što ćemo sve napraviti s popisa *zabranjenih gluposti*. Međutim, „nekom smrkne, nekom svane“, a našoj generaciji pomalo smrknuo. U sljedećim ćete redovima saznati što se dogodi kada vam virus oduzme maturalac iz snova, kada umjesto 8 traje 5 dana i kada umjesto u Barcelonu, Prag ili Atenu putujete unutar granica vlastite države.

Dobar dan počinje dobrim Ankičinim kiflicama

Alarmi su zvonili u sitnim satima kako bismo u 4:45 bili na okretištu Borongaj. Jedino za što smo u to doba imali snage jest sjedenje na koferima, kojih je svake minute bilo sve više. Bus je došao nakon čega je počelo spremanje prtljage i trčanje na željena mjesta. Kada smo se smjestili, vozač je ugasio svjetla, čime je stvorio idealnu atmosferu za spavanje. Svi *bekači* i *efkači* na mjestu su i potrebni dokumenti su, nadamo se, u novčanicima – krećemo!

Prvo stajanje bilo je na pola puta do grada Splita, gdje su nas profesorice probudile mirisom nama poznate delicije – kiflicama profesorice Ankice Hegolj. Nakon kratke pauze za kavicu i doručak bili smo spremni za nastavak putovanja prema prvom odredištu. Stigavši na sunčanu splitsku rivu,

skinuli smo veste, izvadili sunčane naočale i krenuli u razgledavanje. Teta vodička dobro je znala naše želje pa je razgledavanje učinila kratkim i zanimljivim. Nakon šetnje gradom bili smo blagoslovljeni s dosta slobodnog vremena, koje smo iskoristili za sladoled, kavicu i, naravno, slikanje (puno slikanja). Oko 13 sati nastavili smo, kako profesorica Bartulović kaže, jahanje do Pelješca. Pauzu smo napravili i kod čuvenog Pelješčkog mosta koji je bio odlična pozadina za slikanje. Sljedeća destinacija bila je ujedno i cilj našeg putovanja – Orebić. Smjestili smo se u hotelu, poslije čega smo odjurili na kupanje ispred hotela. Nakon što smo u moru ispratili sunce, bili smo spremni za odlazak na večeru, koja nam je dala energiju za cjelonoćno *lumpanje*. Idući smo dan bili potpuno bukirani. Jutro smo započeli doručkom, nakon čega smo se ukrcali na brodicu ko-

Palac Grgura Ninskog ne donosi ni približnu sreću kao Domagojeva glava!

Bekači s raskom

Raska, falite nam!

Brodicem po Nacionalnom parku Mljet

jom smo plovili prema otoku Mljetu. Vožnja je bila interesantna, a na otok smo došli mokri kao miševi. Srećom, jak vjetar posušio nas je u pet minuta. Razgledali smo otok i nacionalni park, čijoj se ljepoti nikako nismo mogli nadičiti. Pauza za kavicu bila je kratka i slatka, a iduća na redu bila je pauza za ručak. Pozdravili smo se s Mljetom i krenuli prema otoku Korčuli gdje nas je dočekala lokalna vodička. Posjetili smo kuću Marka Pola, lokalni muzej i katedralu, nakon čega smo dobili puno slobodnog vremena. Mi smo ga iskoristili veoma kvalitetno i na neočekivan način – kupili smo suvenire, slikali se i otišli na sladoled i kavicu. Sunce se polako spuštalo, što je značilo da je vrijeme za povratak u hotel i odlazak na večeru. Večer smo proveli na različite načine – neki su otišli na runde *kavice*, neki su se zabavljali na plaži, a neki su večer proveli smijući se na hotelskim balkonima.

Dan D (kao Dubrovnik)

Treći je dan mnogima bio najinteresantniji dio putovanja, a može ga se opisati kao poprilično borbeni dan. Započeli smo ga ranojutarnjom vožnjom po cijelom poluotoku, na kojoj smo se borili s nemilosrdnim zavojima.

U jednom smo trenutku svi *ubili oko* što nam je značajno skratilo vožnju do predivnog grada Dubrovnika. Hodajući Dubrovačkim gradskim zidinama, borili smo se s vjetrom, a hodajući Stradunom, s gužvom. Unatoč prenapučenosti grada turistima, uspjeli smo upiti njegovu ljepotu i dobro se zabaviti. Naša borba nastavila se tijekom slobodnog vremena, a borili smo se s cijenama u dućanima i kafićima. Srećom, naša nam je vodička sugerirala da gdje god dođemo, pitamo za „popust za domaće“, koji nam je na kraju uštedio ozbiljnu količinu novca. Posjet Dubrovniku okončali smo kupanjem, nakon čega smo bili spremni za povratak u hotel. Večerali smo i spremili se za izlazak u Orebiću, koji je za neke trajao do jutra. Primjetivši do kad ostajemo budni, naše su nam profesorice izašle u susret i u dogovoru s vodičima poklonile dodatne sate sna. Dakle, četvrti smo dan započeli malo kasnijim doručkom, pakiranjem i vožnjom prema Stonu. Posjetili smo solanu, penjali se na zidine i, vjerovali ili ne, završili na kavi. Nastavili smo vožnju prema Opuzenu, gdje nas je dočekao ručak, a iduća destinacija bila je Arheološki muzej Naronu koji se nalazi u

mjestu Vid. Nakon što smo razgledali muzej i uslikali Vida pored znaka Vid, nastavili smo vožnju prema hotelu u Metkoviću. S obzirom na to da nam je ponestalo grickalica i sokova, otišli smo u mali šoping, poslije kojeg smo otišli na najfiniju večeru ovog putovanja. Večer smo proveli zabavljajući se u sobama, koje su bile dovoljno velike da u njih stane više od pola razreda (barem smo mi to tako zaključili). Ujutro smo doručkovali, spakirali se i pripremili za posljednji dan našeg maturalnog putovanja. Danas smo na popisu imali samo jednu obavezu – posjet Biokovu i „Nebeskoj šetnici“. Vožnja do nje bila je interesantna, a pogled pri dolasku veličanstven. Neki su s oduševljenjem „hodali po zraku“, dok su drugi svladavali strah od visina. Pri spuštanju smo imali sitnih, četveronožnih poteškoća na cesti, ali konji su bili poslušni i brzo nam omogućili prolaz. Preostao nam je samo ručak u Makarskoj, nakon kojeg smo pojeli sladoled i uputili se prema Zagrebu. Uz puno *Alias*a, pjevanja i smijeha, put do Zagreba činio se kratkim, ali dovoljnim da ustanovimo da nam je zadnjih dana bilo jako lijepo te da nam je, zapravo, svanulo, a ne smrknulo kako smo mi to prvotno mislili.

Maturalna plovidba do najbajkovitijeg hrvatskog otoka

Hvarska „bajka“

Pitamo se zašto smo mi u toj maturalnoj bajci ispali mali gnomovi, a ne princeze. Što je sve pošlo po krivom?

Tia Nekoksa, IV. d

Tvrđava s pogledom na more

Trebamo li dizati veliku galamu oko petodnevnog izleta i hoćemo li ga uistinu pamtit i cijeli život? E, pa naš se petodnevni izlet, poznatiji pod imenom maturalac, odvijao na najsunčanijem hrvatskom otoku, otoku Hvaru. Glasovanje za maturalac bilo je vrlo jednosmjerno. Ponude koje smo dobili bile su tri prošlogodišnje, a od svih tih, Hvar je zvučao najprimamljivije. Razlog odabira nisu nikakvi povijesni spomenici, blizina lokacije, već je on bio prosto seljački – noćni život, navodni dobri provodi i klubovi. Ali nas je hrvatski sezonski turizam koji završava početkom rujna malo preduhitrio. Umjesto toplih večeri u Carpe Diemu, dobili smo provode unutar četiri zida hladnih hotelskih soba. U nastavku, pokušat ću iscijediti uspomenu, dvije, no sve će više zvučati kao recenzija nekog *boomera*. Tako da se nadam da ćete uživati barem u tome!). Sudbonosnog 19. rujna zaputili smo se u ranim jutarnjim satima, već u pet ujutro (vrijeme kada i šišmiši spavaju) prema okretištu Borongaj, otkud su svi maturanti kretali na svoje maturalno putovanje. Putem Hvara krenula su čak četiri razreda: 4. a, c, d i e, dok su ostala dva razreda (4. b i f) krenuli putem poluotoka Pelješca. *Survivor games* počeo je čim smo ugledali naš

„Hrvatski Dragovoljac“ bus. Iako takav bus treba članak zahvalnosti za sebe, ne možemo samo tako divergirati od teme. Nakon poštenog *fighta* za zadnja sjedala autobusa, napokon smo krenuli prema našem odredištu uz tradicionalni smrad kobasica i salama kojima su gladuši u pet ujutro zadovoljavali svoje okusne pupoljke.

Dvije palače, tri brodića, četiri birtije i puno paunova

Prva destinacija bila je Split. Razgledali smo grad dok smo čekali polazak trajekta za glavnu destinaciju. Dioklecijanova palača i riva bili su klasično puni turista, no to nije bilo ni približno sezonskom valu. Ali priznajemo – palača cara Dioklecijana, splitski trgovi, burovita riva i kip Grgura Ninskog bilo je slatko pogledati. Nakon dvosatne plovidbe trajektom stigli smo do luke u Starom Gradu i naš maturalac službeno je počeo. Bili smo smješteni u Starom Gradu na Hvaru u hotelu nekih dvadeset minuta hoda od centra. Budući da je bio kraj rujna, na otoku ste mogli pronaći samo penzionere, pa tako i u našem hotelu. Osim živućih fosila, atrij hotela skrivao je i paunove. Nisu nalikovali na one iz Barbinih crtića, no ujutro ste mogli čuti njihove upitne zvukove koji su na trenutke

zvučali kao u kakvih kokoši, dok su na trenutke nalikovali stenjanju. Tako da nam je ponekad znalo biti uistinu veselo. Pogotovo kada bi netko usred noći izlazio iz sobe u sobu. Drugoga dana razgledali smo Stari Grad i Ribarski muzej. Po protokolu obišli smo sve crkve i ostale građevine kojima imena našalost nismo zapamtili, niti se trudili zapamtiti u tim ranim jutarnjim satima. Grad je bio dosta prazan, tek pokoji lokalac u svojoj lokalnoj birtiji, nekoliko usidrenih jahti i nula turista na vidiku. Također, posjetili smo palaču hrvatskog renesansnog pjesnika i pisca Petra Hektorovića koja se nalazi na samoj sredini malog trga. Palača, odnosno više kućica nego palača (Tvrđalj, kako ju domaći zovu) u sebi je sadržavala mali ribnjak (asocijacija na „Ribanje i ribarsko prigovaranje“). Zatim smo se zaputili prema Jelsi, no vrlo užurbanim tempom jer smo do ručka morali biti u hotelu. U Jelsi nas je iznenadila količina ljudi, vjerojatno jer je još jedna škola bila tamo, ali svakako bolje nego u prethodnom gradu duhova. Ostatak dana mogli smo provesti slobodno, kao i svaki naredni dan. Iako to idealno zvuči, ponekad postane dosadno i repetitivno. U hotelu udaljenom od centra gdje sve radi do 23 sata osamnaesto-

Dečki sjeli na kavu

Što reći, koju poslučku porati?

Dvije palme na otoku sreće

Tajni ribnjak

godišnjacima jednostavno nedostaje sadržaja.

Kako se igrati skrivača u špilji?

Trećeg smo dana išli do samog grada Hvara i Paklinskih otoka. Nakon kratke i neznčajne vožnje brodicama, došli smo do raja za jahte i jedrilice. Tijekom sezone to je „it spot“ mladih Britanaca koji žele biti viđeni, ali valjda i srednjoškcolci mogu ići tamo. Imali smo vrijeme za kupanje i kavu. More je bilo vrlo čisto, s puno morskih ježeva, a kave dobre, s visokim cijenama. Vratili smo do grada Hvara i popeli na tvrđavu. Prisjećajući se mjesecima kasnije, pogled s tvrđave zaista je bio divan. Nikad nisam pridavala pažnju ljepoti Jadranskog mora dok nisam osvijestila kako postoje stvarno ružna mora nevrijedna kupanja. Ostatak je dana bio ležeran jer smo imali slobodno vrijeme. Četvrtog smo dana išli do nekadašnjeg pastirskog naselja Humca i spustili se do Grapčeve špilje. Humac je danas nenaseljeno mjesto na brdu smješteno nedaleko od Jesle. U novije vrijeme interes je mnogih zbog potencijala za popularizaciju masovnog turizma, a za sad, jedini izvor zarade je jedan restoran i nekoliko kućica za iznajmljivanje. Ali, glavna atrakcija leži unutar Humca, duboko ispod njega, a to je Grapčeva

špilja iz neolitika. Put do špilje bio je sve samo ne dosadan. U svakom trenutku morao si paziti kuda gaziš, pridržavati se za okolna kamenja, a netom prije ulaska u špilju morao si se pridržati za konopac kako bi se spustio. U špilji su se nalazili stalagmiti i stalaktiti koji su bili uistinu zanimljiv prizor. Iako je isprva ovaj odlazak do špilje izazvao gomilu nezadovoljstva i negodovanja, svima je bilo zanimljivo spuštati se i penjati se. Nakon špilje uslijedilo je kratko predavanje o lavandi, vjerojatno najpoznatijoj biljci s Hvara, a nakon toga uputili smo se nazad u svoje brlogu u hotelu.

Posljednja plovidba mladosti

Klasično, nastupilo je slobodno vrijeme! Zadnji dan pri povratku išli smo do Krke. U planu programa naravno mora biti bar jedan nacionalni park, kako bi edukativni dio maturalca mogao biti prekrižen kao obavljen. Na Krki smo ručali jedan klasičan izletnički obrok – pohano i pomfrit, a sam obilazak je bio zadovoljavajuće kratak. Obilaskom Nacionalnog parka Krka, završili smo naše maturalno putovanje i preostala je samo *nedogledna* vožnja do Zagreba. Tijekom povratne vožnje uvijek postoje dva tipa ljudi – oni koji nestrpljivo iščeku-

ju povratak doma i oni sa zvučnikom. Ljudi sa zvučnikom posebni su tipovi ljudi, oni cijelo putovanje iščekuju autocestu. Maturalac im ne završava nakon posljednjeg obilaska, već tek nakon reprodukcije nekoliko tužaljki koje izvuku suze na lice polovici autobusa. Tako je bilo i prilikom ovog putovanja, pri dolasku do Lučkog počeli su svirati takvi hitovi. Retrospektivno gledajući, maturalac je jedinstvena stimulacija u kojoj možete vidjeti i doživjeti nesvakidašnja nova iskustva i odlično se zabaviti. Nema ničega boljeg i zanimljivijeg od puštanja hrpe osamnaestogodišnjaka na destinaciju dovoljno daleku od pogleda roditelja. Oni dobivaju neizmjernu odvažnost i imaju priliku unijeti supstance koje možda nikada nisu probali (iako za većinu sumnjam). Smješten si unutar ograničenog prostora s ljudima pored kojih svakodnevno prolaziš hodnicima. Razmišljaš o posebnosti i jedinstvenosti prigode koja označava kraj učeničkih plovidba. Usprkos tome, ne treba stavljati velika očekivanja na tjedan dana. Oni neće promijeniti veliku sliku stvari, a ako vam bude užasno dosadno, niste jedini. Naša je posljednja plovidba zvana „maturalac na Hvar“ mogla proći bolje, ali sve u svemu, nije bilo toliko loše.

Izlet drugih razreda u Sloveniju

Umjesto ljubljanskog zmaja, susreli smo noja

Savršena priprema za promjenu hrvatskih kuna u eure

Katja Ljubičić, II. f

Na početku školske godine drugaši su dobili jednu neočekivanu ponudu – izlet. Nakon iscrpnih dogovora odlučeno je da će cijela generacija ići u Ljubljanu 7. listopada. Tijekom samog putovanja prema Ljubljani bilo je živo i veselo – slušale su se pjesme, pjevalo se i zabavljalo. U punom žaru pjevanja, prekinuo nas je granični prijelaz gdje smo morali izaći iz busa uz odjeke rečenice koju su naši profesori još mnogo puta izgovorili tijekom ovog

izleta, a ona je glasila: „Obuci se, prehladit ćeš se!“ Naravno, profesori nisu bili u krivu, što smo tek na kraju dana shvatili, već bitno prehladjeni i bolesni (ups!).

Kako biti turist u Ljubljani?

Oko 10 sati napokon smo stigli na odredište i krenuli u razgledavanje Ljubljane. Vodič je u kratkim crtama ispričao zanimljivosti o Ljubljani, nakon čega nas je pustio da slobodno lutamo sami kamo god želimo. Svi smo bili gladni i bez obzira na širok izbor tradicionalne hrane i poslastica, završili smo u McDonaldsu. Ipak je to provjerena opcija. Nakon ručka došlo je vrijeme za okupljanje „kod miša“ (skulpture pravog miša u centru Ljubljane) i odlazak u Kuću eksperimenata. U njoj su se nalazili razni eksperimenti koje nam vodiči nisu baš mogli objasniti zato što nisu znali hrvatski, no profesorica Novak uskočila je u pomoć i prevela sve što su govorili. Učenicima se najviše svidio Fakirov krevet zato što smo ga obrađivali na satu fizike nekoliko dana prije izleta i gotovo svi su ga iskušali. Također, popularni su bili i mjehurići od sapunice koji su zainteresirali i one koje ne zanimaju fizika i kemija. Nakon obilaska kuće dobili smo još slobodnog vremena koje smo iskoristili za kave, slikanje ili šetnju gradom. Međutim, u gradu smo

opazili jedno čudno biće – noja. Svima je bio vrlo smiješan i moglo bi se reći da je jedna od većih gradskih atrakcija. Priznajte da je neobično vidjeti noja kako šeće centrom grada.

„Miljenko, Miljenko, Miljenko!“

Kako se prije povratka u autobus uvijek mora nekoga čekati, valja ubiti to vrijeme nekom rasonodom. Shodno tome, profesorske su pratnje 2. f razreda to vrijeme iskoristile kako bi saznale nešto novo o ljubavnim parovima u školi i razredu. Nažalost, učenicima baš i nisu surađivali te je vrijeme čekanja zaboravljivih učenika ipak iskorišteno na drugačiji način.

Vrijeme je brzo prošlo, a na povratku kući atmosferu je održavao vodič Miljenko koji nam je, potaknut velikim aplauzom i navijanjem cijelog 2. e i f razreda, ispričao i vic: „Dode čovjek doktoru i pita ga kako je dijete koje se tek sada rodilo i doktor kaže: k'o zmaj!“ Svi smo se nasmijali na vic, ali još uvijek je njegova poanta ostala misterij pa ako ga netko shvati, 2. f bio bi vrlo zahvalan na objašnjenju. Uz još puno šale, smijeha i pjevanja, putovali smo prema Zagrebu. Glazbene želje profesorica označile su kraj putovanja te smo se svi umorni zaputili kućama, spremati se za sljedeći školski dan (većinom prehladjeni, ali ipak radosni i zadovoljni).

Izlet prvih razreda na otok Krk

Na najvećem hrvatskom otoku

Iako se čini dosadnim naspram izleta nekih drugih škola, nama je bilo nezaboravno

Sofija Penezić, I. a

Prvi izlet, ikad, u srednjoj školi, bio je izlet na otok Krk. Krenuli smo u sedam ujutro, što naravno nikome nije bilo drago, ali smo brzo na to zaboravili. Vožnja je bila ispunjena pjesmama, mjerenjem vremena za znanstveni rad iz fizike, jelom (iako je hrana inače zabranjena u autobusu, zar ne?) i za neke, spavanjem. Osim autobusom, vozili smo se i brodom, do otočića Košljuna. Tamo smo se posvetili fotografiranju biljaka za projekt iz biologije i slušanju priča o franjevačkom samostanu. Nakon razgledavanja triju muzeja, brodom smo se vratili do Punta gdje je započela prava zabava – slobodno vrijeme. Neki su otišli na ručak, neki samo na sladoled, a neki na oboje. Kako sve što je dobro kratko traje, vrlo brzo smo se svi ugorali natrag u autobus kako bismo posjetili grad Krk gdje nas je čekao vodič. Proveo nas je gradom pripovijedajući o njegovoj povi-

jesti. To je bilo nadasve informativno, ali rijetko kome zanimljivo, no poslije toga stiglo je opet, pogađate, slobodno vrijeme! Nakon što

smo svi popili kavu ili dvije, vratili smo se u bus i krenuli put Zagreba. Moramo priznati kako je vožnja natrag bila još bolja od one prema Krku. Gotovo četiri sata prošla su brzo, a rastanak na Borongaju bilo je tužan, no dojmovi su bili i više nego pozitivni. „Ovaj nas je izlet međusobno povezao u razredu, ali i među razredima. Bilo je od-

lično i super smo se proveli“, sažela je Karla Kišak svoje dojmove. Iako nismo otišli na kraj svijeta, ovaj izlet je bio dobar početak naših budućih putovanja jer smo svi bili na okupu, a atmosfera je bila, naravno, izvanredna.

Koraljka Kos

Muzikologinja Koraljka Kos – akademkinja, doktorica znanosti, profesor emeritus, ali i bivša učenica Treće gimnazije

Živjeti muzikologiju

Uvijek sam tražila kako prepoznati hrvatsku baštinu u europskom kontekstu. To znači vidjeti da mi nismo puki imitatori velikih glazbenih sredina, nego da smo dio stilskih kretanja

Irena Pirjać

Kada je riječ o glazbi, pogotovo hrvatskoj baštini, malo je toga u čemu nećete prepoznati tragove i promišljanja muzikologinje Koraljke Kos. O njezinom oduševljenju glazbom i otkrivanju novih stvari vjerojatno bi posvjedočile sve generacije kojima je predavala na Muzičkoj akademiji. A bilo ih je poprilično, jer je tamo djelovala od 1970. pa sve do umirovljenja 1994. godine. Završila je valjda sve što se završiti da u svom području. I to ne samo u Hrvatskoj. Specijalizirala se u Edinburgu, doktorirala u Ljubljani, stipendirana je od Zaklade Alexander von Humboldt u Njemačkoj. Koraljka Kos je i akademkinja, i doktorica znanosti, i profesor emeritus, a na naš ponos i bivša učenica Treće gimnazije.

Kako je Treća izgledala kada ste je Vi pohađali?

Škola je bila lijepa nova zgrada i bila je radost dolaziti tamo. Nastava je, iz današnje perspektive, bila primjerena tadašnjim mogućnostima. Dovoljan je podatak da nas je bilo u razredu 52. Dvije trećine djevojaka i jedna trećina dečki. Pomagala su bila nikakva. Ploča i kreda. Udžbenici vrlo skromni. Uglavnom nisu postojali. Tako da se većina rezultata, većina dobrih rezultata, svodila na ličnosti pojedinih profesora.

Je li netko od profesora posebno obilježio Vaše dane u školi? Čime?

Da, da. Tu je bila profesorica Brigita Jelić koja je predavala hrvatski jezik i književnost. Ona je jako utjecala na moj kasniji razvoj. Otvorila je naš senzibilitet za čitanje, naučila nas je čitati, senzibilitet za literaturu. I moje kasnije bavljenje solopjesmom, hrvatskom umjetničkom solopopijevkom, pokazuje interes za suradnju pjesništva i glazbe. Onda je tu bio profesor Smičiklas, koji mi je predavao latinski. On nam je pobudio zanimanje za klasičnu antiku. A inače smo imali i nekoliko bezličnih profesora koji nisu uspjeli pobuditi naša zanimanja niti nam dati bilo kakva znanja.

Jeste li već tada ostvarili posebni doticaj s glazbom?

Otpočetak sam se bavila i glazbom. Pohađala sam muzičku školu tako da sam paralelno s gimnazijom završila i srednju muzičku školu. Glavni predmet glasovir. I morala sam nekoliko sati dnevno vježbati klavir.

Osim toga, tu su bili i drugi, teorijski predmeti koje sam u srednjoj muzičkoj školi učila i polagala. Dakle, nije bilo vremena za zabave. Pogotovo ne za noćne izlaske, to tada uopće nije dolazilo u obzir. Odricala sam se ja i izleta i druženja. Međutim, nije mi danas žao. To je naprosto bio jedan cilj, koji je nametao moj tata. Ja sam to zavoljela. Paralelno sam učila još druge strane jezike, osim onih koji su se predavali u školi. Nakon ruskog učili smo engleski, a ja sam onda paralelno učila i njemački i francuski. To mi je poslije bilo dragocjeno.

Tehničkim i ideološkim ograničenjima usprkos

Što Vas je nagnalo da upišete studij povijesti glazbe, a onda još jedan studij povijesti umjetnosti i njemačkog jezika?

Imala sam dilemu što ću studirati nakon mature i prvo sam upisala Filozofski fakultet, ali to nisam dovršila jer sam paralelno postala student Muzičke akademije. I vidjela sam da se ozbiljno dva studija ne mogu ostvariti. Možda netko može, ali ja nisam mogla. Posvetila sam se potpuno studiju muzikologije.

Kako je tada izgledao studij?

Studij je imao svoja tehnička i ideološka ograničenja. Tehnička ograničenja zato što nismo imali pravo ozvučenje glazbe. Dakle, nastava se svodila na čitanje podataka iz knjige i profesor Andreis koji nam je predavao znao je, naravno, na klaviru i odsvirati poneku stvar, ali imao je neki stari gramofon koji je krčao, tako da nismo dobili pravu predodžbu o djelu. A i sama koncertna praksa bila je takva da neke stvari nismo nikada ni čuli niti mogli čuti, sigurno iz ideoloških razloga. Religiozna djela, recimo Bachovu Muku po Mateju, isto tako nikad nismo čuli u cijelosti. Sjećam se kakav je gaf učinio profesor Andreis kada nam je predavao Muku po Mateju prve godine uoči Uskrsa. To mu nisu oprostili. Takva ograničenja, tehnička i ideološka, omogućavala su nam da se obrazujemo tek djelomično. Ja sam tek kasnije na studiju u inozemstvu popunjavala te nedostatke. Međutim, ostajem zahvalna svojim profesorima; profesorima glavnog predmeta Andreisu za metode koje je usadio i za ljubav prema istraživanju, i naročito profesorima harmonije i kontrapunkta i ostalih predmeta koji su mi dali ona

Iz školskih dana

Koraljka knjiga

tehnička znanja bez kojih ne možete pristupiti glazbenom djelu i analizi.

Usavršavali ste se i u inozemstvu. Što je najveća razlika između školovanja tamo i u Hrvatskoj?

U to vrijeme, kada sam ja krenula u inozemstvo, bila sam jedna od rijetkih koja je imala mogućnost s tom stipendijom u Velikoj Britaniji, u Edinburghu, na neki način nastaviti studij. I tada su mi se otkrile mnoge stvari koje doma nisam imala prilike upoznati. Recimo, specijalistički

kolegiji. Kolegij koji se bavio samo jednom temom, recimo francuskom operom ili Beethovenovim kasnijim kvartetima. To doma nije bilo tako. U Zagrebu smo slušali samo djelić raznih epoha. Osim toga, u slobodno vrijeme mogla sam ići na koncerte i u kazalište. U Londonu sam prvi put gledala Wagnerova Tristana i Izoldu. To je bio doista nezaboravan doživljaj. Dakle, svakako su se proširili horizonti.

A koja je najveća razlika između života vani i u Hrvatskoj? Kako to da se niste odlučili svoje djelovanje u potpunosti nastaviti u inozemstvu?

To se zna. Bio je naravno vani viši standard, ali to me nije privuklo. Nikada nisam imala potrebu da zbog tog standarda izdam svoje korijene. Ja sam se uvijek željela vratiti doma. Kasnije sam dosta putovala, išla na kongrese i s veseljem kontaktirala s kolegama u inozemstvu. Međutim, uvijek sam se onda rado i vraćala natrag. Mislim da čovjek ne može u potpunosti biti bez korijena, a to što se danas događa mladima, da idu radi materijalnih razloga, teško mogu prihvatiti i razumjeti.

Radost otkrivanja

Jeste li se ostvarili u radu sa studentima?

Ja sam glavninu svog radnog vijeka provela u nastavi na Muziko-

Proslava 70. godišnjice mature

loškom odjelu Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Imam snažnu pedagošku crtu. Voljela sam raditi sa studentima i kada sam prvi put nakon puno godina osjetila zamor, otišla sam u mirovinu. Na neki način možda i prerano. Meni kažu još i danas da sam prerano otišla jer uvijek imam potrebu da ljudima još nešto razjasnim, otkrijem, protumačim. Ali ne zato da bih se napravila važnom, nego jer želim s nekim podijeliti svoju radost otkrivanja. Dakle, ta pedagoška strana se kod mene u potpunosti ispunila radeći sa studentima na Muzičkoj akademiji. S nekima od njih sam i danas još u kontaktu. Paralelno sam imala dovoljno vremena i mogućnosti za istraživački rad.

Koja su Vas područja muzikoloških interesa zanimala?

To je u prvom redu hrvatska umjetnička popijevka, jedno područje koje dotad nije bilo sustavno istraženo. Ja sam uspjela pokazati kontinuitet hrvatske umjetničke popijevke od Liviđića i Lisinskoga do najnovijih ostvarenja u dvadesetom stoljeću. Ona je to likovna umjetnost i glazba. To je tema mog ljubljanskog doktorata. Analizirala sam likovna djela hrvatskog srednjovjekovlja na kojima su prikazani glazbeni instrumenti, muziciranje i pjevanje. Zatim ličnost Dore Pejačević, hrvatske sklada-

teljice, kojoj sam se uvijek nanovo vraćala. O njoj sam objavila knjigu i nekoliko kasnijih izdanja i prerada te pojedinačnih članaka. Ja sam se prihvatila te ostavštine u trenutku kada nisam znala koje bogatstvo ona krije. I kada me je profesor Šaban, moj dugogodišnji prijatelj na Muzičkoj akademiji, upozorio na tu ostavštinu koja je bila stigla u Hrvatski glazbeni zavod, ja sam listajući te note, vidjela da je to vrijedna glazba. I zato sam se prihvatila toga.

Djelovanje Dore Pejačević prepoznato je i izvan granica Hrvatske, zar ne?

Sretna sam što je danas trenutak velike renesanse Dore Pejačević u međunarodnom kontekstu. Upravo sljedeće godine slavi se stota obljetnica njezine smrti. Međunarodna publika je otkrila ljepotu te glazbe pa možda malo i zamorena avangardom i uvijek novim i svježim interpretacijama svjetskih klasika. Ljudi žele čuti i nešto drugo, nešto novo tako da je njezina glazba odjeknula. U Zagrebu se sprema festival sljedeće godine. Uvijek sam tražila kako prepoznati hrvatsku baštinu u europskom kontekstu. To znači vidjeti da mi nismo puki imitatori velikih glazbenih sredina, nego da smo dio stilskih kretanja. Naravno, mi nismo dali velike papete poput Beethovena, Brahmsa, Wagnera, Verdija. Ali smo dali niz vrijednih

majstora koji su zanimljivi i danas i čija glazba zaslužuje renesansu.

Nakon što ste odgovili jako puno generacija na Sveučilištu, što mislite općenito, jesu li današnje bolje, lošije ili u skladu s vremenom?

Ne mogu reći da su bolji ili lošiji, drugačiji su. Sada su se istraživanja podijelila na vrlo uske specijalnosti i jako je naglašena sociološka nota istraživanja glazbe. I tu sada ima vrlo interesantnih radova. Malo me žalosti što se premalo istraživanja posvećuje hrvatskoj glazbenoj baštini, ali valjda će ponovno doći novi val interesa i za to.

Završili ste, možemo reći, sve u Vašem području djelovanja. I profesor emeritus ste i akademkinja i doktorica znanosti. Što Vas je poticalo i još uvijek vjerojatno potiče da učite i napredujete neprestano?

Jer volim taj posao. Ja to ne osjećam kao posao. Ja živim muzikologiju. Jako me je uvijek veselilo kada bih nešto novo otkrila. Sjećam se živo i danas, za vrijeme jedne šetnje na pamet mi je pala ideja za posvetu moje knjige o Dori Pejačević. I ta je posveta odjeknula kasnije u krugovima onih koji su čitali knjigu. Naime, posvetila sam ju ženama koje se nisu odrekle svog stvaralaštva. A to je bila Dora. Nju su u početku zapostavljali jer je bila žena, jer je bila grofica, jer je bila stvaralački internacionalno orijentirana. Nije temeljila svoja djela na folkloru, što je tada bilo jako važno. Naprosto muzikologiju osjećam kao dio svog života, kao dišanje. Ne osjećam to kao rad tako da i danas pokušavam, naravno puno skromnije, jer sada su tu mladi da oni rade više. Ipak, imam neke teme koje još kanim možda finalizirati ako bude zdravlja.

I za kraj, što biste poručili gimnazijalcima Treće?

Poštujte svoje profesore. Nemojte gledati u kakvom je autu tko došao u školu. Čitajte. Pratite nastavu. Tražite prave vrijednosti. Jer materijalne vrijednosti vas neće usrećiti. Ako ste osnovno zbrinuti, onda ćete pravi radost naći u susretima s umjetničkim djelima, u prijateljstvu, u doživljaju prirode. Svakako se uvijek nanovo vratite umjetnosti i dobroj knjizi i naći ćete zadovoljstvo.

Kopanja na Vučedolu

Razgovor s profesorom
Aleksandrom Durmanom

Hrvatski Indiana Jones

foto: A. Durman

„Krivac“ za to što se Vučedolska golubica danas zove Vučedolska jarebica

Antonio Dominik

S obzirom na to da mi povijest nikad nije bila jača strana, bilo me strah intervjuirati arheologa. Prvenstveno su me zanimala njegove školske zgrade i nezgode jer je profesor Aleksandar Durman pohadao našu školu i odlučili smo ga intervjuirati za potrebe monografije povodom 100. obljetnice Treće. Međutim, profesor Durman pokazao se kao odličan sugovornik i moje nekadašnje dvojke iz povijesti nisu bile problem jer je vrlo očito navikao na razgovore s osobama koje o arheologiji znaju puno manje od njega. Šteta bi bila to ne iskoristiti pa donosimo dva intervjua s profesorom Durmanom – jedan „školski“ u monografiji i jedan „arheološki“ ovdje.

Profesor Aleksandar Durman maturirao je u našoj školi 1968. te upisao studij povijesti i arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Ispite je polagao bez problema, ali mu se studij malo otegao jer je još kao student sudjelovao u arheološkim istraživanjima na preko 25 lokaliteta, a na nekim lokalitetima ostao bi i po dva mjeseca. Nakon diplome dobio je priliku otići u

Aleksandar Durman

Calgary, no ostao je u Hrvatskoj i zaposlio se na Filozofskom fakultetu. Osnovao je Katedru za arheometriju i arheološku metodologiju, a s nje se umirovio prije tri godine. Široj javnosti profesor Durman mogao bi biti poznat kao „krivac“ za to što se Vučedolska golubica danas zove Vučedolska jarebica.

Istraživali ste arheološka nalazišta po cijeloj Hrvatskoj. Osim što ste

geografski radi o širokom području, proučavali ste tragove iz vrlo različitih vremenskih perioda u zadnjih 4000 godina, možda i duže. Zašto Vas je baš vučedolska kultura toliko zaintrigirala?

Ja dokazujem da je vučedolska kultura najstariji trag Indoeuroljana na našim prostorima, ali i u Europi. To je najviša razina europske civilizacije. Uvijek se smatra da je Europa nekakav otpadak u odnosu na Egipat, Mezopotamiju ili Kinu. Međutim, nije tako. Od vučedolskih vremena mi imamo prvo pismo Europe, to je slikovno pismo. Osim toga, ja sam u toj kulturi iščitao slikovni kalendar s četiri godišnja doba koja su obilježena po zvijezdima na nebu. Kad imate kalendar, imate i poljoprivredu. Inače, njihova godina počinjala je proljetnim periodom. To je bilo i logično jer 21. ožujka sve počinje cvasti i rasti.

Vučedolska kultura počinje s 3000. godinom pr. Kr. i traje do 2600. Onda se raširila, izgubila je svoju kritičnu masu na područjima i nestala. One tri glavne egipatske piramide grade se između

Muzej vučedolske kulture na Vučedolu

foto: A. Durman

Najstariji indoeuropski kalendar

foto: A. Durman

2570. i 2500. godine. Dakle, Egipat je bio na najvišoj razini tek kad vučedolske kulture uopće više nije bilo. Imamo prvo pismo, imamo prvu serijsku proizvodnju metala, imamo prvu bronzcu u svijetu.

Imamo i Vučedolsku jarebicu. Zašto ona nije golubica?

Kad su je na Vučedolu otkopali nje-mački arheolog Rudolf Schmidt i njegov asistent, na komad papira zapisali su da je to vučedolska kokoš. Riječ „kokoš“ zatim su prekrížili i iznad napisali „golub?“, s upitnikom.

Zašto ne bi bila kokoš?

Kokoš na ovom dijelu Europe nije postojala sve do 4. st. pr. Kr. kad ju je Aleksandar Makedonski donio iz Indije. Dakle, 2000. godine pr. Kr. ljudi na ovim područjima nisu mogli izraditi kokoš jer ju tada nisu mogli ni vidjeti. Ali ta vučedolska ptica ne izgleda kao golub ili kao nešto što leti, nego kao nešto što trči, a shvatio sam da bi ta ptica mogla biti nešto što je blisko vučedolskoj metalurgiji. Njihovi kovači bili su šepavi jer su zbog specifične rude udisali pare arsena. Veza šepanja i metalurgije došla je skroz do Grčke pa je Hefest, njihov bog kovač, šepav.

Dakle, jarebica?

Da, jarebica je trčka koja se skriva u travi i tamo leži na jajima. Mužjak stoji kraj ženke i pazi da nešto ne naiđe. Ako nešto naiđe, on se glasno javi i počne trčati u suprotnom smjeru od gnijezda, a onda počne jako šepati. Kad mu priđete, odjednom se oporavi, odleti i ne možete mu više ništa. Moguće je da su ga napravili jer on svoju jarebicu štiti šepanjem. Inače, ima takav ukras na tijelu da je očito da se radi o mužjaku.

Onda zapravo nije ni jarebica, nego je jareb?

Tako je!

Kopam, kopam, dok ne pronađem Arheologija je praktična znanost, a učenici u školama uglavnom vode praktične predmete, sklone su radu rukama. Unatoč tome, arheologiji se u školama ne posvećuje gotovo nikakva pažnja. Postoji li u arheologiji nešto što bi učenici mogli raditi?

Naravno da ima. Ja sam s jednom kolegicom napisao „Arheologiju za mlade“. To je mala knjižica u kojoj sam htio potaknuti djecu iz viših razreda osnovne škole i iz srednje škole da izađu na periferiju grada i da promatraju ima li nešto na poljima. Oni bi mogli vidjeti tragove nečega, predmete koje je netko ostavio, i to mogu prijaviti u bilo kojem muzeju. Ti mladi ljudi mogli bi istraživati svoj kraj i upravo svojim znatiželjom mogli bi obogatiti arheologiju. Oni bi onda bili zabilježeni kao oni koji su to prvi pronašli.

Što bi uopće mogli pronaći?

Plug u polju ore i do pola metra dubine, pa sve do te dubine izokrene na površinu. Na pola metra možete pronaći podove kuća. Na jednom lokalitetu kraj

Đakova tražio sam prehistoriju, ali sam pronašao 20 – 30 rimskih novčića pa sam shvatio da tamo imam rimski grad. U njivama najčešće možete pronaći tragove keramike i po njenom izgledu možete prepoznati da je to nešto staro, a i nitko u svojoj njivi ne baca keramičke posude. Možete pronaći i tragove metala, najčešće željeza.

Kakvi su Vam tragovi najkorisniji?

Volimo pronaći natpise na kamenu. Ako na natpisu stoji neko ime, nešto možete povezati i s nekom osobom. Oznake na kamenim natpisima mogu označavati i rimske milje, pa znate da se nalazite na mjestu gdje je prolazila rimska cesta, a ta rimska cesta do nekamo je morala i voditi pa znate da imate i nešto drugo tražiti. Nažalost, natpisi ostaju samo iza pismenih naroda. Da biste nešto saznali o nepismenim narodima, morate rješavati zagonetke i povezivati puno nekih drugih tragova. Korisni su nam i novčići jer pomoću novčića koji su nam od ranije poznati možemo odrediti period u kojem je nešto negdje bilo. Razna vremena i razne narode možemo prepoznati i po keramici jer su razni narodi na različite načine oblikovali i ukrašavali keramiku.

U ranijim intervjuima zvali su vas hrvatskim Indianom Jonesom.

Prvi film o Indiani Jonesu pojavio se '81., a ja sam te godine kopao od Dubrovnika do Vukovara, po otocima, u Lici i drugdje na kontinentu prema istoku. Čim je izašao taj film, studenti su me počeli zvati Indiana Jones.

Je li Vam to laskalo ili Vas je to ljutilo?

Ma što bi me ljutilo. Već su danas ljudi i zaboravili tko je Indiana Jones, film igra jednom u deset godina i ljudi to vide kao neki stari film. Nekad je to bilo moderno, a i Indiana Jones je bio netko tko je unaprijeđivao arheologiju.

U stvarnosti, arheolozi se ne susreću s mumijama i Aztecima koji pale srca. Ipak, ima li u arheologiji nekakvih realnih opasnosti?

Znaju ljudi stradati, ali u podzemlju. Recimo, spuste se negdje duboko u pećinu, gore padne kiša, pećina se napuni vodom, voda pokupi ljude negdje dolje i oni nestanu. U podzemlju bude i problem nedostatka kisika, netko se spusti pa ne primijeti da ništa ne diše dok ne bude prekasno. Ali rijetko se dogodi nešto takvoga.

Jeste li Vi nešto istraživali na takvom mjestu?

Na Baniji sam pronašao jednu pećinu koja mi je izgledala kao da bi u davnim vremenima bila idealno sklonište. Okupio sam ekipu i nakon dva mjeseca vratili smo se da ju istražimo. Ja sam se zaletio u pećinu niz strmu padinu i upao sam u vodu do koljena jer je padala kiša i pećina se napunila vodom. Onda mi je postalo jasno i da nema smisla istraživati tu pećinu jer nitko ne bi živio u pećini koja bude poplavljena svaki put kad padne kiša. Tragovi su nacionalno blago, a ne El Dorado – zgrabim pa prodam pa imam

Vidio sam u Vašim prošlim intervjuima da ste se jako zalagali za ideju Vinkovaca kao hrvatskog istočnog turističkog središta.

Pogledajte turizam na Jadranu. Da nema sunčanja, nitko ne bi dolazio na Jadran, ali ljudi usput pogledaju i te građevine koje su tamo. Arheologija može dovući ljude. U panonskom prostoru imamo veliki prostor, ali nemo razloga da tamo dovučemo ljude. Ali imamo fenomenalnu arheologiju! Ako nju prezentiramo kako treba, ljudi će doći i tamo će prespavati. Apsurdno je da se tamo na cestama vozačima oglašavaju vinske ceste, a vozači ne smiju piti dok voze. Turiste možemo dovući i kulturnim turizmom u svakom smislu te riječi.

A ne mislite li kao arheolog da će eventualne horde turista ugroziti tamošnju povijesnu baštinu?

Turisti su problem vama u biologiji, kod nas toga nema. U Hrvatskoj je jednostavno zabranjeno kopati. Nama je najveći problem divlja gradnja.

Koliko se često dogodi da netko slučajno nešto pronađe?

Ima toga, pogotovo kad se gradi na divlje i, da tako kažem, u divljini. Onda se sve propoka i ne brine se. Malo je drugačije ako kopate negdje u naselju. Recimo, prije 15-ak godina su kopali u Vinkovcima i kraj kanalizacijskog šahta otkopali su jednu ostavu s 200 zlatnih predmeta. Arheolozi su to spremili, ali da je netko negdje na divlje kopao, vjerojatno nitko ne bi ni znao da su to iskopali i tko zna što bi s tim napravili.

Pljačkaju li se nalazišta?

Imate one detektore metala koji zuje kad je u blizini bilo koji metal. Ne treba to biti zlato, može biti bakar, bronca,

Keramička čizmica za piće

foto: A. Durman

željezo itd. Danas imamo sve više onih koji s detektorima metala hodaju po oranicama i traže vrijedne metale. Sve što pronađete u oranici ne može biti ništa drugo nego neka stara stvar koja je izgubljena. Ta stvar može biti izgubljena prije samo 10 ili 20 godina, ali češće je ona puno starija i može biti trag da je na tom mjestu nešto možda i bilo. Ovi koji to nađu onda dođu i kopaju na divlje. Ako recimo pronađu staro groblje na kojem su ljudi ostavljali novčiće, oni to sve raskopaju, pakuje to što njima vrijedi, sprema i prodaju na crno. Europa ima puno snažnije propise i oni koji hodaju s metaldetektorima pod vrlo su strogom kontrolom, a kontroliraju i jedni druge. Tragovi su nacionalno blago, a ne El Dorado – zgrabim pa prodam pa imam.

A može li se živjeti od arheologije?

Ako radite kao profesionalni arheolog, možete. Ako to niste, onda ne možete. U tom slučaju sve je ili na volonterskoj bazi ili ste tek povremeno plaćeni ako radite kao ispomoć u nekom arheološkom timu. Mi imamo i problem sa svojim radnicima koji s nama kopaju na nalazištima. Oni su tijekom ta dva mjeseca stalno s nama i za to su plaćeni, ali što je sa ostalih 10 mjeseci? To je veliki problem.

Mi smo zemlja jako bogata arheološkim nalazištima i trebamo razviti arheološki turizam. Ne samo da se ljude doveze autobusom, nešto im se ispriča, pokaže, vrate se u bus i idu doma. Nama bi pola svijeta došlo kopati. Na naše lokalitete došla bi američka, engleska sveučilišta. Oni bi donijeli svoje novce i svoju publiku, a mi se ne bi-

smo trebali bojati. To što otkopaju naš je nalaz, to ostaje ovdje.

Koliko danas ima prostora za mlade arheologe? Je li uopće ostalo nešto što je neistraženo?

Budućih otkrića ima. Vučedol će se kopati još 100 godina. On ima 6 hektara površine, a dosad smo sve skupa otkopali 10 %. Imamo 60 lokaliteta vučedolske kulture po raznim mjestima. Na razini države nemamo ni 5 % otkopanog prostora. Na nekim nalazištima koja jesu poznata i koja su obrađena postoje i stariji slojevi, tako je na Vučedolu. Kad krenete negdje kopati, morate kopati skroz do dna, gotovi ste tek kad ste sve riješili.

Hoćemo li mi jednoga dana biti predmet arheoloških istraživanja?

Kad biramo što ćemo istraživati, tražimo najvišu razinu civilizacije u nekom vremenu. Mi nismo najviša razina civilizacije, Hrvatska nema puno toga što neke druge zemlje imaju.

Modernim rječnikom, želite reći da smo nebitni?

(Smijeh) Ne, nipošto. Kod nas će se vršiti neka druga istraživanja. Mi smo zemlja bogata vodom, kamenom ili nečim drugim što će biti potrebno drugima po Europi i šire.

Mi se možemo dobro organizirati i postati europski El Dorado. Imamo najstariji grad s najdužim kontinuitetom življenja. Dva rimska cara su rođena u Vinkovcima, Valentinijan i Valens. Valentinianova titula, pontifex maximus, kasnije je predana papi i papa od tada nosi titulu vrhovnog svećenika. Tko mu ju je dao? Vinkovčani.

Spektakl u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog

Glamur, svjetla i šljokice

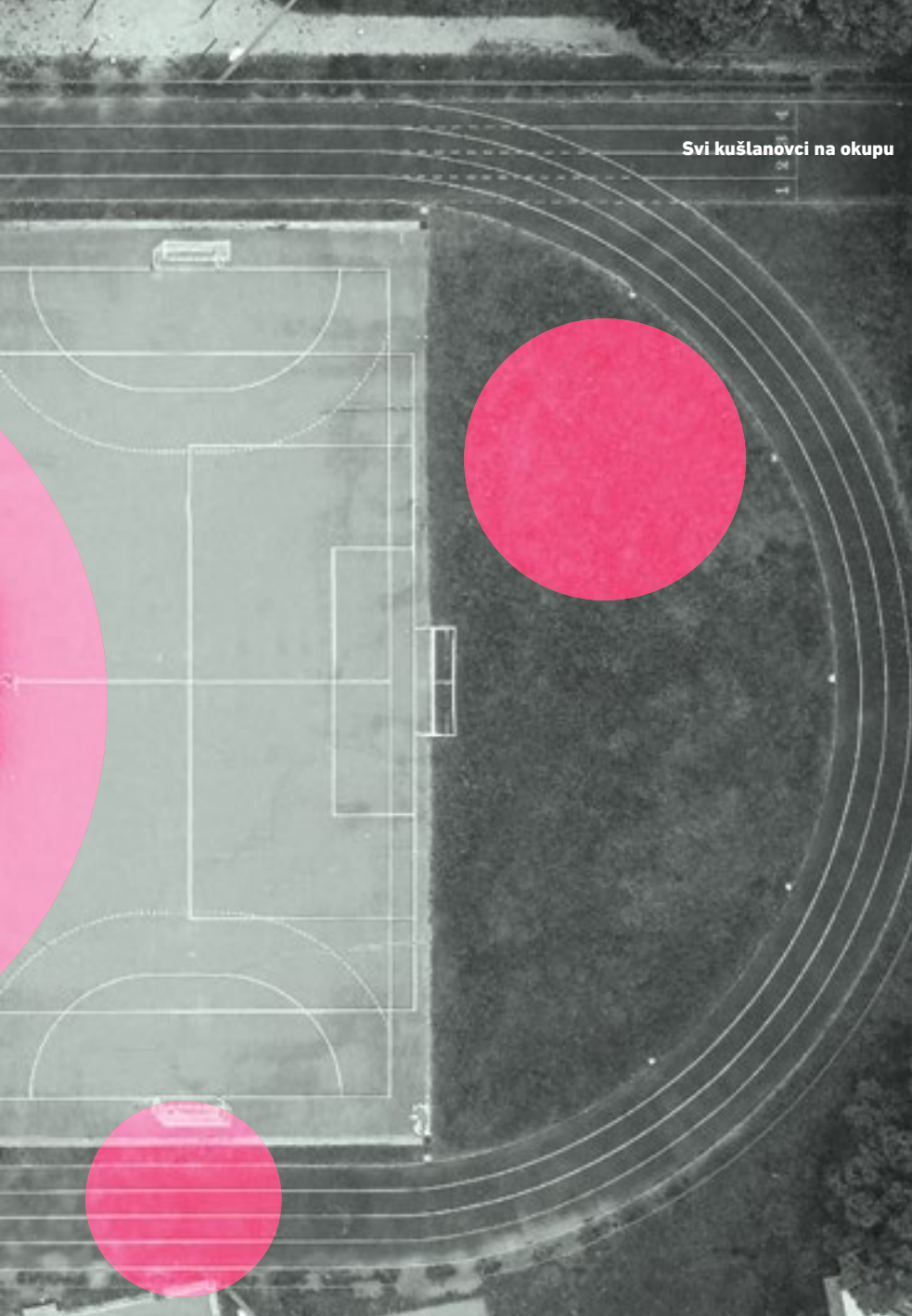
1000

**U stilu Met Gale i Oscara,
III. gimnazija zaokružila je
proslavu svog velikog 100.
rođendana**

Maja Kožić, IV. f

Napokon je došao i taj trenutak koji smo svi, a poglavito oni koji su sudjelovali u organizaciji, željno očekivali. Raspravljalo se o tom događaju još od lipnja, a na početku studenog već se mogla osjetiti nervoza u zraku. Koju haljinu obući, kakve cipele upariti, pramenovi ili ne?! Ipak je to Lisinski, a nitko se ne želi osramotiti. Govorimo naravno o svečanoj, najspektakularnijoj, bombastičnoj (stavite tu još superlativa kojih se sjetite) proslavi koju jedna škola može održati. Kruna cjelogodišnjeg obilježavanja Trećina okruglog 100. rođendana koje je doseglo vrhunac 24. studenog proslavom u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. Iako je program počinjao u 19 sati, red ljudi stvorio se već nešto

Svi kušlanovci na okupu

nakon 18 sati. Crvenim tepihom Lisinskog prošetali su već proslavljeni novinari, znanstvenici, sportaši, glumci i pjevači koji su igrom slučaja završili baš III. gimnaziju. Svi pozvani učenici, profesori, ravnatelji, roditelji, bivši kušlanovci i kušlanovke čekali su da zauzmu svoje mjesto u maloj dvorani. Atmosfera poput glamurozne Met Gale i Oscara mogla se vidjeti i osjetiti u svakom kutku. Otkucalo je sedam sati, svi su se udobno smjestili, ugasili svoje mobilne uređaje, kratko bacili pogled na program događanja i čim su odvratili pogled prema pozornici, svjetla su se upalila, a sve je utihnulo. Spektakl je upravo započeo.

Sto, ne, ne, ne sto, već STO godina Treće

„Dobra večer svima i dobro došli na svečanu proslavu ovih sto, hoću reći stoo (stanka), ne možda ipak STOO godina postojanja Treće gimnazije u Zagrebu“, izgovorila je voditeljica programa, svima nama poznata glumica kazališta Gavella, Martina Čvek i time otvorila svečanost. Kao što je i sama rekla, prije no što smo se uljuljkali u program, red je bio dati riječ našoj ravnateljici Darki Sudarević koja je sve, kao i uvijek, svojim govorom nadahnula i razveselila: „Najvažnije što mi, ali i ova škola gaji i što je gajila ovih 100 godina jest učenička znatiželja i poticaj da rade ono što vole, da tijekom četiriju godina koje provedu u našoj školi isprobaju različite stvari i da se pronadu u onoj koja će jednoga dana postati njihova životna profesija. Svi naši bivši i sadašnji kušlanovci ponos su svojih profesora te im neizmerno zahvaljujem što su bili dio ovih velikih 100 godina naše škole.“ Nakon ovih inspirativnih ravnateljinih riječi, mogli smo se prepustiti zabavi koja je uslijedila. Kako ova, nazovimo je reportažom, ne bi prešla u puko nabranje osoba i točki, jer takvo što možete pročitati i u programskom letku, nećemo vam klasično izlistati nastupe koji su pripremljeni za proslavu, već ćemo to odraditi na nešto drugačiji način. Iako je teško svu melodiju, pokret i ugođaj prenijeti na papir, mješavinom recenzije i reportaže, predstaviti ćemo vam istaknute izvođače koji su zaista oduševili čitavu publiku. Bitno je naglasiti kako su izvođači i izvođačice bili sadašnji, ali i bivši učenici i učenice Treće gimnazije, a svima njima ide velika zahvala na trudu i vremenu uloženom u kreiranje ove večeri.

Puna dvorana

Nika u svom elementu

Četiri jahača Rundekove Apokalipse

Ivana Mišić i Ana Votoupal

Harmonija pokreta

Pjevanjem se približavamo legendama

Svojim glasom uljepšavala je svaku školsku priredbu, pa i ovoga puta nije razočarala – Nika Pastuović *razvalila* je vrlo zahtjevnom pjesmom legendarne Edith Piaf – „La Vie en Rose“. Naravno, pjevala ju je u originalu, na francuskom. Skokovite melodije, lagani, blago romantičan ugođaj i ritam odveli su nas u sam grad Pariz. Lako smo se mogli zamisliti kako sjedimo u francuskom restoranu ispod Eiffelova tornja i pijuckamo vino u društvu nama drage osobe. Gledati život kroz ružičaste naočale, čak ako se one ponekad i zamagle, moto je koji svakoga može potaknuti da vidi ljepotu u svakodnevnim, malim stvarima. Nika je svojim glasom svakako na trenutak zaružičastila cijelu pozornicu. No, iz ružičastog svijeta u hipu nas je prenuo mješoviti školski zbor III. gimnazije, pod ravnanjem profesorice Martine Krajnović, izvedbom svim Zagrepčanima drage pjesme „Zagreb, Zagreb“. Iz ružičaste u veselu žutu ili koju god boju vi smatrate bojom sreće i radosti, uskočili smo prisjećajući se svih ljepota Zagreba grada. Da, mnoge tajne on skriva i još uvijek najljepši je grad, baš kao što je i naš mješoviti zbor. Da ne zaboravimo komentirati i njihove usklađene crno-bijele „kostime“ koji su naglasili zajedništvo i jedinstvo što je i poanta svakog zbora. Naše cure i dečki na pozornicu male dvorane izašli su još tri puta, svaki put s pjesmom različitog žanra i ritma. Podsjetili su nas na tradiciju pjesmom „Zaspo Janko pod jablanom“ te odveli u daleka prostranstva crnačkom duhovnom pjesmom „Rock My Soul“ i južnoameričkom tradicijskom pjesmom „Un poquito cantas“. Ne samo da su odlični pjevači, već imaju i smisla za pokret na sceni, što su pokazali perkusijom tijela, što je bilo pravo osvježanje i vrlo autentično, s obzirom na to da su pjevali plemenske pjesme. Obraz *rock 'n rolla*, koji je iznjedrio brojne zvijezde Treće, u potpunosti su osvijetlila četvorica mladića otpjevavši i odsviravši Rundekovu „Apokalipsu“. Sven Marković i Marino Tomasović na violini, Eduard Kobeščak na gitari i vokal Kristian Marlot unijeli su ugođaj apokalipse, ali nešto pozitivnije i razigranije. Odlična izvedba teškog klasika navela je publiku na višemintne ovacije.

Biti ili ne biti?

Scena kao igralište glazbenika, glumaca i plesača

Pjevači i pjevačice nastupali su uz instrumentalne pratnje, no ako ste mislili kako su njima dodijeljene samo sporedne, pratiteljske uloge, onda ste se grdno prevarili. Oni su imali i svojih pet minuta da pokažu kako su dostojni Mozarta i Beethovena. Prvi su led probili duo Kanceljak i Nikolina Šoljić izvedbom jednog talijanskog klasika Astora Piazzolle „Libertango“. Lucija Kanceljak na violini, Luka Kanceljak na violi i Nikolina Šoljić na klaviru predstavili su ritam tanga. Jedino što je nedostajao za potpuni ugođaj bili su plesači, ali i svirači su se doimali kao da sami plešu sa svojim instrumentima. Rijeku melodija i nota nastavile su dvije flaute i jedan klavir. Ivana Mišić i Ana Votupal (flaute) te Nikolina Šoljić (klavir) odsvirale su skladbu lana Clarkea naziva „Maya“. Iluzijom zvuka očarale su sve bolje od ijednog mađioničara. Vrhunac Nikoline Šoljić dogodio se njezinom klavirskom izvedbom Chopinov Etide u Ges-duru, op 10., br. 5. Njezini su prsti klizili po klaviru glatko i bez muke odsvirali ovu kompleksnu skladbu.

„Ponuda“ scenskih izvođača nije bila škrt, a sve je izvedbom monologa iz Hamleta W. Shakespearea dirnuo Lav Novosel. Njegov glumački talent dobro je poznat, no nekako je opet uspio oduševiti. Ovo nije njegova prva izvedba Hamleta. Sjećam se kako sam ga prije tri godine vidjela kako izvodi monolog i kada usporedim te

Što o svečanosti misle naši gosti?

Sven Marković, glazbenik

„(stanka) Vrlo (stanka) dobro. Vrlo inspirirajuće iskustvo koje mi je (stanka) pomoglo nadići sve ovozemaljske ambicije. Vinulo me u nebesa. Posebno sam ganut pozivom prof. Sudarević (stanka), Darke. Isto tako sve vodstvo ovoga projekta je bilo vrlo susretljivo i (stanka, zamisli se) puniii ljubavi, što je doprinijelo jednom (stanka) divnom (stanka) prekrasnom, savršenom osjetu užitka, veselja, ljubavi i sreće. Stvarno mi je lijepo što sam mogao biti dijelom ove priče.“

Matija Špoljarić, ovogodišnji maturant

Meni je ova svečanost bila vrlo zanimljiva i intrigantna. Stvarno, odlična

dvije izvedbe, napredak i poboljšanja u gestikulaciji, izražaju i stavu na sceni evidentni su. Tako da – svaka čast, Lave!

Znate li nabrojati svih sedam smrtnih grijeha? Oni koji su gradivo vjeronauka slučajno zaboravili, mogli su se podsjetiti pažljivo prateći plesnu točku blizanki Ene i Leone Bukal. Miksom suvremenog plesa, baleta i akrobacija prikazale su ljepotu scenskog pokreta u ritmu, poznatijeg pod nazivom ples. Sinkroniziranošću i u izgledu i u pokretu prenijele su zamišljenu emociju čuda. Čuda je bilo i u mađioničarskoj izvedbi Leonarda Krakića, a iako je zbog nepredviđenih okolnosti njegov nastup bio upitan, *stand up* komičar Tin Sedlar, najpoznatiji po komediji „Ocat i sin“, stigao je kao šećer na kraju. Doslovno je to i bio. Sa svih svojih 168 centimetara iznio je svu veličinu svoga karaktera i humora zbog kojeg su se pojedini uzvanici previjali od smijeha. Anegdota iz škole, susretom s romskom gitarom i klasičnim otac – kći situacijama podario je osmijehe svim licima.

Dobrom hranom valja slegnuti dojmove

I tako, dva sata su prošla, svi koji su namjeravali nastupati, nastupili su. Jedino što se još „moralo“ odraditi bio je svečani domjenak u holu dvorane Lisinski. Švedski stol s pikalicama, kanapeima, šampanjcem i velikom tortom u sekundi su privu-

zabava. Svidio mi se govor ravnateljice, pogotovo kada je rekla da ocjene nisu bitne i da ne moraju svi biti odličaši, već da svi pokušamo postati razboriti ljudi koji misle svojom glavom i koji se mogu snaći u životu. Treća je zaista puna talenata te iste talente potiče i među učenicima, što se na ovoj svečanosti i vidjelo.

Zrinka Gracin, profesorica povijesti

Bila sam oduševljena i ugodno iznenađena. Odlično smo se proveli i podružili. Bilo je jako lijepo režirano, svaka čast Christianu. Jedan nestandardni način obilježavanja dana škole, u pozitivnom smislu.

kli masu (a ne možemo im zamjeriti, čovjek ogladni nakon dva sata!). Tada se pružila prilika da se porazgovara sa starim razrednicima, profesorima, kolegama iz klupa. Pričalo se i smijalo gotovo do ponoći. Sve u svemu, kada bismo rezimirali cijelu večer, mogli bismo reći kako je ovo bio jedan odlično scenski izbalansiran, programski upotpunjen i jednostavno *super fancy* događaj za čiju je režiju zaslužan Christian Jean-Michel Jalžević (bivši učenik, a danas redatelj) uz organizacijsku potporu profesorice Maje Ilič Makar, pa je stvarno šteta ako ste ga propustili. Poseban dojam ostavila je filmska projekcija čiji scenarij potpisuje novinarka Irena Pirjač, a za čiju su montažu i snimanje zaslužna dva drugaša, Karlo Časni i Ante Lasan. Niste mogli odmaknuti pogled s njega. Toliko humora, sadržaja, uspomena prikazano je u tom filmu čija se kvaliteta i način snimanja mjeri s onim pravih profića. Ipak, mi smo milostivi, pa cijelu svečanost možete pogledati na YouTube kanalu Treće. Strah me, ali i uzbuđenje prati kad pomislim što će biti predstavljeno na 150. obljetnici škole. Jedino čemu se mogu nadati jest da će me se ekipa iz škole dovoljno dobro sjećati da me pozovu i uključe u program. Naravno, ako ću poživjeti do tad. Ali zasad ostanimo u sadašnjosti i svi zajedno još jednom čestitajmo našoj dobroj, dragoj, staroj Trećoj gimnaziji veliki 100. rođendan. Mislim da je zaslužila.

Iza kulisa svečanosti u Lisinskom

Organizacija je pola posla

Zavirili smo iza kulisa i istražili kako se pripremalo posebno slavlje za posebnu brojku

Vida Čurčić, IV. f

Godišnjice su uvijek velika stvar, pogotovo kada se radi o okruglim brojkama. Takva je situacija „zadesila“ III. gimnaziju, koja je, kao što znate, u 2022. godini proslavila svoj 100. rođendan. Slavlje se održalo 24. studenog u maloj dvorani Vatroslava Lisinskog, a prethodila mu je višemjesečna priprema. U nju su bili uključeni ravnateljica Darka Sudarević, profesorice Martina Krajnović i Maja Ilić Makar te bivši i sadašnji učenici, koji su se potrudili Treću prezentirati na što bolji način. Nakon dugog i zabavnog kopanja po školskoj arhivi, dobrog je materijala bilo napretek, ali tu je nastao jedan slatki problem – količina sadržaja. U idućim ćete redcima pročitati kako je 100 godina smijeha, suza, ljubavi i prijateljstava bilo vješto ugrano u program od samo dva sata.

Kopanje po uspomenu

Kušlanovci su zasukali rukave i započeli svoje putovanje u prošlost, do koje su dospjevali na različite načine – kopanjem po starim slikama, knjigama i zapisima, ali i razgovorima s davnim maturantima. Subote su bile rezervirane za „brisanje prašine“ u školskom muzeju, koji je bio jedan od najiscrpnijih izvora starih slika, na čijoj je poledini često bila napisana prigoda i tko se na njoj nalazi. Sve što se pronašlo, uz pregršt zanimljivih školskih listova, bilo je izdvojeno kao potencijalan materijal za film ili publikaciju. Međutim, stvari ne pričaju priče i ne mogu nadomjestiti nečije uspomene, stoga smo u goste

morali pozvati sve generacije bivših kušlanovaca do kojih smo mogli doći. Neki su dolazili sami, neki su doveli školske prijatelje, a svakoga smo od njih ugostili kako bi jedan od novinara s njima napravio intervju. Malo je reći da je bilo zabavno! Upoznavanje mnogih zanimljivih ljudi i slušanje njihovih priča iz iste škole u kojoj se i mi danas nalazimo, bilo je posebno iskustvo. Takve uspomene ostaju u sjećanju cijeli život (koliko se ljudi može pohvaliti da je bilo na kavi s Andreom Andrassy ili šetalo Naselkom s Hrvojem Hitrecom). Mnoge su nam priče izmamile osmijeh na lice, a sve ih je trebalo pretočiti na papir kako bi mogle biti dio publikacije koja će izići krajem školske godine.

„I ovdje je kamera, ne stojite ispred nje!“

Transkribiranje razgovora poprilično je miran posao tako da nam je bilo potrebno malo prave akcije. Za akciju su bili zaslužni Ante Lasan i Karlo Časni, učenici 2. f razreda koji su uz pomoć RTL-ove novinarki i bivše učenice Irene Pirjač stvorili odličan slijed kratkih filmova u kojima su 100 godina naše škole prikazali na maksimalno kreativan način. „Na snimanjima nas je bilo puno zbog čega to pamtimo kao zabavno i zanimljivo iskustvo. Nekada smo bili pod malim stresom, ali on je uvijek brzo nestao jer smo oko sebe imali ljude koje smo uvijek mogli pitati za pomoć ili prijedlog“, rekli su Karlo i Ante koji su svojim trudom pokazali koliko se toga

može postići uz prisustvo volje (i dvije profesionalne kamere i drona, naravno). Irena, koja je pružala pomoć na svim frontama, o radu je na projektu rekla sljedeće: „Zadivljena sam učenicima III. gimnazije koji su rad na ovom projektu shvatili maksimalno odgovorno i ozbiljno. Zadivljena sam Karlom i Antom te njihovim znanjem o montaži. Divno je vidjeti tu količinu volje i talenta u srednjoškolcima. Zadivljena sam i novinarkama koji su bez imalo poteškoća pripremili pitanja, dočekali sugovornike i s njima vodili tečan razgovor. Učenici su svojim profesionalnim ponašanjem postigli radnu atmosferu jednaku onoj na pravoj televiziji i stvorili odličan finalni proizvod, a publika će to i prepoznati.“

Zna li itko kako će to u Lisinskom uopće izgledati?

Struktura samog događanja dugo je bila enigma, čime se nitko nije opterećivao jer smo znali da je taj zadatak u rukama pravih ljudi – profesorice hrvatskog jezika Maje Ilić Makar te bivših učenika, glumice kazališta Gavella Martine Čvek i redateljka Christiana Jalževića, koji nam je o osmišljanju svečanosti rekao sljedeće: „Trudili smo se da program bude šarolik i da u njemu sudjeluje što veći broj sadašnjih i bivših učenika. Na prvi je pogled sve izgledalo pomalo apstraktno i kaotično, ali nakon što smo izmijenili ideje, složili smo izrazito kvalitetan program. Bilo je stresa, ali one vrste u kojoj svi mi guštamo, kada znamo da radimo nešto do čega nam je stalo.“ Sastavljen je odličan program kojim su obuhvaćeni glazba, ples i gluma. A i sve su te umjetnosti bile posute s malo magije i smijeha. Christian je došao do ideje da nakon svakog bloka nastupa gledatelji pogledaju jedan od snimljenih kratkih filmova, a Martina Čvek je svojim voditeljskim sposobnostima cijeli događaj povezala u jednu lijepu priču. Tako su savršeno izbalansirani i filmski dijelovi i scenski nastupi sadašnjih i bivših učenika što je pažnju publike konstantno održavalo. Sve je bilo spremno točno na vrijeme, tako da se 24. studenog čudesno, svečanost stvorila na našim kalendarima.

Intervju s Nikolom Stolnikom

Gejmanje kao stil života

Radio je u Googleu i Nanobitu pa dao otkaz kako bi pokrenuo vlastitu tvrtku i organizirao e-sportska natjecanja

Patrik Raguž, III. f

Ljubav prema videoigrama pretvorio je u posao

Od školske klupe u Trećoj do vrha hrvatske gaming industrije – Nikola Stolnik našao je put koji je vjerno slijedio, a manjak e-sportskih tvrtki u Hrvatskoj nije ga spriječio. On je stvorio Good Games Global koji je i lonac i poklopac e-sportskim događanjima u ovim krajevima. Riječ je o međunarodnoj e-sportskoj platformi koja spaja *employer branding, gaming i team building*. Pojednostavljeno, ona organizira turnire na kojima igrači raznih kompanija igraju jedni protiv drugih te se pritom dobro zabavljaju i sklapaju nova poznanstva. A mi se nalazimo upravo ondje, u sjedištu gdje sve počinje. Pe-

tak je, 28. listopada, 12 sati, podne. To su mjesto i vrijeme radnje. Unutra je atmosfera profesionalna, ali i ugodna. Nakon zaista toplog gostoprimstva, u uredu Nikole Stolnika počeo je epski intervju.

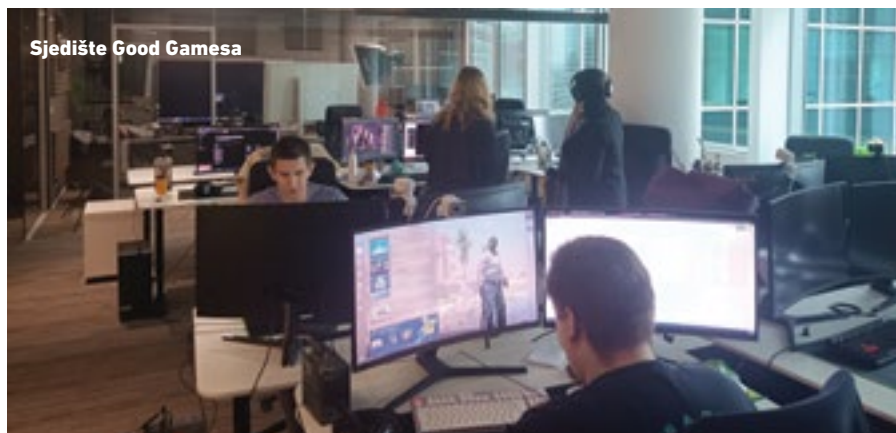
Hajmo početi jednim klasičnim pitanjem – zašto ste upisali Treću?

Krenuo sam u Treću jer je nudila široku paletu znanja. Započeo sam u prirodoslovnom smjeru, a kasnije se prebacio u opći.

S obzirom na to da ste sad u informatičkim vodama, smatrate li

da Vas je to prebacivanje zakinulo u nekom segmentu?

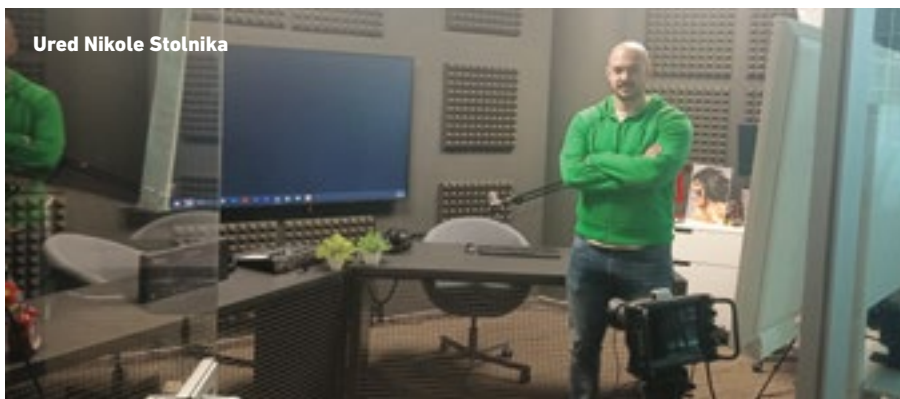
Ne bih rekao da me zakinulo, ali mislim da bih se definitivno bolje snašao u matematičkom smjeru da sam ostao. U to doba mi se činilo 'oh, malo previše matematike', ali kad pogledam svoje prirodne sklonosti, apsolutno mi je bilo mjesto u matematičkom smjeru. Tad sam među ostalim i išao na dodatne sate matematike, fizika mi je išla odlično... Opći predmeti nisu me toliko zanimali... To je toliko rano u životu da je teško reći da te može zakinuti. Čak te ni faks ne definira u isključivo jednom smjeru.

Sjedište Good Gamesa

Od geeka do direktora Možete li usporediti sebe iz srednjoškolskih dana u odnosu na sebe danas?

U srednjoj školi bih se opisao kao *geeka*. Čim se ukazala prilika raditi *web* stranice za školu, odmah sam se prijavio. Volio sam ideju biti negdje gdje su računala. Većina ekipe je provodila vrijeme u bircevima oko škole, a ja sam se više družio s informatičkom ekipom koja je *gejmala*, stvarala stranice, koji su voljeli tehnologiju... Bio sam *outcast* zato što je popularna ekipa provodila

Ured Nikole Stolnika

vrijeme u kafićima, igrajući nogomet, a ja sam vrijeme volio provoditi s kompjutorima. Tada, a i mislim da je i sada tako, ekipa sa 14 ili 15 godina izlazi na velike tulume i u klubove i tamo su ponekad po dva dana. Meni je to bilo suludo u tim godinama jer to ti pojede mozak. I sad mislim da bi mladi s tim trebali malo pričekati. Popularnost u tim godinama nije toliko bitna, pogotovo gledajući iz sadašnje perspektive, godinama kasnije.

U odnosu na Vaša tadašnja očekivanja, jeste li u srednjoj školi ostvarili ono što ste htjeli?

Ja sam u srednjoj školi bio zaluden igricama, programiranjem i općenito sam htio raditi u tehnologiji. Još u osnovnoj školi htio sam razvijati igre. Kad bih došao kod nekoga tko ima kompjuter, samo bih u njega gledao. S obzirom na to da sam se specijalizirao u smjeru marketinga, napravio sam ime od ove firme koja se bavi videoigrama kao medijem, a proizvodnja igara sljedeći nam je korak. Tako da, s obzirom na sve to, mislim da sam apsolutno pogodio ono što sam htio raditi i iskoristio maksimum s obzirom na uvjete u kojima jesmo.

Biste li rekli da Vas je ljubav prema igrama potaknula da napustite Google i osnujete Good Games Global?

Nije toliko ljubav prema videoigrama, više me potaknuo moj ego. U Hrvatskoj su mi na početku nudili jednaku plaću kao što sam primao u Googleu u Irskoj. Tamo mi je trošak za život veći nego ovdje, a Google je također korporacija gdje moraš raditi više da bi bio primijećen i nagrađen za rad. Na kraju sam otišao u Zagreb zbog želje za boljim sutra. Uostalom, Zagreb mi je također idealan grad za život i dugoročno sam htio ovdje živjeti, pa kad mi se otvorila prilika za posao ovdje, odmah sam pristao. Taj posao nije

ispao kako sam očekivao pa sam se prebacio u Nanobit, što mi je bio prvi dodir s videoigrama u profesionalnom smislu, a nakon Nanobita otvorio sam Good Games koji se bavi organiziranjem e-sportskih turnira.

U Hrvatskoj e-sport još uvijek nije sport

Znamo da se trenutačno odvija studentski e-sportski turnir. Mogu li i srednjoškolci očekivati nešto slično u budućnosti?

To je pitanje koje nam često postavljaju. Međutim, nailazimo na nekoliko izazova. Jedan od izazova je taj što za razliku od sportova, videoigre imaju vlasnike, nositelje licenca. Ti vlasnici nameću svoja „pravila igre“, kao na primjer s koliko godina možeš igrati koju igru. Zbog toga ne možemo koristiti po zakonu neke igre za srednjoškolski turnir. Također, dolazi i do problema sa sponzorima jer neke igre možda ne dopuštaju sponzore koje mi imamo. Zato nam se nekoliko puta dogodilo da rizik organiziranja događaja za srednju školu nadilazi dobit organizacije. S druge strane, organiziramo događaje za studente, firme, telekome... Bilo bi mi jako drago u budućnosti organizirati takve događaje i za srednjoškolce.

S obzirom na rast popularnosti, smatrate li da se treba promijeniti neka točka u zakonu koja bi išla u korist Vama, kao organizatoru takvih turnira?

Prva stvar bila bi da se e-sport počne tretirati kao sport. Sve druge zemlje u regiji, osim nas, to dobro reguliraju, rade timove, natjecanja... Svi su dobro opremljeni za razvoj e-sporta, osim nas. Kod nas se e-sportske ekipe trebaju registrirati kao firme, a ne kao sportske ekipe, što donosi dodatne troškove i komplikacije. To je prva stvar koju bi trebalo promijeniti. Mi se tome prilagođavamo tako da širimo svoj utjecaj po drugim susjednim re-

gijama, a unatoč lošim uvjetima ovdje, svejedno smo se iznenadili odazivu čak 16 fakulteta koji se sada natječu u našem turniru.

Ideje „miliona i kamiona“ ostale su u prošlosti

Poznato nam je i Vaše poticanje stvaranja „budućih Nikola Stolnika“. Što nam možete reći o projektu Good Game Liffoff?

Liffoff je trajao do korone, to je bio jedan odličan event koji se veže na Good Game Zagreb. Na njemu se skupe 32 firme koje se natječu i „mlate“, a finale održavamo uživo – dovedemo neke kreatore, poput Zemba Latife, Kukuša i napravimo show od toga. Novac usmjerimo u dobrotvorne svrhe. Prve godine kada smo to radili uspjeli smo opremiti 20 bolnica s gaming opremom, godinu kasnije donirali smo 200.000 eura Croatian Makersima, hrvatskoj udruzi koja poučava robotiku djeci. Nakon toga smo snimili Liffoff, gdje bi žiri poznatih ljudi u techu slušao ideje mladih ljudi do 25 godina ili već započete projekte te financirao najbolji sa 100.000 kuna. Jedino ako ta firma dođe do vrijednosti od milijun kuna obavezana je ugovorom 100.000 kuna donirati nekom novom projektu. Tako smo htjeli napraviti mali ekosustav firmi koji zajedno raste.

Gdje uopće nalazite inspiraciju za sve projekte i inicijative?

Najveću inspiraciju daju mi drugi ljudi koji su uspjeli u onome u čemu bih ja htio uspjeti. Drugi ljudi koji su uspješni u svojim životima, drugi ljudi koji žive zadovoljno i uravnoteženo. Iza sebe sam ostavio ideje „miliona i kamiona“. Uspješna je osoba netko tko ima obitelj, posao i živi samostalno. Danas ljudi ni ne znaju koliko je već samo to zapravo teško.

I za kraj, što biste savjetovali nekome tko želi napraviti nešto poput Vas?

Zaposli se bilo gdje, zaposli se na puno radno vrijeme i postoji sto posto šanse da će ti taj posao biti dosadan, naporan, u nekom segmentu negativan. Zapamti prvu misao koja ti dođe u glavu... „Da sam bar...“ Kada radiš osam sati dnevno nešto što ne voliš raditi, jako brzo shvatiš što bi zapravo htio raditi. Zbog toga ljudi promijene faks, naprave posao. A kad doma promišljaš hoćeš-nećeš, to su samo ideje i najčešće samo na tome i ostanu. Radi i pokušaj sve što ti treba.

Razgovor sa spisateljicom
Sanjom Srdić Jungić

Pisanje je bilo sa mnom od malih nogu

Nera Kozumplik, Il. f

Treba puno samodiscipline i znoja i suza da se natjeraš pisati nešto za što ne znaš kako će izgledati u drugom poglavlju

Uz svima poznate književnike Hrvoja Hitreca, autora legendarnih Smogovaca i Ivana Kušana, autora serijala o dječaku Koku i djevojčici Meliti, iz Treće je gimnazije izašlo još mnogo dobrih pisaca. U beskrajno nebo književnika svoje je ime zvijezdama ispisala i Sanja Srdić Jungić, autorica romana „Zvijezde među nama“ i „Ti si moje sve“ te voditeljica marketinga i komunikacija u knjižarama „Hoću knjigu“. No, prije svega toga sjedila je i pratila sate povijesti u učionici 61, jela sendviče iz kantine pod velikim odmorima, a za vrijeme dosadnih sati latinskog i geografije, pisala i stvarala kratke, ljubavne priče. Susret s ovom, nadasve zanimljivom autoricom, dogovoren je u sklopu serijala „Bivši kušlanovci“, ali i dijelom zato što smo željeli nešto više saznati o tome kako nastaje jedan roman, je li spisateljska blokada mit ili stvarnost te poistovjećuje li se s kojim likom iz svojih romana. Sve to, ali i još malo više saznali smo u samo 45 minuta, na jednom školskom satu.

Čula sam da ste od malih nogu voljeli pisati, ali ne i što ste tada pisali. Možete li nam otkriti?

Dakle, nisam ni znala koliko dugo sam se bavila pisanjem dok moja mama nije

iskopala diplomu s literarne radionice. Bila sam, ako se ne varam, u drugom razredu osnovne škole kada sam krenula na literarnu, a ona je trajala cijelu osnovnu školu. U srednjoj sam išla na novinarsku grupu i onda sam nastavila obrazovanje na Komunikologiji na Hrvatskim studijima što je srodno odnosima s javnošću i što je značilo za mene još pisanja. Pisanje je uz mene čitav život.

Pisanje Vas je odvelo i na natjecanje, na Lidrano.

Da, jako sam zahvalna što sam bila na Lidranu. Lidrano je te godine bio u Dubrovniku, prekrasnom gradu koji nemamo prilike baš često posjetiti s obzirom na to da je na samom jugu Hrvatske. Išla sam tada s profesoricom Majom Ilič, našom voditeljicom novinarske grupe i dramskom grupom koja je također sudjelovala na Lidranu. Ja sam išla sa svojim novinarskim radom koji je imao veze sa savjetima roditeljima kako lakše pristupiti tinejdžerima za što mislim da je podjednako bilo relevantno tada kao i danas.

Što još, osim Lidrana, pamтите iz školskih dana?

Sjećam se izleta na koje smo išli. Moj razred je uvijek išao s nekim drugim ra-

zredom u kompi u busu. Prvi izlet je bio u Vukovar, Ilok i Osijek. Tamo su se dečki iz susjednog razreda potukli pa smo do tri ujutro morali čekati ispred hitne da oni izađu van, onda smo rekli: „Ok, nećemo ići više s f razredom, ići ćemo s d razredom ovaj put!“ Tada se jedan dečko napio toliko da je pao u alkoholnu komu pa smo ga čekali satima ispred hitne i opet smo kasnili s izleta. Treći put, kada smo išli na maturalac, rekli smo: „Idemo sami jer uvijek nekog čekamo ispred hitne!“ Nažalost, bus se pokvario i nije krenuo na vrijeme pa smo kasnili u polasku. Danas mi je to smiješno.

Stvarno ste bili pehisti. Ali sad imate zanimljivu priču. Vratimo se malo u samu školu. Tko vam je bio najdraži među profesorima?

Najdraži profesor bio mi je profesor Pilić koji je, nažalost, preminuo prošle godine. On je predavao hrvatski i moram priznati da sam imala razne osjećaje prema njemu tijekom školovanja zato što je bio vrlo specifičan i sjećam se njegova prvog ulaska u razred kada je šaptao i rekao da smo mi u Koreji, u zemlji tišine i to mi se jako urezalo u pamćenje. Uvijek je na poseban način tumačio školsko gradivo i lektiru i nije nas previše gnjavio s nekim stvarima koje nam nisu bile potrebne kasnije u životu.

Od papira i olovke do ukoričenog djela. Već tada ste pisali, ali što Vas je potaknulo da postanete baš spisateljica?

U školi sam kratila vrijeme sebi i svojoj prijateljici pišući priče. Nas dvije smo bile zaljubljene u tada poznatog plivača i onda sam pisala, danas bi se to zvalo *fanfiction*, o jednoj curi iz Hrvatske koja se zaljubi u plivača i on u nju. Ta priča mi je iz nekog razloga bila u glavi godinama. Sada imam 34 godine i kada sam počela raditi na svom prvom romanu „Zvijezde među nama“, bila sam davno izašla iz srednje škole, ali je jedna verzija tadašnje priče ušla u moj roman.

Možete li nam opisati proces nastajanja književnoga djela?

Napisala sam dvije knjige i slijedila dva različita procesa. U prvoj knjizi pisala sam sve što mi je palo na pamet. Imala sam uvod, središnji dio i znala sam kako želim da se završetak odvija, ali nisam imala ništa između. Tada sam osmišljavala što će se događati u tim *filer* poglavljima, ako ih mogu tako nazvati, i to je bilo dosta komplicirano jer sam morala povezati razne radnje koje se nisu odvijale u istom trenutku. U drugom ro-

manu bila sam dosta pametnija pa sam napravila cijeli kostur romana – što bih htjela da se dogodi u svakom poglavlju. Što se tiče procesa izdavanja, ovisi u kojem smjeru idete. Ako sami izdajete svoju knjigu, sve ono što dobiješ od knjige ostaje tebi, a drugi način, koji je tipičniji, pronalaženje je izdavača, a to je i u Hrvatskoj i u svijetu jako teško. Izdavači dobivaju mnogo rukopisa na čitanje, a ono što je veliki problem u Hrvatskoj, domaći autori nisu tako cijenjeni kao strani te sukladno tome izdavači imaju malu zadržku kojega će domaćeg autora objaviti. Tako da je cijeli taj proces dosta težak.

Ali Vi ste uspjeli. Dobili ste recenziju iznimno uspješnog britanskog autora Roberta Pirncha. Kakav je to bio osjećaj?

Takav da nisam mogla pročitati recenziju do kraja dana. Bilo mi je užasno neugodno, mislim da je jedan od najboljih i najgorih osjećaja kada te netko hvali. Pirnch je napisao nekoliko kriminalističkih romana koji su prodani u više milijuna primjeraka diljem svijeta i on mi je jako puno pomogao oko prevođenja moje prve knjige na engleski i nalaženja mjesta za nju na inozemnom tržištu. Napisao je tako lijep osvrt na moj roman.

Ipak, vjerujem da se s pohvalama lakše nositi nego s kritikama ili nekim drugim pojavama. Na primjer, kako se nosite sa spisateljskom blokadom? Imate li ju uopće?

Imam, iako neki govore da spisateljska blokada ne postoji. Zapravo pisanje nikada nije onako lijepo i romantično kako se čini. To je nešto na što se moraš natjerati jer nećeš svaki dan biti dobro raspoložen za pisanje.

Kao sa zadaćom?

Apsolutno, no ovo radiš zato što želiš, a zadaću zato što te profesori natjeraju, ali nije da ti se uvijek da. Moraš uložiti jako puno svog slobodnog vremena. Ne stigneš se družiti s prijateljima, obitelji, dečkom da bi nekoliko mjeseci ili godina radio na nečemu za što ne znaš hoće li uopće biti izdano i hoće li ljudi uopće to čitati. No, vjeruješ u to.

Bitno je ne izgubiti sebe

Kada napišete svoje djelo, odvajate li se lako od njega ili ga nakon pisanja neko vrijeme čuvate samo za sebe?

Ne odvajam se lako i jako mi je teško poslati nekome svoje djelo. Prije nego što pošalješ rukopis urednicima, postoje alfa i beta čitači kojima bi trebao poslati bar dijelove da ti daju svoje mišljenje.

Idealno bi bilo da to nisu bliski prijatelji, nego ljudi koji imaju veze s knjigama i za koje vjeruješ da će ti iskreno reći što misle o tome što si napisao i što još trebaš promijeniti. Imam jednog prijatelja iz knjiške branše koji mi konstantno ponavlja: „Ti nisi svoj roman“, i mislim da bismo to trebali zapamtiti. Roman je tvoja beba, ti si to napisao i povremeno misliš da je odlično, a povremeno da je grozno, ali jako je teško odvojiti sebe od toga da, kada netko kritizira ono što si napisao, to ne shvatiš previše osobno.

Glavna protagonistica romana „Ti si moje sve“ tinejdžerica je. Jesu li upravo tinejdžeri Vaša ciljana publika?

Samim time što mi je glavni lik tinejdžerica, neki su roman htjeli svrstati u djela za mlade s čime se samo djelomično slažem. Elena veći dio romana ima 17 godina, no u jednom dijelu romana prisutan je vremenski skok i onda ona ima 27. S obzirom na to da se u prvom dijelu romana radi o periodu srednje škole, problemima gubitka prijatelja, odlaska na faks, moglo bi se reći da je namijenjena mlađoj publici.

Je li Vas bilo strah da ćete time odbiti dio zrelog čitateljstva?

Nisam o tome razmišljala dok sam pisala, ali kasnije, kada su mi postavljali takva pitanja, zapitala sam se jesam li dobro koncipirala roman. Ono što mi je najviše žao jest to što sam roman gurala prema ljubavnom romanu, a on je više drama i mislim da sam mogla zahvatiti širu publiku da sam išla u tom smjeru.

Oslanjate li se samo na inspiraciju tijekom pisanja ili i na disciplinu?

Mislim da se ne možeš osloniti samo na inspiraciju. Kada imaš neku ideju i temu, tada te vodi inspiracija, no nijedan autor ne zna cijelu priču do kraja. Nedavno sam razgovarala s jednom autoricom, Nany Taylor, koja je napisala knjigu „Sanjar košmara“, u kojem je njezin glavni lik u početnoj verziji bio sporedni, ali se tijekom pisanja lik premetnuo u glavni. Treba puno samodiscipline i znoja i suza da se natjeraš pisati nešto za što ne znaš kako će izgledati već u drugom poglavlju.

Uvijek me zanimalo koliko autor unosi sebe u svoje likove. Dijelite li Vi slične osobine s nekim od svojih likova?

Jako puno ljudi koji su pročitali moje knjige rekli su da su me prepoznali u nekim likovima. No, ja uvijek naglašavam da ja nisam ni Nora ni Elena. Nora je lik iz prvog romana, a Elena iz drugog i obje imaju neke moje karakteristike. S Norom imam najveću sličnost po tome što je ona strašno sarkastična i bahata, a takva sam i ja povremeno. S druge strane, mislim da je ona puno hrabrija nego što sam ja ikada bila i prihvaća neke izazove koje se ja ne bih usudila prihvatiti. Elena i ja imamo sličnost u tome što je i ona u mladoj dobi izgubila oca. To je dosta utjecalo na ostatak njezina života, a to je, nažalost, i moja priča.

Najveći smo si neprijatelj mi sami A što Vi najviše volite čitati?

Najviše volim čitati ono što i sama pišem, a to su ljubavni romani, iako se trudim čitati što raznovrsnije – publicistici, biografije, drame, kriminalističke romane. Promatram knjigu kroz zabavu i mislim da ove komercijalnije knjige mogu itekako educirati čitatelje, iako se na njih ponekad gleda posprdno. Volim neozbiljnost u svemu tome, volim kada me knjiga nasmije, volim kada me knjiga rasplače.

Što biste poručili osobama koje žele pisati, ali ih je strah?

Pitala bih strah od čega? Jako puno ljudi piše, a jako malo završi knjigu i onda se treba motivirati, pokušati prevladati strah od samog sebe. Nema te kritike koja te može pokolebati onoliko koliko ti samog sebe možeš demotivirati razmišljajući: „Ovo je nešto najgore što sam napisao u svome životu, ovo nitko ne bi trebao pročitati.“ Iz nekih kritika možeš vidjeti da se ne radi o tome da im se ne sviđa knjiga, već više ti kao osoba što je meni osobno lakše podnijeti. To je nešto sa čime se moraš nositi u svim segmentima života. Vrlo je teško izložiti ono što si napisao pred nekim drugim, ali ako smatraš da dobro pišeš, samo trebaš nastaviti.

I za kraj, možete li nam otkriti radite li trenutačno na nečemu što biste mogli podijeliti s nama? Možda na novom romanu?

Ne bih htjela reći da radim. Jučer sam nakon dugog vremena pročitala nešto što sam napisala prije koji tjedan i očito sam bila u dobroj fazi kada sam reagirala: „Opa, pa to nije tako loše“ što se meni rijetko događa, no za sada imam samo koju stranicu, naravno, ljubavnog romana.

Drugo lice profesorice Marine Ostović

Ljubiteljica joge, putovanja i talijanske kulture

Najvažnije u životu treba vam biti vaše mišljenje o sebi samima

Antonija Alilović, III. f

Ovogodišnja zvijezda rubrike „Drugo lice“, kada ne predaje u učionici talijanskog jezika, trenira i vodi satove joge, putuje po svijetu i uživa u pečenju kolača. Ipak, njezina strast prema talijanskoj kulturi prevagnula je u odluci da postane profesorica talijanskoga jezika. Naravno, pogodili ste, predstavljamo vam drugo, skriveno lice profesorice Marine Ostović. Otkrila nam je kako ne markirati te pobliže opisala svoj vrlo organizirani život i zašto obožava raditi svoj posao. A kako i ne bi kada je na nastavi tako opuštena, a atmosfera zabavna, ali radna.

Počnimo od najranijih uspomena. Čega se najviše volite prisjećati iz djetinjstva?

Vrlo rado se volim prisjećati svojih školskih dana. Odrasla sam u Velikoj Mlaci. To je mjesto blizu Velike Gorice. To mi je bilo super jer smo se svi iz osnovne škole družili i igrali kao 'ekipica'. Dosta smo bili povezani i još uvijek jesmo. Pratimo se na društvenim mrežama i prije nekoliko godina smo obilježili i proslavili 20. obljetnicu od kraja osnovne škole. Skupili smo se u

velikom broju, čak nam je došla i razrednica, i baš je bilo super.

A srednja škola?

U srednjoj školi nije bilo tako, ni približno. Svi su bili u svojim grupicama, pa mi baš i nije ostala u nekom sjećanju. Barem ne u svijetlom.

Vrlo zanimljivo, inače je češće obrnuto iskustvo. Većinom ljudi ostanu u kontaktu sa srednjoškolskim društvom, a ne osnovnoškolskim.

Očito sam ja ona iznimka koja potvrđuje pravilo. Ali dobro, ipak moram reći kako je za mene najbolje učeničko razdoblje bio fakultet. Ako naravno izostavimo vrijeme kada smo igrali gumi-gumi kao klinci.

Učiti, učiti i samo učiti, ali na koji način?

Kakva ste bili učenica?

Bila sam odlikašica i nisam bila od onih koji markiraju. Već u srednjoj školi imala sam točno zacrtano kakvu budućnost želim imati i na koji faks želim ići. Dosta sam se fokusirala na uspjeh u školi i na ocjene. Markiranje mi

stvarno nikada nije padalo na pamet niti mi je trebalo. Imala sam posebnu metodu za takve situacije kada nisam bila spremna za odgovaranje ili ispit.

Koju to metodu? Možete li nam otkriti tajnu?

Pa, uvijek bih se javila skroz na početku. Kada profesor najavi ispitivanje, bila sam prva sljedeći sat na odgovaranju. Naučim te dvije-tri stranice i mirna sam do testa. Zato i nisam markirala. Ležerno i opušteno dolazila sam na sat. To je odlična taktika i preporučujem učenicima da to više prakticiraju.

Vrlo dobra taktika, ja ću je prva isprobati. Na koje ste još načine učili?

Mene je dosta toga interesiralo i nije mi bilo frka naučiti za test, bila to matematika ili povijest. Jednostavno nije bilo problema. Sve je stvar dobre organizacije. Uvijek sam radila umne mape i izdvojila bih ključne definicije i pojmove tako da mi je ta „moja“ strategija puno pomogla. Jako je dobro čuti nove taktike učenja, kako bi nam učenje postala što manja briga,

da i bez pol muke možemo naučiti bilo koji predmet. Ali, nekako je uvijek lakše reći nego učiniti.

Kako se uopće dobro organizirati?

Najbitnije je sagledati i vidjeti što sve imate u planu (testovi, odgovaranja, zadaće, projekti itd.) i napraviti raspored po svom nekom kriteriju. I, naravno, treba se držati tog rasporeda, a ne uvijek imati izlike sutra ču, sutra ču. Uvijek se počne prekasno učiti, pa se zato mora više toga naučiti. Nekakvog plana mora biti. Bili vi učenik ili ne, dobra organizacija i dobro strukturirane obveze olakšat će vam odrađivanje bilo kakvih poslova. Ponekad je potrebno gledati ne jedan, nego dva-tri koraka unaprijed.

Kako je biti profesorica?

Kada uđem u učionicu, osjećam se kao u svom dnevnom boravku i volim kada

BRZOPOTEZNA PITANJA (da se još bolje upoznamo)

Najdraža boja? – Crvena.

Najdraže jelo? – Špageti bolonjez.

Najdraža životinja? – Mačka.

Film ili knjiga? – Knjige.

Jutarnji ili noćni tip? – Sada jutarnji, ali na faksu sam bila noćna ptica (ne preporučujem nikome!)

Najdraže godišnje doba? – Jesen.

Kava ili čaj? – Kava naravno.

Najdraži pjevač? – Uff baš si me našla... (10 min. kasnije) bend Pet Shop Boys.

Najdraža pjesma? – Domino Dancing od Pet Shop Boysa.

se i učenici tako osjećaju. Atmosfera je radna, ali i opuštena. Nema nikakvog stresa ili pritiska. Iskreno, volim svoj posao i volim biti profesorica.

A zašto ste izabrali biti baš profesorica talijanskog jezika?

Moj tata je radio u Italiji pa sam nekako od malena bila povezana s Italijom. Uvijek smo bili na relaciji Zagreb – Italija. Tada još, naravno, nisam znala talijanski, ali prirastao mi je srcu isto kao i njihova kultura, hrana, običaji, moda i sve ostalo.

Ljubav kao oslonac svemu

Što najviše volite vezano za Italiju?

Općenito volim njihovu hranu. Bez tjestenine ništa.

A vezano za posao, predavanja?

Najviše volim na satu diskutirati s učenicima o nekoj temi. Učenici su na početku vrlo sramežljivi, znaju biti nesigurni jer se boje raditi pogreške. Ja ih baš zato potičem da se opuste, oslobode i bez opterećenja razgovaraju na satu talijanskog. Ispravljam im greške koje rade, ali i osvještavam ih da ih svi, pa i ja, ponekad napravimo i da je to sasvim u redu.

Imate li neke hobije za koje možda ne znamo?

Da, bavim se jogom. Zapravo vodim jogu i vježbe disanja. To mi je razbibri-

ga i užitak. Učenicima još ne bih preporučila jogu, iako su mi neki učenici rekli da su bili na satu joga, ali da im je bilo malo dosadno. Tako da mislim kako su za vas mlade nešto življiji hobiji, a ne joga. No, onaj tko zaista želi, može probati pa sam prosuditi

Kako ste se počeli baviti jogom?

Počela sam se baviti jogom na prvoj godini faksa jer nije trebalo nositi tenisice na trening. Vrlo brzo sam se zaljubila jer je joga odlična za razgibanje, opuštanje i zdravlje kralježnice. Nakon faksa sam isprobavala dosta drugih aktivnosti, ali sam se prije nekoliko godina opet vratila jogi.

Kako volite provoditi svoje slobodno vrijeme?

Volim kuhati, a pogotovo raditi kolače. Nije da sam neki *masterchef*, ali neke brzo gotove kolače, koji se ne trebaju dugo peći i dizati, rado pečem. Isto tako volim druženja i izlaske, putovanja pogotovo.

Carpe diem

Koje Vam je putovanje do sada bilo najljepše?

Moje putovanje u Škotsku. Prošla sam cijeli dir – relacija Glasgow, Edinburgh, Stirling i škotski otoci. Jako je lijepa Škotska. No, jednako drago bilo mi je putovanje u Rim. Ta dva tjedna bila su prekrasna, ipak je to Italija. Mogla bih reći kako mi je Rim među top tri najljepša i najdraža grada.

Zašto volite putovati i koju biste destinaciju najradije posjetili?

Vrlo jednostavno, volim putovati jer uživam u upoznavanju drukčijih kultura i običaja. Željela bih na iduće putovanje otići u Istanbul/Kapadokiju ili na Siciliju.

Da se možete vratiti u prošlost, biste li nešto promijenili?

Zapravo ne bih htjela ništa promijeniti. Mislim, uvijek ima nekih sitnica, možda bih malo promijenila neke svoje stavove ili mišljenja i razmišljanja. Ali sve je to poslužilo svrsi. Sve što sam proživjela poslužilo je da me nauči nekoj životnoj lekciji. Da mogu opet birati, sve bih napravila isto.

I za kraj, možete li s nama podijeliti Vaš životni moto?

Ne obazirati se na tuđa mišljenja. Najvažnije što vam treba biti u životu jest vaše mišljenje o sebi samima. Ako vaše mišljenje sada nije fantastično, onda se što bolje potrudite da što prije postane.

S ravnateljicom Darkom Sudarević o ulasku Treće u Erasmus program

Govor ravnateljice
Darke Sudarević

Erasmus akreditacija u III. gimnaziji

U trenutku kada nam je akreditacija dodijeljena, nismo bili ni svjesni što smo postigli, ali kada smo shvatili da smo jedna od 27 organizacija koje su dotad u Hrvatskoj akreditirane, odnosno jedna od 9 srednjih škola, bili smo jako ponosni

Maja Kožić, IV. f

Erasmus + najveći je program Europske unije za obrazovanje i osposobljavanje, sport i mlade. Pokrenut je prije više od 35 godina kao program studentske razmjene, a prerastao je u program u koji se danas mogu uključiti škole, vrtići, fakulteti, udruge, jedinice lokalne uprave te različite ostale organizacije. Programom se podupiru (čitaj financiraju) projekti mobilnosti i suradnje u svrhu boljeg obrazovanja, osmišljavanja inovativnih rješenja za izazove današnjice, stjecanja vještina budućnosti te razvoja uključivog multikulturalnog društva. U tekućem programskom razdoblju koje traje od 2021. do 2027. godine za projekte je ukupno osigurano 28,4 milijarde eura. Koliko je važan program pokazuje i činjenica da je to gotovo dvostruko više od budžeta prethodnog razdoblja, od 2014. do 2020. godine. Treća gimnazi-

ja također je članica Erasmus obitelji koja ove godine živi i putuje punom parom, a o svim pojedinostima projekta i postignućima u prošloj godini, ispričala nam je naša ravnateljica Darka Sudarević.

Otkad Treća gimnazija sudjeluje u Erasmus + programu?

Treća gimnazija se priključila velikoj obitelji korisnika Erasmus+ programa 2020. godine kada nam je prvi put odobreno financiranje projekta Learn for Life (L4L) usmjerenog na usavršavanje i educiranje nastavnika te ostalih djelatnika. Iste godine odobren je i projekt Recentering Learning (4A's) koji se bavi učenjem i poučavanjem usmjerenim na učenika. U tome smo projektu partneri sa školama iz Finske, Portugala, Nizozemske, Irske i Slovačke.

Kako se uopće jedna škola može uključiti u taj projekt?

lako su projekti prijavljivani na odvojenim natječajima u različitim kategorijama, tzv. ključnim aktivnostima, zajednički je bio način prijavljivanja projekta. I za jedan i za drugi trebalo je vrlo detaljno unaprijed isplanirati sve projektne aktivnosti (grupne i pojedinačne mobilnosti), pronaći partnere i izračunati potrebni budžet. Dosta izazovno, pogotovo ako nemate prethodnog iskustva u tome. I taj bi se proces ponavljao svake godine u kojima bismo željeli pokrenuti nove suradnje ili ostvariti nove projekte.

Erasmus akreditacija olakšala je sudjelovanje

Što je to Erasmus akreditacija?

Erasmus akreditacija novi je program osmišljen u ovom programskom raz-

doblju pomoću kojega se korisnicima omogućuje olakšano sudjelovanje. Naravno, i ovdje treba prijaviti svoj projekt, ali s puno manje detalja i samo jednom. Jednom kada je dodijeljena Erasmus akreditacija, priča postaje vrlo jednostavna. Potrebno je jednom godišnje popuniti obrazac u kojem se navodi koliko učenika i koliko nastavnika će tijekom sljedećih 15 mjeseci sudjelovati u projektnim mobilnostima (putovanjima u druge zemlje radi suradnje sa školama). Nema drugih detalja. Nakon toga Agencija za mobilnost sama određuje budžet koji je odobren.

Kako je Treća dospjela do Erasmus akreditacije?

Erasmus tim III. gimnazije odlučio je prijaviti školu za Erasmus akreditaciju koja nam je dodijeljena 2022. godine i, da podsjetim, vrijedi do kraja 2027. Veliko je to postignuće, pogotovo

sada kada su nam se nakon pandemijskih godina vrata Europe opet širom otvorila za putovanja. U trenutku kada nam je akreditacija dodijeljena, možda nismo bili ni svjesni što smo postigli, ali kada smo shvatili da smo (u tom trenutku) jedna od ukupno 27 organizacija koje su dotad u Hrvatskoj akreditirane, odnosno jedna od 9 srednjih škola, bili smo jako ponosni.

Koji su temeljni ciljevi projekta?

Projekt se temelji na četirima ciljevima. Prvi je da primjenom inovativne nastave i raznolikih programa kreiramo poticajno okruženje za učenje usmjereno na učenika. Zatim se koristimo informacijskom tehnologijom na pametan, siguran, inovativan i održiv način. Time utječemo na stavove i modele ponašanja učenika koji će pridonijeti održivoj budućnosti. I konačno, međunarodnim suradnjama unaprjeđujemo jezične, socijalne i in-

terkulturalne kompetencije učenika i nastavnika.

Mijenjaju li se ti ciljevi tijekom godina?

Ciljevi se u idućih nekoliko godina neće mijenjati, ali će se mijenjati partnerske škole i projekti kojima ćemo ih pokušati ostvariti.

Možete li nam otkriti što se sve planira za ovu školsku godinu?

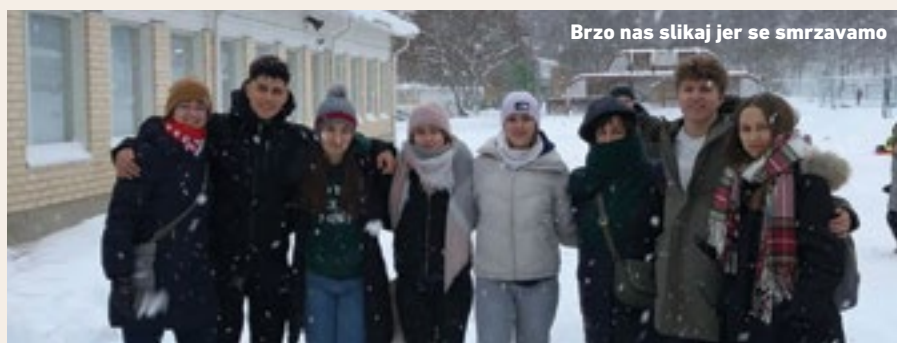
U ovoj školskoj godini planiramo četiri mobilnosti nastavnika te dvije grupne mobilnosti učenika – deset učenika u svakoj grupi. Neke su mobilnosti do trenutka pisanja članka već završile. Tako je, na primjer, u potrazi za inovativnim poučavanjem, profesorica Ivana Delač posjetila krajem listopada dansku školu Østerskov Efterskole u mjestu Hobro. Ta škola je poznata po korištenju LARP-a (Live Action Role Playing) kao obrazovne metode. LARP

Erasmus klub u Finskoj

Nezaboravno iskustvo u zemlji Djeda Božićnjaka

Paljon terveisiä lumisesta Suomesta! (Google prevoditelj na aparatima)

Patrik Raguž, III. f

Korona virus, potresi, karantena, brojni online sastanci i smetnje u istima, otkazani termini putovanja te članovi koji su došli i otišli... Sve su to preživjeli naši članovi Erasmus kluba, a 10. prosinca čekanje im se napokon isplatilo. Uz pratnju školske psihologice Ivane Delač i profesorice engleskog jezika Marijane Ivce, naše učenice Ema Antolić, Tara Crnčić, Antonija Glasnović, Edna Hamulić te učenici Roko Dražin i Roko Dubovečak zaputili su se u subotu u – Istanbul. Zapravo, zaputili su se u Finsku, ali noć su trebali provesti na istambulskom aerodromu čekajući let u smjeru finskoga glavnog grada, Helsinkija. „Putovanje” do početka puta ni ovdje nije bilo gotovo. Kako bi došli u malu općinu Lapinlahti, od glavnog grada trebali su presjedati u nekoliko vlakova, a zbog kašnjenja jednog od njih već su se na stanicama mogli upoznati s nekima od učenika škola iz drugih europskih država. Naime, osim naših predstavnika, u Finsku su došli i predstavnici Erasmus klubova iz Portugala, Irske, Nizozemske i Slovačke, a sve su ih ugostili domaćini iz Finske.

je igra u kojoj sudionici dubokim i aktivnim uživanjem u uloge iskustveno uče, otkrivaju i razvijaju vještine te upoznaju sebe. Ova škola nam je pokazala kako na zanimljiv način integrirati igru i učenje te nas potakla na razmišljanje kako da nešto slično primijenimo u našoj školi.

U potrazi za inovacijama

Tko je još sve od profesora putovao?

Krajem studenoga profesorica Mateja Miklečić Hendelja otišla je nešto južnije, u Španjolsku. Posjetila je srednju strukovnu školu CDP Greguerías, u mjestu Fernán Núñezu pokraj Cordobe. Škola ima oznaku ekoškole na koju su jako ponosni. Učenici se školuju za tri područja: vrtlarske i cvjećarske tehničare, tehničare hitne medicinske pomoći i tehničare za pomoćnu njegu. Na probnim poljima istražuju uzgoj tzv. superhrane u posebnom plasteniku čije su dijelove isprintali pomoću 3D pisača.

I to je osnova projekta koji ćemo zajednički s njima istraživati za vrijeme učeničkih razmjena. Njihovu grupu učenika ugostit ćemo u travnju, a naši učenici posjetit će njihovu školu u svibnju.

Što je sa suradnjom naših i čeških planinara?

Da, druga mobilnost koju provodimo odnosi se na suradnju naših školskih planinara i planinara iz češke škole Gymnazium pod Svatou Horou iz Pribrama koji će zajednički istraživati utjecaj klimatskih promjena na biljni i životinjski svijet. Grupa od deset planinara put Češke krenut će krajem travnja ili početkom svibnja.

Koga ćemo još sve ugostiti tijekom godine?

Još jednu grupu učenika iz Španjolske, ovoga puta iz škole IES Alpajes iz Aranjueza, ugostit ćemo krajem veljače. S njima ćemo istraživati umjetnu inteli-

genciju i utjecaj na svakodnevni život. Naravno, plan je da na početku sljedeće školske godine i naši učenici otputuju tamo te zajednički nastave rad na projektu. Ali, u okviru akreditacije, ove će godine i jedan nastavnik sudjelovati na međunarodnoj edukaciji o održivom razvoju, a jedan će posjetiti još jednu školu u potrazi za inovacijama koje možemo integrirati u naše učionice.

I što nam na kraju možete reći o svemu? Radujete li se svim ovim putovanjima i susretima?

Na kraju, mogu zaključiti da ćemo ovu školsku godinu pamtili po mnogobrojnim novim susretima za koje se nadam da će nam postati uobičajeni i da će u njima sudjelovati što je moguće više učenika i nastavnika. Osim što su prilika da se usvoje nova znanja i vještine, možda je važnije da su prilika da se upoznaju novi prijatelji, druge zemlje i njihove kulture.

Ajmo svi jedan osmijehhh

Igrajući floorball upoznajemo tradiciju finskog naroda

U narednih tjedan dana učenici su imali priliku upoznati finsku kulturu i običaje te vidjeti i razliku u školskom sustavu između Finske i Hrvatske. Neke od aktivnosti bile su posjeti muzejima, sudjelovanja u uobičajenoj finskoj nastavi te posjet finskom šoping-centru. Kao posebno iskustvo učenicima je ostao Muzej grada Kuopija gdje im je pažnju posebno zaokupio prirodoslovni dio koji je prikazivao povijest i razvoj života u Finskoj te preparirane životinje koje su nekad živjele ili i dalje žive u ovoj ledenoj državi. Od mamuta do vjeverica uhvaćenih u činu daljnjeg razmnožavanja, svaki je preparat bio priča za sebe. Osim nepristojnih vjeverica, učenika su se posebno dojmile vježbe i natjecanje u igri zvanom „floorball“ u kojoj su se škole članice na kraju druženja i natjecale. „Floorball“ je nacionalna finska igra izgledom slična hokeju. Igra se s pet igrača i jednim golmanom, ali u dvorani. Za razliku od hokeja, gdje se rukuje palicom i pakom, ovdje se koriste palica koja ima plastičnu mrežu

na svome dnu te mala, šuplja plastična lopta. Ekipe sudionika Erasmus projekta trenirale su floorball cijeli tjedan te naposljetku održale turnir da vide tko je najbrže i najbolje usvojio vještine finske tradicionalne igre. Ne iznenađuje činjenica da su naši predstavnici, odjeveni u potpunosti u kockaste dresove, turnir osvojili – i to pobjedom na penale. Osim navedenih, učenici su imali vremena družiti se i međusobno te steći prijateljstva koja nadilaze granice države. S obzirom na to da je svatko bio smješten u vlastitu host-obitelj, gdje ih je ugostio netko od domaćih Finaca, bilo je puno druženja među „našima i njihovima“.

Mogli bismo opet!

A dojam naših učenika? Naravno – nezaboravan! O putovanju u Finsku pričala nam je Ema Antolić, učenica III. e i jedna od najaktivnijih članica Erasmus kluba: „Finska je nešto potpuno drugačije od Hrvatske, od obrazovanja do hrane. Ljudi su vrlo otvoreni i veseli, suprotno stereotipima koji kažu da su tihi i povučeni. Imaju napredniji obrazovni sustav koji se fokusira ne samo na kvalitetu učenja, već i na to da djeca imaju dobro mentalno zdravlje i minimalno stresa u školi. U školi imaju turnir nacionalne igre, floorballa, u koji su nas ubacili s Erasmus klubom i koji smo mi, kao pravi Hrvati, pobijedili na penale. Bilo je i raznih drugih aktivnosti, poput sanjkanja, skijanja, pjevanja,

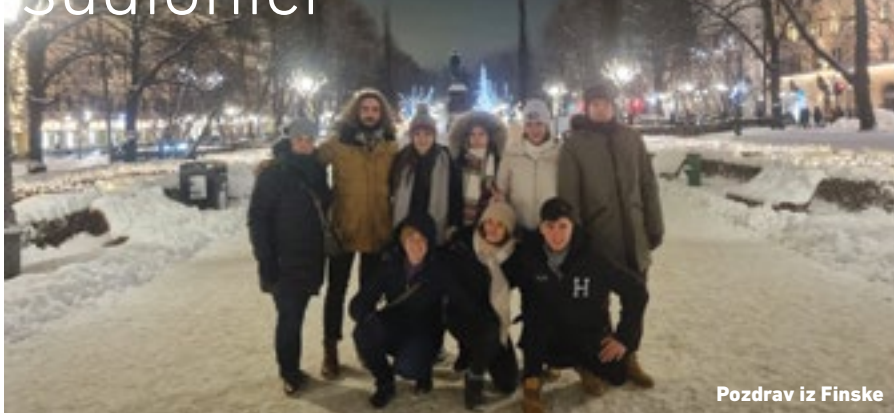

Svi članovi Erasmus kluba u društvu Djeda Božićnjaka

izleta i raznih svakodnevnih aktivnosti. Nekima su najveći strah bile host-obitelji i biti dio njihove svakidašnjice, ali se ispostavilo da je na kraju dana najbolje bilo provesti vrijeme s njima. U Finskoj smo i stekli internacionalne prijatelje iz Nizozemske, Irske, Slovačke i Portugala. Bez obzira na hladnoću i smrznute prste, bilo je nezaboravno iskustvo za koje ćemo, nadamo se, imati još prilika.“ Predstojeće putovanje u sklopu projekta je baš put Slovačka, Finaca, Portugalaca, Nizozemaca i Iraca u Hrvatsku, tj. naši će učenici ugostiti 30 učenika iz pet ostalih škola članica u razdoblju od 6. do 10. veljače 2023. godine. Nakon toga, u ožujku će neki učenici imati priliku otići u Irsku te u svibnju u Portugal. Završni sastanak projekta održavat će se među učiteljima u Nizozemskoj u rujnu. „Mogli bismo opet“ bila je reakcija nekih učenika te je i savršen zaključak takvog nesvakidašnjeg putovanja.

Recentering Learning – The Four A's of Modern Life

Učenici – aktivni sudionici

Cilj je projekta istražiti mogućnosti i prednosti LCA poučavanja te razmijeniti primjere dobre prakse

Marijana Ivica, prof.

KA2 Erasmus+ projekt razmjene učenika Recentering Learning: The Four A's of Modern Life (Arts, Athletics, Academia and Autonomy) započeo krajem 2020. U projektu, uz našu školu, sudjeluje još pet škola: Varpaisjärven koulu (Varpaisjärvi) iz Finske, Templemichael College (Longford) iz Irske, Colégio Militar (Lisabon) iz Portugala, Fortes Lyceum (Gorinchem) iz Nizozemske te ZŠ s MS Školská 49 (Žilina) iz Slovačke.

Naziv projekta Recentering Learning veže se uz pojam Learner-Centred Approach (LCA) čija je ideja promijeniti središte poučavanja. Učenici se stavljaju u središte nastavnoga procesa kako bi postali aktivni sudionici koji su motivirani, promišljaju o svom učenju, razvijaju poželjne strategije učenja za cjeloživotno učenje te time postaju samostalniji i uspješniji. Cilj je projekta istražiti mogućnosti i prednosti LCA poučavanja te razmijeniti primjere dobre prakse.

Za provedbu ovog projekta osnovan je i projektni tim koji čine ravnateljica Darka Sudarević, profesorice Ivana Delač i Marijana Ivica, a od rujna 2022. i profesorica Milena Šujansky. Naravno, najvažniji su dio projektnog tima učenici okupljeni u Erasmus

klubu Treće, koji je osnovan početkom ovog projekta. Prilikom prijave učenici su ispunili motivacijski obrazac na engleskom jeziku i time prošli selekcijski postupak. Od svog osnutka klub je polako rastao i danas broji tridesetak članova.

Zbog pandemije bolesti COVID-19 planirane aktivnosti unutar projekta u prvoj su se godini provodile u online okruženju, putem Zoma. Učenici su se međusobno upoznavali u

različitim zajedničkim aktivnostima, poput održavanja izlaganja, kreativnog likovnog izražavanja, tehničkog crtanja, mačevanja, glumačkih izvedbi i satova jezika.

U ovoj školskoj godini konačno su počele i mobilnosti učenika. Prvi sastanak nastavnika održan je krajem rujna 2022. u Žilini u Slovačkoj, a sljedeća mobilnost u Finskoj sredinom prosinca bila je prvi susret učenika iz svih partnerskih škola. U njemu je sudjelovalo šestoro naših učenika, čije dojmove možete pročitati na padletu objavljenom na mrežnim stranicama škole. Mi smo domaćini treće mobilnosti koja će se održati od 6. do 10. veljače 2023. i na kojoj ćemo ugostiti 26 učenika i 12 nastavnika iz partnerskih škola.

Job shadowing u Trećoj

Gosti s različitih strana

Nada Žalac, prof.

U 2022. godini u našoj smo školi realizirali čak tri aktivnosti *job shadowinga*. Prva se aktivnost odnosila na posjet profesorica iz Češke, druga aktivnost na posjet delegacije iz Beča, a u sklopu treće aktivnosti posjetile su nas profesorice iz Estonije. Aktivnosti su se odvijale kako je opisano. Od 2. do 6. svibnja 2022. ugostili smo profesorice iz češke škole iz Pribrama, Gymnazium pod Svatou Horou; profesoricu geografije i engleskog jezika, Hanku Malatkovu i profesoricu matematike i fizike te zamjenicu ravnateljice, Oldrišku Blehovu. Profesorice su promatrale metode rada na nastavi geografije, fizike i engleskog jezika, sudjelovale su u pojedinim nastavnim aktivnostima, savjetovale se s našim stručnim suradnicama vezano za brojne teme

iz djelokruga rada škole te sudjelovale na okruglom stolu s učenicima i nastavnicima razgovarajući o razlici u školskim sustavima između dviju zemalja i mogućnostima za mlade sportaše da se obrazuju i natječu na vrhunskoj razini.

Osim toga, 5. i 6. svibnja 2022., u sklopu projekta ENTER, a u organizaciji Gradskog ureda za obrazovanje, ugostili smo delegaciju iz Beča. Iz Europskog odjela za obrazovanje posjetili su nas Alexander Melnik i Michael Lamm, a iz srednje strukovne škole došle su Susanne Gruber i Dietmar Tiefgraber. Naši su gosti promatrali metode rada na nastavi iz STEM područja i odslušali prezentaciju o našoj školi. Od 21. do 25. studenoga 2022., ugostili smo profesorice iz estonske Võru Gümnaasium; profesoricu engleskog jezika, Ruth Nõmmik, profesoricu likovne umjetnosti i religije, Merit Süving te koordinatoricu školskih događanja i aktivnosti, Maivi Liiskmann. Osim što su promatrale metode rada na nastavi iz različitih nastavnih predmeta, profesorice su sudjelovale na pedagoškim radionicama, savjetodavnim razgovorima te na brojnim drugim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima. Usto, članovima Nastavničkog vijeća održale su predavanje o svojoj školi, koja je dobila nagradu „School od Value Award“ za izvrsnu sveukupnu školsku kulturu te otvoreno, prijateljsko i suradničko školsko okruženje.

Bečki profesori

Razgovor u tijeku

O boravku profesorica iz Češke izvanredno izvještava dopisnica iz Erasmus kluba

Važnost dijeljenja različitih iskustva

Najviše je bilo pitanja vezanih za temu mentalnoga i fizičkoga zdravlja

Edna Hamulić, IV. c

Od 2. do 6. svibnja 2022. naša škola ugostila je dvije profesorice iz češke škole iz Pribrama. Profesorica Hanka Malatkov koja u školi Gymnazium pod Svatou Horou predaje geografiju i engleski jezik te profesorica Oldřiška Belhov koja predaje matematiku i fiziku te je zamjenika ravnateljice, provele su jedan tjedan na hodnicima i u učionicama naše škole. Tijekom boravka u školi profesorice su u sklopu job-shadowinga promatrale metode rada na nastavi geografije, fizike i engleskog jezika te su sudjelovale i u nekim nastavnim aktivnostima.

Naši profesori i stručno-razvojna služba objasnili su profesoricama ustrojstvo rada škole i funkcioniranje Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje, školski su ih novinari intervjuirali, a članovi Erasmus+ kluba, među kojima sam i ja, pozvali na sastanak u sklopu programa „Recentering learning“. Kako je naša škola prošle godine proslavila 100 godina postojanja, naš smo sastanak snimili, a potom i objavili na YouTube kanalu Treće gimnazije, gdje ga, ako već niste, možete i pogledati. Imala sam čast biti moderatorica okruglog stola i intervjuirati naše gošće. Budući da sam već imala prilike voditi okrugli

Prof. Hanka Malatkov i Oldřiška Belhov u društvu prof. Perića i prof. Ivice

stol, trema je ovog puta bila manja, a pogotovo nakon upoznavanja s profesoricama. Razgovaralo se o svemu, ali najviše je bilo pitanja vezanih uz temu mentalnog i fizičkog zdravlja općenito, ali i u vrijeme koronakrize. Osim toga, profesorice su nam ispričale kako jedan nastavnici dan izgleda u njihovoj školi, kako se njihovi učenici nose sa stresom, a dotaknuli smo i temu rata u Ukrajini. Zahvalna sam na pruženoj prilici, drago mi je da naša škola potiče razmjenu iskustava i da su profesorice voditeljice Erasmus+ kluba imale dovoljno povjerenja u mene. Zaista divno iskustvo, stoga bih svima koji vole upoznavati nove kulture i ljude preporučila članstvo u nekom klubu poput našeg Erasmususa.

Razgledavanje grada

I profesorice uče – Erasmus+ projekt

Povezujemo sve strane svijeta

Školski sat u Estoniji traje 75 minuta, tijekom godine odlaze na vožnju kanuom, a u školi naših gošća udomaćio se i jedan mačak

Antonija Alilović, III. f

Prošle su nas godine u studenom u sklopu Erasmus projekta posjetile profesorice iz daleke Finske, a ove godine ponavljamo ovu tradiciju, ali s jednom drugom državom. U razdoblju od 21. do 25. studenog 2022. godine naša škola je u sklopu Erasmus+ projekta ugostila tri profesorice iz najsjevernije baltičke zemlje, poznate po crnom pudingu i vrlo pristojnim i dobronamjernim ljudima. Ako niste pogodili, govorimo o Estoniji. Profesorice su došle iz srednje škole Võru Gümnaasium koja se nalazi u općini Võru u jugoistočnoj Estoniji, a kod nas su provele tjedan dana, razgledavajući Zagreb, brojne muzeje, galerije te naravno našu školu. Imale su priliku sudjelovati i u proslavi stogodišnjice naše škole. Isto tako, promatrale su metode rada hrvatskih škola kao i nastave iz mnogih predmeta, sudjelovale su na pedagoškim radionicama, ali i na različitim izvannastavnim aktivnostima. Uz ovako raznolik popis aktivnosti, izdvojile su vremena za intervju kako bismo ih поближе upoznali i popričali o razlikama između Estonije i Hrvatske,

a posebno onima vezanima za nastavu. Naravno, zanimalo nas je i što misle o našem školskom sustavu i našoj školi.

Možete li nam se ukratko predstaviti?

Merit: Moje ime je Merit. Dolazim iz Estonije, iz malog mjesta Voru. Profesorica sam likovne umjetnosti, tj. povijesti likovne umjetnosti i religije.

Meivi: Ja sam Meivi i u školi se bavim koordinacijom školskog života s učenicima.

Ruth: Zovem se Ruth i profesorica sam engleskog jezika.

Sada kada ste imali priliku поближе upoznati našu školu i način izvođenja nastave, koliko se razlikujemo od vaše estonske škole?

Merit: Razlikujete se u drugačijem rasporedu sati. U Estoniji jedan školski sat traje 75 minuta i u jednom danu učenici imaju pet školskih sati. Još jedna razlika je u tome što u Estoniji postoji samo jutarnja smjena.

Ruth: Isto tako, učenici imaju mogućnost odabira jednog izbornog pred-

meta koji onda slušaju cijeli tjedan. Na primjer, ukoliko se nekome sviđa fotografija, učenik izabere školski predmet fotografije i cijeli tjedan, tj. 35 sati uči o fotografiji, nema ostale predmete.

Znači to je kao dodatni predmet?

Ruth: To je obvezni izborni predmet koji učenik odabire prema svojim interesima.

Koji još izborni predmeti postoje?

Ruth: Imamo fotografiju, jogu, odbojku, preživljavanje u šumi, kampiranje, ekonomiju, ali i filozofske teme na kojima obrađujemo „Kako biti sretan?“ ili „Kako pametno iskoristiti novac?“

Nema mnogo prilika za varanje Spomenuli ste kampiranje. Imate li i druge organizirane izlete u svojoj školi?

Merit: Da, svake godine u rujnu škola ide na izlet. Svaki razred može odabrati kamo bi u Estoniji htio ići. To je kao školski izvannastavni dan zato što učenici posjećuju muzeje, galerije

i uče. Također, na kraju godine učenici mogu birati kako će ju proslaviti. Uobičajeno je da se ide na kampiranje ili na vožnju kanuom. Maturanti mogu birati i da otputuju u susjedne države ili na lijepe estonske otoke.

A kako su raspoređeni praznici tijekom školske godine?

Ruth: Slično kao i u Hrvatskoj. Jedina je razlika u tome što imamo tjedan dana praznika u veljači zbog Dana neovisnosti.

Kako je opremljena vaša škola?

Merit: Svaki učenik i profesor imaju besplatni topli obrok svaki dan. Srijeda je dan za juhu, ostale dane imamo odrezak ili tome slično. Učenici imaju kantinu i kuhinju gdje kuharice naprave obrok.

Ruth: Jedino što mi nemamo, a vi imate je stadion, dvoranu i teretanu. Imamo modernu školu koja je opremljena laptopima i projektorima, ali to je zato što nam je škola stara samo osam godina.

Pa, kao što znate, naša je sto godina stara. Bili ste na proslavi stotog rođendana naše škole. Kako vam se svidjelo?

Merit: Bilo je odlično. Najbolji dio mi je bio kada se pjevala himna. Bio je tako snažan i moćan osjećaj da sam se naježila.

Imate li i vi slične proslave u svojoj školi?

Ruth: Svake godine imamo božićnu priredbu i za to se sve pobrine profesorica glazbenoga. Također, svake godine se održava božićna zabava za učenike.

A imate li sportske utakmice i organizirate li sportska natjecanja?

Merit: Da imamo. Imamo natjecanja između razreda u odbojki, nogometu i stolnom tenisu. Isto tako se natječemo i s drugim školama.

Možete li nam pojasniti vaš ispitni tjedan?

Ruth: Naši ispiti su duži i teži od vaših zato što obuhvaćaju više gradiva. Na primjer, ako se gradivo učilo devet tjedana, test će biti o gradivu koje se učilo tih devet tjedana. Tijekom tih devet tjedana profesori daju učenicima manje testove i kvizove.

Ako uhvatite učenika da vara na testu, što tada činite? Dobiva li jedinicu ili možda opomenu?

Merit: Od početka školovanja usmjeravamo učenike kako da ne dođe do

Job shadowing na djelu

varanja. Ne dopuštamo da na testu nose pametne satove, a mobitele prije početka testa stavljaju u kutiju.

Ruth: Kada učenici pišu test iz engleskog, sve svoje stvari ostavljaju izvan učionice, naravno osim pisala. I ako žele imati bocu vode sa sobom, trebaju skinuti omot i boca treba biti 'čista' kako bi se vidjelo da nema ništa ispod. Tako da nemaju mnogo prilika za varanje.

Mačak Johannes – glavna zvijezda Meivi, možete li nam opisati svoj posao u gimnaziji?

Meivi: Ja koordiniram školske događaje i raspored. Zadužena sam za školsko vijeće koje se održava svaki tjedan. Isto tako, pomažem oko učeničkih kampanja. Da bolje objasnim, ako učenik ima neku ideju, ja ga usmjeravam kako da ostvari tu ideju. A ideje su svakakve.

A koji su najveći problemi vaših učenika?

Ruth: Zapravo, vi kao i oni imate iste probleme, a najčešće su stres i anksioznost.

Čuli smo da ste dobili titulu najbolje škole. Kako je do toga došlo?

Ruth: Svake godine organizira se natječaj u kojem škole mogu napraviti videoprezentaciju o školi. Najveći as u rukavu zbog kojega smo, po mom mišljenju, dobili titulu je zbog našeg školskog mačka. Video je napravljen

iz mačje perspektive, kako hoda po učionicama i hodnicima i gledatelju pobliže prikazuje školu. Na kraju videa mačak skoči ravnatelju u ruke, a ravnatelj ga mazi.

Zvuči izvrsno. A kako se zove mačak?

Ruth: Zove se Johannes i o njemu se ponajviše brine profesorica iz njemačkog.

I za kraj, je li ovaj boravak u Hrvatskoj ispunio vaša očekivanja? Jeste li ih uopće imali?

Merit: Prvi put sam ovdje i zapravo nisam mnogo znala o Hrvatskoj i Zagrebu. Prije dolaska sam proučila sve što sam mogla – o hrvatskoj povijesti, umjetnosti i hrani koju moramo isprobati.

Ruth: Znala sam da Hrvatska ima planine, more i ravnice. Čula sam za Dubrovnik i Split, ali nisam znala ništa o Zagrebu.

I je li vam se svidio?

Merit: Jako mi se sviđa. Grad je veoma lijep, njegovi trgovi i ulice. Bili smo na Plitvičkim jezerima i mjesto doslovno oduzima dah. Posjetili smo Muzej iluzije i Muzej prekinutih veza. U Muzeju iluzije je bilo zabavno, dok je u Muzeju prekinutih veza na trenutke bilo tužno. Ima jako puno tužnih priča.

Ruth: Najviše su mi se svidjeli ljudi. Stanovnici su jako topli i dragi.

Događanja u Erasmus klubu

Obogaćujemo živote i širimo vidike

Putovanje Europom – prilika za upoznavanje drugih kultura i poticaj mladima da vole i ponose se svojom kulturom i običajima

Subotnje druženje na Danu otvorenih vrata Erasmus kluba

Patrik Raguž, III. f

Broj učenika sudionika Erasmus kluba i ove je godine narastao jer se sve više širi vijest o tome da se u njemu mnogo može naučiti. I to naučiti nešto više i steći nešto bitnije od onoga što škola i knjige mogu ponuditi, a to je – iskustvo. Tijekom godine provođenjem raznih Erasmus projekata širilo se znanje o drugim kulturama i korisne informacije do kojih se inače ne bi došlo, ali i ono najbitnije – povezivali su se ljudi čiji bi se putovi inače vjerojatno međusobno mimoišli. Ali, učenicima je vjerojatno najbitnije oko ovogodišnjeg Erasmusa bilo to što su ponovno počela putovanja u inozemstvo, no projekt je, za one željne novoga iskustva, ponudio daleko više manifestacija i druženja.

35 godina učenja i zabave

Naime, osim putovanja, Erasmus klub je i ove godine imao razna događanja za sve učenike i profesore. Svrha Erasmus kluba prvenstveno je u tome da potiče edukacije i širenje znanja među mladima po Europi. Tako su mnogi upoznali druge kulture te se općenito unaprijedili i izgradili kao osobe. Upravo tom Erasmus projektu ove je godine bio 35. rođendan, a prigodu se trebalo dostojno proslaviti. Naime, 29. rujna 2022. godine održala se svečana konferencija „35 godina obogaćuje i širi vodike“. Dakako, koje je bolje mjesto za proslavu rođendana projekta koji spaja kulture diljem Europe te stvara tradiciju zajedničkih kultura nego sama – Tvornica kulture. Događanju je prisustvovala naša pedagoginja, Nada Žalac, također i koordinatorka našeg školskog KA1 Erasmus+ projekta „Learn for life“. Pedagoginja je imala priliku čuti nešto

Proslava 35. godina Erasmus projekta u Tvornici kulture

Konferencija Steamy wonders

više o povijesti projekta te njegovim promjenama koje se planiraju provesti u budućnosti. Osim o razdobljima samoga projekta, mogla su se čuti i osobna iskustva sudionika i korisnika putem kratkih filmova i nekoliko raspravljačkih panela. Kao i u samom projektu, nakon edukacije, uslijedilo je opušteno druženje uz domjenak, koncert te puno razmjena priča i kontakata za buduće suradnje. Naposljetku, sudionici nisu otišli praznih ruku, već su svi dobili vrećice s promotivnim materijalima.

I ti možeš biti znanstvenica!

„Ljubavna priča“ naše pedagoginje i Erasmus konferencije nastavila se na konferenciji „Steamy Wonders“

na kojoj su sudjelovale i učenice iz 1. b razreda te profesorica Mateja Miklečić Hendelja. Konferencija je organizirana s ciljem da mladim djevojkama dignu samopouzdanje te da ih zainteresiraju za moguću karijeru u STEAM područjima. Udruga „Callidus“ je zabavnim programom, edukativnim materijalima, raznim panelima i projektima željela mladim srednjoškolkama pokazati da u znanosti ima mjesta i za njih. Projekt je baš zbog toga i organiziran jer je i dalje poražavajuće koliko je malen broj žena u znanosti. U svojem trajanju od dviju godina proveo se velik broj projekata i inicijativa za podizanje svijesti o tome da znanost nema spol i da svi možemo biti znanstvenici, odnosno znanstvenice. Na konferenciji su predavanja održale i mlada IT stručnjakinja Vali Žagar te influencerica Iva Čupić koje su govorile o svojem iskustvu rada i razvoja u STEAM području. Na kraju su naše učenice kući otišle s pozitivnim iskustvom i sigurno novim vidicima te mogućim idejama o svojoj budućnosti.

Kakva se daljnja Erasmus događanja planiraju? Jedno se posebno ističe, a proteže se na cijeli tjedan! Naime, od 6. do 10. veljače 2023. godine u školu će nam doći učenici iz Irske, Finske, Portugala, Nizozemske i Slovačke. Učenike ćemo ugostiti upravo mi, a aktivnosti tijekom tjedna uključivat će prezentaciju o našem gradu, školskom sustavu i našoj školi. Naši će učenici također igrati ulogu turističkih vodiča te će naše goste provoditi školom i centrom grada, a četvrtak će provesti na Plitvičkim jezerima. Kao i druga Erasmus događanja, tako će i ovo, uvjereni smo, stvoriti nova prijateljstva i odnose uz, naravno, promicanje učenja o našoj vlastitoj kulturi i običajima.

Izveštaji naših profesora

Obišli smo cijelu Europu

Školska godina 2022./2023. bila je dinamična zbog više od jednog razloga. Osim što smo se ponovno vratili u učionice, ponovno su nam omogućena i izvandržavna putovanja. To su naši profesori i profesorice, uključeni u Erasmus + projekte, dobro iskoristili i proputovali gotovo cijelu Europu. Naravno, primarno su putovali u druge zemlje kako bi stekli nova znanja u poučavanju i vidjeli kako druge zemlje provode svoje nastavne planove. Svatko je imao svoje dojmove koje smo sve „skupili“ u ovoj novoj rubrici. Stoga vam donosimo priče profesora s putovanja po Europi.

Priredila: Maja Kožić, IV. f

Profesor Antonio Perić na intenzivnom tečaju u Švedskoj

Priroda kao inspirirajuća učionica

Od plivanja u jezeru, vožnje kanuom, planinarenja do istraživanja pećine trolova

Oko logorske vatre

U sklopu projekta Learn 4 life koji provodi III. gimnazija sudjelovao sam u tečaju „Nature as a fantastic classroom“, održanom u Švedskoj, u okolini Linköpinga, od 15. do 20. kolovoza 2021. Smješteni smo bili u Vardnasu, kompleksu za odmor na jezeru Stora Rangen.

Tečaj je bio vrlo intenzivan. Izmjenjivale su se aktivnosti u prirodi s aktivnostima međusobne suradnje. Prve su aktivnosti bile usmjerene na naše međusobno upoznavanje: morali smo zajedno prikazivati scene iz prirode, pronalazili smo jedni druge prema

taktiranju pljeskom, zavezanih očiju. Suradivali smo tražeći detalje iz prirode, upoznali smo tipične švedske biljke i riječi te običaje. Upoznali smo inspirativnu drvenu građevinu, Kotu, koja uistinu oduzima dah. Prvu večer iskoristili smo za predstavljanje zemlje iz koje dolazimo, malog dijela kulturne baštine.

Dan je započinjao plivanjem u jezeru, aktivnošću koja je bila vrlo izazovna zbog niske temperature vode od 18 °C i zraka od 12 °C. Aktivnosti poput vožnje kanuom, planinarenja, zajedničkog pripremanja obroka ili

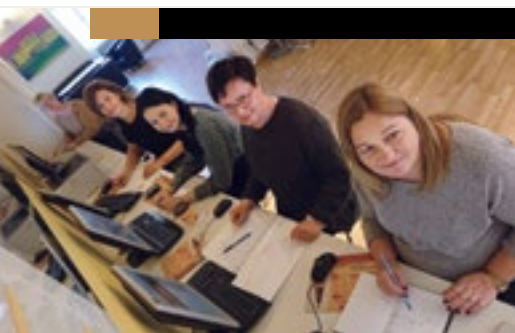

Vratimo se majci prirodi

istraživanja pećine trolova otvorile su sve kapacitete polaznika i omogućile ostvarivanje brojnih ishoda. Naučili smo da je priroda doista inspirirajuća učionica koja u kombinaciji s umjerenom aktivnošću i aktivacijom određenih hormona kod učenika postaje najbolji medij za prenošenje važnih informacija iz kurikuluma.

Veliki broj aktivnosti implementirao sam u nastavu TZK-a te Planinarstva: energizer aktivnosti, poput sunožnih skokova u kolu, koristim u uvodnom dijelu sata za aktivaciju pozitivne energije, dok one nižeg intenziteta, poput ljudskog čvora ili ljudskog mosta u završnom dijelu sata s ciljem dovođenja organizma učenika, približno, u stanje u kojem je bio prije sata. Igra asocijacija u krugu sjajna je za ostvarivanje ishoda iz svih predmeta, pri razumijevanju i sintetiziranju te primjeni znanja iz pojedinih cjelina, Metoda „tri plusa i delta“ odlična je za povratnu informaciju o kvaliteti nastave.

Želeći podijeliti svoja iskustva, neke od navedenih aktivnosti predstavio sam na radionici kolegama u školi tijekom obilježavanja Erasmus + dana u Trećoj u rujnu 2022. kao i kolegama profesorima TZK-a na radionici održanoj na Županijskom stručnom vijeću.

Radna atmosfera

Profesorica Berislava Runje na stručnom usavršavanju u Beču

Izvrсна prilika za stručni i osobni rast

Profesorica Berislava Runje sudjelovala je u okviru Erasmus + projekta *Learn 4 life* na stručnom usavršavanju za profesore njemačkog jezika – „Lehrerfortbildungskurs – methodik, didaktik und kultur“. Tečaj je održan u austrijskoj prijestolnici Beču od 4. do 15. listopada 2021. Sudionici tečaja bili su profesori njemačkog jezika iz različitih europskih zemalja: Poljske, Češke, Mađarske i naša profesorica iz Hrvatske. Program rada obuhvatio je različite aspekte: jezične, metodičko-didaktičke i kulturne. Ostvarivanje zadanih ishoda uslijedilo je kroz predavanja, radionice, terensku nastavu, razgledavanje znamenitosti pod stručnim vodstvom, posjet kazalištima, muzejima, kao i kušanje tradicionalne austrijske gastronomске ponude. Izvršna prilika, kako kaže profesorica, za širenje stručnog znanja, upoznavanje kulture i štih grada, stjecanje novih prijateljstava i obogaćivanje osobnog iskustva.

Profesorica Ivana Delač promatrala je nastavu u švedskoj srednjoj školi Ystad Gymnasium

Čak i najbolji imaju nedostataka

Znatno je veći broj stručnih suradnika, više različitih oblika podrške za učenike s teškoćama, no – ne rade na poticanju darovitih učenika

U sklopu projekta „Learn for Life“ sudjelovala sam u aktivnosti promatranja nastave u srednjoj školi Ystad Gymnasium u švedskom gradu Ystadu, od 25. do 29. travnja 2022. Ystad je mali grad na obali, krasi ga jaroko obojanih fasada i dugačke pješčane plaže, a Ystad Gymnasium velika je škola od oko 1200 učenika u kojoj se izvode općeobrazovni (gimnazijski) i strukovni programi. Tijekom posjeta opažala sam brojne nastavne aktivnosti (poput nastave Glazbe u kojoj učenici uvježbavaju skladbe za završni ispitni koncert, nastave Tjelesne aktivnosti i zdravlja u kojoj učenici vježbaju u gradskom parku prema svojim individualnim planovima vježbanja ili

nastave Sociologije na kojoj su učenici raspravljali o tome što građane pojedinih država čini sretnima). Kroz brojne razgovore s domaćinima (nastavnica i stručno-razvojnim djelatnicima, ali i jednim od ukupno šest ravnatelja te marketinškom službom) doznala sam mnogo o funkcioniranju švedskog obrazovnog sustava, kao i o radu s učenicima s teškoćama. Recimo, imaju znatno veći broj stručnih suradnika, kao i više različitih oblika podrške za učenike s teškoćama, no – ne rade na poticanju darovitih učenika. Iako je sustav u nekim aspektima znatno bolji od našeg (učenici imaju manji broj predmeta, nastavni satovi traju dulje i prisutna je veća izbornost u kreiranju obrazovnog programa), uočila sam i neke manjkavosti – recimo, nema izvannastavnih i fakultativnih aktivnosti, sportskih natjecanja i natjecanja u znanju. U konačnici mogu zaključiti da čak i najbolji svjetski obrazovni sustavi imaju nedostataka, ali i da su svi stereotipi o Šveđanima kao hladnoj i distanciranoj naciji potpuno promašeni – svi u školi bili su iznimno srdačni i pristupačni, i prekrasno me ugostili.

Profesorica Zrinka Korbar na job-shadowingu na jugu Italije

Grad blaženog Jakova Zadranina

Školski sat traje 60 minuta i nema odmora (ni malih ni velikih), a učenici se ne mogu koristiti školskom mrežom, ona je rezervirana samo za nastavnike

U sklopu Erasmus+ projekta bila sam od 15. do 21. svibnja 2022. na *job-shadowingu* u Bitettu, mjestu u blizini Barija, glavnog grada istoimene provincije. Cijelo područje pripada talijanskoj regiji Apuliji. Zanimljivo je da je zaštitnik mjesta Blaženi Jakov Zadranin, rođen u Zadru oko 1400. godine, a prema zapisima doselio se u Bitetto oko 1436. gdje je u dubokoj starosti i preminuo, u samostanu 1485. godine. Puni naziv škole je „Liceo Scientifico E. Amaldi, Liceo delle Scienze Umane, Scienze Applicate, Linguistuco“.

Pogled na Bitetto

Liceo je talijanski naziv za gimnaziju. Gimnazijsko obrazovanje u Italiji traje pet godina, a završava polaganjem državne mature. Važno je napomenuti da državnu maturu polažu samo učenici koji završavaju gimnaziju i nakon toga imaju pravo upisa na fakultete. Prvi dan mog posjeta u školi bio je jako zanimljiv jer su osim mene u školi, u sklopu jednog drugog Erasmus projekta, bili kolege i učenici iz Španjolske, Litve, Estonije i Finske. Slijedio je obilazak škole, upoznavanje s kolegama i dogovor u kojim razredima ću prisustvovati nastavi matematike. Iznenadila sam se da školski sat traje 60 minuta i nema odmora (ni malih ni velikih) na koje sam navikla, da učenici se ne mogu koristiti školskom

mrežom, ona je rezervirana samo za nastavnike. Što se pak nastave matematike tiče, ona se uglavnom izvodi na tradicionalni način. Zanimljivo je da učenicima nije dozvoljena uporaba džepnog računala na nastavi tijekom prvih dviju godina, a nastavnici kao pomoć u nastavi koriste GeoGebru. No, nismo upoznali samo školu. Škola domaćin organizirala je iza nastave i posjete kako bismo upoznali regiju u kojoj smo boravili. Tako smo razgledali Bitetto, Bari, Polignano a Mare i Alberobello.

U svakom slučaju, ovo je bilo jako zanimljivo iskustvo koje bih preporučila svima, a s kolegama iz talijanske škole ostala sam u vezi preko društvenih mreža.

Pedagoginja Nada Žalac na tečaju *Game-based learning and gamification* na Kreti

Igrom do znanja

Implementacija igara u učionici mora biti odgovorna i uspješna

U sklopu Erasmus+ KA1 projekta *Learn for life* sudjelovala sam na strukturiranom tečaju pod nazivom *Game-based learning and gamification*. Od ukupno 20 sudionika tečaja, bila sam jedina sudionica iz Hrvatske. Tečaj je održan od 1. do 12. srpnja 2022. godine na najvećem grčkom otoku, Kreti, u gradu Chania. Tečaj je bio namijenjen svima koji su željeli naučiti kako uklopiti igre u nastavne lekcije i stvoriti zanimljivije nastavne jedinice za svoje učenike. Usredotočen na teorijski prikaz igrifikacije i na pristupe za uvođenje učenja temeljenoga na igrama unutar nastavnih predmeta, voditelj tečaja naglašavao je odgovornu i uspješnu implementaciju igara u učionici. Kulturološka razmjena i ledolomci predstavljeni prvog dana tečaja dali su dobar uvod u temu, ali

su instantno pridonijeli i boljem međusobnom upoznavanju i povezivanju sudionika. U okviru neformalnog učenja osobito zanimljivo iskustvo posjet je 3D muzeju/9D kinu *Minoan's World* vezanom uz minojsku kulturu, pogotovo uzevši u obzir činjenicu da virtualna (VR) i proširena (AR) stvarnost sve više postaju dijelom naših života. 3D muzejski izložci u prirodnoj veličini na interaktivan način otkrivaju brojne priče predivnog otoka Kreta – bogatu povijest i drevne legende, dok 9D muzejsko kino oduševljava mitološkom pričom o Minosu, ispričanom u filmu s uključenim raznim imerzivnim specijalnim efektima. Cjelokupni posjet Kreti bio je nezaboravno iskustvo, a sam tečaj pružio mi je priliku da putem istraživačkog i suradničkog učenja upoznam brojne digitalne ala-

Posjet 3D muzeju/9D kinu Minoan's World

te primjenjive u raznim nastavnim predmetima te da još više osvjestim potrebu i svrhu korištenja metoda učenja temeljenog na igrama i igrifikacije u suvremenoj praksi.

Na Zorbas plaži

Ravnateljica Darka Sudarević na tečaju u Finskoj i Estoniji

Dobro bi nam došao finski - *sisu*

U Finskoj i u Estoniji obrazovanje je izuzetno važno. Ciljevi su im isti kao naši, ali razlika je u tome što se kod njih to i vidi na svakom koraku

U Tallinu

U sklopu Erasmus projekta „Learn for Life“ u rujnu 2022. godine posjetila sam Finsku i Estoniju te sudjelovala na tečaju pod nazivom „Best Practices Benchmarking“. Osnovna ideja tečaja bila je upoznavanje finskog i estonskog školskog sustava te učenje iz njihovih iskustava. Tijekom tog uzbudljivog tjedna posjetili smo sedam različitih škola, razgovarali s ravnateljima, nastavnicima, stručnim suradnicima i učenicima.

Cijeli sam tjedan svoje dojmove zapisivala i objavljivala na padletu na mrežnoj stranici škole koji me i sada podsjeća na zanimljivosti koje sam vidjela i doživjela. Umjesto da nabrajam što smo sve vidjeli i posjetili, pokušat ću iznijeti iskustva koja su mi trajno ostala. Prvo se odnosi na samostalno putovanje u zemlje u kojima nisam nikada bila. Avionom od Zagreba do Varšave, od Varšave do Helsinkija, trajektom od Helsinkija do Tallina i onda povratka avionom u Zagreb preko Amsterdama. Srećom, u tim zemljama samo je važno imati mobitel spojen na internet i znati ponešto engleskog (moglo bi uz *google* prevoditelj proći i bez toga).

Imperativ – ići naprijed

Drugo iskustvo odnosi se na funkcioniranje svakodnevnog života: odlično organiziran i nevjerojatno točan javni prijevoz u objema zemljama, bezgotovinsko plaćanje svugdje pa i na tržnici,

čistoća i urednost, integriranje digitalne tehnologije na način koji nisam prije doživjela, primjerice recepcija u hotelu za samostalno prijavljivanje i objavljivanje u Tallinu ili knjižničarski terminal za samostalno uzimanje ili vraćanje knjiga u Helsinkiju.

Treće je upoznavanje skandinavskog pristupa životu i problemima koje se dosta razlikuje od našega. Oba naroda su u svojoj povijesti doživjela puno teških trenutaka, ali čini se da ih je to samo ojačalo. Za taj koncept u kojem se mora ići naprijed bez obzira na posljedice i mora se prihvatiti ono što život donosi, Finci imaju posebnu riječ – *sisu*. Za nas koji smo navikli na svakodnevne jadikovke dosta neobično. Rekla bih, očekuju od svojih država da im omoguće dobar život, ali i prihvaćaju svoj dio odgovornosti za funkcioniranje cijelog sustava.

To se naravno odnosi i na obrazovanje. I u Finskoj i u Estoniji obrazovanje je izuzetno važno. Ciljevi su im isti kao i naši, žele pružiti obrazovanje za 21. stoljeće. Razlika je u tome da se to i vidi na svakom koraku: u opremljenosti škola, u osiguravanju besplatnog školskog prijevoza i toplih obroka, u mogućnosti da se učenicima tijekom školovanja pruži maksimalan broj mogućnosti i puteva, u autonomiji škola i ravnatelja, u autonomiji nastavnika te u povjerenju roditelja u sustav. Samo možemo poželjeti da nešto od toga zaživi i u našem obrazovnom sustavu.

Profesorica Valentina Novak na tečaju „STEAM Education“ na Kreti

Odisejevim putevima

Posebno me se dojmio obilazak Arheološkog muzeja s imponantnim brojem eksponata.

Čarobni prizori iz aviona za vrijeme leta samo su početak nezaboravnih prizora s putovanja u glavni grad Krete. Domaćini iz Herakliona, najvećeg (i glavnog) grada na otoku Kreti, poželjeli su nam dobrodošlicu svojim tradicionalnim pozdravom „Kalos Orises“. U ovom predivnom gradu održan je strukturirani tečaj „STEAM Education“, od 19. do 25. rujna 2022., na kojem sam sudjelovala s profesorima iz Rumunjske, Njemačke, Italije, Češke i Slovenije u sklopu KA1 Erasmus + projekta Learn 4 Life.

Prekrasni prizori vidljivi su već pri obilasku povijesnog središta Herakliona na kojem se nalazi Fontana Morosini, imponantna venecijanska fontana iz 17. stoljeća s četiri lava. Ulazom u staru gradsku luku dominira venecijanska tvrđava Koules koja pruža divan pogled na čitav grad, a prizori pješčanih plaža imaju svoje posebne čari.

Freska iz palače Knosos - Igra s bikom

Heraklion (Fontana Morosini)

U neposrednoj blizini grada nalaze se ostaci palače Knosos, najvećeg arheološkog nalazišta iz brončanog doba na Kreti, opjevanog u Homerovu epu Odiseja. Posjet nalazištu neizostavni je dio boravka na Kreti, a uz stručno vodstvo razgled je puno bolji. Posebno me se dojmio obilazak Arheološkog muzeja, jedne od najpoznatijih kulturnih znamenitosti u Europi, a ujedno i jednog od najvećih muzeja u Grčkoj. Muzej ima dvadeset soba na dvjema etažama i imponantan broj eksponata, a jedan od najupečatljivijih ostataka minojske kulture smatra se freska iz palače Knosos „Igra s bikom“. Pre-skakivanje bika bio je sportski događaj, ali i ritualni obred odrastanja. Od mnogobrojnih zanimljivih aktivnosti tečaja, izdvojila bih radionice o važnosti kritičkog mišljenja i razvijanju kreativnosti u STEAM području, posjet znanstvenom laboratoriju, posjet srednjoj školi, istraživanje softverske platforme Arduino, ali i razmjenu iskustva s ostalim sudionicima tečaja. Tako je Kreta, najveći i najnaseljeniji grčki otok, bila odlična prilika za stjecanje novih znanja i iskustva.

Učenje kroz igru

Profesorica Ivana Delač u danskoj školi u kojoj je svaki dan igra

Igra uloga uživo

Iako je način rada drukčiji, na „klasičnim“ nacionalnim ispitima učenici ostvaruju jako dobre rezultate

U sklopu Erasmus akreditacije sudjelovala sam u aktivnosti promatranja nastave u školi Østerskov Efterskole u danskom gradu Hobru, od 24. do 28. listopada 2022. Posebnost ove škole jest što se u odgojno-obrazovnom radu koristi LARP-om (igrom uloga uživo; live action roleplaying), ali i drugim oblicima igara (poput igara na ploči, igara kartama i sl.) – jedina je takva škola u Europi, a navodno i u svijetu, a iako je način rada drukčiji, na „klasičnim“ nacionalnim ispitima učenici ostvaruju jako dobre rezultate. Østerskov Efterskole je privatna škola i internat za oko 90 učenika, što znači da učenici u školi borave cijelo vrijeme (dakle, žive tamo), pa polovicu školske zgrade čine učeničke spavaonice. Nastava je koncipirana u projektne tjedne tijekom kojih učenici imaju samo nastavu onih predmeta koje predaju nastavnici zaduženi za taj tjedan, a svaki tjedan ima temu.

Tema mog tjedna bila je apokalipsa (i to kroz prizmu invazije izvanzemaljaca) i nastava svih predmeta, iako sama po sebi „klasična“, bila je maksimalno povezana s tom temom. Svaki nastavni sat trajao je 90 minuta, od čega je zadnjih 20 minuta bilo namijenjeno igri – Vijeće (igra uloga), Taktička igra (igra kartama) i Znanost (kombinacija kreativnog stvaralaštva i igre uloga). Učenicima su usto na raspolaganju i brojne izvannastavne aktivnosti (npr. e-sport, LARP, igre na ploči, organizacija događanja, kuhanje, vještine preživljavanja i sl.), a škola je opremljena i golemim skladištem kostima i scenografskih elemenata. Svi učenici s kojima sam razgovarala bili su jako zadovoljni školom, a koliko sam vidjela, zbog manjeg broja učenika i pristup je maksimalno individualiziran, što posebno odgovara učenicima s teškoćama i darovitim učenicima.

Profesorica Marijana Ivica na *job-shadowingu* u Turskoj

U zemlji ljubaznih ljudi i ukusne hrane

Odlično digitalno opremljena škola u kojoj se učenici ne koriste mobitelima čak ni na odmoru

U sklopu Erasmus+ KA101 projekta L4L otišla sam na *job-shadowing* u Tursku, od 7. do 11. studenoga 2022. Moja škola domaćin bila je srednja škola Fatma Emin Kutvar Anadolu Lisesi u gradu Balikesir na SZ Turske. Domaćin susreta bio je profesor engleskog Yusuf Bozkurt, a osim mene ugostili su i šest profesorica iz Litve. Tijekom tog tjedna prijepodneva smo provodili u školi prateći nastavu iz raznih predmeta. Škola je bolje digitalno opremljena od naše jer se u svakoj učionici nalazi pametna interaktivna ploča. Iako se nastavnici često koriste digitalnim materijalima tijekom poučavanja, na satovima se učenici ne koriste mobitelima, već rade bilješke u bilježnicama, a zadatke su rješavali na bijeloj ploči.

To je mala butik škola u kojoj se svi jako dobro poznaju i vlada ugodno

radno okruženje. Na hodnicima i u učionicama učenici se pristojno ponašaju i ne rade nered. Svi učenici nose uniformu: crne traperice i *hodnicu* s natpisom škole. Mobitele ne upotrebljavaju ni tijekom odmora jer se u svakoj učionici nalazi ormarić u kojem ostave mobitele pri dolasku u školu, a uzmu ga na odlasku iz škole. Zaista je bilo neobično vidjeti da se učenici druže tijekom odmora bez mobitela u ruci.

Nastava počinje u 8.20, a završava u 15.40. Svaki dan učenici imaju osam sati, a pauza za ručak je između 13.00 i 13.55. Škola ima svoju školsku kantu za ručak, ali učenici mogu ručati i u obližnjim restoranima ili kod kuće. Za prijevoz do škole koriste se malim školskim busevima. Saznala sam da je polaganje mature dosta zahtjevno jer je velika konkurencija pa se uče-

Ekipa na okupu

Praktična nastava

nici i dodatno pripremaju izvan škole. Bilo je to vrlo zanimljivo iskustvo, a Turska je predivna zemlja, u kojoj se ima puno toga vidjeti i doživjeti, s vrlo ljubaznim ljudima i ukusnom hranom. Više dojmova s putovanja možete pročitati na padletu objavljenom na mrežnim stranicama škole.

Učenici i profesori Centro de Educación Secundaria Greguerías de Fernán-Núñez

Pogled s Alcázar de los Reyes Cristianos, Cordoba

Iskustvo prof. Mateje Miklečić Hendelja s Erasmus putovanja u Španjolsku

Šarm Andaluzije

Imala sam priliku zaviriti u palaču Ducal, zatvorenu za javnost, te u najstariji kafić na svijetu.

Krajem mjeseca studenoga duge sam rukave zamijenila kratkom robom i krenula u Andaluziju. Nije me bilo teško nagovoriti. Let za Málaga, grad na obali Sredozemnog mora u regiji Costa de sol (Obala sunca) te potom putovanje vlakom za Córdoba, grad s četirima lokacijama na UNESCO-ovu popisu. Iako nisam ranojutarnji tip, u Andaluziji se to apsolutno isplati. Šetnja osunčanim plažama duž obale ostavlja bez teksta. No, Malagueta me se ipak najviše dojmila! Málaga je rodno mjesto Pabla Picassa, stoga sam vrijeme iskoristila za posjet njegovoj rodnoj kući. Gradom dominiraju

ostaci maurske tvrđave. Jedna od teško osvojitih na Pirinejskom poluotoku prostire se cijelim gradom, a povezana je s dvorcem Alcazaba. Panoramski pogled ostavlja bez teksta! Udaljena sat vremena vožnje vlakom od Málaga, Córdoba isto ima svoj šarm. Središte grada je labirint sastavljen od uskih ulica, a njihova uređena dvorišta ostavljaju bez teksta (posebice jednog biologa). Znamenitosti predstavljaju prava remek-djela, a poseban značaj imala je šetnja kroz La Mezquita. Iako izgrađena kao džamija, kad su grad zauzeli kršćani, pretvorena je u katedralu. Zavirila sam u svaki kutak tog masiva od 250 000 m². Na kraju, interes mojeg Erasmus putovanja, manja, šarmantna škola, CDP Greguerías, smjestila se u Fernán Núñezu, na valovitim brežuljcima, okružena poljima žitarica i maslinika. Kao i u drugim dijelovima Andaluzije, svaki kamen priča svoju priču. Imala sam priliku zaviriti u palaču Ducal izdvojenu crvenom bojom, zatvorenu za javnost, te u najstariji kafić na svijetu! Posjet domaćina škole dogovoren je za travanj, a do tada zajedno s učenicima otkrivam što je to „super food“ te na koji način uz 3D printer povezati STEAM i ekologiju.

Otoci u magli

Roko preuzima nagradu

Roko Dražin – naš „Ponos domovine“

Fotografije koje zrače ponosom

Ne mora se pobijediti, bitno je osjetiti žar igre i vidjeti tuđu ideju doživljaja Lijepe Naše

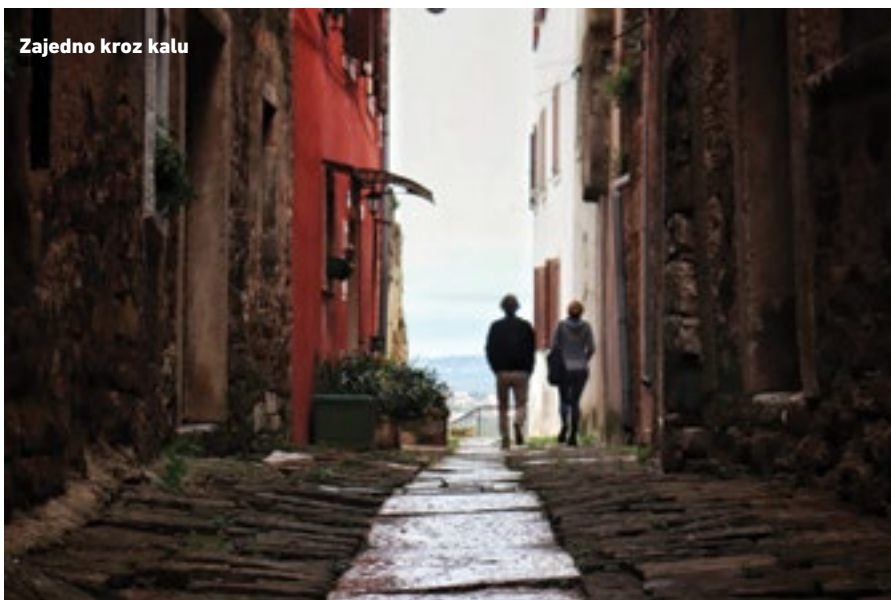
Patrik Raguž, III. f

Često se u Hrvatskoj govori o našem identitetu te što Hrvate čini baš Hrvatima. Dok neki o tome pišu eseje i osvrte, drugi odgovor nalaze bez ijedne riječi – slikom. Kao što izreka kaže, „Slika govori više od tisuću riječi“, tako fotografski natječaj „Ponos domovine“ traži one koje svojim fotografijama mogu reći više. U slučaju da još ne znate o čemu se radi,

natječaj „Ponos domovine“ anualno je fotografsko natjecanje za mlade, tj. za učenike i studente.

Cilj je natječaja fotografijom opisati našu domovinu te njome izraziti što natjecatelji smatraju važnim i karakterističnim za Hrvatsku. Natječaj se održava svake godine, a 2022. na njega se prijavio i Roko Dražin, cijenjeni fotograf Treće i učenik 3. d razreda. Roko je u

natječaju „Ponos domovine“ stekao već podosta iskustva jer se svake godine prijavljivao i ostvarivao zavidne rezultate. Ova godina tako nije bila nikakva iznimka jer su Roko i njegovi radovi zauzeli čak dva mjesta od prvih triju. Naime, svojim fotografijama zauzeo je drugo i treće mjesto na natjecanju (prvo je ostavio drugima da ne obeshrabri konkurenciju) te time postao ne samo „Ponos domovine“, već i ponos naše gimnazije. A što Roko misli o natječaju? Kaže da se svatko može i treba se prijaviti jer nema što izgubiti. „Natječaj je besplatan, a glavna nagrada je, ako se ne varam, 1000 kuna. Osobno smatram da je izvrsna prilika za sve one koje barem malo zanima fotografija te općenito ta struka. Uostalom, ne mora se pobijediti, bitno je osjetiti žar igre te vidjeti tuđu ideju doživljaja Lijepe naše te kako to prenose fotografijom“, rekao nam je Roko. Na pitanje planira li se opet prijaviti i sljedeće godine, Roko je odgovorio: „Svakako! Veselim se ponovnom natječaju te se nadam da sam svojim uspjehom potaknuo nekoga da se također okuša. Prijave su već počele te se nadam najboljem!“ Izjavu je završio osmijehom kojemu se nadamo i sljedeće godine nakon natjecanja.

Zajedno kroz kalu

Luka Kanceljak – sviranjem do zvijezda

Živi glazbu

Vizionar na violi

U ta dva sata sažeto je deset godina sviranja i zapravo poklon svim mojim najdražima da vide što sam napravio u tom periodu

Tia Nekoksa, IV. d

Luku Kanceljaka baš ne vidite često u učionici ili na hodniku Treće jer pored toga što je maturant i završava srednju školu, pohađa i Muzičku akademiju na koju je upao zahvaljujući svom izvanrednom talentu za glazbu. To i ne čudi posebno kad znamo da je rođen u glazbenoj obitelji. Luka svira violinu i violu, a u školu dolazi samo polagati ispite jer ostatak vremena provodi na Akademiji svirajući u orkestru ili solo. Imali smo ga prilike čuti i na svečanosti u Lisinskom povodom 100. rođendana škole, kada je svirao zajedno sa sestrom koja je također u njegovim godinama upisala Akademiju. Unatoč gustom rasporedu Luku smo uspjeli zaustaviti na trenutak i upitati ga kako uspijeva uskladiti školu i akademiju, zašto se uopće odlučio baviti glazbom te hoće li mu to biti i buduća profesija ili će ipak upisati i neki drugi fakultet.

Kad si i kako počeo svirati?

Počeo sam svirati prije 11 godina, znači u drugom osnovne. Inače dolazim iz glazbene obitelji, moj tata završio je dva puta srednju glazbenu. Prvo klavir, a zatim i kontrabas, ali je onda otišao drugim putem, a ne glazbenim.

Također, moj stariji brat je svirao čelo, a moja sestra violinu. Tako sam odrađao uz njihova kućna sviranja i koncerte i bilo mi je normalno da ću nešto svirati.

Je li glazbena škola bila tvoj odabir ili si je upisao na poticaj roditelja?

Kako je moja sestra svirala violinu, bio sam jednom na koncertu glazbene škole. Orkestar je svirao cijeli *soundtrack* iz *Gospodara prstenova* i tada sam se odlučio za violinu. Onda sam narednih šest godina svirao violinu u Glazbenoj školi Pavla Markovca.

Jesi li htio svirati i violu?

Tek sam kasnije došao u kontakt s violom. Obiteljska prijateljica je došla do nas doma svirati violu i razlika između violine i viole bila je nebo i zemlja. Violina mi je već polako i dosađivala, tek nakon viole shvatio sam što je pravi osjećaj sviranja i što je biti zaljubljen u sviranje.

Treme ni na vidiku

Sjećaš li se svog prvog nastupa?

U glazbenoj nastupaš od prvog razreda na produkcijama. Kao što učiš

svirati, jednako tako moraš naučiti boriti se s tremom i nastupati. Sve je to zapravo dio glazbenog obrazovanja. Danas zahvaljujući tome nemam problema s javnim govorima jer nakon sviranja javni govor ti je *izipizi*. Ali ne sjećam se točno prvog nastupa.

Jesi li imao kakve krize, na primjer da si od svega htio odustati?

Ne baš. Možda jedino krajem osnovne dok sam još svirao violinu. Tada me popustila želja za violinom. Bilo je mukotrpno, a kad sam vježbao, bilo je užasno. Dolazio je tata vježbati sa mnom i predlagao mi je par puta da odustanem ako zbilja ne želim svirati. Ali nikad mi za ozbiljno nije došlo da se ispišem.

Nakon što si to uspio sve tako uspješno prebroditi, izbor srednje glazbene došao je intuitivno?

Da, bio sam osmi razred kad sam upisao 1. srednje s violom. Sad za sobom imam 6 godina osnovne i 4 srednje i u 11. godini sam na akademiji.

Znaš li možda koliki se postotak ljudi nastavi baviti glazbom nakon osnovne škole?

Tijekom osnovne i nakon nje jako puno njih otpadne. Zadovolje se time što su naučili nešto svirati. U glazbenoj već određuješ dio sebe kao glazbenika, čak i ako ne nastaviš dalje. Srednju glazbenu iz moje generacije upisalo je dvadesetak, možda više, ali kad se raspodijeli na sve puhače i gudače, nije tako puno. Glazbenu akademiju još manje, na moj smjer, violu, upisalo ih se petero.

Maturalni koncert

Dobar glazbenik daleko se čuje Kakav je omjer prirodnog talenta i truda i rada? Tko je taj koji će prije uspjeti?

Mislim da prevladava više trud nego talent. Čak i ovi koji su upisali zbog toga što su im roditelji glazbenici, dosta se trude i ulažu u to, iako naravno imaju neki „headstart“ jer su naslijedili određeni talent.

A kakav je kod tebe slučaj?

Od svog tate naslijedio sam sluh i razumijevanje za teoriju glazbe te ljubav za glazbu općenito. *Solfeggio* mi je uvijek bio najdraži predmet. Jednostavno moraš se snalaziti u notama, a meni nekako to prirodno ide. Dobro se snalazim u notama i u zvukovima, a to se sve isto razvija tijekom godina. Još sam imao i brutalnog profesora. Zapravo njemu dugujem 80 % svojega uspjeha u glazbi. Ne mogu reći da sam se ubijao od posla. Onoliko koliko se tražilo, toliko sam odrađivao, tako da budem malo iznad prosjeka. Ali glazbi sam uvijek pristupao s puno strasti, no svejedno sam bio kampanjac.

Opiši kako izgleda priprema za jedan nastup na glazbenoj akademiji.

Prvo na početku godine dobiješ program sastavljen od ljestvice i etide. Sada na prvoj godini dobiješ dvije etide, koncert od tri stavka, sonatu od tri stavka i komad za nešto samostalno – jedan stavak nečeg virtuoznog. I onda samo vježbaš to. Tako jedan dan izgleda nekako ovako – trebam izdvojiti sat i pol do dva samo na vježbu, i to nije kao obično sviranje. To je nelijepo i

dosadno, ponavljaš sve u krug, ali moraš puno paziti kako ne bi krivo naučio. Zatim dođem na sat i profesor mi gleda program i savjetuje što da promijenim u programu. Imam sat komorne koji je isti kao sat viole, ali nas je troje. Na polugodištu imaš kolokvij gdje sviraš ljestvice i etide, a zatim u drugom semestru radiš osjećajnu glazbu. Ako imam nastup za mjesec dana, sad bih krenulo svirati s klavirom. Uz to bismo imali mini nastupe na koje možeš pozvati ljude kako bi se riješio treme prije velikog nastupa.

Kasnije na akademiji dobivaš drugi instrument?

Da, kasnije dobivaš obilgatno neki drugi instrument. Obično violinisti uzmu violu i obratno, kako se ne bi ubijali s puno od posla. U pravilu glazbenici znaju svirati više od jednog instrumenta.

Sredeni i spreman za nastup

Glazba kao stil života Imao si sigurno mnogo nastupa. Možeš li izdvojiti neke?

Prvi nastup s orkestrom! Bilo je to negdje u prvom srednje, 2019. na Danima škole. Tada sam tek počeo svirati violu. Dobio sam za sviranje prvi stavak uz pratnju klavira. Još jedan za pamćenje koncert je učenika s profesorima. Sviraju učenici, a prati ih orkestar koji čine profesori. A kako bi nastupao, prvo moraš proći audiciju i prošao sam je. Tad je bio prvi put da sam svirao s tolikim užitkom. Nakon toga mi se to dogodilo još par puta. Za sad mi je najdraži maturalni koncert. To je najljepša stvar u životu mladog muzičara. Naravno, dok ne diplomiraš. Izdvojio bih recimo koncert koji sam imao zajedno sa svojom prijateljicom koja je orguljašica. Budući da ona svira orgulje, morali smo imati maturalni u crkvi. Napravili smo letke i pozvali smo svoje najbliže. Osjećaj prije izlaska na pozornicu bio je nevjerojatan jer nema profesora koji će te izvesti na pozornicu, nego sve je na tebi. Cijelo vrijeme mi se plakalo koliko sam zapravo uživao u tome. U ta

dva sata sažeto je deset godina sviranja i zapravo poklon svim mojim najdražima da vide što sam napravio u tom periodu.

Svirao si u Lisinskom na svečanosti naše škole. Kakvo je to iskustvo bilo?

To je super nastup, vrlo mi je drag. Svirao sam zajedno sa svojom sestrom i Nikolinom, isto bivšom učenicom Treće. Uopće nisam imao tremu i baš sam uživao jer sam mogao pokazati neku drugu stranu sebe koju profesori nisu još vidjeli.

U III. gimnaziju dolaziš samo polagati ispite. Kako usklađuješ to dvoje?

Mislio sam da ću moći više dolaziti u Treću i učiti, ali ispostavilo se da Akademija stvarno oduzima dosta vremena i energije. Ali definitivno mi ove godine nisu ocjene tako bitne kao prije. No, svake sam subote napravio raspored da sjednem i vježbam predmete za maturu.

Koji je tvoj glazbeni opus?

Slušam jako puno klasike otkad sam upisao Akademiju. Oni su, većina, *ful ufurani* u glazbu, zajedno s profesorima pa ne želiš ispasti kao da nikad nisi čuo za neku skladbu. Ali regularno, slušam sve. Sad kad bi zaustavila nekog lika na ulici, bilo bi malo žanrova koji se ne bi poklapali s mojim. Kad bih morao odabrati nekog od hrvatskih glazbenika, bio bi to Gibonni. A sad od skladatelja mi je najdraži... Dvořák i Bach.

Gdje se vidiš za deset godina?

Iako bi se možda moglo činiti da sam skroz prodan za glazbu, htio bio se još nečim baviti. Htio bi svirati cijeloga života, ali ne i prehranjivati od toga obitelj za deset godina. Želio bih upisati dizajn, ako dobijem stipendiju, i u budućnosti imati firmu. Radio bih posao tako da imam dovoljno vremena da se bavim glazbom i imam neki sastav s kojim bih mogao svirati. Ali vidim se definitivno u nekom umjetničkom području.

Znači li to da nema zarade u glazbi?

Studentski dani za glazbenike su med i mljeko. Gaže donose puno više negoli nam je potrebno, kad gledamo pogodnosti studenata, uključujući život kod roditelja. Za violiste ima dosta ponuda jer ih ima jako malo. Ali kasnije u životu ne možeš živjeti samo od toga jer oduzima ti puno vremena i moraš biti fleksibilan. Ako želiš svirati, nećeš se odmah zaposliti u filharmoniji, nego prvo svirati kao profesor i onda imati regularne plaće. Ako hoćeš dobre novce i nešto posebno, moraš biti spektakularan i uložiti dodatan napor.

Potaknimo mlade da čitaju popularno znanstvenu književnost

Primjena znanosti u kritičkom čitanju

Čitati i što čitati, pitanje je sad?

Moja želja nije da čitate više romana, nego da osvijestite koliko smo ovisni o onome što čitamo

Matija Špoljarić, IV. f

Već tradicionalno svake se godine u Knjižnici S. S. Kranjčevića u listopadu obilježava Mjesec knjige. Tako je i ove godine, 24. listopada povodom Mjeseca hrvatske knjige i promocije dviju knjiga koje je napisala u suautorstvu s Vedranom Stantić, pod naslovom „Znati(želja): Zašto mladi trebaju čitati popularno-znanstvene tekstove, i to odmah?“ i „Putovanje u nepoznato: Zašto se bavim znanosti (i kako je do toga došlo?)“, održan razgovor s profesoricom Anitom Peti-Stantić na temu Znanost i čitanje. U razgovoru su sudjelovali i učenici srednjih škola, a postavljala su se pitanja o značenju znanosti i tehnologije u modernome svijetu te kako nam shvaćanje bioloških procesa do kojih dolazi prilikom čitanja može uvelike pomoći i motivirati nas da u vremenu, kada smo o čitanju ovisniji nego ikada prije, razvijamo svoj čitalački dar, pogotovo čitanje s razumijevanjem.

Popularno-znanstvena književnost kao most između znanosti i šire javnosti

Razgovor je počeo predstavljanjem dviju knjiga Znati(želja) i Putovanje u

nepoznato. U knjizi Znati(želja), koju je profesorica Peti-Stantić napisala s kćeri koja je tada bila srednjoškolka, govori o važnosti popularno-znanstvene literature i zašto bi je mladi trebali čitati. Poznato je da ljudski mozak između trinaeste i devetnaeste godine stječe sposobnost razumijevanja apstraktnih koncepata i teorija te je upravo to period kada se mozak treba početi izlagati dubinskim tekstovima kako bi se razvila stručna upotreba vokabulara, vlastita analiza teksta te kritičko mišljenje jer što prije počnemo, lakše će nam biti kasnije u životu. No, zašto su baš popularno-znanstveni tekstovi poželjni? Za razvoj kritičkog mišljenja i dubinske analize mogli bismo djeci samo dati da čitaju složenije romane ili filozofske tekstove. Prednost čitanja popularno-znanstvene literature je u tome da kod nje nije riječ samo o razvoju mišljenja, nego o primjenjivosti tema i takvog načina mišljenja u stvarnome svijetu. Današnjim svijetom dominiraju znanosti i tehnologija. Lagali bismo kada bismo se usudili reći suprotno. Činjenica je da su za velik dio populacije znanstvena istraživanja i

znanstvena tematika previše apstraktna te ih većina ljudi ne može shvatiti jer se jednostavno ne bave znanosti ili se ne bave tom granom znanosti o kojoj je riječ, a zahtjevnije su zbog uporabe stručne terminologije i količine predznanja o temi koja se istražuje koja je potrebna za razumijevanje. To je glavni problem kod približavanja znanstvenog stila široj javnosti, premda znanost pokriva iznimno važna područja svijeta u kojem živimo a koje je nemoguće ignorirati. Zato nas Peti-Stantić potiče na otkrivanje širokog svijeta popularno-znanstvene literature jer će nam ona pružiti razvoj vještina analize i rješavanja problema koje ćemo moći primijeniti u svijetu oko nas, ali i razviti istraživački duh i želju za znanjem te će baš takva literatura moći biti most između generacija iskusnih i mladih istraživača koji se ne boje istražiti više i znati više. Tko zna, možda će se nekome interes za određenu temu pretvoriti u buduću karijeru. Također, za poticanje istraživačkog duha i razumijevanja uloge znanosti u našem životu, Peti-Stantić preporučuje i drugu knjigu pod naslovom Putovanje u nepoznato, u kojoj je više od 30 hrvatskih znanstvenika i znanstvenica različitih generacija i struka pisalo o svojim karijerama kako bi potaknuli nove generacije mislilaca i istraživača. Svi se slažu u jednome – treba biti hrabar i uporan te postavljati pitanja i istraživati. A nema boljeg vremena za početak nego sada. Popularizacija znanosti uzela je maha u svijetu i u Hrvatskoj tako da danas, kako govori profesorica, postoji više ljetnih znanstvenih kampova u Hrvatskoj: u Višnjanu, u Požegi, u okolici Samobora, a također postoji i mnogo neformalnih okupljanja znanstvenika na kojima se raspravlja o znanstvenom

skepticizmu i racionalnosti, kao što su „Skeptici u pubu“. Tom istraživačkom pothvatu pomaže i digitalna revolucija, premda treba biti oprezan s pretjeranim izlaganjem digitalnom da se ne bi uništila sposobnost pažljivog čitanja.

Digitalno doba i dvopismeni mozak

Digitalna revolucija mahom je zahvatila svijet prije 30 godina i nitko nije predvidio da bi ona mogla imati negativne posljedice na ljudski mozak i čitanje. Kako bismo shvatili kakve su to negativne posljedice, Peti-Stantić je prvo objasnila zašto je čitanje jedinstvena vještina te kako se čitanjem razvija mozak. Govorila je o tome kako za razliku od učenja jezika, mozak nije pripremljen za čitanje, točnije, nema urođene mehanizme i centre koji su posvećeni upravo čitanju i zato ih svaki pojedinac mora razviti. Čitanje, naravno, pretpostavlja vid kojim unosimo tekst i centar za jezik kojim obrađujemo značenje teksta. Čitanjem se ta dva središta u mozgu povezuju, isprepleću i stvaraju složenu vezu sinaptičkih veza, čime se prespajaju putevi u mozgu i stvaraju novi, a dokazano je i to da čitanje pomaže boljem shvaćanju složenijih problema i stvaranju novih gledišta u odnosu na postojeće. Time se razlikujemo od svih vrsta na Zemlji jer ostale vrste ne razvijaju sposobnost čitanja. Na primjer, bonobo majmuni s kojima dijelimo oko 98.7% gena, nisu razvili sposobnost čitanja, stoga Peti-Stantić čitanje naziva ljudskom kulturnom invencijom. Od prvih naznaka čitanja pa do prije tridesetak godina, ljudska vrsta čitala je isključivo s papira i ostalih fizičkih materijala, a to se promijenilo kada smo ušli u doba računala, mobilnih telefona i tableta. Tada nam svaki tekst postaje dostupan i nadohvat ruke samo preko malih ekrana. Postavilo se pitanje je li čitanje s papira i s ekrana isto? Istraživanja su dokazala da nije. U 28 zemalja, govori Peti-Stantić, provedeno je istraživanje gdje je djeci dan isti tekst, jednoj skupini na papiru, a drugoj na ekranu, te je u svim zemljama utvrđeno da su mladi koji su čitali s ekrana riješili test razumijevanja pročitano 20% lošije od onih koji su čitali s papira. Očito mozak drukčije registrira čitanje s ekrana i čitanje s papira, a razlog još nije u potpunosti poznat. Zbog negativnog utjecaja na učenje i kritičko razmišljanje kakvo predstavlja digitalna revolucija, mnogi je znanstvenici smatraju najjužnijom tehnološkom revolucijom. No Peti-

Nakon razgovora

Čitanjem obogaćujemo svoj rječnik i kritičko razmišljanje

Stantić nas ohrabruje: „Čitanje danas ima smisla, bez obzira na to što živimo u strašno digitalnom svijetu“, a kako uvijek ima knjigu kojom može argumentirati svoje stajalište, posegnula je za knjigom Maryanne Wolf, „Čitatelju, vrati se kući“. U svojoj se knjizi Maryanne Wolf bavi upravo problemima čitanja u digitalnom dobu i daje nam rješenja za navedene probleme. Knjiga završava pozitivnom misli i idejom o dvopismenom čitateljskom mozgu koji uzima sve pozitivne strane digitalnog čitanja (*multitasking* i preskakanje, paralelno čitanje više tekstova) i klasičnog čitanja fizičkih knjiga (dubinsko čitanje, kritičko razmišljanje i razumijevanje), a s time se slaže i Peti-Stantić.

Ovisni o čitanju

Iako se možda čini da danas čitamo mnogo manje nego generacije prije nas, upravo je suprotno. Digitalna revolucija nije smanjila količinu našeg ukupnoga čitanja već ga je eksponencijalno povećala i učinila nas ovisnima o njemu. „Prije 30 ili 50 godina, čovjek je mogao ne čitati jako puno i relativno dobro proći u životu jer nije bilo toliko toga oko nas zbog čega smo bili ovisni o čitanju“, govori Peti-Stantić te upozorava kako danas jako ovisimo o čitanju mnogočega, od osobnog života do posla. U povijesti nije postojala generacija koja ovisi o tekstovima koliko naša. Preplavljeni smo informacijama i od nas se očekuje da jednako žongliramo sa svom količinom tekstova koje moramo pročitati te njihovim razumijevanjem, a tu dolazimo do spomenute važnosti kritičkog čitanja jer u svijetu u kojem vladaju masovni mediji jako je lako postati dezinformiran i manipuliran lažnim informacijama. Kritičko

čitanje ovdje postaje glavno sredstvo borbe protiv dezinformiranosti i daje nam mogućnost da se izborimo za sebe i razvijemo svoje mišljenje. Zbog njega shvaćamo kako svijet funkcionira i što njime upravlja te nam na kraju krajeva i pomaže pri donošenju boljih i pravilnijih životnih odluka. Razumijevanje je bit kritičkog čitanja. Ali, kako ga razviti? Primarna funkcija lektira u školi jest razvitak navike čitanja i kritičkog razmišljanja o pročitano, no danas više ne ispunjava funkciju jer učenici lektire smatraju samo obavezom, najčešće zbog mnoštva sporednih zadataka koji uz njih dolaze, čime smo lišeni slobodnog čitanja i vlastite interpretacije. Zato savjet Peti-Stantić profesorima glasi: „Pustite ih da čitaju kako nije kanonski“ te se zalaže za uvođenje slobodnih lektira gdje učenici mogu pročitati što god žele, neovisno o vrsti teksta. To smatra pravim izvorom kritičkoga razmišljanja – čitati ono što želiš. Ali ono što čitaš, mora imati određenu složenost. Peti-Stantić čitanje uspoređuje sa sportom. Ako želimo dobro igrati košarku, idemo na košarkaške treninge, a ako želimo biti nogometaši, treniramo nogomet. Tako se i naše razmišljanje mijenja ovisno o onome što čitamo, pa ako čitamo samo jednostavne tekstove, potkopavamo svoju sposobnost kritičkog razmišljanja. Zato trebamo čitati s razlogom i mišlju. I to je bit promocije popularno-znanstvenih tekstova među mladima, da se informiramo, da naučimo misliti i na kraju da donosimo bolje životne odluke. Svi veliki umovi počeli su svoj put čitanjem. Čega? Nije bitno je li to Winnetou, Harry Potter, Garfield, Alan Ford ili Zločin i kazna, sve dok nas tjera da pročitamo još jednu stranicu i sve dok smo motivirani za još.

U završnici natjecanja Lektira na mreži

Lektira može biti zanimljiva!?

Nakon direktne ulaznice za finale, naša je ekipa morala ponovno kreativnošću zadiviti žiri i publiku

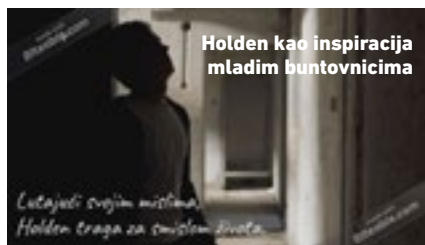
Dario Samardžija, I. b

Učenicima obično nije lako zamisliti knjižnicu kao okruženje za ugodan rad ili lektiru kao izvor zabave i smijeha. Ukidanje školske lektire najčešća je želja koja se nađe u pismima Djedu Božićnjaku, a knjižni papir đacima je vidljiv samo dok gori. Postoje srećom projekti koji rade na sprječavanju pironanskih navika među učenicima. Postoje srećom i učenici koji ne preferiraju lektire kao ogrjevno sredstvo pa su se i ove godine uključili u Lektiru na mreži. Lektira na mreži projekt je Hrvatske mreže školskih knjižničara, a namijenjen je učenicima koliko i školskim knjižničarima i profesorima hrvatskog jezika. Projekt se prvi put počeo provoditi u školskoj godini 2020./2021., a učenici naše škole u njemu sudjeluju od samog početka. Poticanje na suradnju školskih knjižničara i nastavnika hrvatskoga jezika u obradi lektire te poticanje učenika na kritičko kao i kreativno razmišljanje glavni su ciljevi Lektire na mreži.

Podsjetnik na „ulovljenog Lovca“

Specifičnost ovoga projekta, ali i natjecanja, jest da ono traje cijelu jednu školsku godinu, a sastoji se od četiriju zadataka ili četiriju faza. Svaki se zadatak radi u drugom digitalnom alatu što je još jedna od karakteristika. Koristiti se digitalnim alatima u svrhu izrade kreativnih uradaka na temu određene knjige (koja je naravno uvijek lektirno djelo) svakako je zanimljiv način pristupa školskim lektirama. Krea-

tivni uradci koji se izrađuju moraju biti povezani s tematikom pročitane lektire, a učenici obično mogu izabrati između dviju ili triju pročitanih obveznih lektira. U izradi kreativnog uratka ne mora nužno sudjelovati pojedinac već to može biti i skupina đaka. Tako se, kako bi predstavili našu školu, oformila ekipa u kojoj su bili drugaš Lovro Markotić i drugašice Marta Jelinek, Ana Sumina i Kiara Rušec. Ove se godine uradak učenika naše škole u prvoj fazi natjecanja našao među trideset i dva najbolja uratka. Za svoj prvi izazov izabrali su knjigu „Lovac u žitu“ Jeromea Davida Salingera. Preko pet slajdova prikazali su ukratko najvažnije i njima najupečatljivije motive koje svi povezuje s ovim najpoznatijim primjerkom proze u trapericama. „Za izradu rekla-

me odabrali smo pet fotografija koje najbolje ilustriraju knjigu (žitno polje, sjena palmina lišća, dječak u zimskoj idili, prirodoslovni muzej i vrtuljak u lunaparku). Tko je pročitao knjigu, sve mu je odmah jasno“, rekla nam je Marta Jelinek. Uradak je bio pohvaljen i od mentora i od publike. U najvećem zanosu i usponu, naša je ekipa odlučila preskočiti drugu fazu, ali su se na velika vrata vratili u trećoj fazi.

Još dvije potjere za Lovcem u žitu

U trećoj je fazi natjecanja trebalo izraditi reklamu, najavu, sažetak ili slično u osam dijelova. Naši su učenici uz pomoć digitalnog alata Biteable, ponovno se koristeći motivima, likovima i radnjom iz djela „Lovac u žitu“ izradili vrlo lijepu reklamu. „Cijelim ovim putem u Lektiri na mreži držali smo se ove lektire jer nam je ona bila najbliža od ponuđenih zato što smo ju svi u timu pročitali i mogli smo se poistovjetiti s glavnim likom Holdenom“, priznaje Marta koja nadodaje kako su im ideje za slike samo odjednom sinule. Živopisnim videima, emotivnom glazbom i citatima prenijeli su srž ove lektire. Tako su, u fazi natjecanja među trideset i pet najboljih uradaka, izabrali daljnji ostanak u finalu. U finalnoj, četvrtoj fazi natjecanja bilo je potrebno izraditi mem, također na temu odabrane lektire. Mem je, da vas podsjetimo, najčešće humoristična slika ili citat čija je namjena nasmijati širu publiku. Dakle, jedan od kriterija bio je da slika i citat koji se upare moraju biti smiješni. Mem naših drugaša bio je dovoljno smiješan da osvoji drugo mjesto, što je veliki uspjeh za našu školu (naravno, ukusi su različiti pa prosudite sami, tje- ra li vas njihova sličica na smijeh ili ne tje- ra). „Stvarno nismo očekivali drugo mjesto. Iznimno smo ponosni i želimo se zahvaliti mentoricama, knjižničarki Nataliji Živković i profesorici hrvatskog Valeriji Bilić na podršci“, rekla nam je sretna Marta. Osim drugog mjesta, dodatne petice iz hrvatskog (koja svima uvijek treba, ne lažimo se), ekipa je nagrađena i na Danu škole poklon-paketima. A mi ostali trebamo biti ponosni na naše učenike koji unatoč velikom broju knjigomrzaca i dalje uživaju u svakoj pročitanoj knjizi, a uz veći će broj ovakvih ili sličnih projekata Djed Božićnjak odmoriti oči od nemogućih želja. Lektira nije nužno dosadna već uz malu dozu kreativnosti može donijeti velik broj benefita. Tako da vas potičemo da se i dogodine prijavite na Lektiru na mreži i prihvatite izazov.

Matematičke videominijature na Rabu

Kreativna matematika

Igrali smo košarku, crtali krivulje i zbrajali popuste u šoping-centru

Antonija Alilović, III. F

Matematičke videominijature naziv je matematičkog eTwinning projekta kojemu je cilj „tešku i nerazumljivu matematiku“ približiti učenicima pomoću različitih videouradaka. Sigurno se pitate zašto bi se netko na to prijavio. Jedna od sudionica, učenica Valentina Bešlić, rekla nam je kako se prijavila u ovaj projekt zato što joj se činilo jako zanimljivo. „Prijašnjih godina sudjelovala sam u projektu vezanom za Pitagorin poučak koji mi se isto sviđio pa se nisam toliko dvoumila kada sam čula da se provodi novi projekt. A kroz projekte mogu dosta naučiti i provjeriti svoje znanje“, dodala je Valentina. U projektu su sudjelovale dvije osnove i deset srednjih škola među kojima je i naša. Naši su učenici vizualno, na jednostavan i razumljiv, ali i maštovit način, objašnjavali matematičke lekcije. Prilikom izrade videa važno je bilo dobro objasniti lekciju, ali mnogo bitnije je bilo i da lekcija bude prezentirana na interesantan način. Suhoparno i monotono recitiranje formula i primjera nije dolazilo u obzir. Takvo što možemo i sami ponekad čuti na nastavi. Naši predstavnici koji su se odazvali na ovaj izazovan projektni zadatak, učenici su sada trećih razreda, Luka Cvitanović, Roko Dražin, Patrik Raguž, Ivan Kovačević, Valentina Bešlić i moja malenkost, Antonija Alilović. Potrudili smo se matematičke lekcije u videima objasniti, sebi, ali i svim učenicima koji ih budu slušali, što razumljivije. Uхватili smo se u koštac s tetivnim i tangencijalnim četverokutima, primjenom poučka o sinusima, kvadratnom funkcijom i opsegom kruga.

Matka na zabavan način

Ubacivanjem košarkaške lopte u koš, crtajući mostove i otkrivajući matematičke trikove o djeljivosti, pokušava-

li smo približiti ove teme što većem broju učenika. „U početku je bilo teško jer sam i sama trebala dublje proučiti gradivo kako bih ga bolje razumjela i mogla što jednostavnije objasniti. Bilo je puno tema koje su me zanimale pa mi ni odabir lekcije koju bih htjela prezentirati nije bio lak. Na kraju sam se odlučila za poučak o sinusu“, istaknula je Valentina. Sa svojim smo uradcima i zajedno s mentoricom, profesoricom matematike Milenom Šujansky, imali priliku sudjelovati na dvodnevnom susretu sudionika ovog projekta koji se održao na otoku Rabu. Ugostili su nas učenici srednje škole Markantuna de Dominisa. Tijekom matematičkog susreta imali smo 'pune' ruke posla. Nismo se baš odmorili. Bili smo podijeljeni u skupine u kojima su se ocjenjivali radovi i videozapisi svih sudionika, a svaki je video trebalo objektivno ocijeniti i kri-

tički komentirati. U uži izbor stručnog povjerenstva ušli su video Roka Dražina, koji je napravio video o opsegu kruga, i moj video kojim sam pokušala objasniti kvadratnu funkciju pomoću košarke i ubacivanja lopte u koš. Za najbolji video publika je izabrala video našeg učenika Roka Dražina. „Oduševljena sam projektom i izletom na Rab. Zbog ovog projekta uvidjela sam kako je matematika doista bitna i da je ima svugdje, a pri tome je jako zanimljiva. Stvarno sam zadovoljna projektom i time kako sam i ja sama postala na neki način profesorica, što je vrlo zabavna uloga“, zaključuje na kraju Valentina, a njezine izjave potpisuju i ostali sudionici projekta. Nadamo se da će projekt i u nadolazećim godinama biti aktivan i uspješan za naše učenike, a tko zna, možda se među njima kriju i budući profesori matematike!

Hrvatska ekipa sa Svjetskog prvenstva u stepu

Plesom pomičemo granice

Odstepali do pobjede

Naši su se učenici okrunili brončanom, srebrnom i trima zlatnim medaljama

Maja Kožić, IV. f

Treća se, što se tiče sporta, može pohvaliti uspješnim košarkašima, nogometašima i rukometašima. Ali i plesački talent jednako je zastupljen u Trećoj koliko i talenti za ostale sportove. Da, ples je itekako sport koji iziskuje mnogo odricanja, snage, energije, ali i strasti. A strast i energiju svakako je pokazalo troje naših učenika-plesača koji su ove godine apsolutno dominirali na više natjecanja. Plesačice stepa Patricija Kršić i Dunja Gomerčić i plesač stepa Danijel Hrvačanin u 2022. godini osvojili su brončanu medalju na Svjetskom natjecanju u stepu te srebrnu i zlatnu medalju na 8. Zagreb Christmas Ballu. Ovakav uspjeh nas ni ne bi trebao čuditi s obzirom na njihov plesački staž. „Plesom se bavim od vrtića, a stepom od prvog razreda osnovne škole. Nisam ni imala baš puno izbora jer je to bila jedina izvanškolska aktivnost koja me zanimala“, objasnila nam je Patricija. I Dunja i Danijel bave se stepom deset godina, a ovaj trojac (osim što ide u III. gimnaziju), povezuje i plesni studio „Step by step“ čiji su članovi.

Ja sam za ples!

Najprije su sudjelovali na Svjetskom prvenstvu u stepu koje je organizirano u Velikoj Gorici od 23. do 26. studenog 2022. godine. Na njemu je nastupilo pedesetak država iz cijelog svijeta, a Patricija, Dunja i Danijel su s ostatkom ekipe osvojili treće mjesto u kategoriji

Patricija i Dunja sa zlatnim kipićima

produkcija. Predstavili su se koreografijom „This is the Greatest Show“ te zaista napravili pravi spektakl. Stepom, ali i elementima modernog plesa, u samo šest minuta, pokazali su koliki su veliki *showmeni*. No, čak i profesionalci znaju imati tremu. „Uvijek imam tremu koliko god dobro bile uvježbane koreografije. Uvijek postoji strah, ali on ode čim stanem na pozornicu“, priznala je Dunja, ali gledajući njihov nastup, treme uopće nije bilo na vidjelu. Osim svjetskog prvenstva, Dunja, Danijel i Patricija tijekom godine natječu se na kupovima, državnim i europskim natjecanjima, a već su u prosincu nastupali na 8. Zagreb Christmas Ballu. Zagreb Christmas Ball međunarodni je plesni spektakl koji se

održao u Kristalnoj dvorani hotela The Westin u Zagrebu, a okupio je plesače i plesačice iz cijele regije. Osvojeno prvo mjesto u kategoriji formacije s koreografijom „Adoption“ i u kategoriji male grupe s koreografijom „Kauč“ osiguralo im je još jednu dodatnu pozivnicu na Gala večer na kojoj nastupa deset najboljih koreografija sa cijeloga natjecanja.

Spoj sporta i umjetnosti

Svojom plesnom čarolijom osvojili su 2. mjesto te bogate novčane nagrade. „Jako sam ponosna na nagrade koje smo osvojili kao tim. Pogotovo su mi drage one s Christmas Balla jer mi je ovo bila zadnja godina u kojoj sam se natjecala u mlađoj kategoriji. Ovo mi je svakako bila posebna večer“, osjećaji su koje Patricija, ali i svi ostali plesači iz tima dijele nakon svega što su postigli. No, morali smo primijetiti kako djevojke čine većinu plesačke grupe pa smo odlučili pitati Danijela kako to da se on odlučio baviti plesom. „Prvo se moj stariji brat upisao na ples, a ja sam ga odmalena gledao na nastupima i na kraju sam zavolio ples i odlučio se upisati. Da, većina muških misli da je ples sport za cure ili da nije dovoljno muževan za dečke. Također, tradicionalno, plesovi koji ne spadaju pod kategoriju društvenih plesova, plesovi su za žene i popularniji su među njima“, odgovorio nam je Danijel te dodao kako smatra da se ples nalazi na jednakoj razini kao i ostali sportovi. Tehnika stepa, ali i bilo kojeg drugog plesa teško se usavršava te osim fizičkog napora uključuje scensku izražajnost. Fokus je ono što razlikuje izvrsnog plesača od onog manje dobrog. Tako da našim djevojkama i dečkima možemo zaželjeti samo puno fokusiranosti i da se i dalje nastave baviti ovim divnim sportom.

Sadašnji o bivšim kušlanovcima

Malo o novinarskoj

U protekloj smo godini sastavili preko 30 intervjua, razgovarali s preko 50 istaknutih osoba, napisali preko 70 članaka...

Maja Kožić, IV. f

Do sada je novinarska skupina bila ta koja je pisala o drugima. Njezini su novinari svaka dva tjedna sastavljali zidne novine, cijelu godinu radili na školskom listu. Mi mladi, pratili sve sportske događaje i natjecanja. Ostajali su u sjeni onih o kojima su pisali što je profesionalan odnos koji mora imati svaki ozbiljan novinar. Međutim, došlo je vrijeme da novinarska malo piše o novinarskoj, njezinim uspjesima i radu u protekloj godini. A rada i truda bilo je puuunno. Uz uobičajene poslove, vezane za sastavljanje lista i praćenje događaja u školi i izvan nje, prošle je godine u sklopu proslave 100. rođendana Treće gimnazije, novinarska zajedno sa svojom voditeljicom i mentoricom Majom Ilić Makar pokrenula, mogli bismo reći *podcast*, pod nazivom Bivši kušlanovci.

Praksa na najbolji mogući način

Kao što samo ime govori, ovaj je segment okupio sve (ne)poznate bivše učenike i učenice III. gimnazije s kojima su naši novinari razgovarali, najviše o njihovu školovanju u III. gi-

mnaziji. Cilj nam je bio skupiti što više uspomena, dojmova, anegdota i sjećanja ljudi koji su nekada hodali istim hodnicima, sjedili u istim klupama i stvarali uspomene u istoj školi koju i mi pohađamo. Interesantno je bilo istraživati tko je sve od poznatih lica išao u Treću. Bilo je tu svakakvih zanimanja – od pjevača, sportaša, novinara, voditelja, arheologa, književnika, glumaca, redatelja... Ukratko, najšarolikiji spektar najrazličitijih karaktera ponovno se, neki po prvi put nakon mature, vratio u svoju Treću. Svatko od njih ispričao je kako pamti Treću, kakvi su bili učenici, što su radili na odmorima i kako se zaljublivali, odlučljivali i ponovno zaljublivali. Doći do njih i nije bio ogroman problem jer nekako svatko nekoga poznaje ili ima vezu s pomoću koje se može doći do nečijeg broja ili *mail* adrese. Stresnije je bilo ući u razgovor s tim ljudima a da se ne izblamirate. Na temelju osobnog iskustva mogu reći da me uvijek hvatala trema kada sam trebala započeti razgovor. Ne razgovarate ipak svaki

dan s Milanom Rakovcem, Hrvojem Hitrecom, Marijom Možnikom, Andreom Andrassy ili Stjepanom Perićem. Ali, kada je razgovor počeo i kada ste čuli kako ti, sada već odrasli i uspješni ljudi sa zadovoljstvom, srećom i lakoćom pričaju o svojoj srednjoj školi i kako ih je ona oblikovala u ono što danas jesu, tada sva trema nestane. Njihove vas izjave potaknu da pogledate srednju školu ne kao neko mučilište, već kao razdoblje života u kojem postajete ono što jeste. Većina intervjua snimala se ili izravno prenosila na YouTube kanalu III. gimnazije gdje ih možete i pogledati, ako već niste i ako vam videoformat više leži od onog tiskovnog (preporučam intervju s Martinom Čvek, Sanjom Srdić i Tinom Sedlarom). Mogu reći kako je ovo bila i odlična praksa za sve koji se kasnije misle baviti novinarstvom, a vidjeti sve intervjue gotove i spremne za objavljivanje u monografiji koja će uskoro izići, podsjeća me zašto sam prije tri godine odabrala novinarstvo kao svoj fakultativni predmet.

Policijke na jedan dan

Obilježavanje 3. Nacionalnog dana sigurnosti cestovnog prometa

Tinejdžeri, oprez – stižu nova prometna pravila

Cilj je do 2030. godine prepoloviti broj poginulih u prometu

Karlo Časni, II. f

U petak, 21. listopada 2022., na Trgu bana Josipa Jelačića obilježio se 3. Nacionalni dan sigurnosti cestovnog prometa pod kampanjom „U modi su nova pravila“. Kampanju je podržao potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova dr. sc. Davor Božinović, a na sudjelovanje u ovom događaju pozvana je i III. gimnazija. Dvadeset i pet naših učenika drugih razreda uz pratnju pedagoginje Nade Žalac obišlo je poligon s električnim romobilima, riješilo edukativni kviz i fotografiralo se kako bi podržalo kampanju koja u prvi plan stavlja mlade i njihovu ulogu u cestovnom prometu.

Električni romobili postaju ravnopravni članovi prometa

Naime, Ministarstvo unutarnjih poslova organiziralo je ovu manifestaciju kako bi se informirali mladi, ali i ostali građani o uvođenju novih pravila koja se odnose na kategoriju takozvanih osobnih vozila. Ovoj bi kategoriji pripadali električni romobili, električni monocikli, segwayi i slična vozila.

Svi smo svjesni kako je takvih vozila u posljednje vrijeme sve više te da ih uglavnom upotrebljavaju mladi koji možda još nemaju ni vozačku dozvolu. Zbog toga se stvorila potreba mijenjanja zakona i reguliranja pravila za vozače, a sve se moglo saznati na licu mjesta u kvizu znanja i vožnji električnim romobilom na poligonu. Tako smo, rješavajući kviz znanja, saznali da se od sada na takvim vozilima smije voziti samo i isključivo jedna osoba koja mora biti starija od 14 godina i mora imati zaštitnu kacigu. Ne smije imati slušalice na oba uha, već samo u jednom, a maksimalna dopuštena brzina kretanja jest 25 km/h. Zato oprez svima koji ste do sada redovito vozili svoj električni romobil kao da vozite reli jer ćete uz potencijalni potres mozga dobiti i kaznu od čak 1000 kuna. Da, znamo da kazne i zabrane nikome nisu drage, no poštovanjem i pridržavanjem (sada već izmijenjenih) prometnih pravila i zakona čak i kada ih ponekad ne razumijemo, štitimo sebe i druge.

U modi su nova pravila

Predsjednik održao govor

Cilj je reducirati broj poginulih u prometu

Davor Božinović istaknuo je kako se novim prometnim vozilima najčešće koriste mladi koje, bez obzira na dob, treba educirati o pravilima, i to upravo ovakvim akcijama. „Takva vozila nisu bezopasna – nisu bezopasna ni za one koji ih voze, ali ni za ostale građane koji sudjeluju u prometu jer za njih još ne postoji prometna infrastruktura“, zaključio je Božinović. Statistika kaže kako je prošle godine u prometu stradalo 12 000 osoba, od kojih je 300 izgubilo život. Najviše su ugrožena djeca, srednjoškolci, vozači bicikla, mopeda, motocikla i pješaci. No, nije sve tako crno jer je i prošle godine, uz veći promet nego ikad prije, broj poginulih bio smanjen za oko 9%, a cilj kojem treba težiti je prepolovljenje tog broja do 2030. godine. Zato pamet u glavu kako ne biste ponovno bili poslani u Hlapićevu prometnu školicu!

Konferencija „Europska godina mladih 2022.“

Iskoristi priliku!

Obećani kratki panel s političarima nije održan jer „nisu imali vremena“ za pitanja mladih

Tena Triska, IV. d

Za one koji možda to nisu znali ili su prečuli, Europska je unija 2022. godinu proglasila godinom mladih. Zato je i hrvatski Središnji ured za demografiju i mlade, kako bi nekako obilježio ovu manifestaciju i kod nas, 10. listopada 2022. godine, organizirao konferenciju posvećenu mladima. Konferencija „Europska godina mladih 2022. – Iskoristi priliku!“ održana je u Muzeju suvremenih umjetnosti, a Treća je gimnazija kao svoje izaslanike poslala trinaest maturanata u pratnji pedagoginje Nade Žalac. Sama je konferencija prvotno pokrenuta na inicijativu Europske komisije kako bi se mladima zahvalilo na osmišljanju kreativnih načina za prevladavanje novonastalih izazova pokrenutih pandemijom i problemima povezanih s koronom.

Puno novih znanja, malo političkih tema

Konferencija je bila podijeljena u četiri dijela, a sam je program bio bogat i bavio se temama mobilnosti i drugim načinima na koje Europska unija može pomoći mladim poduzetnicima. Konferencija se također pozabavila temama praktične koristi za mlade, kao što su poduzetništvo, znanja i vještine potrebne mladima za budućnost te temom kojom se proteklih nekoliko godina javnost sve više bavi – očuvanjem mentalnog zdravlja. U stankama predavanja i panela učenici i stručne pratnje, mogli su razgledavati štandove, uživati u glazbi koja je svirala uživo ili uživati u ukusnim jelima. U razgovoru s dvjema učenicama, Anom Babić i Karolinom Dropuljom, doznali smo da je Konferencija bila zanimljiva i da su dosta toga saznale o temama za koje se prije nisu ni interesirale. Moj treći sugovornik, Filip Vračević, nije bio od neke pomoći, ali zaslužan je za rečenicu koja je ostala ugravirana u mojem mozgu: „Iskreno, ne sjećam se

Mlade snage Treće u koje vjerujemo

puno, ali znam da je bilo dobre hrane!” Uvodni je govor na Konferenciji održao ministar obrazovanja Radovan Fuchs, a nakon njega slijedili su i neki drugi hrvatski ministri čijih se imena djevojke nisu mogle sjetiti (uzevši u obzir kratki radni vijek naših ministara možda više ni nisu na toj funkciji). Nakon uvodnih riječi političara, trebao je slijediti kratki panel na kojem bi mladi mogli postavljati pitanja, ali, kako to biva, gospoda političari nisu imali vremena jer spašavaju državu od vanjskih i unutarnjih neprijatelja hrvatskog naroda, pa su se pokupili i otišli svojim putem.

Mladi uče od mladih

Nakon razočaravajućih govora političara slijedio je dio koji nikome nije smetao – doručak. Filipovo gospodsko nepce odobrilo je kroasane i krafne

koje su nudili. Punih želudaca učenici su se uputili na predavanje koje se bavilo temom Erasmus + projekta. Naši maturanti slušali su o prednostima projekta. Bilo je nekoliko govornika, a predstavnici projekta predstavljali su Erasmus+ praksu na temelju vlastitog iskustva. Napomenuli su kako se za Erasmus ne mora odlaziti iz Hrvatske, već da se u projektu može sudjelovati i u različitim hrvatskim gradovima. Osim Erasmus programa na konferenciji su se predstavila tri mlada hrvatska poduzetnika. Laura Pavlović prva je izlagala svoj brend za održavanje vozila DLab. Njezin brand je specijaliziran za autokozmetiku koju vlasnici automobila koriste na dnevnoj bazi, a u prošlosti je surađivala s tvrtkama Philips i Bosch. Osim što ima svoj brand, Laura je poznata i na TikToku, na kojem ima pozamašan

Posjetili smo prvi „pravi“ Interliber nakon pandemije

Od Harryja do Penelopeje, od Kinga do Christie

Knjige nisu hrana, ali mogu biti poslastica

Maja Kožić, IV. f

Svi mi samoprozvani ili pak općepoznati knjigoholičari, ali i ostali koji drže do sebe i u toku su sa svim događanjima, prisustvovali su i ovogodišnjem 44. Međunarodnom sajmu knjiga. Interliber svoja je vrata na Zagrebačkom velesajmu otvorio 8. studenog, pozvavši tako sve ljubitelje knjiga da obogate svoju kućnu biblioteku ponekom novom knjižicom. Već od 10 sati ujutro prvoga dana rijeke ljudi ulazile su u paviljone 5, 6, 7 i 7a kako im slučajno netko ne bi zgrabio najnovije ilustrirano izdanje Harryja Pottera ili cijeli serijal Jules Verneovih klasika s tvrdim koricama kojih ima još samo u antikvarijatu. Zbog toga ja više volim na Interliber ići drugoga dana sajma, kada je već početni nallet emocija splasnulo i kada se u miru mogu razgledati željeni primjerci, ali dobro, ima nas svakakvih.

Bez prepunih Konzumovih kolica ne izlazi se

Uvijek mi je bilo zanimljivo pratiti s čime sve to ljudi dolaze na Interliber. Pri tom ne mislim na odjeću ili obuću, već na to nose li sa sobom vrećice, ruksake, torbe ili možda kofere na kotačiće. Da, kofere koji na kraju dana budu dupkom puni knjiga ulovljenih po ekstremno sniženoj cijeni koju zasigurno nigdje drugdje nećete naći. Takvi me prizori često podsjetu na američke „Black Fridaye“ gdje lju-

di u kolica, slična onima iz Konzuma, trpaju proizvode samo zato što su na popustu. Svaka čast onima koji ih uspiju napuniti, no mene moj budžet nekako uvijek ograniči na pet do šest knjiga tako da mi običan školski ruksak uglavnom bude dovoljan. Možda si, kada osvojim Euro jackpot, uspijem priuštiti da s Konzumovim kolicima ušecem na Interliber i pokupujem pola paviljona. Možda...

Shelleyn „Frankenstein“ za samo 20 kn!

No, vratimo se knjigama. Ovogodišnji je ponovno „normalno“ organizirani Interliber (bez maski i ograničenja) ugostio oko 300 izdavača, što domaćih, što stranih, koji su svoje knjige nudili na sniženjima od 20 do čak 90 %. Tako ste, recimo, ako ste imali sreće, mogli ugrabiti tvrdo ukoričenog Shelleya „Frankenstein“ za samo 20 kuna ili potpisanu Pavičićevu „Crvenu vodu“ za 90 kuna. Bilo je tu i raznih ljubica, trilera, fantastičkih romana, stripova, mangi, kao i kuharica, enciklopedija i slikovnica za najmlađe. Posebna atrakcija bio je najnoviji prijevod priče o najpoznatijem čarobnjaku na svijetu u izdanju Mozaik knjige. Iako je u tvrdim koricama, ilustracija Harryja Pottera ovog izdanja je, barem meni, izgledala malo preumjetno, zbog čega sam ostala privržena dobrom starom izdanju Algoritma koji

ionako već posjedujem. Ono što se svakako isplatilo kupiti ili bar samo baciti oko, bili su Lumenovi kompleti Kingovih, Tolkienovih i Martinovih serijala jer su bili puno povoljniji zajedno, a još biste dobili i poklon vrećicu!

Nikada dosta knjiga, nikada dosta novog znanja

Kako svemu dobromu mora doći kraj, tako i danu provedenom na Interliberu. Tada dolazi onaj trenutak kada veselo dolazite doma s ruksakom punim knjiga dok vaša majka prevrće očima i proganja vas pitanjima: „Zar nemaš već dovoljno knjiga? Gdje ćeš ove sada staviti, više ni nemaš mjesta na polici?“ Vas to kao da i ne dira, iako ste svjesni da ste nekako (ne znate naravno kako) od jedne kupljene knjige, izašli dodatno s njih šest. Ipak ste knjigoholičari, zar ne? U neku ruku dobro i da jeste jer gledajući kako današnji svijet napreduje odnosno nazaduje, pitanje je hoćemo li za 20 godina imati potrebu odlaziti na ovakve događaje. Ipak, ni najmodernije tehnologije neće moći zamijeniti onaj osjećaj kada kupite novu knjigu, prođete prstima po njezinim koricama, oslušujete zvukove njezinih stranica i udubite se u poglavlja vama najdražeg štiva. Knjige stvarno mogu biti poslastica za svakoga, jedino je pitanje koliki je vaš apetit. Sudeći po mome, uskoro ću morati kupiti novu policu za knjige.

Mjesec knjige zatvaramo predstavljanjem novog romana Snježane Babić Višnjić

Zadnja klupa

Razgovorom do novih spoznaja

Posvećujem pažnju onima koji su nepravedno bili prozvani lijenima, problematičnima i neaktivnima

Nera Kozumplik, II. f

Kako bi se na lijep način zatvorio spektar događanja u Mjesecu knjige, novinarska se skupina uputila u knjižnicu Medveščak kako bi prisustvovala predavljanju jednog posebnog romana objavljenog ove godine. Hrvatska književnica Snježana Babić Višnjić predstavljala je svoj novi roman za mlade „No name: klinci s Ranžirnog“, ali je pričala i o svojim drugim djelima i romanima. Uz to što je spisateljica, Snježana Babić Višnjić profesorica je južnoslavenske filologije i hrvatskog jezika te književnosti tako da joj rad s mladima nije nepoznat. Stoga ni ne čudi što je napisala puno priča za djecu, niz teorijskih djela, pjesama, književnih kritika, drama i kratkih priča. Ipak, iz cijelog svog opusa, romane za djecu i mlade izdvaja kao one na koje

je najviše ponosna jer je njima uspjela aktualizirati probleme s kojima se mi mladi susrećemo svakodnevno.

Poznajete li vi nekoga iz zadnje klupe?

Roman „No name: klinci s Ranžirnog“ jedan je od onih koji aktualizira upravo takve probleme. Prvenstveno je namijenjen srednjoškolicima, ali ga svatko može (i treba) bez suzdržavanja pročitati. „Moja prva namjera nije bila da popunjavam čitateljski prostor, nego sam se zaista željela obratiti publici za koju sam osjetila da joj je potrebno malo pažnje“, objašnjava književnica Babić Višnjić. Spomenula je također kako osobe u tinejdžerskoj dobi sve više zapuštaju čitanje, no i da joj to nije bio glavni motiv za pisanje. Inspi-

riao ju je njezin sin koji joj je poslužio i za kreiranje jednog od likova u djelu. Zbog njega je i počela više razmišljati o osobama u takozvanim „zadnjim klupama“. „Onda sam počela razmišljati o zadnjim klupama, ne po prvi put, ali su me sada zaista počele zaokupljati. Ne toliko zadnje klupe fizički, koliko u nekom duhovnom smislu. Pažnju mi je privukla ta potreba da se povučete i sakrijete pred mnoštvom iako silno želite biti dijelom društva i ekipe koja vas okružuje“, priznaje nam Babić Višnjić. Nastojala je posvetiti pažnju onima koji su nepravedno bili prozvani lijenima, problematičnima i neaktivnima, onima koji su bili prisiljeni živjeti na marginama, koji se ne mogu postovjetiti sa svojim vršnjacima i onima kojima je teško naći pravoga sebe.

Ali hrvatski pjesnik ima pravo reći što mu ide na jetra...

Drugom stranom sa Sanjom Baković na susretu u Knjižnici S. S. Kranjčevića

Odvalimo se poezijom

Stvarnost je ljepša uz stvarnosnu poeziju

Sofija Penezić, I. a

U ponedjeljak, 17. listopada 2022. godine, povodom Mjeseca hrvatske knjige, u Knjižnici S. S. Kranjčevića, upoznali smo se sa *stvarnosnom* poezijom. Nju nam je predstavila pjesnikinja Sanja Baković, inače novinarka rođena u Splitu, ali se bavi i pisanjem poezije. Na susretu u knjižnici Sanja Baković vodila nas je „Drugom stra-

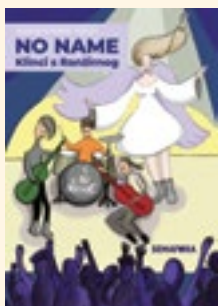
nom“, kroz antologiju suvremene hrvatske *stvarnosne* poezije koju je složio Damir Šodan.

No, što je to *stvarnosna* poezija? Kao što joj i ime kaže, ona se oslanja na našu stvarnost i sa sobom donosi dašak urbanog realizma pretočenog u stihove. To se, naravno, najbolje moglo osjetiti upravo čitajući, što su

Sve te situacije pobuđuju naš interes te nas tjeraju da se zapitamo poznamo li i mi možda nekoga „iz zadnje klupe“. Ili – jesmo li možda i sami jedni od njih iako ne sjedimo u zadnjoj klupi? Jesmo li bezimni? Kako sve ne bi ostalo samo na bezimnosti, podnaslov „klinci s Ranžirnog“ neslučajno asocira na roman „Mi djeca s kolodvoza Zoo“. „Riječ je o odrastanju na periferiji velikog grada. Odrastanje mladih koji su doista prepušteni samo sebi, ali ne u smislu da nemaju obitelj. Imaju obitelj, imaju sređene živote, ali unutra su, duhovno, prepušteni sebi. Nemaju vodstvo, nemaju nit vodilju kroz život. Pa skreću na loše, zamagljene putove“, objašnjava autorica.

Pruži ruku spasa

Znamo da pisce često osobni, privatni život potakne da oblikuju svoju priču. Gospođa Babić Višnjić ispričala nam je upravo takvu zgodu. Naime, njezin se sin u jednom trenutku našao okružen društvom djece koja su imala velikih problema. Radilo se o teškim obiteljskim situacijama, problemima s prehranom i ovisnostima. No, oni su se brinuli jedni za druge, čak i u teškim momentima, kada su svi bili na rubovima vlastitih latica, pronalazili su načine kako ne dopustiti da oni ili njihovi prijatelji propadnu. Kasnije su oformili bend, što je identično situaciji u romanu. „Oni su u jednom trenutku oformili svoj bend, jedan specifični alternativni bend. Zato je ovaj roman osmišljen tako da obuhvaća 24 sata u životu tog jednog srednjoškolskog benda koji se priprema za svoj prvi koncert. Pratimo što

Snježana Babić Višnjić, No Name: Klinci s Ranžirnog

im se sve događa taj jedan dan“, ukratko nam je autorica predstavila radnju romana. No, ona naravno nije glavna srž onoga što je autorica htjela prenijeti. Svi smo mi gledali filmove, čitali knjige i slušali priče o mladima čije su sudbine zapečaćene, o mladićima i djevojkama čiji su životi izgubljeni u beskrajnoj tuge, o izgubljenoj generaciji. Očekivano je misliti kako će ovo biti još jedna roditeljska lekcija kojom nas odrasli kore kako smo previše balavi, neozbiljni i kako konstantno dramimo i bez pokrića tražimo pažnju. Jer zašto bi itko, bio on pisac, redatelj, učitelj ili roditelj, imao razumijevanja za nas? To će nas sve ionako proći jednoga dana, zar ne? Ah, kad bi barem bilo tako jednostavno...

Bezimni, ali s puno karaktera

Upravo zbog ovakvih stereotipa Snježana Babić Višnjić piše za one koji ponekad ozbiljno ne shvaćaju probleme koje njihovi tinejdžeri proživljavaju. Adolescencija je možda najljepše, ali i najkompliciranije razdoblje života svakoga od nas. Većinu vremena provodimo u svojoj glavi, koja ponekad i nije najljepše mjesto na kojem možete biti. Propitkujemo i analiziramo skoro

sve što se događa u našem okruženju, strahujemo da nešto krivo ne napravimo, a i sami smo svjesni koliko su neke stvari i misli opasne. Pretpostavljam da ste za ovu zadnju rečenicu mislili da ću koristiti riječ nepotrebne, ali to je i jedan od razloga zašto pišem ovaj članak. Roman „No name: klinci s Ranžirnog“ dotiče razne probleme koje današnji mladi ljudi proživljavaju. Kako je autorica sve više ulazila u temu svoga romana i detaljnije opisivala događaje, osjećala sam nekakvu sigurnost i razumijevanje s njezine strane. Jedan od dijelova koji mi se najviše svidio je bio kada je spomenula da bismo više trebali osobe iz „zadnjih klupa“ poticati da se istaknu, kako se baš iza te šutljive maske koju nose krije genijalnost koja treba današnjici u kojoj živimo. Da „umjetničke duše“ više ne izoliramo iz društva samo zato što razmišljaju i gledaju svijet na drugačiji način. To bi nas trebalo motivirati da i mi izađemo iz svog okruženja komfora i isprobamo nešto novo. Razgovarati o turbulentnom životu jednog tinejdžera Sizifov je posao koji može trajati unedogled. Sažeti turbulentan život jednog tinejdžera u jednu knjigu još je teži, luđi posao, no ono što je i više nego prihvatljivo jest razumjeti koliko je život tinejdžera čudnovat, obasut tugom, strahom, ali i srećom, ljubavi i prilikama. Stoga glavnu pouku koju možemo izvući čitanjem romana Snježane Babić Višnjić jest da se ne bojimo vlastitih emocija jer one u nama mogu otvoriti čitav novi svijet pun čarolije i novih mogućnosti. Budimo svoje osobe zvijezde u tami jer svi imamo razloga zašto zasjati.

učenci koji su prisustvovali i učini-li. Knjigu s izabranim stvarnosnim pjesmama učenici su „vrtjeli“ u krug kako bi svatko dobio priliku pročitati barem jednu pjesmu. „Pomalo me začudilo kako su sve pjesme, za razliku od ostale poezije koju čitamo i obrađujemo u školi, bile lako razumljive i vrlo jasne“, komentirao je jedan od učenika na susretu, a s time su se složili svi prisutni. Osim samostalnog čitanja, zajednička analiza pjesme bolje je dočarala pjesnikove riječi te pokazala kako stvarnosni pjesnici, iako se koriste pristupačnijim izričajem, prenose poruku dublju no što prvotno mislimo. Zaključak susreta bio bi da je stvarnosna poezija „laka za čitanje“ jer ne trebate razbijati mozak anali-

zirajući komplikirane metafore i razmišljajući što je pjesnik htio reći, već tu energiju usmjerite prema doživljaju pjesme. Zato hrvatska „stvarnosna“ poezija, koja je pravi užitek za čitanje, kako kaže Sanja Baković, može postati prvi korak prema popularizaciji poezije uopće i uživanja u njoj.

Bolje razumijemo ako čitamo zajedno

Preko 40 lektira u samo sat vremena

Gregor Samsa vraćen u život

Predstava kazališta Luda kuća *Pisci trče počasni krug*

Nad lektirama se vrši proces

Što se mora, teško je, a pročitati *Zločin i kaznu* u dva tjedna, svakako je teško

Vida Ćurčić, IV. f

Krajem srednjoškolskog obrazovanja gotovo se svaki srednjoškolac nađe u istoj situaciji – ne, patnju više ne osjeća samo Werther, znoj ne oblijeva samo Raskoljnikova, a na bijeg od problema više ne pomišlja samo Andrijašević. Razlog je tome, naravno, matura za koju je, između ostalog, potrebno znanje lektirnih djela, koja si je svaki srednjoškolac obećao pročitati do mature (jer do nje, kao i uvijek, ima još puno vremena). Rijetki su obavezu čitanja rješavali na vrijeme, a ostali su zapeli s tisućama stranica na čije ih čitanje tjera srednja škola. Istina je da bi te knjige na policama Bookse sjale potpuno drugačijim sjajem, ali u obrazovnom paketu one kao da dolaze uz gratis priručnik *Kako se inatiti čitanju – vodič kroz bojkotiranje lektira*. Odbojnosti prema lektirnim djelima već je ustaljeni problem, a zagrebačko ludilište Luda kuća korak je bliže njegovu rješavanju. Riječ

je o predstavi *Pisci trče počasni krug* premijerno izvedenoj u siječnju 2022. godine. Mi smo ovaj vodič kroz srednjoškolske lektire, u kojem se obrađuje čak više od 40 lektirnih djela na zanimljiv način, pogledali u listopadu.

Priprema...

S ciljem da saznamo nešto više o cijelom projektu, obratili smo se glumcu Ivanu Đuričiću koji je, s obzirom na to da je napisao scenarij i režirao predstavu, bio do srži uključen u njezino stvaranje. O početnoj ideji te o njezinom raslojavanju rekao je sljedeće: „Predstava je zapravo nastala po narudžbi kazališta Luda kuća. U mojem prvom autorskom projektu u tom kazalištu (cabaretu *Jož Hrvati*) imali smo scenu parodije *Gospode Glembajevih*. Tamo smo je obradili u stilu emisije *Krv nije voda*. Dapače, imali smo sreću da nam je glas naratora snimio isti narator iz origi-

nalne emisije. Inspiriran tom scenom jedan od vlasnika Lude kuće, Rene Bitorajac, predložio je da napravim predstavu koja bi na duhovit način obradila knjige iz lektire, kao svojevrtni duhoviti *Vodič kroz lektiru*. Ja sam oduševljeno prihvatio tu ideju jer sam prije nekoliko godina u Hrvatskoj postavio i igrao slovenski tekst *Od tišine do glazbe* koji je duhovita povijest glazbe kao umjetnosti. Svidjela mi se ideja napraviti sličnu stvar s poviješću književnosti. No, kad sam krenuo, shvatio sam u što sam se upustio jer je trebalo ponoviti kompletnu povijest književnosti. I teoriju, ali i ponovno pročitati neke lektirne naslove, neke po prvi put, moram priznati... Ukratko rečeno, čekao me dug i velik posao.“

...pozor...

Pripreme trkača započele su više od šest mjeseci prije negoli smo imali

Ono kad znaš da ti slijedi čitanje
Kiklopa od 600 stranica

priliku bodriti ih na kazališnim daskama. Stvaranje materijala bilo je opsežan i dugotrajan posao, koji je zahtijevao ponovno čitanje lektira, analiziranje likova te njihovo moderniziranje. Kako je rad na projektu napredovao i tekao prilično dobro, njegovi su autori naišli na mali problem – kako postići da gledatelji prožive sve od antike do postmodernizma u samo 65 minuta? O tome Ivan Đuričić kaže: „Zbog opsega i složenosti cijelog tog posla mi smo s probama započeli prije nego je tekst bio do kraja gotov. I, iskreno, prva verzija teksta bila je mnogo dulja od ove koju publika danas gleda. Tijekom procesa mnogi su se dijelovi mijenjali, kratili, neki novi dopisivali... Zahvaljujem glumcima koji su imali veliko povjerenje u mene i projekt, ali i veliko strpljenje za takav proces rada. A moram zahvaliti i Reneu koji nam je u završnoj fazi sklapanja konačne verzije teksta jako puno pomogao svojim idejama i prijedlozima.“

...kreni!

Predstava je premijerno odigrana u siječnju 2022., a u njoj glume Lada Bonacci, Ivan Vukelić i Tin Rožman. Mnogi su se gledatelji nakon dugo vremena prisjetili „srednjoškolskih djela“, a neki su se (srednjoškolci) s njima susreli po prvi put. Radnja je pomalo kaotična zbog čega zahtjeva maksimalnu posvećenost i koncentraciju, a satiričnost kojom je predstava prožeta u nama izaziva osjećaje kakve nikada nismo gajili prema

lektirnom djelu. Odmah je bila prepoznata kao izuzetno kvalitetan i prije svega autentičan projekt, zbog čega je postigla popularnost i gledanost. Ivan Đuričić je finalni proizvod, ali i vlastiti dojam komentirao riječima: „Bilo je jako zabavno. Ja sam veliki ljubitelj čitanja, povijesti i 'izvrtanja' raznih tema u svrhu komedije tako da je ovaj projekt sklopio mnoge meni vrlo drage elemente. Svakako mnoge ove knjige danas, kad sam stariji, shvaćam drugačije i imam drugačije asocijacije na njih, ali to se vidi i u predstavi. Staviti Danteov *Pakao* u format kompjuterske igrice, *Zločin i kazna* u CSI Miami ili *Gospodu Glem-bajevu* doživjeti kao tadašnju verziju obitelji Kardashian, to su asocijacije koje nisam imao u srednjoj školi.“

Potvrđeno zabavniji Vodič kroz lektiru

Preostalo je glavno pitanje, koje se odnosi na ciljanu publiku – srednjoškolce. Kako su i jesu li prigrllili ideju da u 65 minuta, uz kokice i Colu, mogu pogledati maraton lektirnih djela i pritom se zabaviti? Predstavi je u prilog išlo to što je mjesto njezina stvaranja bila Luda kuća, koja je svakome tko za nju zna asocijacija na smijeh i dobru zabavu. Tako i srednjoškolcima koji su joj baš iz tog razloga dali priliku, ne znajući da će iz ludilišta, osim s bolnim trbušnjacima, izići s puno više znanja o književnosti nego prije ulaska. Maturantica je za predstavu imala samo riječi hvale: „Meni se cijeli

koncept predstave jako svidio i mislim da je to dobar način za poticanje srednjoškolaca da na drugačiji način vizualiziraju i shvate opsežna lektirna djela.“ Drugašima matura i pripreme još nisu ni u talonu pa su ovu predstavu doživjeli kao dobru zabavu: „Najzabavniji i najzanimljiviji dio predstave svakako je bio kada su predstavili romantizam i roman patnje mladog Werthera pomoću *rock* benda čiji sastav naravno čine Goethe, Poe i čini mi se Byron. Stvarno, topla preporuka svima da ju pogledaju.“ Pozitivnih komentara poput ovih bilo je mnogo, a pristizali su iz mnogih srednjih škola. Ivan Đuričić, zadovoljan reakcijama tinejdžera, govori: „Srednjoškolci, koji su dosad vidjeli predstavu, jako su dobro reagirali i mnogi su nam rekli da im je pomogla da shvate povijesni razvoj književnosti. Pogotovo sad, kad program hrvatskog jezika u srednjoj školi više ne prati razvoj književnosti kronološki, kao u vrijeme mog školovanja, kroz to se puno teže probiti. Čini mi se da će način na koji smo obradili djela današnjim srednjoškolcima biti lakše razumljiv i da će ih potaknuti da književne klasike povezuju s onim što poznaju u današnjem vremenu. U krajnjem slučaju, poanta čitanja bezvremenskih knjiga i je da iz njih izvlačimo zaključke koji nam pomažu u našem osobnom razvoju i koji nam nešto znače danas. I pomažu nam, nadam se, da budemo pametniji u svom životu u suvremeno doba.“

„Portugalci“ na koncertu portugalske fado zvijezde Carminho

U ritmu fada

Carminhine vokalne sposobnosti i emocije koje je prenijela svojim pjesmama oduševile su publiku

Nera Kozumplik, II. f

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog u nedjelju, 2. listopada 2022. godine, odzvanjala je portugalskim nacionalnim glazbenim simbolom, ritmom fada. Fado uglavnom karakteriziraju tužne melodije i tekstovi, no te noći tuge nije bilo na vidiku. Naime, povodom obilježavanja 30. godišnjice uspostave diplomatskih odnosa između Republike Hrvatske i Portugala u Lisinskom je nastupala Carminho, jedna od najinovativnijih i najtalentiranijih umjetnica svojeg naraštaja. Maria do Carmo Carvalho Rebelo de Andrade, bolje poznata kao Carmin-

ho, portugalska je pjevačica fada i popularne glazbe. Kao osoba s posebnim senzibilitetom i zrelošću, ali i kao umjetnica promišljene i snažne odlučnosti koja nikada ne zaboravlja svoje korijene, oduševila je svu publiku pa tako i naše učenike koji pohađaju fakultativnu nastavu portugalskog jezika u Trećoj. Uz njih u koncertu su uživale i njihova profesorica portugalskog Helena Glavaš, pedagoginja Nada Žalac i ravnateljica Darka Sudarević. Dojmovi su bili i više nego dobri. „Na koncertu su me se prije svega dojmile Carminhine vokalne sposob-

nosti i emocije koje nam je prenijela svojim pjesmama. Svidjelo mi se i što je prije svake pjesme ispričala pokojnu zgodnu anegdoticu te nas na kraju sve pozvala da pjevamo s njom. Time se zaista povezala s publikom i stvorila opuštenu atmosferu koja je ipak bila svečana i na trenutke dirljiva, što je postignuto kako glazbom, tako i dodatnim scenskim efektima. Sve u svemu, zaista mi je drago što sam prisustvovala koncertu“, rekla nam je sretna i zadovoljna Iva Rukavina, učenica četvrtog razreda.

Ispred ulaska u koncertnu dvoranu

Tura po zagrebačkom Adventu

Klizanje uz fritule od 40 kuna

Zadnji dan u prvom polugodištu proveli smo izvan školskih učionica

Sofija Penezić, I. a

Zadnji dan prvog polugodišta svi su razredi tradicionalno proveli izvan zidova škole i školskih učionica. Svaki razred trebao je izabrati oblik terenske nastave i svoju rutu šetnje tog 23. prosinca (kava u Klinčeku nije se računala!). Vrlo čudno, ali gotovo svi smo kolektivno odlučili posjetiti zagrebački Advent dok još imamo prilike. Većina se razreda okupila na dogovorenom mjestu oko 10 sati, osim pojedinaca ranoranilaca koji su na Adventu bili od 8 sati ujutro. Tako je započela naša božićna avantura.

Fotografije i zapisi pokazuju da smo obišli najupečatljivija mjesta na Adventu. Neki su razredi šetali llicom i

razgledavali ukrašeni, blješteći grad uz priču i smijeh. Priznaju kako nisu osjećali kao da je kraj prosinca jer nije bilo hladno, no i dalje su svi nosili kape i šalove. Kruna njihove šetnje bio je tunel u Mesničkoj ulici koji je zaista bio prekrasno uređen. Svile osvijetljene različitim bojama visjele su sa stropa kao u snovima. Svjetla su bila topla, ali su upućivala na zimu i hladnoću. S druge strane, dio trećaaša i drugaša odmah se bacilo na klizanje na Tomislavcu, dok su neklizači prošetali gradom do najbližeg štanda s fritulama i kuhanim vinom koji su koštali kao omanje pile u Lidlu. Ali, bili su ukusni. Ipak, nakon triju godi-

na, koliko nije bilo klizališta na Tomislavcu, osjećaj je bio fenomenalan jer čak i ako nisi znao klizati, uskoro si naučio uz podršku prijatelja. Ili si neslavno završio na ledenom podu. Nakon poodužee šetnje i istraživanja kipova, razgledavanja jaslca i božićnog sela na glavnom zagrebačkom trgu, ostatku kušlanovaca na klizalištu pridružili su se i najstariji učenici, maturanti. Sve ulaznice za prijedodne rasprodane su jer su kušlanovci zauzeli cijelo klizalište. Uz nekoliko slika i puno blagdanskih čestitka svi su se rastali i uputili kućama. Sretno smo se oprostili od škole, barem na dva tjedna.

Pingvini na ledu

Plivačice

Kratki pregled sportskih natjecanja

Djevojke dominiraju sportskim terenima

Lucija Dubravac, II. d

Učenici Treće gimnazije i ove su godine ostvarili izvanredne rezultate na školskim, županijskim, ali i državnim sportskim natjecanjima. Ne može se ne zamijetiti koliko su djevojke dominirale na svim sportskim terenima. Pa krenimo redom. Već na početku školske godine oduševile su nas naše šahistice osvojivši četvr-

to mjesto na Državnom natjecanju. Slijedi ženska atletska ekipa koja je na Županijskom natjecanju u atletici zauzela visoko treće mjesto, a na Županijskom natjecanju u krosu peto mjesto. Jako dobar rezultat ostvaren je i na Županijskom natjecanju u plivanju gdje su djevojke doplivala do bronce. Treća je ponovno zaplesala i

Muška atletska ekipa

osvojila prvo mjesto zahvaljujući već poznatim kušlanovkama – Eni i Leoni Bukal, Dunji Gomerčić, Patriciji Kršić, Mariji Milić i Karli Tome. Zlatnu medalju djevojke su osvojile na prvenstvu srednjih škola Grada Zagreba u sportskom plesu. To je njima i njihovoj mentorici prof. Ozani Radovinković osiguralo i plasman na državno prvenstvo 7. i 8. veljače u Poreču gdje će se natjecati u kategoriji umjetničkog plesa.

Uspjeh do uspjeha

Odlične vijesti stigle su i s nogometnog terena gdje se naša ženska ekipa plasirala na Euro iduće godine te s košarkaškog terena gdje su košarkašice, pobijedivši u polufinalnoj utakmici, osigurale odlazak na Državno prvenstvo. Iako im je ostala još jedna završna utakmica, vjerujemo da im ona neće predstavljati problem. Osim toga, i naše su odbojkašice ušle u poluzavršnicu, a nadamo se da će i dalje nastaviti nizati pobjede.

Nemojte misliti da smo potpuno zaboravili mladiće jer su i oni imali jako uspješnu sezonu. Tu se, dakako, ističu atletičari koji su pod mentorstvom prof. Zorana Galića, ostvarili ono što su prvobitno i željeli – ponovno se plasirati na državno. U konkurenciji 38 srednjih škola, naši mladići zauzeli su drugo mjesto i plasirali se na Državno natjecanje koje će se održati od 5. do 6. travnja 2023. u Puli. Uspješno su, na Županijskom natjecanju u plivanju, i naši plivači otplivali do šestog mjesta, a dečki su ostvarili i izvrstan rezultat na Državnom natjecanju u krosu gdje su osvojili prvo mjesto te postali prvaci Hrvatske u krosu. Sve u svemu, jako plodna sportska godina i za djevojke i za mladiće, a mi im možemo samo zaželjeti sreću da i u godini pred nama ostvare što bolje rezultate.

Atletičari – prvi u državi

Obrana državne titule kao ponovna kvalifikacija

Iako su zaslužili svjetsko prvenstvo, promjenom pravilnika atletičari ove godine moraju obraniti prošlogodišnji naslov državnih prvaka kako bi se kvalificirali

Matija Špoljarić, IV. f

Prošle su godine mladi atletičari Treće pod vodstvom profesora Zorana Galića, nakon osvojenog drugog mjesta na atletskom prvenstvu Grada Zagreba, na državnom natjecanju u Puli uspješno osvojili titulu državnih prvaka. Da vijesti budu još bolje, zbog svoj iznimnog uspjeha ostvarili su i kvalifikacije na svjetsku razinu natjecanja u Turskoj! Ali, odjednom, kao da je netko počeo čitati Murphyjeve zakone i htio se malo našaliti. Kako se svjetska razina natjecanja odvija svake dvije godine, promijenjena su pravila za kvalifikacije na svjetsku razinu te je naš tim primoran ove godine obraniti prošlogodišnju titulu kako bi se ponovno kvalificirao na dobro zasluženom svjetsko natjecanje. Nešto više o prošlogodišnjim natjecanjima ispričao nam je maturant Vilim Jančijev. Pobjeda srećom uz grozne uvjete, a svjetsko natjecanje još je neizvjesno

Možeš li nam za početak reći kako ste došli do prošlogodišnjih kvalifikacija za svjetsko natjecanje?

Prošle godine imali smo dva kola natjecanja u atletici, prvo među školama u Zagrebu, a drugo među školama iz cijele Hrvatske. U prvom smo kolu bili drugi te smo se tako plasirali na državno natjecanje. Na državnom smo nekakvom srećom pobijedili i bili smo dosta udaljeni od drugog mjesta po bodovima. Prema pravilima prva dva mjesta na državnom natjecanju imaju se pravo natjecati na svjetskoj razini natjecanja koje je trebalo biti u Turskoj. To nam je obećao profesor Galić, ali još nije ostvareno. Čekamo dodatne informacije, no možda će biti na ljetu nakon mature tako da ne znam hoću li se ja uopće natjecati.

Kakvi su bili uvjeti na državnom?

Iskreno, Pula ima jednu od najgorih atletskih staza u Hrvatskoj koje znam. Biral se između Splita i Pule i nekako je odabrana Pula za natjecanje, što nam je svima bilo smiješno. Ja ne trčim pa mi nije toliko bitno, ali trkačima je to predstavljalo dosta velik problem jer je staza izlizana, a tribine gdje su sve škole bile smještene praktički su izložene direktnom suncu, te smo cijeli dan usred petog mjeseca bili na 30 stupnjeva. Svi su sportaši bili izmoreni i crveni kao škampi. Tako da se nadam da će barem iduće godine na natjecanju biti nekog hlada i da će poboljšati uvjete.

Znači za svjetsko je još neizvjesno kada je, ali trebalo bi biti u Turskoj?

Da. Mi imamo pravo za natjecanje tamo, ali ne znam hoće li se to ostvariti dok sam još u školi.

Rekao si da ste srećom pobijedili na državnom natjecanju. Konkurencija je bila velika?

Da, na zagrebačkom smo natjecanju izgubili od XIII. gimnazije, bili smo drugi. Ipak, obje su se gimnazije plasirale dalje. Na državnom smo ih nekako pobijedili, ne znam kako, iako su trebali biti bolji.

Znaš li možda koliko se država kvalificiralo za svjetsko natjecanje?

Prof. Galić nam nije dao toliko ozbiljne informacije. Alan, također član atletičarske ekipe, pričao mi je da možda ove godine moramo obraniti prošlogodišnji državni naslov kako bismo se kvalificirali. Na prvom kolu natjecanja ove godine uspjeli smo se plasirati na državno u travnju, u Puli, tako da ćemo vidjeti rezultate.

Sretna i zadovoljna muška atletska ekipa

Znači onda o ovogodišnjem naslovu ovisi kvalifikacija za svjetsko, nebitno je što ste pobijedili prošle godine?

Prošlogodišnja pobjeda bi trebala značiti da smo se plasirali, ali ne znam kako nismo. Moje tumačenje je da se natjecanje održava svake dvije godine te da se gleda pobjednik od te godine kada je natjecanje, ne prošle.

Ako budete išli na svjetsko natjecanje, imate li pozitivna očekivanja?

Ja se sigurno veselim tome i mislim da bismo mogli ostvariti dobar rezultat, ne nužno pobijediti, nego se i zabaviti i skupiti dobra iskustva.

Tko je sve u postavi?

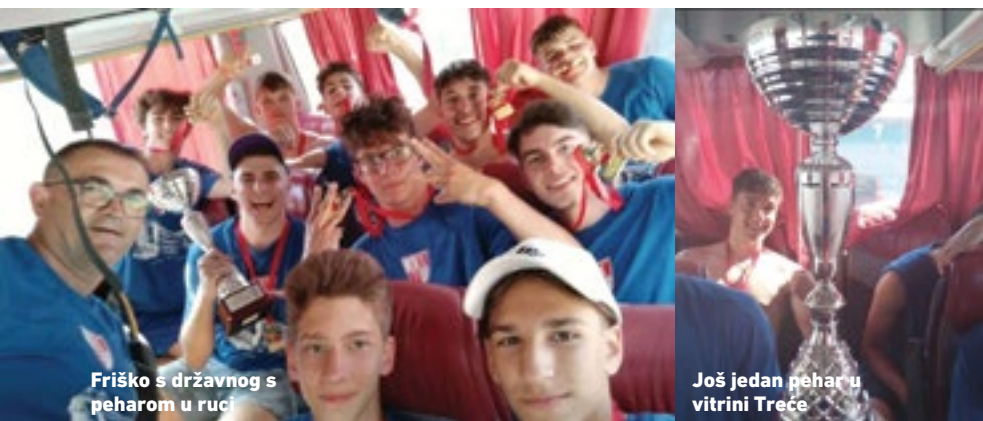
Ja sam bacam kuglu, Anton Čančarević je na 800 metara, Sven Franković trči 1500 metara, a tko je na 400 metara, ne znam. Ima dosta mladih natjecatelja iz prvih i drugih razreda koje ne poznajem. Prošle godine, kada smo osvojili državno, imali smo dosta maturanata u postavi kojih ove godine nažalost nema, a imamo dosta mladih koji još nisu na vrhuncu pa ćemo vidjeti kako će biti ove godine. Znam imena samo ovima iz naše generacije.

A kakva je atmosfera u ekipi?

Svi smo si dobri, zabavljamo se i zadržavamo, a profesor Galić dobra nam je motivacija. Zna se šaliti s nama, podržava nas i nije preozbiljan da nas ne ostavi ni pod kakvim pritiskom. Svi smo tamo zato što se želimo zabaviti.

Profesor Galić objašnjava pomutnju oko svjetskog natjecanja

Kako bismo shvatili što se to dogodilo s kvalifikacijama za svjetsko natjecanje, otišli smo na sam izvor informacija i razgovarali s voditeljem naših atletičara, profesorom Zoranom Galićem.

Friško s državnog s peharom u ruci

Još jedan pehar u vitrini Treće

Možete li nam objasniti zašto se atletičari moraju ponovno kvalificirati na svjetsko natjecanje?

Svjetska natjecanja organizira organizacija ISF, a to je svjetska organizacija srednjih škola za sport. Oni organiziraju svjetsko prvenstvo svih škola u svim sportovima i ono se održava svake dvije godine za pojedine sportove, kao što su atletika, nogomet i košarka. A svjetsko natjecanje iz atletike održava se sljedeće godine u Trabzonu u Turskoj. I po starom pravilniku Hrvatskog školskog sportskog saveza na natjecanje ide pobjednik od prošle godine. Međutim, oni su u međuvremenu promijenili pravilnik i po novom pravilniku na svjetsko natjecanje ide onaj tko bude prvak ove godine, a državno prvenstvo se odvija u četvrtom mjesecu, 5. i 6. travnja 2023. I tko tada bude prvak, ići će na svjetsko prvenstvo u atletici.

Gdje se održava državno prvenstvo?

Održava se u Poreču, odnosno u Puli, u Poreču je smještaj.

Znači sve je isto kao i prošle godine?

Tako je. Jedino je za nas olakšavajuće to što je Pula u potpunosti obnovila stazu. Prošle godine su bile rupe kao da su tenkovske granate padale na nju. I klinici su se bojali tih srednjih staza, treće i četvrte. Rupe su bile toliko velike da su se treneri bojali pustiti sprinterice na nju. Ali navodno je ove godine postavljena nova guma pa će to biti super.

Znači uvjeti su bolji.

Bit će bolji, nadamo se. Prošle godine je bilo katastrofalno, bila je velika vrućina i nisu organizirali ni šatore ni suncobrane, jedino su osigurali vodu koja se u sat vremena toliko zagrije da možeš u njoj skuhati jaje. Stvarno je bila katastrofa, ali dobro, izdržali smo sve i bili prvi. Ove godine se nadam obrani i potvrdi odlaska na svjetsko prvenstvo. A kada se to dogodi, očekujem te da dođeš kao novinar.

Evo, nagovorit ću prof. Ilić! Ako bude prije mature.

Natjecanje se održava od 19. do 25. lipnja pa si zabilježi to u kalendar.

Vidjet ćemo. A je li škola ikada bila na tom natjecanju?

Je. Škola je do sada bila na pet svjetskih prvenstava i dvije gimnazijade. Bili smo dva puta na atletici, u Kini i Francuskoj, s košarkom na Cipru, u Francuskoj i Poreču. I bili smo na tri natjecanju u košarci, na 26. svjetskom prvenstvu u Beogradu. Inače, gimnazijade su bile u Trabzonu i Marakešu. Gimnazijada je sportsko natjecanje u svim sportovima, osim onih s loptom.

Stvarno izvrsni rezultati. Ali kako smo poznati po sportskim uspjesima, ne čudi me. Kakva su očekivanja za svjetsko natjecanje, ako se kvalificiramo, s obzirom na prijašnje uspjehe?

Pa, očekivanja su ove godine velika. Kada kažem velika, mislim na „među prvih pet ekipa“ u svijetu, zato što imamo jako dobre atletičare. Sada, sistem organizacije svjetskog prvenstva je zanimljiv, možemo voditi samo šest atletičara, a svaki atletičar se natječe u dvjema disciplinama, s time da te dvije discipline ne smiju biti iste, znači nema dva trčanja ili dva bacanja ili dva skoka. Iz triju grana moraju imati dva različita sporta, što je dosta zanimljivo jer bi praktički višebojci bili super. A mi imamo jednog višebojca, ali uspjeh ćemo se i ovako skrpati. Ako se plasiramo, naravno.

Ma, hoćemo, samo pozitivno profesore!

Ma, mi smo uvijek pozitivni, ali ja se najviše bojim ozljeda, ne bojim se da će dečki to loše odraditi. Ozljede su nas skoro udaljile od svega, imali smo šest ozlijeđenih prvotimaca u atletici za županijsko, ali uspjeli smo zaraditi drugo mjesto, bez obzira na to. Jedan po jedan rekonvalescent vraća se pa se nadam da će sve biti dobro.

Sport bez lopte? Ma šalite se...

Šahistice odigrale damin gambit

Iako je četvrto mjesto u državi odličan rezultat, djevojke ne planiraju stati

Matea Repek, I. a

Šahovska ekipa

Šah je jedna od najstarijih i najraširenijih igara na ploči. Igra se na šahovnici koja se sastoji od osam redova i osam stupaca, na kojima se natječu bijeli i crni set figura. To je, ovako kada gledamo, dosta neobična „igra“ koncentracije i mozganja koja privlači sve više igrača i igračica da se u njoj okupaju ili makar samo pokušaju. Tako su se i učenice naše škole upustile u igranje šaha i oformile ekipu koja je na Državnom natjecanju u šahu osvojila visoko 4. mjesto. Ekipu su činile Lara Zalar (3. e), Dora Arnold (3. e), Luna Vukoja (2. e), Lucija Čurić (1. f) i Gabrijela Habulin (1. a).

Šahom do bolje koncentracije, opuštanja i zabave

Njima ovo nije prvi put da igraju šah, a nešto više o svojim počecima i dojmovima nakon natjecanja ispričala nam je Gabrijela Habulin. „U osnovnoj školi sam od drugog do, mislim, četvrtog razreda „trenirala“ šah jedanput

Spreme za protivnike

tjedno. No, i kao mala djevojčica znala sam s djedom igrati šah ili povremeno s prijateljima pod odmorom u školi. Profesorica me pitala znam li da i u našoj školi postoji šahovski klub pa sam odlučila vidjeti kako je i svidjelo mi se." Naravno, logičan je nastavak i sudjelovanje na natjecanju koje se odvijalo u nekoliko kola u četirima kategorijama. Svaki član, odnosno članica ekipe igrala je za zasebnom pločom protiv jednog člana suprotne ekipe. „Trenirali smo tako da bismo odigrale jednu partiju s članom ekipe i kada završimo, analizirali bismo poteze, a trenerica bi nam rekla koje smo poteze mogle bolje izvesti kako bismo sljedeći put bile bolje i na natjecanju što uspješnije. Meni je na samom natjecanju bilo odlično i jako sam zadovoljna i sretna što smo uspjeli uopće dogurati do državnog natjecanja. Malo mi je i žao što smo osvojile 4. mjesto jer nam je jako malo falilo do 3. mjesta, ali zato sada imamo godinu dana za napredak pa se nadam da dogodine možemo biti još bolje“, ispričala nam je Gabrijela.

Osim nagrada i postignuća, šah ima i mnogo drugih prednosti o čemu nam svjedoči Gabrijela: „Šah može poboljšati vašu koncentraciju, opustiti vas i istovremeno zabaviti. Na mene je djelovao dosta pozitivno jer sam se riješila dosta stresa, zabavila sam se i bilo mi je jako zanimljivo.“ Stoga, pokrenite se i okušajte u ovom „sportu bez lopte“, barem iz zabave.

Naša ekipa na Državnom prvenstvu u krosu

Trčanjem smo dotakli zvijezde

Kros trčanje jedna je od zahtjevnijih atletskih disciplina

Ante Lasan, II. f

Sudjelovanje na velikim natjecanjima, kao što je državno natjecanje u krosu, veliki je izazov, ali uz puno truda, rada i odricanja rezultat je zagarantiran. Tako su naši predstavnici na natjecanju – Sven Franjković (2. f), Anton Čančarević (4. b), Patrik Raguž (3. f) i Dominik Novosel (3. f) osvojili prvo mjesto. Natjecanje se održalo u Poreču od 25. do 26. studenog 2022. godine. Tom pobjedom osigurali su plasman na Svjetsko prvenstvo školskih društava u krosu što je povod našem razgovoru sa Svenom Franjkovićem koji je i samostalno državni prvak u krosu.

Možeš li nam predstaviti sport kojim se baviš?

Bavim se atletikom na disciplinama od 800 metara do 5 kilometara. Kros je disciplina koja se najčešće trči po neravnim terenima koji nisu pripremljeni za „normalno“ trčanje. Susrećemo se i s prelaskom na druge vrste terena, kao što su beton i pijesak. Ni blato nam nije strano, tu i tamo se znamo susreti i s balom sijena koja služi kao prepreka koju treba preskočiti kako bi bilo zanimljivije.

Zvuči zanimljivo. Iza tebe i cijele ekipe osvojeno je prvo mjesto u državi. Koliko je škola sudjelovalo na Državnom natjecanju?

Na natjecanju su sudjelovale sveukupno 24 škole. Iz svake županije je dolazila najbolja škola, a iz Grada Zagreba, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije dolazile su dvije najbolje škole. Svaka škola je morala imati minimalno tri, a maksimalno četiri predstavnika.

Kakva je bila organizacija natjecanja?

Natjecanje je trajalo od 25. do 26. studenog 2022. godine. Održalo se u Po-

Sven Franjković sa zlatnom medaljom

reču, gdje smo također bili i smješteni. Sve je teklo po planu. Smještaj nam je bio odličan, puno bolji nego prijašnjih godina. Organizacija natjecanja bila je na pravom nivou, baš onako kako i treba biti na državnom prvenstvu.

Kakav je bio osjećaj kada ste osvojili prvo mjesto?

Osjećao sam se odlično i ponosno. Dokazao sam da se sav uloženi trud isplati, što mi je izuzetno drago. Konkurencija je bila velika i jaka. Za samo dva boda pobijedili smo Tehničku školu iz Slavonskog Broda. A još važnije, ovom pobjedom osigurali smo Školsko svjetsko prvenstvo u krosu koje će se najvjerojatnije održati u Hrvatskoj, u Medulinu.

Znamo da si samostalno osvojio i zlatnu medalju na Državnom natjecanju u planinskom trčanju.

Da, malo prije Državnog natjecanja, održalo se Prvenstvo Hrvatske u planinskom trčanju u Kaštel Šućurcu. Početak utrke bio je na rivi, a trčeći makadamom, završili smo na vrhu planine Kozjak. Meni je bilo potrebno 27 minuta i 27 sekundi da bih istrčao 6200 metara i tako sam osvojio titulu prvaka Hrvatske u planinskom trčanju. Bilo je teško i iscrpljujuće, ali je zato pobjeda još značajnija.

S obzirom i na taj izvrstan rezultat, kakva je bila reakcija tvoje obitelji, prijatelja, tvojih najbližih?

Svi su bili jako ponosni i sretni, a posebno moji roditelji koji me već dugi niz godina podržavaju u sportu koji treniram. Također, naš profesor Galić koji nas je vodio cijelo vrijeme bio je izrazito sretan jer smo osvojili još jedan pehar.

Akcija u stilu Luke Modrića

Slavlje pobjedničke ekipe 3.c uz zlatni pehar

Školsko nogometno prvenstvo

Turnir kušlanovaca u „kralju sportova“

Neizvjesno finale između tadašnjeg III. c i IV. a uz strastvene navijače

Ante Lasan, II. f

Prošlogodišnji školski turnir u nogometu održan je nakon dulje stanke uzrokovane pandemijom tako da današnje generacije nisu ni poznavale tu dugogodišnju praksu Treće. Turnir u „kralju sportova“ održavao se duže od pravog svjetskog prvenstva. Čak od sredine ožujka do početka lipnja na školskom se igralištu u svakom trenutku mogla vidjeti grupica momaka kako „haklaju nogač“. Kao u profesionalnom nogometu svaki je razred morao imati 11 prijavljenih igrača, a zamjene u ekipama bilo je moguće izvesti najkasnije dva dana prije same utakmice. Svi razredi su se prijavili, no ipak bilo je mjesta samo za 16 najboljih. Kako bi se izabralo 16 najboljih za daljnji tijek natjecanja, odigravale su se utakmice u skupinama koje su bile ispunjene lijepim akcijama, davanjima i golovima. Nakon što se iskvalificiralo 16 najboljih momčadi za daljnji tijek natjecanja, nasumičnim odabirom naših hostesa odabrani

su parovi za osminu finala. Tijekom dvaju narednih tjedana morale su biti odigrane utakmice osmine finala, a možemo reći kako su sve utakmice završile bez produžetaka, osim utakmice između tadašnjeg 4. c i 4. f na kojoj je bilo raspucavanja penala. Nakon dramatičnih penala pobjedu je odnio 4. c s rezultatom 3:1. U zadnjim danima travnja odigrane su zanimljive četvrtfinalne utakmice te smo saznali najbolja četiri razreda, a to su bili tadašnji 3. a, 3. c, 4. a i 4. c razred. Sredinom svibnja odigrane su polufinalne utakmice koje su bile popraćene mnoštvom vjernih navijača, no incidenata nije bilo. Gledatelji su mogli uživati u ljepoti nogometa i krasnim akcijama. Pobjednici polufinalnih utakmica bili su 3. c i 4. a razred. Hodnicima škole zavladała je prava mala nogometna euforija. Navijači su bili podjednako „nabrijani“ na pobjedu s obje strana tako da se napetost mogla rezati nožem. Napokon, nakon tri

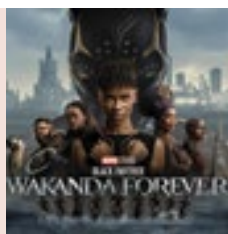
mjeseca odigravanja utakmica, napucavanja penala i neizvjesnosti, došao je i dan finala. Na sam Dan škole, 2. lipnja u 18:00 poslijepodne, održano je veliko finale. Uz velik broj navijača školskim igralištem odjekivale su navijačke pjesme i uzvici. Bila je to čvrsta i napeta utakmica. Obje su ekipe bile na visokom nivou. No, na kraju je zaslužen, 3. c razred odnio pobjedu nad maturantima, rezultatom 2:1. Nakon utakmice održana je podjela medalja gdje su se svi međusobno družili i uživali. Zaslužen osvojen, u finalnoj utakmici na krilima navijača 3. c došao je do pobjede.

Kapetan 3.C Adam Jerkić dokazao je kakav je lider na terenu, a bome i izvan njega kada je ekipu počastio s dvije gajbe, ostavimo na razmišljanje čega. „Pehar zlatne boje stajat će ponosno u vitrini 3. c!“ zaključio je učenik Lovro Rukavina, očito vatreni navijač trećaaš kojima i mi čestitamo na ovoj velikoj pobjedi.

FILM

Ovogodišnji favoriti

1.

Black Panther: Wakanda zauvijek
Sofija Penezić, I. a

Svim ljubiteljima Marvelova svijeta preporučamo da pogledaju ovogodišnji *Black Panther: Wakanda zauvijek*. Početak filma donosi posljednji ispraćaj Black Panthera, zaštitnika Wakande, dok je završnica rezervirana za... još jednu posvetu, ali i neočekivano otkriće. Ono što je redatelj filma Ryan Coogler osmislio odlično je povezivanje Chadwickove smrti u priču kako je Wakanda također izgubila kralja T'Challu zbog bolesti. Zbog toga sada malu afričku zemlju predvodi kraljica Ramonda (Angela Bassett). Za to vrijeme Wakandin teritorij pretražuju američki znanstvenici u potrazi za naj snažnijim metalom, vibranijumom. Pretraživanjem morskog tla u igru ulazi novi igrač: podvodno carstvo Talocan predvođeno njihovim bogom-kraljem Namorom, koji vodi rat protiv površinskog svijeta. Je li Wakanda uništena ili nije, saznajte gledanjem ovog filma.

2.

Dobra sestra
Lucija Dubravac, II. d

Netflixov triler *Dobra sestra* redatelja Tobiasa Lindholma film je snimljen prema istoimenom romanu inspiriranom istinitim događajem. Prikazuje medicinsku sestru Amy koja izvršava svoj posao izrazito požrtvovno i s puno ljubavi. U vrijeme njezine smjene dolazi njezin novi kolega Charlie Cullen. Njih dvoje izgradili su snažno prijateljstvo. Charlie je vrlo nježan prema Amy što je za nju potpuno nov osjećaj. Nakon nekoliko dana pacijenti počinju iznenadno umirati, a Amy pokušava otkriti ubojicu. Iako se film čini zastrašujućim, prije svega možemo vidjeti dobru medicinsku sestru koja je učinila sve da se zaštite pacijenti i prekine nepravda. Ništa neće ostati zataškano. Istine će izaći na vidjelo, a na vama je da se udubite u ovaj film i otkrijete tko je krivac.

Sedma umjetnost o umjetnosti

Edvard Munch
Vida Ćurčić, IV. f

Biografska drama iz 1974. „Edvard Munch“ nastala je prema tekstu i režiji norveškog filmaša Petera Watkinsa. Film je usredotočen na ekspresionističkog slikara Edvarda Muncha, odnosno na prikaz njegova života na neobičan i nekonvencionalan način. Događanja krajem 19. stoljeća smatraju su njegovim godinama formiranja, zbog čega Watkins stvara živopisnu sliku emocionalnih i društvenih preokreta koji su svojom frekventnošću imali značajan učinak na Munchov um, pa tako i umjetnost. Film sadrži realistički prikazane intervjue u koje su uklupljeni ulomci iz Munchova dnevnika, a slikarev život rekonstruiraju norveški neprofesionalni glumci. Izuzev interesantne priče, kinematografska kvaliteta ovog filma čini ga itekako vrijednim gledanja.

Pojavljivanje
Vida Ćurčić, IV. f

Lizzy Carr kiparica je koja izrađuje seriju keramičkih figura koje će predstaviti na galeirjskoj izložbi. Tijekom filma radi na malim glinenim kipovima utemeljujući ih na sličnim karakteristikama— sve su žene, postavljene na šipkama, s namjerno neuglađenom površinom zbog koje izbliza izgledaju kaotično, ali kada se malo odmaknete – poprilično elegantno. Lizzyn talent nije se pokazao dovoljnim za izgradnju njezine umjetničke karijere. Završava studij umjetnosti zbog čega konačno dobiva vlastitu izložbu, ali Lizzy je u interesu ući u širi umjetnički svijet. Umjetnost je jedino do čega joj je zapravo stalo. „Pojavljivanje“ je film prepun digresija, humora i nepredvidivosti života koje zadiru u njegovu suštinu – koji je smisao života ako ne uspijemo dobiti ono što smatramo njegovom svrhom? Prikazuje nam to Lizzynim boemskim životom, u kojemu se umjetnost i surova realnost konstantno presijecaju.

3.

Top Gun: Maverick
Lucija Dubravac, II. d

Nastavak popularnog filma Top Gun iz 1986. godine stigao je u kina ovoga ljeta. Protagonist Top Guna II je Maverick (glumi ga svima drag Tom Cruise), jedan od najboljih pomorskih pilota koji je pozvan da se vrati natrag u mornaricu „Top Gun“ i postane kapetan. Maverick je trebao pripremiti i podučiti pilote za opasnu misiju kakvu još nitko do tad nije vidio ni doživio. Tijekom cijelog filma, a posebno gledajući misiju pred kraj, proživljavam različite emocije, u kojima naravno prednjači ogromna količina adrenalina. Osim akcijskih scena, film prati i ljubavnu priču između Charlie i Mavericka koja se razvija od samog početka. Stoga, svim avanturistima pozor, vežite pojaseve jer ovoga puta polijećemo u nove, nepoznate visine.

Manifest
Vida Čurčić, IV. f

Australsko-njemački „Manifest“ Juliana Rosefeldta film je koji odaje počast književnoj ljepoti i bezvremenosti umjetničkih manifesta, propitkujući ulogu umjetnika u današnjem društvu. Stvarajući filmsku instalaciju, Rosefeldt se oslanjao na spise futurista, dadaista, Fluxus umjetnika, Dogme 95 i ostalih formacija koje su zaživjele za vrijeme avangarde. Film se sastoji od trinaest kolaža manifesta umjetnika koji su utemeljeni na razmišljanjima pojedinih književnika, arhitekata, plesača i filmaša. Svih trinaest likova utjelovljuje Oscarom nagrađena glumica Cate Blanchett, čime je stvorena serija različitih, ali istovremeno povezanih karaktera, čiji monolozi u nama pobuđuju bezvremenska pitanja o egzistencijalnim, društvenim i političkim aspektima koji oblikuju umjetničku ulogu u društvu. Film je scenarijski maštovit te na vrlo zanimljiv i jasan način prikazuje presjek ljudske misli, zbog čega je vrijedan svake minute gledanja.

Nakon trinaest godina snimanja i produkcije Avatar se spektakularno vraća

Avatar 2 –
Put vode
Dugo očekivani nastavak, no je li vrijedan uzbuđenja?
Matija Špoljarić, IV. f

Prošlo je već trinaest godina otkako je James Cameron svijetu podario spektakularni znanstvenofantastični film *Avatar* koji je ostavio svijet bez daha svojim dotad neviđenim vizualnim efektima i animacijama te postigao kulturni status. Također, originalni *Avatar* prvi je film ikada koji je zaradio više od vrtoglavih 2 milijuna dolara. To ga čini i drugim filmom s najvećom zaradom u povijesti. I od davne 2009., otkako je film prvi put prikazan, konačno smo dočekali obećani nastavak, *Avatar 2: Put vode*. U tih trinaest godina očekivanja prema filmu napuhala su se pa je zanimljivo provjeriti je li uspio dostići ili nadmašiti slavu svog prethodnika.

Iznimni vizualni spektakl uz pomalo dosadnu radnju

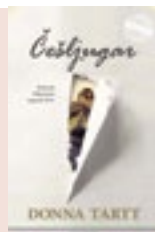
Radnja nas vraća na Pandoru, mjesec plinovitog planeta u sazviježđu Alfa Centauri. Pleme Na'vija, zajedno s protagonistom i sada vođom plemena Jakeom Sullyjem, uspjelo je istjerati ljude s Pandore prije gotovo jednog desetljeća. Sada su Jake i Neytiri postali roditelji i posvećuju se prije svega roditeljskoj dužnosti. No ljudi su se vratili na Pandoru i pošto je Zemlja u kritičnom stanju, pripremaju se potpuno kolonizirati Pandoru te Jake i njegovo pleme ponovno moraju zaustaviti prijetnju, što zahtijeva ujedinjenje i istraživanje ostalih Na'vi plemena na planetu. Film većinu sce-

na posvećuje nevjerojatno snimljenim i uređenim prizorima ispod vode te nije malo reći da je Cameron uspio u vrlo teškom zadatku podvodnog snimanja, a uz pravilnu montažu učinio ih je možda i najrealističnijim do sada. Isto tako, kapu moramo skinuti i izvrsnim vizualnim efektima koji oduzimaju dah gledatelju i na nevjerojatan, bajkovit i spektakularan način prikazuju nove, dosad neviđene prirodne ljepote Pandore. No što se tiče scenarija, nepotrebno je razvučen na više od tri sata te, iako je vizualni dio predivan, uz pomalo monotonu i predvidljivu radnju vrlo brzo prevlada dosada. Neki od likova, na primjer Jake, prikazani su dosta površno, bez razvoja karaktera. Ljudska vrsta prikazana je isključivo poput parazita koji uništavaju predivan okoliš, iako su se mogli prikazati i njihovi razlozi za kolonizaciju, čime bi se dodala zanimljiva nota i izbjegao ustaljeni crno-bijeli moral usađen u priču. James Cameron doista zna napraviti spektakl od filma i *Avatar 2* pravi je dokaz toga. Ali, iako ima toplu radnju usmjerenu na očuvanje obitelji i zajednice, nakon dugih trinaest godina snimanja teško je oprostiti propuste, kao što su površni likovi i pretjerano rastegnuta radnja, što je problem mnogih današnjih skupih produkcija. Ali, ako je danas sve u izgledu, a ne u dubini, onda me slobodno ignorirajte.

KNJIGE

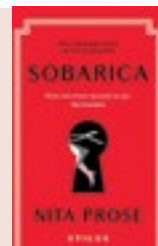
**Donna Tartt,
Češljugar**
Vida Ćurčić, IV. f

Radnja počinje jednog proljetnog dana u New Yorku kada trinaestogodišnji dječak Theo Decker preživi nesreću koja mu izokrene život. Poznato je da ima nepromišljenog i odsutnog oca zbog čega ga udomljuje imućna obitelj njegovog prijatelja. U njemu je duboko ukorijenjena nepodnošljiva čežnja za majkom, iza koje mu je ostala samo malena, neobična slika ptice koja ga na kraju odvlači u kriminalno podzemlje. Odrastajući, Theo korača po tankoj liniji između profinjenog i kriminalnog svijeta, što mu nerijetko izaziva frustracije. Njegova ga slika stavlja u središte sve većeg i opasnijeg kruga. „Češljugar“ je izrazito snažna drama, odraz uklete okoline i neukrotive sudbine. Kombinacija nezaboravno živopisnih likova i neizvjesnosti radnje odličan su recept za izazivanje ovisnosti kod čitatelja – „Češljugar“ je priča o gubitku i njegovu preživljavanju, o opsesiji i paničnom preuveličavanju te o vječnim i najdubljim misterijima ljubavi, identiteta i sudbine.

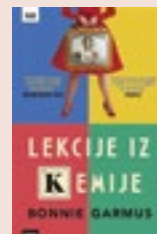

**Nita Prose,
Sobarica**
Katja Ljubičić, II. f

Za sve detektive, evo jednog krimića. Knjiga Nite Prose „Sobarica“ govori o životu mlade i atipične djevojke Molly Gray koja je naviknula biti neprijetna i nevidljiva te ne shvaća sarkazam i tuđe emocije. Molly je radila kao sobarica u hotelu i nije se nigdje uklapala, no to joj nije smetalo te je uživala u svome poslu sve do jednog kobnog dana. Molly, čisteći sobe gostiju, otkriva mrtvo tijelo u jednoj sobi. Kako je ona pobornica istine, mora saznati što se dogodilo te se odlučuje uključiti u istragu. No, zato postaje osumnjičena što pokreće kriminalističku priču koja će vam se sigurno svidjeti ako volite napete, britke romane.

**Bonnie Garmus,
Lekcije iz kemije**
Katja Ljubičić, II. f

Nalazimo se u ranim 60-ima, a pratimo priču o kemičarki Elizabeth Zott koju svi smatraju izopćenicom. Elizabeth ima, za ono vrijeme, vrlo nepopularna i neželjena mišljenja, a jedno od njih je da ne želi činiti ono što joj drugi nalažu i što se od nje očekuje. U institutu u kojemu radi Elizabeth, radi i Calvin Evans koji je također izopćenik, no isto kao i Elizabeth, ne mari za to. Njih dvoje se igrom slučaja zaljube. Nakon nekog vremena Elizabeth postaje samohrana majka i pod prisilom odlazi sudjelovati u kuharskoj emisiji zbog koje dobiva ono što nikada nije imala – obožavatelje. Posebnom kemijom između likova i luckastim stilom, ovaj će vas roman zabaviti i opustiti.

**Paulo Coelho,
Alkemičar
Matija Špoljarić, IV. F**

Coelhov roman „Alkemičar“ moćan je roman o pronalaženju vlastite sudbine. Avanturističkim elementima opisuje putovanje mladog andaluzijskog ovčara Santiaga prema dalekim egipatskim piramidama kako bi pronašao blago iz svojih snova. Na svom putovanju upoznaje se s tajnama svijeta, Znamenjem Božjim, Osobnom Legendom i Dušom Svijeta, no najvažnije, upoznaje samoga sebe i proživljava svoj najveći san – san o putovanju u daleke zemlje. Coelho vas vodi na putovanje tik uz Santiago rame kako biste otkrili svoju Osobnu Legendu i istinsku tajnu svijeta. Čujete li ikada u sebi glas, poziv, da budete nešto više i ostvarite sve svoje snove? Ako čujete, onda otvorite oči jer je ovaj roman pronašao vas.

**Dnevnik Fride Kahlo:
Intimni autoportret
Vida Ćurčić, IV. f**

Ilustrirani dnevnik Fride Kahlo na nevjerojatan način dokumentira posljednjih deset godina njezina burnog života. Ovi strastveni, često iznenađujući, intimni zapisi, koji su 40-ak godina skupljali prašinu u Meksiku i bili čuvani pod ključem, otkrivaju mnoge nove dimenzije u složenom osobnom životu izuzetne meksičke umjetnice. Na svojih 170 stranica dnevnik sadrži umjetničke misli, pjesme i snove, od kojih mnogi ukazuju na njezin buran odnos sa suprugom – umjetnikom Diegom Riverom. Zajedno s očaravajućim ilustracijama u akvarelu, tekstualni unosi, napisani Fridinim okruglim pismom i jarkim bojama, dnevnik čine jednako zavidljivo gledanje kao i za čitanje. Njezino pisanje otkriva umjetničin politički senzibilitet, sjećanja na djetinjstvo i propitkivanje vlastite vjere i vrijednosti.

**Ljubavna priča koja to nije, ali je zaslužen
bestseller 2022. godine**

Sutra, i sutra, i sutra

Ljubav prema videoigrama spaja mladi kreativni par u šarmantnom i razigranom romanu

Maja Kožić, IV. f

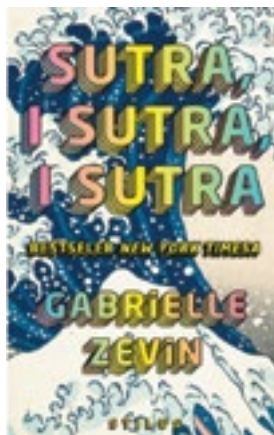
Kada Shakespeareov Macbeth progovara o „sutra, i sutra, i sutra“, on govori o neumoljivosti i uzaludnosti života. Kada se spisateljica Gabrielle Zevin koristi istim riječima, ona govori o „mogućnosti beskonačnog ponovnog rađanja, beskonačnog iskupljenja“ koje nudi svijet videoigara. U virtualnom svijetu smrt nije kraj. Uvijek postoje beskrajna ponovna pokretanja, ponovni pokušaji, novi životi... No, je li to jedino što privlači likove ovoga romana?

Nalazimo se u kasnim 90-ima, u zlatnom dobu konzola i videoigara gdje susrećemo dvoje studenata, Samsona (Sama) Mazera i Sadie Green. Dvojac nije razgovarao od djetinjstva, kada su se upoznali u sobi za igre u bolnici, dok je Sadie bila u posjetu svojoj sestri, a Sam se oporavljao od prometne nesreće. Njihov susret na željezničkoj stanici bit će početak plodnog kreativnog partnerstva. Zajedno sa Samovim cimerom Marxom pokrenut će tvrtku Unfair Games i ostvariti svoj san – izradivati i dizajnirati igre koje će (neke više, neke manje) oduševljavati publiku diljem svijeta. No, ljubav prema igrama ne dovodi ih do intimnije međusobne ljubavi, kako bismo svi prvotno pomislili. Upravo u tom segmentu događa se ono što

ne bismo očekivali, ali i ono što me zadržalo u čitanju ovih petstotinjak stranica. Inače prezirem klasične, cendrave ljubavne priče u kojima u nekom trenutku dvoje glavnih likova, nakon uspona i padova, završe zajedno, sretni i veseli. To je jednostavno previše predvidivo i nekako ubija volju za čitanjem do kraja. Zevin je to prepoznala i ne spojivši Sama i Sadie u tom smislu, podarila knjizi drugu snagu. Daleko od toga da kemije između njih nije bilo, no nekima je teško razumjeti razliku između pravih, istinskih prijatelja koji dijele istu strast i ljubavnika. Iako će se često naći na ratnim nogama, u globalu je njihov odnos spoj umova i svjetova koji su čišći i slađi od bilo koje prizemne fizičke privlačnosti. Oni žive svoje igre, svoje prijateljstvo, svoje živote pune patnje i boli.

Iznimno inteligentno, ali i u suštini jednostavno napisani likovi, autorica koja na genijalan način spaja gejmanje i čitanje, dvoje vječnih suparnika, na jeziku razumljivom i gejmerima i ljubiteljima knjiga, razlozi su zašto je ova knjiga odličan izbor na hladne, kišne dane i čitanje ispod deke. Ni ne snađete se, a već ste uvučeni u priču koja ne umire. Možete odustati, prekinuti, ali joj se i uvijek vratiti. Baš poput videoigre.

Horoskop

Koji si slavni umjetnik?

Ovan

Vincent van Gogh
(21. 3. – 20. 4.)

Ovan može biti prilično destruktivan. No, Van Gogh je bio uglavnom pitomiji nego klasičan ovan, ali je ipak svoj temperament znao pretočiti u destrukciju koja bi se okrenula protiv njega samog. Iako si je odrezao uho u mahnitom napadaju, bio je to, kako stručnjaci danas tvrde, odličan marketinški trik. Međutim, ako vas uhvati nekontrolirana histerija, osigurajte da se pokraj vas ne nađu oštri predmeti. Za posljedice ne odgovaramo.

„Divite se što više. Većina ljudi se ne divi dovoljno.“

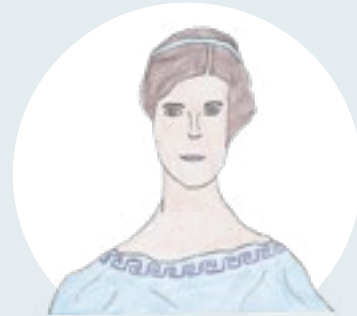

Bik

William Shakespeare
(20. 4. – 21. 5.)

U duši je bik vrlo tradicionalan što se tiče ljubavi. Voli ju isticati i slaviti njezinu bit i puninu. Shakespeare ne samo da je svojim romansama i dramama projicirao ideju ljubavi, nego je postavio i standard. Želite li potaknuti tu osobinu bika na neodređeno vrijeme u sebi, počnite s čitanjem Shakespeareova Romea i Julije. Neka vaša unutarnja vatra žari i pali.

„Izrazi svoju bol riječju! Bol koja ne progovori, guši srce dok ne pukne.“

Blizanci

Isadora Duncan
(21. 5. – 20. 6.)

Blizanci u kratkom roku mogu svakog oboriti s nogu. Iako znaju biti dvolični i prevrtljivi, njihova spontanost i slobodan duh, potiču ljude da ih prate. To čini blizance savršenim „trendseterima“. Isadora je svojom lepršavošću osvojila publiku i postala pionir suvremenog plesa. Vaš će duh, poput Isidorina, žudjeti za pokretom i novim izazovima. Prepustite im se, ali pripazite da pri tom ne izgubite sebe.

„Ples je pokret svemira usredotočen na pojedinca.“

Rak

Frida Kahlo
(21. 6 – 22. 7.)

Tipičan ženski predstavnik ovog znaka, kao što je Frida Kahlo, oličenje je ženstvenosti. Tako je ova umjetnica, utjelovljujući ženstvenost zajedno s neustrašivim karakterom, postala lice feministkinja danas. Sljubljujući traumu, tugu, bijes i bol, ali i sreću i inspiraciju, ogolila je svoju dušu. Zato rakovi – ne bojte se pokazati svoje obje strane!

„Ja sam moja muza. Ja sam osoba koju najbolje poznajem. Ja sam osoba koju želim poboljšati.“

Lav

Whitney Houston
(23. 7. – 22. 8.)

Ako ste upoznali lava, znate da osim njihova neizmjernog samopouzdanja, igra i zabava imaju ključnu ulogu u njihovu identitetu. A nijedna zabava ne može proći bez šljokica, dobre glazbe i postojane, bujne frizure. Whitney ne samo da zrači samopouzdanjem na pozornici, ona obara svojom bujnom kosom.

„Odavno sam odlučila ne hodati ni u čijoj sjeni. Ako ne uspijem ili ako uspijem, barem sam učinila kako vjerujem.“

Djevica

Michael Jackson
(23. 8. – 22. 9.)

Djevice su poznate kao komplicirane i, malo je reći, perfekcionista. Osvajačkim pristupom rješavaju sve na svoju ruku. Iako vam ne preporučamo da se upustite u ekstremne kozmetičke pothvate i zahvate koje je odradio Michael Jackson, pripadnicima njegova znaka sasvim opravdavamo težnju za savršenstvom. Ako je cilj smion, naravno.

„Plesači dolaze i odlaze u tren oka, ali ples živi.“

Tekst: Tia Nakoksa, IV. d

ilustracije: Maja Kožić, IV. f

Vaga

Le Corbusier
(23. 9. – 22. 10.)

Vage žive za ljepotu. Možda su i same utjelovljenje ljepote. Obdarene su smislom za uočavanje i primjećivanje detalja, a sklone su i luksuzu. U morima građevina Le Corbusierove su baš kao i vage, istančane i profinjene, ostavljaju konkurenciju daleko za sobom. Svaka vaga koja želi postati arhitekt, može pronaći inspiraciju u Le Corbusierovu radu.

„Stvoriti arhitekturu znači dovesti u red. Što dovesti u red? Funkciju i objekte.“

Škorpion

Pablo Picasso
(23. 10. – 21. 11.)

Škorpion je znak koji nije lako dokučiv. Obožava ideju misticizma i tajnovitosti koje pokušava dnevno portretirati. Želite li shvatiti Picassa i njegova djela, sretno vam bilo. Škorpioni će uvijek ostaviti dovoljnu distancu kako bi za sobom ostavili dozu selektivnosti i mističnosti. Stoga, ne čudite se ako vas vršnjaci ne razumiju (ali, na to ste već i navikli).

„Umjetnost je uklanjanje nepotrebnog.“

Strijelac

Jane Austen
(22. 11. – 21. 12.)

U životu strijelca sve mora biti spektakularno. Oni ne vole monotonost, pogotovo u ljubavi zbog čega su drame i šokantni zapleti odlike njihovih ljubavnih veza. Jane Austen kao strijelac nije mogla odoljeti tome pa tako ni čitatelje nije zakinula. Jednostavno, sve ostavlja bez daha svojim ljubavnim romanima. Dopustite si voljeti, ali ne dopuštajte da se itko igra s vašim osjećajima.

„Osoba, bio to gospodin ili dama, koja ne uživa u dobrom romanu, mora biti nepodnošljivo glupa.“

Jarac

David Bowie
(22. 12. – 19. 1.)

Ako mislite da čvrsto držite do svojih ideala, zasigurno niste upoznali jarca. David Bowie jedna je najekstravagantnijih pjevačkih zvijezda, poznat po svojim upečatljivim modnim izričajima i kombinacijama. I zato, ako pokušate uvjeriti jaraca kako ne bi trebao nešto obući, nastradali ste. A jarčevi, oslobodite svoju divu u sebi usprkos hejterima.

„Bit je statusa zvijezde sposobnost da sebe učini jednako fascinantnom drugima kao što je sebi.“

Vodenjak

Wolfgang Amadeus Mozart
(20. 1. – 18. 2.)

Vodenjaci su originalni i nepredvidljivi. Vole biti buntovni, ali ne vole drame, što ih dovodi da idu iz krajnosti u krajnost. Mozart i njegov život jednako su nepredvidljivi, kao i sami vodenjaci. U trenutku je na vrhu, a u sljedećem među dronjcima. Ipak, svojom kreativnošću i maštom obaraju s nogu, a često su i jako muzikalni.

„Glazba, čak i kad smo u najstrašnijim nevoljama, nikad ne smije zadavati bol ušima, nego nam treba laskati i zavoditi nas.“

Riba

Michelangelo Buonarroti
(19. 2. – 20. 3.)

Jedna, vjerujem svima poznata i draga, narančasta Ninja kornjača odlično odgovora znaku ribe, što se također može reći i za njegova „stvarnog“ imenjaka. Ovaj horoskopski znak živi u svom svijetu fantazije. Toliko se znaju zanijeti da izgube smisao za realnost. Michelangelo ne samo da je ušao u stanje ekstaze slikajući, nego je za cijela života ostao u njemu.

„Vidio sam anđela u mramoru i klesao dok ga nisam oslobodio.“

Danas šupa, nekad streljana

Avanture po zaboravljenim hodnicima Treće

Crtica iz mnogih pustolovina vaše drage novinarkе

Tia Nekoksa, IV. d

Već je poznato kako se za vrijeme II. svjetskog rata u zgradi naše škole nalazila vojarna. No, malo koji učenik ili učenica znaju da tragove iz tih davnih dana, možemo i danas pronaći. Svaki dio školske zgrade imao je određenu ulogu, a podrum je bila, vjerovali vi ili ne, streljana. Kako bismo vam dokazali da smo profesionalni novinari, spremni za rad na terenu, okupili smo ekipu koja je krenula u istraživanje davno zaboravljenih prostorija i hodnika Treće gimnazije. Nismo znali što ćemo (ili koga!?) potencijalno otkriti, ali smo preuzeli sve rizike kako bismo napisali ovaj istraživački, vrlo edukativni, opsežni i šokantni članak.

Tako smo se u utorak uputili do famozne strašne streljane. Antea, hrabra učenica 3. d razreda, predvodila je put. Ona je bila naša Lara Croft. Iako smo se uputili bez rasvjete (pravilo broj jedan – nikad ne idi nikamo bez

mobitela!), cijela je istraživačka ekipa preživjela. Kada smo došli do streljane, očekivano, nigdje nije bilo svjetla. No, hvala Bogu, agonija straha nije dugo potrajala jer naša je Lara počela stiskati sve pred sobom i tako upalila svjetlo (pravilo broj 2 – ponekad općom histerijom možemo osvijetliti svoj put). Pogled-dva bili su dovoljni da nam utjeraju strah u kosti. Na zidovima su se nalazili tragovi metaka, hrpa smeća je stajala posvuda, a sobe su se samo nizale jedna za drugom. U jednoj se nalazio stari radio, krevet i stol te odjeća. Kao da danas netko živi tamo! Zašto to tako stoji? Raščistiti i renovirati je poprilično dug i zahtjevan proces, pogotovo u Hrvatskoj, ali imali su dovoljno vremena. Tko će preuzeti renovaciju u svoje ruke i kad, još je nerazriješeno, a za to vrijeme obidite ovu besplatnu kuću strave! Ne garantiramo za moguće susrete s nepoznatim pripadnicima ljudske vrste.

Životinje kod psihologa

Matea Repek, I. a

U prvom je polugodištu bilo nekoliko neobičnih posjetitelja u našoj školi. Jedna je mačka iz susjedstva hrabro ušetala kroz naša vrata i uputila se prema uredu školske psihologice. No, tamo nije bila sama. Ispred ureda već je stajao jedan vrapčić i čekao svoj red. Ovom neobičnom dvojcu pridružio se i mali šišmiš. Sigurno se pitate što bi mačka, vrapčić i šišmiš radili u jednoj školi? Ipak nisu baš najuobičajeniji gosti koje možemo susresti. Svi su oni odlučili posjetiti našu profesoricu Delač, a svatko je želio da ga primi na kratak razgovor. „Taman sam se spremala krenuti kući i ugledala sam malenog šišmiša na prozorskoj dasci, između vanjskog i unutarnjeg prozora. Izgledao je uplašeno pa sam ga unijela unutra“, rekla nam je psihologica Delač koja je toga dana ostala „porazgovarati“ sa životinjicama koje su silno željele da netko sasluša njihove probleme. Izgleda kako se u današnje vrijeme ne stresiraju samo naši srednjoškolci, već i životinjama ponekad koristi razgovor s psihologom. Ali, kakvi to problemi muče životinje? Na to nam pitanje psihologica Delač nažalost nije odgovorila jer, kako kaže, ne smije odavati nikakve informacije o povjerljivim razgovorima onih koji kod nje potraže pomoć.

Školski biseri

Sakupio: Norbert Gedike, I. b

Svi se mi volimo dobro nasmijati, a najbolji i najsmješniji biseri nastaju u najne očekivanijim situacijama. Takve nesvakidašnje bisere posebice je zabavno čuti u školi. Pa evo nekih zanimljivih:

Učenik 1: „Koliko si dobio iz kemije?“

Učenik 2: „A, šta misliš? Kec naravno. Ti?“

Učenik 1: „Pet. To ti je tako, nekome smrkne, nekome svane...“

(Nakon razgovora o tome tko navija za Hajduk)

Profesor: „Dobro, dobro, moramo biti tolerantni prema manjinama.“

Profesor: „Ako Yellowstone eruptira, nas ljudi više neće biti.“

Učenik: „Dakle, bezveze sam učio matematiku.“

Profesor: „Tko uči, taj uči. Tko lista teku, taj je bezveze.“

Profesorica: „U testu vam treba 13 bodova za 2, znači – ako u prvom zadatku dobijete 5 bodova, a u drugom 6, to vam je dovoljno.“

Profesorica:

„Nažalost, ne znaju svi kako nisu na hrvatskim dresovima kockice nego kvadratići, majku mu milu...“

Profesorica: „Ja sam ovdje samo kako bih vam otvorila vrata u svijet znanja.“

Učenik: „Da, a ja sam ovdje kako bih ih zatvorio da ne bude propuh.“

Križaljka

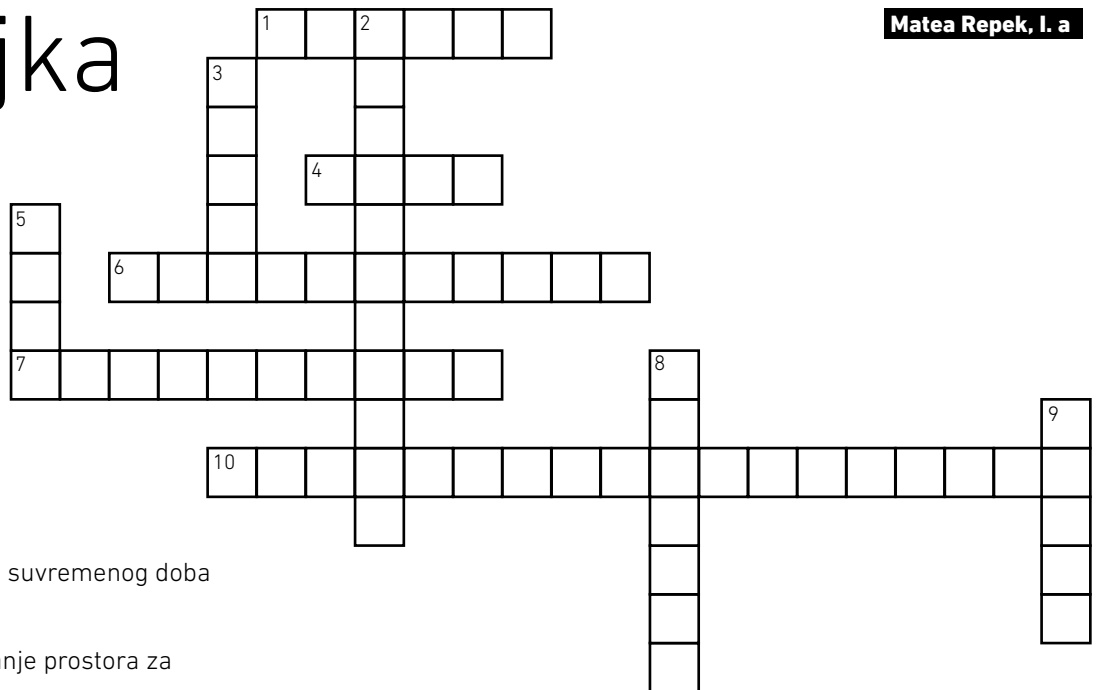
Matea Repek, I. a

VODORAVNO:

1. Pop, rock, K-pop vrste su...
4. „Sedma umjetnost“
6. Umjetnost riječi
7. Grana likovne umjetnosti gdje autor na plošnoj podlozi bojom ostvaruje prikaz stvarnih pojava
10. Umjetnost današnjeg suvremenog doba

OKOMITO:

2. Stvaranje i organiziranje prostora za ljudske potrebe
3. Mjesto gdje se čuvaju umjetnine
5. Ritmičko kretanje koje prati glazbu
8. Ženska osoba koja se bavi glumom
9. Priča ispričana pomoću slika i crteža

NASTAVI

STVARATI

30. rujna
2022.

Naravno, nisam jedina koja misli da sam luzer.

Ah, nikada neću biti dobra kao Frida.

Što misliš o novoj knjizi o Fridi Kahlo?

Ughhh, preletjela sam par stranica i dosadna je.

Opet su mi se u školi rugali zbog obrva.

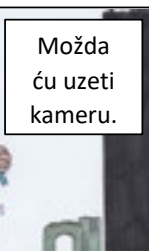
„Vukodlak“. Baš originalno.

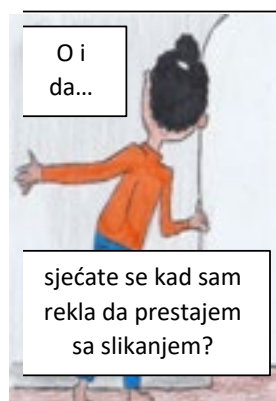
Eh, više me to ne dira.

Sutra idemo u zoološki vrt. Nadam se da majmuni ovog puta neće spavati.

Možda ću uzeti kameru.

O i da...

sjećate se kad sam rekla da prestajem sa slikanjem?

Zaboravite.

Hvala mama.

M. K. 😊

